

AGENTURA OCHRANY
PŘÍRODY A KRAJINY
ČESKÉ REPUBLIKY

ROČENKA **2025**

CHKO Brdy, přírodní památka Vystrkov
Foto Bohumil Fišer

Vydala: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
Editoři: Pavel Pešout, Karolína Šulová
Autoři textů: zaměstnanci AOPK ČR
Titulní fotografie: CHKO Beskydy, rys ostrovid
Foto: František Jaskula
Grafické zpracování: Jan Mastný
Tisk: Profi-tisk group s.r.o.
Náklad: 300 ks
Počet stran: 126
Místo a rok vydání: Praha 2026
Vydání: 1. vydání

ISBN 978-80-7620-208-5 (brožováno)

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
[Ročenka (Agentura ochrany přírody a krajiny ČR)]
Ročenka 2025 / Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. – 1. vydání. – Praha : Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2026. – 117 stran

ISBN 978-80-7620-208-5 (brožováno)

* 502.14:061 * 502.17 * 502.17:502.5 * (437.3) * (058)
– Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
– 2025
– ekologické instituce a organizace – Česko – 21. století
– ochrana přírody – Česko
– ochrana krajiny – Česko
– ročenky

502 - Životní prostředí a jeho ochrana [2]

CHKO Křivoklátsko, jaterník podléška, foto Petr Hůla

Obsah

Úvodem	7
1. O Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR Pavel Pešout, Karolína Šulová	9
1. 1 Vize AOPK ČR	9
1. 2 Poslání AOPK ČR	9
1. 3 Spolupráce AOPK ČR	9
2. Ochrana přírody a krajiny Pavel Pešout	13
2. 1 Obecná ochrana přírody a krajiny	15
2. 2 Územní ochrana přírody	25
2. 3 Druhová ochrana	33
3. Péče o přírodu a krajinu Pavel Štěrba	49
3. 1 Metodická podpora péče o přírodu a krajinu	49
3. 2 Péče o chráněná území ve správě AOPK ČR	52
3. 3 Poskytování dotací	62
3. 4 Podpora administrace dotací jiných poskytovatelů	64
4. Výzkum a monitoring biodiverzity Karel Chobot	71
4. 1 Sledování stavu biotopů	73
4. 2 Sledování stavu druhů	75
4. 3 Hodnocení péče o přírodu a krajinu	81
4. 4 Studie	81
4. 5 Aktivity výzkumu	83
5. Správa a poskytování dat Jan Zárybnický	89
5. 1 Ústřední seznam ochrany přírody	89
5. 2 Informační systém ochrany přírody	90
5. 3 Poskytování informací a dat	91
6. Práce s veřejností Tomáš Růžicka, Karolína Šulová	93
6. 1 Mediální komunikace	93
6. 2 Publikační činnost	95
6. 3 Akce pro veřejnost	96
6. 4 Odborné konference	97
6. 5 Knihovna AOPK ČR	97
6. 6 Návštěvnická infrastruktura	
v chráněných územích	100
6. 7 Stráž přírody	104
6. 8 Monitoring návštěvnosti	104
6. 9 Koncepce práce s návštěvnickou veřejností v CHKO	105
7. Mezinárodní spolupráce Jan Plesník	107
7. 1 Mezinárodní závazky	107
7. 2 Projekt Ukrajina	109
7. 3 Projekt Biodiversa+	109
8. Hospodaření a provoz Jan Zohorna.	113
8. 1 Rozpočet AOPK ČR	113
8. 2 Zadávání veřejných zakázek	114
8. 3 Personální zajištění činností AOPK ČR	114
8. 4 Správa majetku a materiálně-technické zajištění	115
Rada AOPK ČR	119
Přehled projektů podpořených AOPK ČR	121
Organizační schéma AOPK ČR.	122
Kontakty	124
Kontakty – regionální pracoviště	125
Územní působnost regionálních pracovišť AOPK ČR	126
Zkratky	127

CHKO Brdy, kulíšek nejmenší, foto Bohumil Fišer

Seznam boxů

Vybrané aktivity prezentované v ročence jsou také představeny na příkladech formou stránkových boxů

1. Cena AOPK ČR v soutěži Česká cena za architekturu	16
2. Zpracování PHKR dle nového metodického přístupu v CHKO Český les	17
3. Zpracování plánu ÚSES v CHKO Kokořínsko – Máchův kraj	18
4. Výsledky aktualizace registrovaných VKP v rámci České republiky.	21
5. Sanace skály v přírodní památce Zámky v pražských Bohnicích	23
6. Schválení plánu péče o CHKO Lužické hory	26
7. Příprava vyhlášení národní přírodní památky Lom Vršany	29
8. Nová přírodní rezervace Suťové lesy u Turnova chrání nejen les	30
9. Památný jilm u Brodského potoka	32
10. Připravované záchranné programy rostlin	36
11. Záchranný program pro bourovce trnkového	37
12. Regionální akční plán pro hnědáka chrastavcového	45
13. Výstupy projektu Pasportizace vodních toků	50
14. Obnova naučné stezky v národní přírodní rezervaci Bohdanečský rybník	53
15. Opatření k ochraně mokřadních ekosystémů přírodní rezervace Kotvice	54
16. Obnova vodních toků v oblasti Jeseníků po povodni v září 2024	57
17. Lepší život pro tetřeva hlušce v CHKO Beskydy	58
18. Lesní pastva v evropsky významné lokalitě Oblík–Srdov–Brník	59
19. Rozmanitá péče o přírodní rezervaci Zubří	60
20. Probiodiverzitní výsadby na Havlíčkobrodsku	65
21. Management luk s hořci hořepníky v jižních Čechách	66
22. Hodnotící zprávy dle směrnice o stanovištích	72
23. Vyhodnocení stavu flóry a vegetace hrudů v CHKO Soutok	84
24. Zelená infrastruktura na konferenci	98
25. Oslavy 70. let CHKO Český ráj	99
26. Certifikace a návštěvnické hodnocení středisek zapojených do programu Dům přírody	102
27. Koncepce práce s návštěvnickou veřejností v CHKO Poodří	103
28. Konference smluvních stran mezinárodní úmluvy CITES	108
29. AOPK ČR v evropské iniciativě Biodiversa+: moderní monitoring přírody v praxi	110

Úvodem

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, milí kolegové

dovolujeme si vás v souhrnné podobě seznámit s některými skutečnostmi a významnějšími pracovními aktivitami v roce 2025. V činnosti Agentury ochrany přírody a krajiny ČR se prolínají čtyři základní oblasti, na kterých je, dle mého názoru, založena moderní a efektivní ochrana přírody: odborné zázemí jako monitoring stavu přírodního prostředí, zejména druhů a habitatů včetně rozvoje informačního systému ochrany přírody (1), podpora a realizace opatření v krajinném a přírodním prostředí s cílem zlepšit jeho kvalitu z hlediska biodiverzity, ekologické stability včetně vodního režimu (2), výkon státní správy v ochraně přírody usměrňující některé aktivity v nejcennější krajině, který realizujeme přibližně na 14 % plochy našeho státu (3) a práce s veřejností (4), a to, ať už se jedná o širokou veřejnost, návštěvníky chráněných území či místní hospodáře. Přestože jakékoliv porovnání kulhá, náš výše naznačený systém ochrany přírody z části reflektuje systém ve Spojených státech amerických, kde se naše profesionální ochrana přírody po pádu socialismu inspirovala.

Od roku 2025 spravuje AOPK ČR 25 chráněných krajinných oblastí a 808 maloplošných chráněných území (z toho 225 národních přírodních rezervací a národních přírodních památek) a 23 smluvně chráněných území. Mezi nejvýznamnější nově vyhlášená chráněná území patří CHKO Soutok s plochou 125 km² a s evropsky unikátními lužními lesy a nivami. Jedinečná je národní přírodní památka Lom ČSA s plochou 12 km² s unikátním fenoménem přirozené sukcese a s mimořádnou biodiverzitou na plochách po těžbě hnědého uhlí.

V roce 2025 AOPK ČR pokračovala v zodpovědném posuzování a proplácení náhrady újem za omezení hospodářského využívání pozemků a to v souhrnné výši přes 0,5 mld. Kč. Aplikace tohoto zcela správného instrumentu není úplně triviální a naráží na problémy pozdních přiznání

finančních tranžů z ministerstva financí na ministerstvo životního prostředí. Navíc všechny žádosti je nutné podrobně analyzovat s ohledem na maximální hospodárnost vynakládání veřejných prostředků. V textu také najdete příklady stovek různých opatření podporovaných anebo realizovaných naší organizací ve prospěch vodního režimu a biodiverzity krajiny. Z připravených koncepčních dokumentů připomenu téměř stovku vypracovaných a projednaných plánů péče a desítky záchranných programů a regionálních akčních plánů zaměřených na druhovou ochranu rostlin a živočichů.

Ochrana přírody v kontextu celkového rámce společenských změn a geopolitické situace čelí a bude čelit zásadním výzvám a jejich řešení nebude jednoduché. Bez hlubokého zaintegrování skutečnosti, že na vědeckých a odborných podkladech založená ochrana přírody je jednou z klíčových priorit pro lidské společenství jako celek, to ale nebude možné. Internet a sociální sítě jsou na jedné straně obrovským přínosem pro komunikaci lidí, na druhou stranu i obrovským rizikem, neboť zde kvalitativní stránka informace může být snadno vytěsněna její kvantitou. Je to možná pro někoho již poněkud dlouho recyklovaná idea opírající se o genia Jana Ámose Komenského, ale kvalitně vzdělaná společnost lidí na tyto výzvy bude reagovat racionálněji než společnost málo vzdělaná. Na přírodním prostředí a s ním spojenými funkcemi jsme totiž závislí více, než si dovedeme připustit. Kdo si myslí pravý opak, měl by si osvěžit základní znalosti z obecné ekologie.

Závěrem se sluší poděkovat všem, kteří pracují ve prospěch efektivnější ochrany přírody, ať už z pozice profesionálního či dobrovolného ochránáře přírody, uvážlivého lesního nebo zemědělského hospodáře.

Přeji všem příjemné čtení.

František Pelc
ředitel Agentury ochrany přírody a krajiny ČR

1. O Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR

| Pavel Pešout, Karolína Šůlová

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) je organizační složkou státu. Je zřízena s účinností od 1. 1. 2015 zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění. Je správním úřadem ve smyslu čl. 79 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky. Jejím územní působnost se vztahuje na celou Českou republiku. Sídlem AOPK ČR je Praha a v jejím čele stojí ředitel. Základní rozsah činností zajišťovaných AOPK ČR je vymezen zákonem. Další činnosti AOPK ČR zajišťuje na základě pověření a úkolů MŽP ČR.

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR je zapsána do II. oddílu seznamu znaleckých ústavů podle § 21 odst. 3 zákona č. 36/1967 Sb.

AOPK ČR se dělí na tyto organizační útvary:

- a) sekce, v jejichž čele stojí ředitelé sekcí;
- b) odbory, které vedou ředitelé odboru. Regionální pracoviště jsou na úrovni odborů, v jejich čele je ředitel regionálního pracoviště;
- c) oddělení, která vedou vedoucí oddělení.

Organizační struktura je přehledně zobrazena v příloze ročenky na straně **122**.

1. 1 Vize AOPK ČR

Příroda a krajina dlouhodobě v příznivém stavu, přispívající ke kvalitnímu životu obyvatel České republiky.

1. 2 Poslání AOPK ČR

Posláním AOPK ČR je uchovat přírodu a krajinu České republiky – součást našeho společného dědictví. Tuto veřejnou službu naplňuje pestrou škálou činností:

- Sleduje stav biodiverzity a krajiny na území celé České republiky. Spolupracuje s akademickými pracovišti na výzkumu. Výsledky sledování a výzkumu interpretuje, využívá v praktické ochraně přírody a krajiny a publikuje. Vydává i vlastní odborná periodika a publikace.
- Spravuje 25 chráněných krajinných oblastí a téměř 800 národních přírodních rezervací, národních přírodních památek a dalších zvláště chráněných území, o tato území také pečuje s cílem zachovat a zlepšit stav zdejších předmětů ochrany. Péči plánuje zpravidla na deset let.

- Chrání ohrožené druhy. Vydává červené seznamy druhů. Pro nejohroženější rostliny a živočichy zpracovává a realizuje záchranné programy, programy péče a regionální akční plány na území celé České republiky.

- Provozuje Ústřední seznam ochrany přírody a celostátní Informační systém ochrany přírody, data poskytuje všem zájemcům zdarma.

- Vytváří oborové metodiky a standardy, zpracovává odborné posudky a zajišťuje odbornou podporu veřejné správy.

- Pomáhá zlepšovat stav přírody a krajiny v České republice administrací dotačních programů i přímou realizací praktických opatření (zlepšování druhové skladby a prostorové struktury lesů, vodního režimu, revitalizace toků, péče o ohrožené biotopy a druhy, obnova nelesní a intravilánové zeleně).

- Ukazuje krásy přírody veřejnosti. Přímou v terénu organizuje programy pro veřejnost a buduje naučné stezky, pozorovatelné, informační a návštěvnická střediska – Domy přírody. Provozuje také veřejnou přírodovědnou knihovnu s více než 20 000 svazky. Spolupracuje s médii.

- Při své činnosti se neobejde bez spolupráce s vlastníky a hospodáři, obcemi a kraji, odbornými institucemi a neziskovými organizacemi.

- Spolupracuje na společných projektech a vyměňuje si informace se zahraničními a mezinárodními organizacemi.

Při své práci se kromě platné legislativy řídí etickým kodexem organizace.

1. 3 Spolupráce AOPK ČR

Rada AOPK ČR

Poradním orgánem ředitele je Rada AOPK ČR. Jejím cílem je otevřít profesionální ochranu přírody zainteresované veřejnosti z řad uznávaných osobností zejména z oblasti vědy, zákonodárců, veřejné správy, hospodářů a neziskového sektoru. Rada diskutuje strategická rozhodnutí a přináší podněty k činnosti AOPK ČR, je platformou pro výměnu názorů, znalostí a zkušeností. Členství v Radě je čestné, bez nároku na odměnu. Seznam jejích členů je uveden na straně **119** ročenky.

Partneři AOPK ČR

Základním partnerem AOPK ČR jsou hospodařící subjekty, zemědělci, lesníci a rybníkáři, dále samosprávy,

akademické instituce, vědecké společnosti a spolky zabývající se péčí o přírodu.

AOPK ČR na oficiální úrovni spolupracuje (má uzavřenou dohodu o spolupráci) s 16 akademickými pracovišti (většinou univerzitami), s 25 institucemi veřejné správy, s 6 státními podniky, 28 nestátními organizacemi a dalšími desítkami organizací a institucí.

Odborné skupiny

S cílem zapojení odborné veřejnosti do činnosti AOPK ČR, zkvalitnění metodické činnosti a k vytvoření prostoru pro diskusi odborných témat napříč AOPK ČR a oborovou debatu AOPK ČR zřizuje jako poradní orgány odborné pracovní skupiny. Aktuálně jich funguje 13. Jejich přehled je uveden na webových stránkách <https://aopk.gov.cz/odborne-skupiny>.

CHKO Bílé Karpaty, tesařík alpský, foto Bohumil Jagoš

CHKO Lužické hory, helmovka krvonohá, foto Šárka Mazánková

2. Ochrana přírody a krajiny | Pavel Pešout

Zajištění výkonu státní správy v číslech

AOPK ČR vykonává státní správu v ochraně přírody a krajiny podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (ZOPK) na území chráněných krajinných oblastí (CHKO) (s výjimkou CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce¹), mimo vojenské újezdy; a dále na území národních přírodních rezervací (NPR), národních přírodních památek (NPP) a jejich ochranných pásem mimo vojenské újezdy a mimo území

národních parků a jejich ochranných pásem². AOPK ČR je dále na celém území České republiky příslušným orgánem ochrany přírody také na pozemcích a stavbách sloužících pro obranu státu ležících mimo vojenské újezdy a správní obvody správ národních parků³.

Ve vybraných oblastech má AOPK ČR celostátní působnost (např. odborná podpora výkonu státní správy, provádění inventarizačních přírodovědných průzkumů a monitoringu,

1 Zde jsou příslušným orgánem Správa národního parku Šumava a Správa národního parku České Švýcarsko dle § 78 odst. 2 zákona.

2 Kompetence AOPK ČR k výkonu státní správy vyplývají z § 78 zákona.
3 Ust. § 78 odst. 18 zákona.

Tabulka 1 Počty vydaných správních aktů dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny podle jednotlivých kompetencí v roce 2025	
Typ správního aktu	Počet
§ 4 odst. 2 – ochrana významných krajinných prvků	125
§ 4 odst. 3 – schválení LHP a LHO	117
§ 5b – odchylný postup při ochraně ptáků	23
§ 6 – registrace významných krajinných prvků	0
§ 8 odst. 1 – povolení ke kácení dřevin	148
§ 8 odst. 2 – oznámení o kácení dřevin	207
§ 8 odst. 4 – oznámení z důvodu ohrožení života, zdraví, či vzniku značné škody	25
§ 10 odst. 2 – výjimky ze zákazů poškozování či upravování jeskyně	14
§ 10 odst. 3 – povolení pro průzkum nebo výzkum jeskyně	8
§ 12 odst. 2 – ochrana krajinného rázu – vyjádření, stanovisko, sdělení	1 516
§ 43 odst. 1 podle § 26 – výjimky ze zákazů v CHKO	657
§ 43 podle § 29, 34, 35, 36 – výjimky ze zákazů v MZCHÚ	143
§ 44 odst. 1 a 2 – souhlasy k činnostem – závazné stanovisko	896
§ 44 odst. 1 a 2 – souhlasy k činnostem – vyjádření, stanovisko, sdělení	494
§ 44 odst. 4 – souhlasy k činnostem, které definují bližší ochranné podmínky	116
§ 45e odst. 2 – souhlasy k činnostem v ptačích oblastech	19
§ 45i odst. 1 – stanovisko k vlivu na území soustavy Natura 2000	1 536
§ 46 odst. 2 – ošetření památného stromu	25
§ 56 – výjimky ze zákazů u zvláště chráněných druhů	197
§ 56 – výjimky ze zákazů u památných stromů	9
§ 64 – omezení nebo zákaz vstupu z důvodu ochrany přírody	0
§ 66 – omezení a zákazy činnosti	4
§ 78 odst. 1 ve spojení s § 77a odst. 4 písm. z) – stanoviska a vyjádření k územně plánovací dokumentaci	420
§ 83 odst. 9 – společné rozhodnutí orgánu ochrany přírody pro záměry vyžadující jednotné environmentální stanovisko	3 035
§ 83 odst. 9 - společné rozhodnutí orgánu ochrany přírody pro nestavební záměry nebo jiné činnosti	686
§ 86 – odstranění následků neoprávněných zásahů	9
§ 87 – přestupky fyzických osob	541
§ 88 – přestupky právnických osob a fyzických osob podnikajících	49

zpracování a poskytování dat v ochraně přírody). AOPK ČR dále v obvodu své územní působnosti zpracovává a předkládá ke schválení plány péče o CHKO, NPR, NPP a jejich ochranná pásma a zpracovává a schvaluje plány péče o přírodní rezervace, přírodní památky a jejich ochranná pásma. V obvodu své územní působnosti AOPK ČR dále zpracovává záchran-né programy pro zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů⁴. AOPK ČR je také znaleckým ústavem a vědeckým orgánem CITES⁵. Ve spolupráci s odbornými, výzkumnými a vědeckými pracovišti se soustavně věnuje informační a osvětové činnosti.

Vyplácení náhrady újmy za ztižení hospodaření

Miloš Brotz, Tomáš Pech, Petr Stloukal

AOPK ČR je dle ust. § 78 odst. 4 ZOPK na celém území České republiky, mimo území národních parků, CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce a vojenských újezdů, příslušná k posuzování žádostí a k vyplácení náhrady újmy za ztižení zemědělského a lesního hospodaření dle ust. § 58 ZOPK.

V roce 2025 obdržela AOPK ČR celkem 971 žádostí o náhra-du újmy, z toho 951 žádostí za újmu, která vznikla v roce 2024, a 20 žádostí o náhradu újmy vzniklé v roce 2025. Celkový požadavek z dosud registrovaných žádostí na náhra-du újmy obdržených v roce 2025 činil více než 584,5 mil. Kč. Okruh žadatelů se stále rozšiřuje, oproti roku 2024 má AOPK ČR dosud registrováno o 120 žádostí o náhradu újmy více, ale žádosti o náhradu újmy jsou menšího objemu než ty za předchozí rok.

Pro všechny zpracovatele žádostí o náhradu zemědělských újem je zásadní Věstník MŽP z roku 2025, ve kterém byly aktualizovány veličiny platné v nadcházejícím roce 2026. I nadále se tedy ve věstnících MŽP zveřejňované velikosti proměnných veličin vztahují k následujícímu roku. Tím jsou předem známe podmínky náhrady škody a stanovení výše náhrady se tak stává pro žadatele spravedlivějším, protože náhrada bude kalkulována podle podmínek platných v obdo-bí, kdy újma trvala. Obecně však nadále přetrvává problém ohledně řádného doložení nároků žadatelů u některých typů zemědělských újem.

V roce 2025 bylo v rámci náhrad újmy za omezení zemědělské-ho a lesnického hospodaření vyplaceno celkově 510,5 mil. Kč. Byly propláceny zejména žádosti za rok 2024 přijaté v roce 2025, ale částečně i žádosti za újmu vzniklou v roce 2025 a také žádosti z předchozích let, jejichž posuzování si z růz-ných důvodů vyžádalo delší čas. Přitom některé skutečně velké a složité žádosti z předchozích let se ani v roce 2025 uzavřít nepodařilo. V celkovém finančním objemu stále vý-razně převyšují žádosti o náhradu újmy na lesní půdě nad žádostmi na ZPF.

Přehled o požadovaných a vyplacených náhradách újmy v po-sledních 6 letech je uveden v **tabulce 2**.

Tabulka 2 Náhrada újmy v posledních 6 letech		
Rok	Zažádáno (mil. Kč)	Vyplaceno (mil. Kč) **
2020	230,5	179,9
2021	262,7	273,2
2022	493,6	200,0
2023	549,5	164,7
2024	596,4	680,7
2025	584,5*	510,5

* výše požadované náhrady se může mírně změnit vzhledem k tomu, že všechny žádosti ještě nejsou zpracovány
** jde o souhrnné číslo obsahující v daném roce vyplacené náhrady, tj. včetně těch administrovaných v předchozím období

Odborná podpora při přípravě legislativy

Jana Kinská dal Borgo, Jaromír Kosejk

AOPK ČR se podílí na tvorbě či připomínkování řady právních předpisů v oblastech napříč svými kompetencemi na základě požadavků Ministerstva životního prostředí.

Novela zákona o ochraně přírody a krajiny ve věci druhové ochrany

V roce 2025 pokračovalo v Poslanecké sněmovně projednávání rozsáhlé novely zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a kra-jiny (ZOPK), na jejíž přípravě AOPK ČR významně participovala. Novela se týkala především komplexní revize zvláštní druhové ochrany, zaměřené na zefektivnění ochrany druhů v ČR při zo-hlednění současného stavu poznání ohledně výskytu a míry ohro-žení jednotlivých druhů. Návrh se věnoval také ochraně dřevin, opylovačů nebo omezení světelného znečištění a byl výústěním dlouhodobých snah o vyhlášení národního parku Křivoklátsko. Vedle toho AOPK ČR spolupracovala s Ministerstvem životní-ho prostředí na přípravě souvisejících prováděcích předpisů. V Poslanecké sněmovně prošla novela druhým čtením, bohužel se ji však nepodařilo schválit do konce předešlého volebního období (říjen 2025). Část původního návrhu zahrnující novelu druhové ochrany včetně zvýšené ochrany opylovačů, nikoli však již ochranu dřevin a vyhlášení národní parku Křivoklátsko, byla na sklonku roku 2025 převzata do poslaneckého návrhu novely stavebního zákona (sněmovní tisk 67), který v lednu 2026 prošel v Poslanecké sněmovně prvním čtením.

Zákon o urychlení využívání obnovitelných zdrojů energie

V roce 2025 pokračovala příprava a projednání zákona č. 249/2025 Sb., o urychlení využívání některých obnovitelných zdrojů energie a o změně souvisejících zákonů (ZOZE), který AOPK ČR rovněž připomínkovala. Zákon (přijatý ke 2. 7. 2025) s účinností od 1. 8. 2025 upravuje vznik akceleračních zón, kde se pro záměry OZE uplatní speciální zjednodušené povolovací postupy. Akcelerační zóny nelze dle ZOZE vymezit na území soustavy Natura 2000, ZCHÚ a dále na území specifikovaném

v nařízení vlády č. 507/2025 Sb., o stanovení území, na kterých nelze vymezovat akcelerační oblasti (např. ochranná pásma ZCHÚ, nadregionální biocentra ÚSES, biotopy vybraných zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů atd.). Mimo akcelerační zóny se uplatní dílčí zjednodušení povolovacího procesu, kdy není třeba vydávat rozhodnutí o stanovení odchýlného postupu podle § 5b a výjimku podle § 56 ZOPK, pokud záměr OZE ob-sahuje adekvátní podmínky a zmírňující opatření k zabránění usmrcování, zraňování, vyrušování ptáků či zvláště chráněných druhů živočichů nebo ničení jejich biotopů.

Součástí návrhu ZOZE byl návrh novely § 37 a 44 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, která měla upra-vit katalog činností vázaných na souhlas orgánu ochrany příro-dy a zavést oznamovací režim pro některé typy činností v ZCHÚ a jejich OP s cílem zefektivnění činnosti orgánů ochrany příro-dy a odlehčení byrokratické zátěže při vedení správního řízení k drobným záměrům. Tento tzv. přílepek ZOZE byl přiřčeněn do výše uvedené rozsáhlé „druhové“ novely ZOPK, kde však jeho cesta skončila ve druhém čtení. Do poslaneckého návr-hu novely stavebního zákona (sněmovní tisk 67) již navržené znění § 37 a 44 ZOPK nebylo převzato, a to pro plánovanou výraznou změnu koncepce a redukci vyjadřování dotčených orgánů k záměrům dle stavebního zákona.

Prováděcí právní předpisy

AOPK ČR průběžně uplatňovala připomínky i k chystaným prováděcím právním předpisům, např. k návrhu vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 257/2009 Sb., o používání sedi-mentů na zemědělské půdě, ve znění vyhlášky č. 93/2023 Sb., k návrhu vyhlášky o kontinuálním sledování znečištění vypouštěných odpadních vod do vod povrchových, tj. prováděcí vyhláška k § 38a odst. 5 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon) a k dalším.

Znalecký ústav

Jana Kinská dal Borgo

AOPK ČR je zapsána do seznamu znaleckých ústavů ve smy-slu zákona č. 254/2019 Sb. pro obory ekonomika a životní prostředí včetně přírody a krajiny (odvětví a specializace: bo-tanika, dendrologie a arboristika, ekologie suchozemských systémů, ekologie vodních a na vodu vázaných ekosystémů, hydrobiologie, krajinná ekologie, ochrana přírody a krajiny, zoologie, oceňování lesa, rostlinstva a nerostů, oceňování zvířat a zvěře vč. určování hodnoty exotických zvířat). V roce 2025 v rámci své činnosti vydala celkem 2 znalecké posud-ky, zadavatelem byly orgány veřejné moci. Jeden posudek byl zpracován v odvětví Ekologie vodních a na vodu vázaných eko-systémů, Ochrana přírody a krajiny a Zoologie; druhý posudek v odvětví Ekologie vodních a na vodu vázaných ekosystémů a Hydrobiologie. Na základě předvolání správním orgánem byly v rámci druhého posudku podány zpracovateli znalec-ké výpovědi. Častými dotazy ze strany orgánů veřejné moci i soukromých subjektů jsou požadavky na zpracování posudku z pohledu ocenění nemovitých věcí podle oceňovací vyhlášky. AOPK ČR takové posudky však nezpracovává.

2. 1 Obecná ochrana přírody a krajiny

Jaromír Kosejk

V ochraně krajiny, která je jedním ze základních předmětů ochrany v CHKO a patří k hlavním činnostem AOPK ČR, se podle zákona o ochraně přírody a krajiny uplatňují především krajinný ráz, územní systém ekologické stability a významné krajinné prvky. Jedním ze zásadních pilířů ochrany krajiny jsou nástro-je územního a krajinného plánování. Obecná ochrana přírody se zaměřuje zejména na ochranu dřevin rostoucích mimo les, neživé přírody či ochranu před nepůvodními invazními druhy.

AOPK ČR vedla v průběhu roku 2025 řadu konstruktivních jednání s Národním památkovým ústavem (NPÚ) ohledně po-doby plánu péče o CHKO Soutok, která navázala na předchozí jednání k bližším ochranným podmínkám a zonaci této CHKO. Navržená podoba plánu péče požadavky NPÚ plně zohledňuje. V říjnu 2025 proběhlo již IX. společné setkání s pracovníky NPÚ v Lednici na půdě Zahradnické fakulty Mendelovy uni-verzity. Tématem byla říční krajina pohledem ochrany přírody a památkové péče. První přednáškový blok se zaměřil na říční krajinu jihovýchodní Moravy s přihlédnutím k nově vyhlášené CHKO Soutok, druhý blok pak zastřešovalo téma významu říčních krajin v ČR, poslední byl věnován vodohospodářským úpravám říčních krajin. Součástí setkání byla také exkurze po Zámecké Dyji, Staré Dyji a národní přírodní rezervaci Lednické rybníky.

V soutěži Česká cena za architekturu, kterou pořádá Česká ko-mora architektů (ČKA), vyhlášíje AOPK ČR svou vlastní cenu part-nera pro architektonický záměr, který byl realizován s ohledem na krajinné hodnoty daného místa. V roce 2025 udělila AOPK ČR tuto cenu již podeváté a ocenila kapli Panny Marie Na Pískách u Čečelic na Mělnicku poblíž Všetat (**box 1**). AOPK ČR spolu s ČKA vnímá nejen v rámci smluvní spolupráce potřebu společného postupu při ochraně krajiny a udržitelném rozvoji výstavby.

AOPK ČR nejen v rámci přístupu ke krajíně spolupracuje s ce-lou řadou státních institucí, odborných organizací, univerzit, a dalších subjektů. AOPK ČR má dlouhodobě svého zástupce v České komisi pro UNESCO, která udělila záštitu pro akce pořádané v rámci roku chráněných krajinných oblastí, kterým je rok 2026.

AOPK ČR se dlouhodobě snaží o objektivizaci hodnocení krajinného rázu, k čemuž využívá mimo jiné architektonické komise. Architektonická komise AOPK ČR, která je poradním orgánem ředitele sekce ochrany přírody a krajiny, se zabývá vybranými záměry, které jsou svým charakterem či rozsahem neobvyklé. V roce 2025 to bylo např. vybudování rozsáhlé-ho komplexu ubytování, volnočasový areál v bývalém lomu, nebo záměry staveb ve volné krajíně mimo zastavěné území a zastavěné plochy sídel. Architektonické komise při regionál-ních pracovištích jako poradní orgány jejich ředitelů průběž-ně projednávaly různé složitější záměry k výstavbě na území CHKO.

V roce 2025 vykonávala AOPK ČR z kapacitních důvodů ome-zenou odbornou podporu výkonu státní správy v oblasti ochra-ny krajiny pro ostatní orgány státní správy.

4 Ust. § 52 zákona.

5 Ust. § 27 zákona č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy.

Cena AOPK ČR v soutěži Česká cena za architekturu

Vladimír Mikeš

AOPK ČR udělila již podeváté vlastní Mimořádnou cenu v rámci soutěže Česká cena za architekturu, kterou pořádá Česká komora architektů. Ocenění obdržela realizace Kaple Panny Marie Na Pískách (Chrama, autoři Martin Junek, Adam Cigler, Lucia Chotěborová). AOPK ČR ocenila zejména záměr uchování paměti krajiny v podobě obnovení kaple v jednoduchém, ale současném pojetí u křížení tří cest na okraji vsi v zemědělské krajině. Netradiční konstrukční řešení s důrazem na detail kombinuje moderní prvky s tradičními motivy sakrální architektury, hmotové řešení reaguje na uspořádání cestní sítě. Kaple svým vzhledem a umístěním v krajině láká návštěvníky k zastavení a přispívá k uchování paměti konkrétního místa. To, že je soška Panny Marie umístěna uvnitř, nabádá kolemjdoucí, aby přistoupili blíže a nahlédli do nitra stavby. AOPK ČR oceňuje také obnovení drobné památky jako náhrady za původní kapli zbořenou v 60. letech 20. století (1).

Na druhém místě výběru AOPK ČR se umístil Dům Oskar (Jan Žaloudek Architekt, autor Jan Žaloudek). Dům se nachází v malebné historické obci Borotín poblíž Tábora, která patří mezi nejstarší obce na Táborsku. Dům těží ze silného genia loci, jelikož stojí v barokní zahradě. V kombinaci s vhodně zvolenými materiály, netradičním řešením štítu a celkově minimalistickou fasádou tak vzniká velmi zajímavý objekt. Samotný interiér je řešen velkoryse s důrazem na jednoduchost, avšak také na detail (2).

Jako třetí v pořadí AOPK ČR ocenila realizaci Chalupy Milada (ADR, autoři Aleš Lapka, Petr Kolář, Pavel Čermák, Filip Strnad, Markéta Tkáčová, spoluautoři Studio A91), která leží v lokalitě Nové Domky poblíž Horní Malé Úpy. Hmotové řešení je jednoduché, vycházející z typického tvaru horské chalupy. V návrhu je patrný důraz na tradiční řešení interiéru i exteriéru a použití typických materiálů pro horské chalupy. Z chalupy se ubytovaným naskýtají pohledy do okolní krajiny Krkonoš a interiér s převahou dřeva tak navozuje pocit historické zástavby horských oblastí (3).

Všechna foto archiv České komory architektů

Zpracování PHKR dle nového metodického přístupu v CHKO Český les

Kamila Konášová

V roce 2025 byla pro AOPK ČR zpracována studie „Hodnocení krajinného rázu území CHKO Český les“, která vznikla v rámci veřejné zakázky „Tvorba koncepčních dokumentů pro péči o vybraná chráněná území – plány ÚSES a PHKR“. Tento koncepční dokument představuje zásadní aktualizaci dosavadního preventivního hodnocení z roku 2014. Hlavním zadáním bylo převést původní podklady do rámce nově zpracované metodiky a vytvořit výstup přímo využitelný pro rozhodovací praxi orgánu ochrany přírody, a to jak při uplatňování podmínek ochrany v územně plánovací dokumentaci, tak při posuzování konkrétních záměrů.

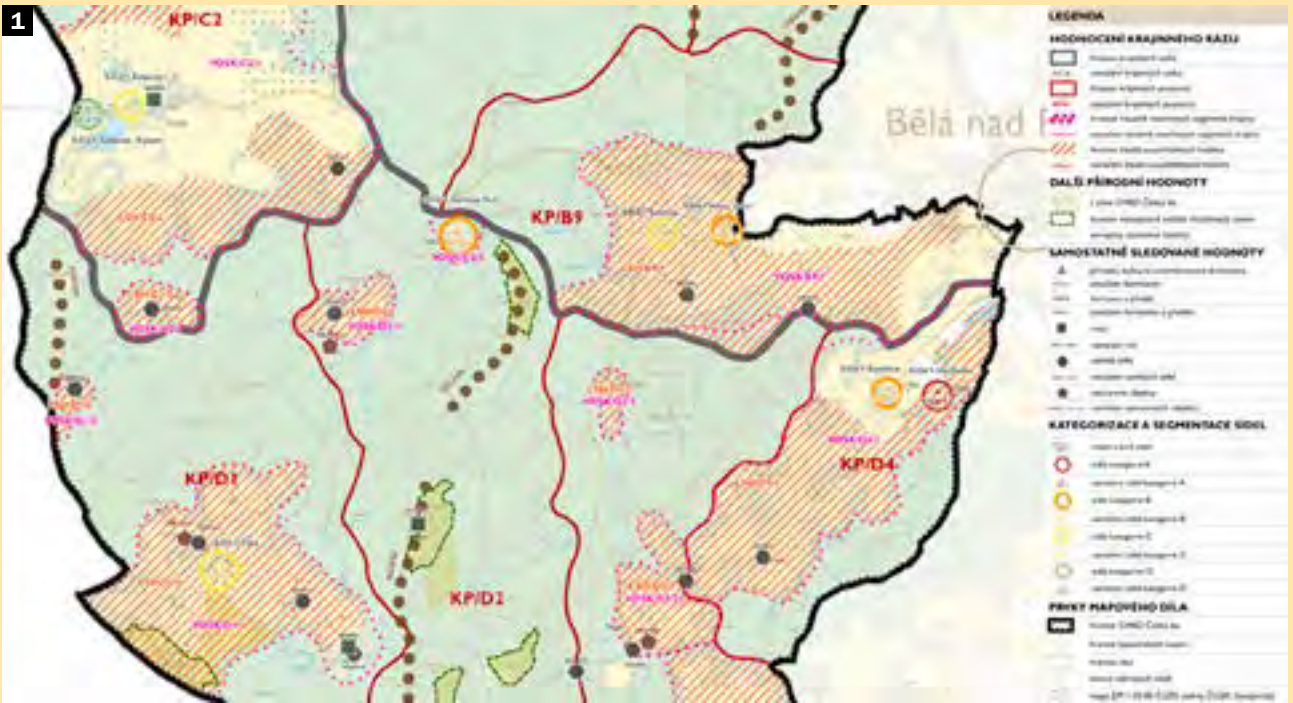
Studie je metodicky i koncepčně členěna na dvě základní, vzájemně se doplňující části. První je zaměřena na hodnocení krajiny, v němž byly aktualizovány přírodní, kulturně-historické i prostorové charakteristiky a provedena prostorová diferenciaci a klasifikace hodnot území. Výstup na úrovni volné krajiny je strukturován do 4 krajinných celků, pro které jsou stanoveny dominantní rysy a cíle ochrany, a do 22 krajinných prostorů. Na úrovni těchto prostorů jsou identifikovány a klasifikovány znaky a hodnoty charakteristik, k nimž jsou přiřazeny konkrétní podmínky ochrany a ochranná doporučení. V odůvodněných případech byla vymezena dílčí území ve formě lokalit soustředěných hodnot. S ohledem na sledované jevy územně analytických podkladů byly v území vymezeny také samostatně sledované

charakteristické jevy a hodnoty obrazu krajiny, které představují klíčové, dominantní nebo výjimečné hodnoty specifické pro CHKO Český les. Jedná se o významné krajinné dominanty a pohledové horizonty, vizuálně otevřené segmenty krajiny, architektonicky či urbanisticky významné objekty nebo soubory, bývalé rotý pohraniční stráže a zaniklá sídla.

Druhou, samostatnou součástí studie je hodnocení sídel na území CHKO. Tato část obsahuje kategorizaci sídel do čtyř skupin podle kvality jejich obrazu v krajině, vztahů k jejich krajinnému rámci a podle kvality urbanistické struktury a zástavby. U 11 vybraných sídel byla navíc vzhledem k místním podmínkám provedena detailní segmentace, tedy rozčlenění na menší části, což umožnilo formulovat podmínky ochrany v podrobném detailu odpovídajícím konkrétní situaci v území. Praktickým výstupem hodnocení jsou přehledné karty sídel, které obsahují cíle ochrany, podmínky ochrany a ochranná doporučení. Podmínky ochrany jsou formulovány tak, aby byla zajištěna ochrana podstatných pozitivních hodnot a v rámci rozvoje sídla nedocházelo k dalšímu zhoršení rušivých jevů

Mapa

1. Hodnocení krajinného rázu území, zdroj: studie „Hodnocení krajinného rázu území CHKO Český les“, mapa ČÚZK, Geoportál

Zpracování plánu ÚSES v CHKO Kokořínsko – Máchův kraj

Jana Šmídová

V roce 2025 bylo dokončeno zpracování nového plánu ÚSES v CHKO Kokořínsko – Máchův kraj, který vznikl v rámci projektu „Tvorba koncepčních dokumentů pro péči o vybraná chráněná území – plány ÚSES a PHKR“ financovaného z Národního plánu obnovy – programu Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny.

Cílem zpracování plánu ÚSES bylo prověřit a zpřesnit vymezení skladebných částí územního systému ekologické stability na nadregionální, regionální a lokální úrovni s ohledem na aktuální stav krajiny, biotopový přístup a návaznost na územně plánovací dokumentaci. Analytická část shrnula podrobné informace o přírodních hodnotách území, zastoupení biotopů, funkčnosti jednotlivých prvků ÚSES i migračních trasách organismů a identifikovala také nedostatky ve stávajícím vymezení systému.

Na nadregionální a regionální úrovni bylo vymezení ÚSES převážně stabilizováno. Úpravy spočívaly zejména ve zpřesnění hranic biocenter a dílčích korekcích tras biokoridorů podle katastrální mapy a jednotek prostorového rozdělení lesa tak, aby lépe odpovídaly skutečnému rozšíření přírodních biotopů a více posilovaly konektivitu území.

Významnější změny se týkaly lokální úrovně, kde byla síť biocenter a biokoridorů podrobně prověřena a v některých místech vhodně doplněna. V případě potřeby byly upraveny hranice stávajících prvků nebo navrženy nové skladebné části, zejména tam, kde bylo třeba posílit propojení mezi přírodními biotopy. Někde byly nově vymezeny také interakční prvky.

V CHKO Kokořínsko – Máchův kraj převažují zejména lesní společenstva vázaná na pískovcové podloží, dále mokřadní ekosystémy, rybníční soustavy a údolní nivy. Pozornost byla věnována také pískovcovým roklím, lesním komplexům a mokřadním biotopům, které představují klíčové prvky ekologické stability tohoto území.

Plán ÚSES zároveň upravil návaznost skladebných částí ÚSES na území mimo hranice CHKO tak, aby byla zajištěna kontinuita systému ekologické stability i v širším regionálním kontextu. Dokument tak představuje aktuální, kvalitní a metodicky sjednocený podklad pro promítnutí ÚSES do územně plánovací dokumentace, ve které je všeobecně uznávaným limitem ochrany přírody, i pro výkon státní správy ochrany přírody v CHKO. ■

Mapa

Vymezení skladebných částí ÚSES v Plánu ÚSES CHKO Kokořínsko – Máchův kraj

Foto

1. Hradčanský rybník, pohled ze severozápadu, biokoridor ID 674 č. 407, foto Vladimír Melichar
2. Skalní stěna v Kokořínském dole při LBK ID 1170 č. 113, foto Vladimír Melichar

2. 1. 1 Krajinný ráz

Tomáš Bednář

I přes změny stavebního zákona stále trvá potřeba koncepčního přístupu k ochraně krajinného rázu pomocí nástrojů územního plánování. AOPK ČR dlouhodobě uplatňuje diferencovaný přístup při povolování stavebních záměrů, tedy zohlednění hodnot krajinného rázu v daném místě a objektivizaci hodnocení krajinného rázu. Přístup k hodnocení krajinného rázu musí být jednotný, transparentní a předvídatelný. Z tohoto přístupu vychází i nová metodika hodnocení krajinného rázu záměru, jejíž zpracování AOPK ČR zajišťovala. Metodika zohledňuje diferencovaný přístup k rozhodování o záměrech a ochranných podmínkách v územně plánovací dokumentaci na základě hodnot v konkrétních částech řešeného území a stanovuje rámec pro zohlednění míry veřejných zájmů. Část metodiky zabývající se preventivním hodnocením krajinného rázu již je využívána jako podklad pro zadání konkrétních studií hodnocení krajinného rázu CHKO. S jejím využitím byla dokončena aktualizace studií preventivních hodnocení krajinného rázu v CHKO, financovaná z Národního plánu obnovy – Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (NPO–POPFK). Bylo dokončeno hodnocení krajinného rázu CHKO Český les (box 2), Třeboňsko, Jizerské hory, Lužické hory, Litovelské Pomoraví, Poodří a navržené CHKO Krušné hory.

V roce 2025 se konala dvě setkání krajinářů a stavařů AOPK ČR. Prezenční setkání krajinářů a stavařů proběhlo v CHKO Kokořínsko – Máchův kraj a bylo spojeno s prohlídkou krajinářsky hodnotných míst v okolí a vybraných lokalit trampských kempů. Nejvíce byla během setkání diskutována témata související se změnami legislativy, s nástroji digitalizace stavebního řízení, problematika akceleračních zón pro výstavbu obnovitelných zdrojů energie, postup prací na projektu „Tvorba koncepčních dokumentů pro péči o vybraná chráněná území – plány ÚSES a PHKR“ a posuzování krajinného rázu vzhledem k povolování VTE na příkladu PHKR Krušné hory.

AOPK ČR také v roce 2025 vykonávala odbornou podporu výkonu státní správy v oblasti ochrany krajiny pro ostatní orgány státní správy, kdy vydala 22 odborných stanovisek k hodnocení krajinného rázu a 26 odborných stanovisek ke zpracování územně plánovacích dokumentací.

2. 1. 2 Územní systém ekologické stability

Jana Šmídová

V roce 2025 byl dokončen projekt „Tvorba koncepčních dokumentů pro péči o vybraná chráněná území – plány ÚSES a PHKR“, financovaný z Národního plánu obnovy (NPO–POPFK). Projekt navázal na předchozí etapu sjednocení vymezení ÚSES ve vybraných CHKO a byl zaměřen na území, která do této etapy nebyla zahrnuta – CHKO Kokořínsko – Máchův kraj (box 3), Brdy, Litovelské Pomoraví a Poodří. Pro tato území byly zpracovány plány ÚSES, jejichž součástí byla aktualizace

stávajícího vymezení skladebných částí ÚSES. Důraz byl kladen na metodické sjednocení postupů, zohlednění aktuálního stavu krajiny a posílení konektivity přírodních biotopů. Docházelo k zahuštění sítě skladebných částí tak, aby se propojily cenné přírodní biotopy, které součástí ÚSES dosud nebyly. Součástí projektu bylo rovněž vymezení ÚSES pro nově vyhlášenou CHKO Soutok a navrženou CHKO Krušné hory.

V průběhu zpracování plánu ÚSES byly řešeny střety vymezení skladebných částí ÚSES s limity využití území, jako jsou zastavěné a rozvojové plochy, koridory dopravní a technické infrastruktury či další omezení vyplývající z územně plánovací dokumentace. Zpracované plány ÚSES byly průběžně konzultovány s krajskými úřady a obcemi s rozšířenou působností tak, aby výsledné vymezení představovalo kvalitní a využitelný podklad pro výkon státní správy i pro aktualizace územně plánovacích dokumentací. Dokončením projektu tak vznikl jednotný plán ÚSES pro všechny CHKO ve správě AOPK ČR.

V roce 2025 vypracovala AOPK ČR v rámci podpory výkonu státní správy 7 odborných stanovisek týkajících se ÚSES.

2. 1. 3 Významné krajinné prvky

Tereza Štefanová

AOPK ČR se mezi lety 2013 a 2024 věnovala postupnému sběru informací k registrovaným VKP v jednotlivých krajích. V roce 2025 probíhala celková analýza získaných údajů a jejich sjednocování. Data byla získávána od obcí s pověřeným obecním úřadem, které měly do 31. 12. 2023 registrované VKP ve své kompetenci. Smyslem bylo nejen získání informací o počtu, ale také zjištění celkového stavu agendy registrovaných VKP. Co se týče registrovaných VKP, neexistuje dosud žádný centrální registr a obce nemají povinnost údaje kamkoliv hlásit.

Příslušné odbory jednotlivých obecních úřadů byly prostřednictvím e-mailu obesílány s žádostí o doplnění údajů. Zásadní byly zejména informace týkající se umístění registrovaného VKP, data registrace a důvodu registrace. Požadováno bylo rovněž zaslání registračních listin.

Vlastní sběr dat odhalil celou řadu problémů, se kterými se potýkaly kraje napříč ČR. Častá byla absence registračních listin. Ty mohly být ztraceny během přesunu agendy, kdy kompetence v oblasti registrovaných VKP přecházely z okresních úřadů na obce s pověřeným obecním úřadem, případně byly listiny uloženy v archivech bez předchozí digitalizace. Jako problematické se jeví i samotné registrační listiny, zejména z 90. let minulého století, které mnohdy nesplňují všechny potřebné náležitosti. Nejen kvůli chybějícím registračním listinám nebylo možné v řadě případů zjistit přesné situování VKP na konkrétní parcely, často došlo také k přečíslování či rozdělení parcel. Sběr dat se nezaměřoval přímo na konkrétní stav jednotlivých lokalit, nicméně na základě informací od některých úřadů lze usuzovat, že v průběhu let došlo k výrazným změnám (vč. zániku), které se ovšem neodrazilo v příslušné legislativě.

Přes výše uvedené se podařilo shromáždit informace k 6 098 registrovaným VKP (box 4). Získané údaje jsou postupně převáděny do mapové vrstvy. Vzhledem k tomu, že AOPK ČR nemůže ručit za správnost dat, bude tato vrstva sloužit pouze pro interní účely a jako podklad pro budoucí zpřesnění. Naději v uvedení současného stavu do pořádku lze spatřovat v připravovaném Registru krajiny v souvislosti s projednávány legislativními změnami ve stavebním právu. Cílem je vytvoření komplexní databáze i změna navazující legislativy tak, aby se VKP staly důležitým nástrojem pro plnění závazků České republiky vyplývajících z nařízení o obnově přírody.

V roce 2025 vypracovala AOPK ČR v rámci podpory výkonu státní správy 15 odborných stanovisek k registraci, zrušení registrace či zásahům do VKP.

2. 1. 4 Dřeviny rostoucí mimo les

Brigita Neumannová

Začátkem roku 2025 se podařilo finalizovat a vydat aktualizovanou verzi dvou standardů péče o přírodu a krajinu z řady A (arboristické standardy).

Na konci ledna byl vydán standard SPPK A02 009 „Speciální zásahy na stromech“, kromě dalších úprav byla potřebná především aktualizace částí týkajících se managementu poloparazitických keřů – zejména jmelí bílého, která je důležitým podkladem pro žádosti o dotaci na jeho eliminaci v Operačním programu Životní prostředí. Tato problematika je primárně řešena hlavně v Moravskoslezském kraji, nicméně jmelí začíná být poměrně velkým problémem i v jiných částech republiky (např. Pardubickém či Olomouckém kraji, ale i na Liberecku).

Následně byla v únoru vydána dlouho očekávaná revize standardu SPPK A02 002 „Řez stromů“. Jeho aktualizace se připravovala delší dobu a podíleli se na ní jedni z nejlepších odborníků z praxe i akademického prostředí. Důvodů pro rozsáhlou revizi bylo více – zejména vývoj znalostí a postupů v oboru, podněty odborné veřejnosti vycházející z aplikace standardu v praxi a také potřeba zajištění souladu s ostatními standardy. Hlavní úpravy souvisely s nutností vyjasnění nesrovnalostí v odborné terminologii a s potřebou doplnit a upřesnit stávající techniky a technologie řezu stromů.

V souvislosti s revizemi těchto standardů došlo i k formálním úpravám standardu SPPK A02 003 „Řez a výsadba keřů a lián“, který byl v aktualizované verzi vydán taktéž v únoru.

V průběhu roku byla zahájena aktualizace jednoho z „nosných“ standardů arboristické řady SPPK A01 001 „Hodnocení stavu stromů“ a dále se pokračovalo v revizi standardu SPPK A02 00 „Péče o dřeviny kolem veřejné dopravní infrastruktury“. V souvislosti s tímto standardem probíhaly i další aktivity – např. účast zástupců AOPK ČR a MŽP na aktualizacích interních předpisů ministerstva dopravy, které se standardem

úzce souvisí – a to jak v oblasti silničních komunikací, tak i železničních dopravních cest.

V průběhu roku 2025 zpracovala AOPK ČR v tematice dřevin rostoucích mimo les v rámci podpory výkonu státní správy 222 odborných stanovisek.

2. 1. 5 Invazní druhy

Tomáš Görner

V roce 2025 probíhalo vydávání opatření obecné povahy k vybraným invazním druhům z unijního seznamu, pro které jsou již schválené tzv. zásady regulace. V lednu bylo zveřejněno opatření obecné povahy pro pajasan žláznatý plošně pro všechna regionální pracoviště AOPK ČR. V průběhu roku 2025 byl zpracován návrh opatření obecné povahy pro bolševník velkolepý, které je v plánu vydat počátkem roku 2026, a to pro celou územní působnost AOPK ČR, s výjimkou územní působnosti RP SCHKO Český les a RP SCHKO Slavkovský les.

Na jaře roku 2025 byla zahájena eradikace stolítku vodního, druhu z unijního seznamu. Jeho první výskyt byl zaznamenán v lokalitě PP Skalka u Velimi v zatopeném lomu. Jako efektivní způsob likvidace bylo zvoleno vysazení býložravých amurů bílých, kteří byli do lokality vysazeni v počtu 300 kusů v průběhu dubna. V roce 2026 bude v lokalitě provedeno i ruční odstraňování masý stolítku ze člunů.

Od 7. srpna 2025 vešlo v platnost nové nařízení Evropské komise, které rozšiřuje seznam invazních nepůvodních druhů s významným dopadem na Unii. Přibylo osm druhů rostlin a osmnáct druhů živočichů. Jde jak o druhy u nás rozšířené, např. křídlatky, jelen sika nebo norek americký, tak o druhy, které se ani v Evropě zatím nevyskytují, ale u kterých hrozí riziko zavlečení, např. sršeň mandarínská. Zařazení na seznam znamená, že tyto druhy není možné chovat, pěstovat, prodávat ani vypouštět do přírody. Chovatelé si mohou ponechat jedince na dožití, pokud je zaregistrují a musí zabránit jejich dalšímu šíření. Proto od srpna spustila AOPK ČR webový registrační formulář pro veřejnost, s možností zaevidovat chované druhy, jmenovitě pro ampulárku okružákovitou, raka kalikového, raka ničivého a jelena sika.

V říjnu se konalo na půdě České zemědělské univerzity v Praze tzv. invazní setkání, jedním z organizátorů byla AOPK ČR. Zástupci vědců, ochránců přírody i samospráv formou přednášek a workshopů sdíleli odborné i praktické zkušenosti v problematice invazních druhů. Klíčovými tématy byly propojení vědy a praxe, lepší informování veřejnosti a efektivní sběr i využívání dat o rozšíření invazních druhů.

V roce 2025 se pokračovalo mapování v rámci projektu „Mapování a monitoring invazních druhů“ (tzv. InvazMap). Předmětem monitorovacích aktivit je celá Česká republika, kromě hlavního města Prahy, národních parků a vojenských újezdů. Veřejností byly nahlášeny dva nové výskyt raka mramorovaného (duben – lokalita nedaleko Mohelnice, květen – lokalita poblíž Sptihněvi). Obě lokality byly

Výsledky aktualizace registrovaných VKP v rámci České republiky

Tereza Štefanová

Významné krajinné prvky (VKP) představují území ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotná, která utvářejí typický vzhled krajiny nebo přispívají k udržení její stability. Vedle VKP vyjmenovaných přímo v zákoně (lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera a údolní nivy) je možné registrovat další části krajiny, pokud splňují výše uvedené podmínky. AOPK ČR postupně od roku 2013 do roku 2024 shromažďovala data o registrovaných VKP na území ČR.

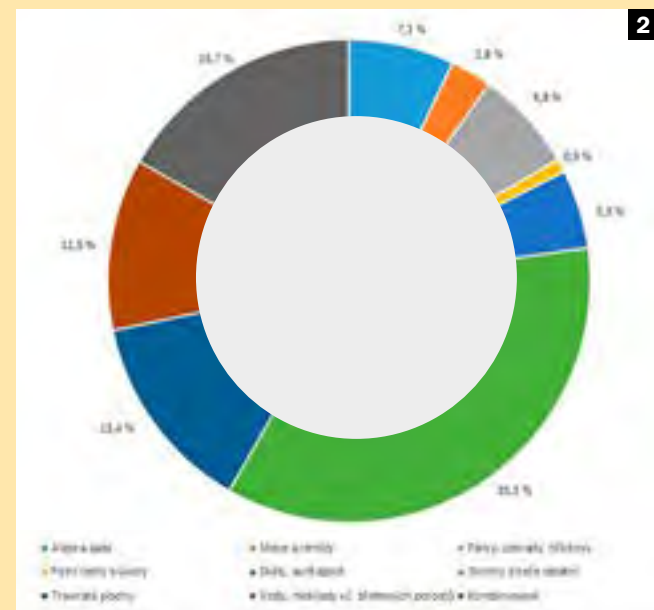
Analýza registrovaných VKP v rámci České republiky

Při sběru dat bylo ve 14 krajích ČR zjištěno celkem 6 098 registrovaných VKP. Takřka polovina z nich se nachází v Jihomoravském (1 235) a Moravskoslezském kraji (1 610), což je dáno specifickým přístupem k registraci, kdy se příslušné úřady zaměřovaly takřka na všechny plochy zeleně. V Čechách bylo obdobným způsobem přístupováno k registraci VKP v Plzeňském kraji, kde bylo zachyceno rovných 1 000 registrovaných VKP. Právě v těchto krajích je zároveň největší hustota registrovaných VKP (1 VKP/3,4–7,6 km²). Nejnižší hustota byla naopak zaznamenána v Olomouckém kraji (1 VKP/74,2 km²).

Do roku 2002 bylo zaregistrováno 5 489 VKP, což představuje 90 % z celkového počtu. V následujících letech bylo registrováno řádově několik desítek VKP. Je škoda, že příslušné orgány ochrany přírody většinou plnohodnotně nevyužívají tento důležitý nástroj obecné ochrany přírody.

Mezi registrovanými VKP převládá kategorie stromy a keře ostatní (35,5 %), následují kombinované prvky (16,7 %), travnaté plochy (13,4 %) a vody, mokřady vč. břehových porostů (11,5 %). Menší zastoupení mají aleje a sady (7,1 %), parky, zahrady a hřbitovy (6,8 %), skály, sutě apod. (5,3 %), meze a remízy (2,8 %) a polní cesty a úvozy (0,9 %).

VKP v kategorie stromy a keře byly nejčastěji registrovány v Moravskoslezském a Plzeňském kraji (více než 50% podíl

ze všech přítomných kategorií). Kombinované prvky převládají v Jihomoravském kraji (34 %), travnaté plochy v Pardubickém a Ústeckém kraji (cca 29 %), vodní prvky jsou nejčastěji registrovány ve Zlínském kraji (cca 39 %), aleje a sady v Jihočeském kraji (cca 30 %), parky, zahrady a hřbitovy v Libereckém kraji (cca 22 %), skály, sutě apod. v Hlavním městě Praha (12 %), meze a remízy v Plzeňském kraji (9,5%) a polní cesty a úvozy ve Středočeském kraji (cca 8 %).

Obrázek

1. Distribuce registrovaných VKP podle jednotlivých krajů v České republice, mapa Tereza Štefanová
2. Zastoupení registrovaných VKP v České republice podle druhu,

po zbytek sezóny monitorovány pracovníky příslušných RP a zároveň byly připravovány návrhy možností eradikace či izolace těchto jedinců/populací z lokality. Ty jsou plánovány na rok 2026.

I v roce 2025 probíhala správa a aktualizace webu <https://invaznidruhy.aopk.gov.cz> a komunikace s veřejností, většina dotazů se týkala podezření na výskyt sršně asijské či otázek na možnosti likvidace vybraných invazních druhů rostlin, případně hlášení nálezů uhynulých raků.

2. 1. 6 Neživá příroda

Zuzana Stanzelová, Luboš Stárka

AOPK ČR v oblasti neživé přírody odborně podporuje a vykonává státní správu, zajišťuje podklady a zpracovává plány péče pro ZCHÚ. Většina úkonů státní správy v oblasti ochrany neživé přírody byla v roce 2025 vázána na povolení průzkumu a výzkumu v jeskyních, vyjádření k průzkumným územím, vyjádření pro povolení k nakládání s podzemními vodami a k sanacím skal.

Pokračovala spolupráce s Českou geologickou službou ohledně evidence význačných geologických lokalit. Kromě dílčích doplnění a aktualizací do ní byly přidány informace k nově vyhlášeným geologickým MCHÚ. Z důvodu zastaralých zřizovacích předpisů byla přehlášena řada geomorfologických přírodních památek ve Žďárských vrších (Zkamenělý zámek, Prosička, Štarkov a další). Kvůli nedostatečnosti původních zřizovacích výnosů byly ve smyslu zákona č. 364/2021 Sb. zrušeny NPP Pekárna a NPP Třesín.

Přímá péče o neživou přírodu tradičně spočívá hlavně v odstraňování vegetace z výchozů a odkryvů, budování uzávěr jeskyní, odstraňování naplaveného odpadu z ponorů a závrťů, odstraňování nelegálního odpadu ze starých lomů. Jako příklady lze uvést v lednu provedené odstranění vyvrácených stromů a stromů spadlých do Hranické propasti, čištění ponorů pod Starými skalami u Sloupsko-šošůvských jeskyní, pravidelné sečení závrťů v Moravském krasu (celková plocha 2,4 ha), oprava uzávěr 6 jeskyní.

Jedním z předmětů činnosti AOPK ČR je vedení Jednotné evidence speleologických objektů (dále jen JESO). V rámci zpracování informací z projektu „Ochrana vybraných jeskyní a krasových jevů ve zvláště chráněných územích ČR“ byly k 115 jeskyním do JESO vloženy kompletní mapy jeskyní zpracované dle jednotné metodiky a k objektům databáze připojeno 1 488 pořízených fotografií. Vlastními silami byly vkládány další nově popsané objekty (např. 3 jeskyně z Českého krasu a 5 pseudokrasových jeskyní z Jeseníků), k jeskyním doplňovány aktuální nové informace, fotografie a přidávány nové bibliografické odkazy zejména z oblasti archeologie a hydrogeologie. Další informace do databáze doplňovali spolupracující externisté. JESO bylo programátorsky upraveno a graficky zjednodušeno, aby bylo možné s ním pracovat i z mobilního telefonu.

AOPK ČR byla hlavním pořadatelem 3. ročníku odborné mezioborové konference Kras, jeskyně a lidé, která se konala 7. a 8. listopadu v Českém krasu. Výstupem konference je tištěný sborník Acta Speleologica 12/2025, dostupný na webu AOPK ČR.

AOPK ČR provedla sanaci havarijní skály, ležící na pozemku v její správě, v přírodní památce Zámky v Praze Bohnicích. V I. etapě byl vybudován trvalý zemní val na ochranu Vltavské cyklostezky před odskakujícími kameny, ve II. etapě byla odtěžena nestabilní horní část skály a vybudována zábrana proti vstupu při lomové hraně. Dohromady s čištěním bylo ze skalního masívu odtěženo téměř 1.000 m³ materiálu. Komplikací byla nutnost po dobu prací I. i II. etapy zcela uzavřít frekventovanou Vltavskou cyklostezku, proto se akce objevila opakovaně v médiích. Více podrobností k sanaci je uvedeno v **boxu č. 5**.

Zástupce AOPK ČR aktivně působil v poradním orgánu ministra životního prostředí – Národní radě geoparků, podílel se na revalidaci národního geoparku Broumovsko.

2. 1. 7 Ekosystémové služby

Julie Schmidtová

V roce 2025 pokračovala AOPK ČR v rozvíjení konceptu oceňování ekosystémových služeb, v jeho vědeckém ukotvení a rozšíření do celospolečenského povědomí. V prvním čísle časopisu Ochrany přírody 1/2025 byl i za tímto účely publikován obsáhlý článek s názvem „Od funkcí krajiny přes ekosystémové služby až po příspěvky přírody lidem“, který výstižně shrnuje všechny dosavadní poznatky a jejich možné budoucí využití.

Na vývoji konceptu oceňování ekosystémových služeb se primárně podílí odborníci v rámci projektu IP LIFE „Jedna příroda“. Jedním z jeho výstupů je metodika oceňování ekosystémových služeb a webový nástroj k flexibilnímu využití pro ocenění určitého území, na kterém pracují vědci z Centra pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy (COŽP UK). Měl by být hotov začátkem roku 2026. Za účelem co nejefektivnější spolupráce s projektovými partnery CzechGlobe, COŽP UK, SoWa, MŽP se zástupci AOPK ČR pravidelně scházejí na projektových setkáních, připomínají proces vytváření metodiky. AOPK ČR je pravidelným účastníkem zasedání Národní platformy pro ekosystémové služby (NPES), které se konalo v květnu 2025.

Dosavadní výsledky konceptu oceňování ekosystémových služeb byly představeny 2. 12. 2025 na celodenním semináři na Akademii věd ČR, kde dostali všichni zúčastnění prostor ke společné diskuzi o výhodách i úskalích vznikající metodiky. V roce 2025 se podařilo reprezentovat toto téma i na mezinárodní úrovni, konkrétně na CEE Platform meeting v Maďarsku ve dnech 24.–27. 3. 2025.

Sanace skály v přírodní památce Zámky v pražských Bohnicích

Zuzana Stanzelová, Luboš Stárka

V polovině roku 2024 AOPK ČR převzala od Státního pozemkového úřadu soubor pozemků nacházejících se v chráněných územích. Byl mezi nimi i pozemek p. č. 815/4 k. ú. Bohnice v Praze.

Pozemek leží v přírodní památce Zámky, jejíž ochrana je v gesci Magistrátu hl. m. Prahy (MHMP). Nachází se na náhorní plošině nad horní lomovou hranou bývalého lomu při pravém břehu Vltavy. Jsou odtud krásné výhledy, a tak si pozorný návštěvník na podzim 2024 povšiml trhlíny v trávníku probíhající souběžně s hranou lomu. Upozornil na ni Úřad městské části Praha 8, který si následně objednal posouzení od České geologické služby. Ta konstatovala, že hrozí skalní řícení, které by ohrozilo pod skalou probíhající značenou turistickou trasu a páteřní Vltavskou cyklostezku. Jako správce státního pozemku byla k řešení situace vyzvána AOPK ČR. Ta požádala o součinnost odbor ochrany prostředí MHMP, odbor bezpečnosti a krizového řízení MČ Praha 8, Policii ČR a Krajský úřad Středočeského kraje.

Na přelomu roku 2024/2025 bylo provedeno podrobné geotechnické posouzení, které vyhodnotilo stav skály jako havarijní, s klasifikací nepřijatelného rizika. Bylo tedy nutné požádat o uzavření Vltavské cyklostezky a turistických tras. Následně byl zpracován návrh sanačních opatření, který byl rozdělen do dvou etap. První etapa prací spočívala ve vybudování masivního zemního valu na pozemku pod skálou, druhá v odtěžení nestabilních částí skály.

V polovině února 2025 začaly práce na první etapě. Účinnost valu, jehož funkcí je zachytávání padajících kamenů ze skalní stěny, se prokázala okamžitě, ihned po vybudování (polovina března 2025) se výrazně zvýšila bezpečnost pohybu v prostoru za ním. Realizaci tohoto opatření, včetně nezbytného kácení vzrostlých stromů, odsouhlasil vlastník pozemku i orgán ochrany přírody MHMP. Mimořádné finanč-

ní prostředky ve výši téměř 2,4 milionu Kč se podařilo zajistit z rezervy MŽP.

Po celou dobu realizace první etapy docházelo k monitoringu pohybů skály. Ten prokázal zhoršující se stav a geotechnik proto vyzval k neprodlené realizaci druhé etapy. Zadávacím řízením byl vybrán dodavatel a začátkem června 2025 bylo staveniště předáno kvalifikované stavební firmě, která se souhlasem dopravního úřadu převzala odpovědnost i za uzavírku cyklostezky. Součástí zásahu bylo vybudování ochranné bariéry (palisády) proti vstupu do prostoru nad skalní hranou.

Samotné odtěžování skály muselo být prováděno výhradně ručním nářadím s využitím horolezecké techniky. Odstřely by mohly horninu dále destabilizovat a zvětšit rozsah havárie. Uzavření frekventované a oblíbené cyklotrasy vyvolalo u části veřejnosti silně negativní reakce. Opakovaně docházelo k poškozování stavebních plotů a ve třech případech došlo i k poškození stavebních strojů. I přes to byly práce dokončeny v plánovaném termínu na konci července 2025. Celkem bylo ze skalního masívu, včetně závěrečného čištění, odtěženo 994 m³ materiálu. Druhá etapa prací si vyžádala náklady ve výši 5,9 milionu korun a byla financována z prostředků určených na péči o majetek státu. Celkové náklady sanace, včetně projektové dokumentace a autorského dozoru geotechnika, dosáhly částky 8 526 325 Kč včetně DPH.

Cyklostezka byla po dokončení prací znovu otevřena na přelomu července a srpna 2025 a nyní již nepředstavuje bezpečnostní riziko. ■

Foto

1. Celkový pohled na skálu v PP Zámky, foto Luboš Stárka

1

2. 1. 8 Politika krajiny, NRR a OZE

Valentýna Jungvirthová, Anna Jáchimová, Ingrid Forczek

Projekt Ministerstva životního prostředí „Příprava politiky krajiny a krajinného plánování a vymezení oblastí pro rozvoj obnovitelných zdrojů energie se zvláštním zřetelem k dosažení cílů v oblasti klimatu, energetiky a ochrany přírody a krajiny“ realizovaný v rámci komponenty 2.9: „Podpora biodiverzity a boj se suchem“ a financovaný z programu NPO–POPfK dosáhl v roce 2025 významného milníku. Usnesením vlády č. 845 ze dne 29. 10. 2025 byl přijat strategický dokument Politika krajiny České republiky, na kterém se AOPK ČR spolupodílela a který reaguje na potřebu koordinovaného a dlouhodobého přístupu k využívání a ochraně krajiny v ČR.

Následně byly v listopadu 2025 v souladu s usnesením vlády, kterým byla Politika krajiny schválena, zahájeny práce na vypracování implementačního plánu tohoto dokumentu, který má na základě schválených cílů a opatření konkretizovat úkoly k jejich naplnění. AOPK ČR nominovala zástupce do pracovních skupin, které se podílí na jeho tvorbě. AOPK ČR se dále podílela na tvorbě metodiky krajinného plánování, jejíž pořízení vyplývá ze strategického dokumentu Politika krajiny. V roce 2025 byla provedena podrobná analýza současného stavu plánování krajiny, včetně využívaných nástrojů. V návaznosti na tuto analýzu byl představen první návrh metodiky.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU o obnově přírody (Nature Restoration Regulation/Law, NRR/NRL) je jedinečný právní předpis stanovující konkrétní závazné cíle a povinnosti pro obnovu přírody ve všech členských státech

Evropské unie. Návrh nařízení byl představen Evropskou komisí v červnu 2022 jako legislativní nástroj pro plnění Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti 2030, která je klíčovou součástí Zelené dohody (Green Deal) pro Evropu. V roce 2025 se aktivity AOPK ČR soustředily na intenzivní přípravu implementace NRR a tvorbu Národního plánu na obnovu přírody (NPOP). Klíčovým milníkem bylo zářijové úvodní setkání odborné skupiny pro sběr dat a reporting, kterého se kromě rezortních organizací účastnili i zástupci vědeckých institucí a dalších dotčených úřadů. Cílem této spolupráce je zajistit jednotný formát dat v souladu s prováděcím nařízením EU z března 2025. AOPK ČR zároveň pokračovala v expertní přípravě podkladů k článku 4, který se týká obnovy suchozemských, pobřežních a sladkovodních ekosystémů. Prostřednictvím tematických expertních skupin se aktivně podílela na tvorbě prvního návrhu NPOP, jehož dokončení je plánováno na jaro 2026.

V oblasti obnovitelných zdrojů energie (OZE) byl schválen nový zákon č. 249/2025 Sb. o urychlení využívání některých obnovitelných zdrojů energie a o změně souvisejících zákonů, který nabyl účinnosti 1. 8. 2025 a který AOPK ČR opakovaně připomínkovala. AOPK ČR se dále podílela na připomínkování Katalogu zmírňujících opatření, který prošel mnoha úpravami, a také makety opatření obecné povahy. Opatření obecné povahy se průběžně zpracovávají pro každou akcelerační oblast a obsahují charakteristiku, podmínky a zmírňující opatření pro povolení, provedení nebo užívání konkrétních záměrů OZE.

2. 2 Územní ochrana přírody

David Lacina, Eva Knižátková, Petr Stloukal

V České republice existují dvě kategorie tzv. velkoplošných zvláště chráněných území: národní parky (NP) a chráněné krajinné oblasti (CHKO); a čtyři kategorie tzv. maloplošných zvláště chráněných území: národní přírodní rezervace (NPR), přírodní rezervace (PP), národní přírodní památky (NPP) a přírodní památky (PP). Celkem zvláště chráněná území zaujímají 1 340 742 ha (překryvy více ZCHÚ jsou započítány jen jednou), což představuje 17 % rozlohy ČR. AOPK ČR pečuje o 1 044 954 ha ZCHÚ, tedy 77,9 % jejich celkové rozlohy. Mezi chráněná území patří také evropsky významné lokality (EVL) a ptačí oblasti (PO) soustavy chráněných území evropského významu Natura 2000. Tato soustava zaujímá 1 119 751 ha, tj. 14,2 % rozlohy ČR. Většina soustavy Natura 2000 se překrývá se zvláště chráněnými územími. Státní ochrana přírody spravuje tato chráněná území jako jednu ucelenou soustavu. V ČR je dále chráněno 54 lokalit (celkem 47 582 ha) prostřednictvím smluvní ochrany.

Celková výměra všech výše uvedených typů chráněných území, bez vzájemných překryvů je 1 731 661 ha (tedy 21,96 % rozlohy ČR). Přehled je uveden v **tabulce 3**.

2. 2. 1 Chráněné krajinné oblasti

Petr Stloukal

AOPK ČR zajišťuje péči o 25 CHKO, tedy o všechny CHKO v ČR kromě CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce. Výkon státní správy je blíže popsán v kap. 2.1 a péče o území CHKO v kap. 3.2, v dalším textu jsou popsány práce AOPK ČR související s vyhlášováním CHKO, případně NP a se zpracováním plánů péče o CHKO.

V roce 2025 se největší pozornost AOPK ČR i MŽP soustředila na práce spojené s dokončením vyhlášení CHKO Soutok a zahájením provozu nového pracoviště AOPK ČR – Správy CHKO Soutok. Na schůzi vlády konané dne 15. ledna 2025 vláda nařízení o vyhlášení CHKO Soutok projednala a schválila s účinností od 1. 7. 2025. K tomu datu zahájila činnost Správa CHKO Soutok se sídlem v Břeclavi jako nové detašované pracoviště AOPK ČR.

Vyhlašování NP Křivoklátsko pokračovalo v roce 2025 projednáváním návrhu zákona o vyhlášení NP Křivoklátsko v Poslanecké sněmovně. Tento proces ale nebyl dokončen před konáním nových parlamentních voleb na podzim v roce 2025 a tím došlo k jeho ukončení.

V roce 2025 se významná pozornost AOPK ČR i MŽP soustředila na práce spojené s vyhlšováním CHKO Krušné hory. Oznámení záměru na vyhlášení CHKO Krušné hory vydalo MŽP koncem července 2024. Ve lhůtě stanovené zákonem bylo na MŽP doručeno k záměru velké množství námitek a připomínek. AOPK ČR vedla o podaných námitkách a připomínkách v regionu v roce 2025 další jednání. MŽP vede o námitkách více než 150 správních řízení, AOPK ČR průběžně připravovala pro MŽP odborná stanoviska k došlým námitkám a v průběhu roku 2025 jich na MŽP odeslala více než 110. Tato práce dále pokračuje i na začátku roku 2026.

V průběhu roku 2025 neprobíhaly žádné významné aktivity související s přípravou podkladů k novému vyhlášení CHKO Litovelské Pomoraví a CHKO Bílé Karpaty.

Zpracování plánů péče o CHKO, které MŽP následně projednává a schvaluje, probíhá podle dlouhodobého harmonogramu s předstihem před koncem platnosti dosavadního plánu péče. V roce 2025 byly plány péče opět zpracovávány podle metodického pokynu MŽP z roku 2019, který obsah plánů péče o CHKO zaměřuje především na předměty ochrany CHKO konkretizované až na úroveň významných ekosystémů v CHKO.

Tabulka 3 Chráněná území ČR v číslech k 31. 12. 2025 (podkladová data připravil Jan Vrba)

Typ územní ochrany	Kategorie CHÚ	Počet v ČR	Výměra v ČR (ha)	Výměra v péči AOPK ČR (ha; % z celkové rozlohy dané kategorie CHÚ)	Počet CHÚ v péči AOPK ČR
Zvláště chráněná území	Národní parky	4	119 019	0 (0 %)	0
	Chráněné krajinné oblasti	27	1 150 717	1 026 934 (89,2 %)	25
	Národní přírodní rezervace	110	31 261	29 628 (94,8 %)	104
	Národní přírodní památky	125	12 638	12 039 (95,3 %)	121
	Přírodní rezervace	828	44 469	16 941 (38,1 %)	285
	Přírodní památky	1623	35 324	3 010 (8,5 %)	298
Natura 2000	Ptačí oblasti	42	717 404	286 651 (39,9 %)	27*
	Evropsky významné lokality	1111	796 182	319 483 (40,1 %)	347*
Smluvní ochrana	Smluvně chráněné území	54	47 582	1 343 (2,8 %)	23

*Pozn.: Uvedeny všechny lokality soustavy Natura 2000, kde je alespoň na části území orgán ochrany přírody AOPK ČR (nemusí se však jednat o jediný orgán ochrany přírody).

Schválení plánu péče o CHKO Lužické hory

Martin Waldhauser, Miroslav Dort

Plány péče o chráněné krajinné oblasti zpracovává AOPK ČR a schvaluje MŽP. Stanovují cíle ochrany přírody a krajiny v CHKO a zásady a rámcová opatření vedoucí k jejich naplňování.

CHKO Lužické hory patří s rozlohou cca 270 km² mezi středně velké CHKO. Zalesněné hřbety, kupy a kužely Lužických hor, navazující louky a menší sídla s dochovanou lidovou architekturou tvoří malebný ráz zdejší krajiny.

Botanicky významné jsou zejména vlhké louky s pestrou druhovou skladbou, často s výskytem orchidejí. Ve fauně převládají lesní druhy středních poloh, horské prvky jsou vázány na nejvyšší partie. Na jižním úpatí hor se vyskytují druhy teplomilné fauny Českolipska. Kromě luk jsou významným biotopem především bučiny a suťové lesy ve vrcholových partiích, místy s plochami volných suti. Značný význam pro druhovou diverzitu mají i mokřady, čisté lesní potoky a rybníky, na jejichž březích se často vytvořila přechodová rašeliniště.

Zdejší krajinu výrazně ovlivnil člověk. Rozvoj sídel probíhal od 13. století. Charakteristické jsou údolní lánové vsi s dochovanou lidovou architekturou, zastoupenou zejména roubenými domy s podstávkou.

Lidská činnost zásadně ovlivnila i druhovou skladbu lesů. Na rozsáhlých plochách byl původní smíšený les nahrazen smrčninami. Ty byly v posledních letech postiženy rozsáhlou kůrovcovou kalamitou, která ovlivnila aktuální stav lesů a částečně i charakter krajiny.

Jako předměty ochrany definuje nový plán péče krajinný ráz a přírodní funkce krajiny (ekologickou stabilitu, migrační propustnost a přirozenou retenční schopnost), dále přírodní hodnoty území, tj. ekosystémy bučin a suťových lesů, jasanovo-olšových luhů a mokřadních olšin, vlhkých luk, mezofilních a suchých trávníků, přirozených i uměle vytvořených vodních ploch a mokřadů, přirozených vodních toků a rašelinišť a pramenišť, a to vždy včetně na ně vázaných chráněných a vzácných druhů. Předmětem ochrany CHKO jsou též typické geomorfologické jevy druhohorního i třetihorního stáří a rozptýlená mimolesní zeleň.

Základem plánu péče je analýza vývoje a stavu předmětů ochrany CHKO. Ta je podkladem pro rozhodující část plánu, kterou je návrh péče o jednotlivé předměty ochrany v podobě rámcových opatření, která bude přímo zajišťovat orgán ochrany přírody, ať už na úrovni územního plánování, správních činností, podpory hospodářů, vlastní konkrétní péče o cenné lokality a další. K opatřením jsou stanoveny hodnotitelné indikátory dosažení cílů. Závěrečný přehled shrnuje úkoly důležité pro nápravu klíčových problémů. Kromě péče o předměty ochrany řeší plán péče také aktuální problematiku invazních druhů, monitoring a práci s veřejností.

Plán péče o CHKO Lužické hory byl zpracován dle požadavků vyhl. č. 45/2018 Sb. v souladu s metodickým pokynem MŽP uveřejněným ve Věstníku v lednu 2019. Schválen byl v říjnu 2025 na období 2025–2035. ■

Foto

1. Prstnatcová louka u Chřibské
2. Chalupy Horní Světlá
3. Pohled z vrcholu Malého Stožce

Všechna foto Martin Waldhauser

V průběhu roku 2025 MŽP projednalo a ve spolupráci s AOPK ČR vypořádalo připomínky k plánům péče o CHKO Broumovsko, CHKO Orlické hory, CHKO Lužické hory (box 6) a CHKO České středohoří. Tyto plány péče také schválilo.

V průběhu roku 2025 MŽP projednávalo a ve spolupráci s AOPK ČR vypořádalo připomínky k plánu péče o CHKO Slavkovský les. Tento plán péče ale v tomto roce schválen nebyl a dokončení jeho projednávání a schválení se přesunulo do letošního roku.

V roce 2025 byly MŽP předány k projednání a schválení návrhy plánů péče o CHKO Pálava a CHKO Brdy. Projednávání plánu péče o CHKO Pálava bylo po drobných úpravách ministerstvem zahájeno na konci roku 2025. K plánu péče o CHKO Brdy AOPK ČR do konce roku 2025 neobdržela od ministerstva připomínky, ani nedošlo k zahájení procesu jeho projednání.

Téměř před dokončením návrhu byly koncem roku 2025 plány péče o CHKO Český les, CHKO Poodří a CHKO Soutok, jejichž dokončení a předání MŽP proběhlo v I. čtvrtletí 2026.

2. 2. 2 Maloplošná zvláště chráněná území

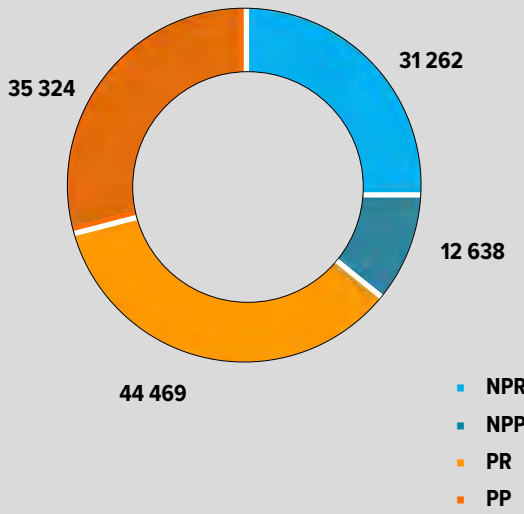
Jan Hůda

Na území České republiky se 31. 12. 2025 nachází 2 686 maloplošných zvláště chráněných území (MZCHÚ). Jejich celková rozloha činí 123 692 ha, což představuje 1,6 % celkové rozlohy státu.

AOPK ČR pečuje o 808 MZCHÚ, což je početně třetina všech MZCHÚ na území ČR. Avšak z hlediska plochy se jedná o polovinu (61 618 ha) z jejich celkové rozlohy (graf 1). AOPK ČR pečuje o všechny národní přírodní rezervace (104) a národní přírodní památky (121), s výjimkou těch, které se nacházejí na území národních parků, CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce. MZCHÚ v kategoriích přírodní rezervace a přírodní památka v těchto dvou CHKO též spadají do působnosti správ národních parků. Péči o MZCHÚ v ostatních CHKO zajišťuje AOPK ČR. Jde o 285 přírodních rezervací a 298 přírodních památek, kdy do kompetence AOPK ČR patří i jejich vyhlásování. AOPK ČR pečuje i o MZCHÚ nacházející se na pozemcích a stavbách tvořících součást objektů důležitých pro obranu státu mimo vojenské újezdy (a je nově příslušným orgánem ochrany přírody pro tyto pozemky na celém území ČR, nejen v MZCHÚ). Rozdělení péče mezi jednotlivé orgány ochrany přírody je patrné v grafu 2.

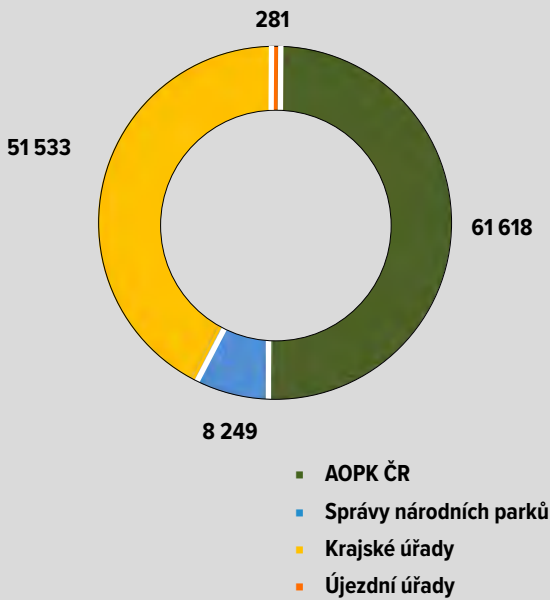
Správa a péče o MZCHÚ se provádí na základě vyhotovených a schválených plánů péče. Ty jsou odbornými a koncepčními dokumenty, v nichž se na základě poznatků o dosavadním vývoji v MZCHÚ navrhuje opatření pro další období. Plány péče pro národní přírodní rezervace a národní přírodní památky projednává a schvaluje MŽP. V roce 2025 AOPK ČR připravila a předala k projednání MŽP 21 kompletních plánů péče v těchto kategoriích. Pro MZCHÚ, která AOPK ČR přímo

Rozloha (ha) jednotlivých kategorií MZCHÚ

Graf 1 Kategorie MZCHÚ a jejich rozloha (ha)

Rozdělení péče o MZCHÚ podle jejich rozlohy (ha)

Graf 2 Rozdělení péče o MZCHÚ mezi orgány ochrany přírody podle rozlohy (ha)

Tabulka 4 Nově vyhlášená MZCHÚ na území CHKO v roce 2025		
Nově vyhlášená MZCHÚ	Rozloha (ha)	CHKO
PR Suťové lesy u Turnova	7,3	Český ráj
PR Skalní potok	206,5	Jeseníky
PP Zkamenělý zámek	3,1	Žďárské vrchy
PP Štarkov	6,7	Žďárské vrchy
PP Prosička	8,7	Žďárské vrchy
PP Rybenské Perničky	14,1	Žďárské vrchy
PP Milovské Perničky	19,6	Žďárské vrchy
PR Bohyňská lada	41,1	České středohoří
PR Kozí vrch	28,8	České středohoří
PP Hvoždanská louka	6,9	Český les
PP Kozí vršek	0,5	Třeboňsko

spravuje, bylo během roku 2025 vyhotoveno 62 plánů péče o přírodní rezervace a přírodní památky.

Z hlediska rozvoje soustavy MZCHÚ byl rok 2025 byl velmi úspěšný. S účinností od 4. října 2025 byl zakončen dlouhý a náročný proces vyhlásování jedinečného území NPP Lom Československé armády, kde jsou na ploše 1 229,5 ha nově chráněny ekosystémy vázané na těžební jámu bývalého hnědouhelného lomu ve všech vývojových stádiích a také významné populace lindušky úhorní a bělořita šedého. Současně však probíhala i příprava ochrany vybraných částí sousedního lomu Vršany, které tak společně mohou tvořit významné území ekologické obnovy posttěžební krajiny Mostecké pánve (box 7). Po mnoha letech došlo také k vyhlášení NPR Obírka-Peklo na území, které bylo z většiny dříve součástí vojenského újezdu Libavá, kde jsou na ploše 429,5 ha chráněna především přirozená lesní společenstva.

Pro úplnost nutno doplnit, že ke změnám v soustavě NPP došlo i v důsledku dokončené revize vyhlášovací dokumentace v ÚSOP – z oficiální evidence byla vyřazena NPP Jeskyně Pekárna, jelikož bylo vyhodnoceno, že ochrana tohoto území je dostatečně zajištěna v rámci PR Údolí Řičky, kde se jeskyně Pekárna nachází. Ze stejného důvodu byla z oficiální evidence vyřazena i NPP Třesín. I zde bude péče o území zajištěna v rámci péče o PP Třesín, se kterou je území bývalé NPP v překryvu.

Tabulka 5 Území soustavy Natura 2000 k 31. 12. 2025 (podkladová data připravil Jan Vrba)								
	Počet EVL	Rozloha EVL (ha)	Pokryvnost EVL (%)	Počet PO	Rozloha PO (ha)	Pokryvnost PO (%)	Natura 2000 EVL + PO (ha)	Pokryvnost EVL + PO (%)
Celkem ČR	1 111	796 182	10,1	42	717 404	9,1	1 119 751	14,2
Kontinentální oblast	1 003	763 916	10,1	35	681 553	9,0	1 067 691	14,2
Panonská oblast	129	32 267	9,5	8	35 851	10,5	52 060	15,3

Pozn.

*počet EVL (PO) - pokud EVL (PO) zasahuje zároveň do kontintální i panonské oblasti, je zaznamenána v každé z těchto oblastí, součet EVL (PO) v kontinentální a panonské oblasti je proto vyšší než celkový počet EVL v ČR
** území současně v překryvu s EVL i PO je započítáno pouze jedenkrát

AOPK ČR dále během roku 2025 vyhlásila celkem 11 ma-loplošných zvláště chráněných území (tab. 4) – 4 v kategorii přírodní rezervace a 7 v kategorii přírodní památka. Na území CHKO Český ráj byla nově vyhlášena PR Suťové lesy u Turnova, která zaujímá plochu 7,5 ha a chrání komplex lesních spole-čenstev s prameništi a pěnovcovými útvary. Vyhlášením tohoto MZCHÚ získala CHKO Český ráj svou již dvanáctou přírodní rezervaci a došlo tak k doplnění mozaiky MZCHÚ v této oblasti (box 8). Dalším významným počinem roku 2025 je rozšíře-ní PR Skalní potok v CHKO Jeseníky o 7 ha tak, aby nové vymezení rezervace zahrnovalo kromě samotného přiroze-ného toku i další jedinečné pralesovité porosty, které budou nyní nově ponechány přírodě. V CHKO Žďárské vrchy došlo k přehlášení souboru pěti přírodních památek (PP Zkamenělý zámek, PP Štarkov, PP Prosička, PP Rybenské Perničky a PP Milovské Perničky) a to zejména kvůli nutnosti aktuali-zace vyhlášovacích předpisů a odpovídajícímu vymezení úze-mí v terénu. V CHKO České středohoří byly kvůli efektivnější ochrany území rozšířeny PR Bohyňská lada a PR Kozí vrch. Byly také rozšířeny PP Hvoždanská louka v CHKO Český les a PP Kozí vršek v CHKO Třeboňsko.

2. 2. 3 Soustava Natura 2000

Vladimír Volf

Natura 2000 je soustava chráněných území evropského vý-znamu, kterou vytvářejí všechny státy EU. Tvoří ji ptačí oblasti (PO) a evropsky významné lokality (EVL). Ty jsou vyhlášovány podle směrnice č. 2009/147/ES, o ochraně volně žijících ptá-ků (směrnice o ptácích), a směrnice č. 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (směrnice o stanovištích).

V roce 2025 se do tuzemské soustavy Natura 2000 promí-tly významné změny schválené vládou ČR v prosinci 2024. Vláda tehdy schválila novou ptačí oblast Západní Krušné hory a dlouho připravované změny národního seznamu EVL reflektující hodnocení dostatečnosti EVL v ČR provedené Evropskou komisí.

Návrh novely národního seznamu EVL byl 18. 12. 2024 schválen vládou ČR a dne 9. 1. 2025 byl vyhlášen ve Sbírce zákonů jako nařízení vlády č. 2/2025 Sb., s účinností od 24. 1. 2025. V rámci národního seznamu EVL tak došlo ke změnám v předmětech ochrany, zpřesnění hranic, vyhlá-šení 4 nových EVL (Strážkovice, Milešov pod Milešovkou – kostel, Paseky, Nové Pole) a zrušení 5 EVL (Bezděkovský lom,

Příprava vyhlášení národní přírodní památky Lom Vršany

Vladimír Volf, Michal Porteš

Foto

1. Pohled na jižní část lomu Vršany z výšky – lokalita Amerika, foto Michal Porteš
2. Hadí mord dřipený (*Scorzonera laciniata*), foto Michal Porteš
3. Pohled na severní část lomu Vršany – lokalita Šverma, foto Vladimír Volf

Rok 2025 se zapsal jako mimořádný milník ekologické ob-novy v posttěžební krajině Mostecké pánve. Po dlouhých le-tech odborných jednání, příprav a hledání shody byla v říjnu 2025 vyhlášena NPP Lom ČSA – první takto rozsáhlé zvláš-tě chráněné území vzniklé na plochách po povrchové těžbě uhlí v České republice. Současně však probíhala i příprava ochrany vybraných částí sousedního lomu Vršany, která od počátku navazovala na koncepci uplatněnou v lomu ČSA.

Ochrana Vršan se připravuje s vědomím, že těžba v území stále probíhá a její definitivní ukončení není zatím zná-mo. V dobývacím prostoru však již existují části s finálním tvarem terénu, kde se další zásadní změny nepředpoklá-dají, a právě na tyto plochy se návrh vyhlášení soustředí. Připravovaná NPP je vymezena pouze na vybraných částech území, zatímco ostatní plochy jsou určeny k dalšímu využití, zejména energetickému či hospodářskému. Do budoucna nelze vyloučit rozšíření ochrany podle dalšího vývoje území. Postup vychází z usnesení vlády č. 298/2024 a navazující-ho usnesení č. 212/2025, která vymezují rámec budoucího využití území i podmínky vyhlásování zvláště chráněného území v návaznosti na probíhající hornickou činnost.

Lom Vršany leží v blízkosti lomu ČSA a sdílí s ním obdobný charakter a hodnoty posttěžební krajiny. Na plochách, kde za-tím neproběhla technická rekultivace, vznikl souvislý komplex otevřených, převážně bezlesých stanovišť s ranými sukcesní-mi stadii a vysokou biotopovou pestrostí. Dynamická krajina poskytuje útočiště druhům otevřené krajiny, které z běžně obhospodařované krajiny mizí. Zásadní význam má pro deš-tníkové druhy – lindušku úhorní a bělořita šedého; společně s lomem ČSA zde dlouhodobě přežívá téměř 80 % jejich české populace. Vršany tak nepředstavují pouze další cenné území, ale klíčovou lokalitu hnízdní populace druhů, které jinde v ČR nežijí. Pro Vršany jsou specifické také kolonie druhů hnízdících v norách (břehule, vlhy) či populace hadího mordu dřipeného.

Ačkoli půjde o dvě samostatná zvláště chráněná území, jejich těsná blízkost vytváří funkčně provázaný celek. Vyhlášení NPP Lom Vršany by významně doplnilo již existující ochranu lomu ČSA a zajistilo stabilitu tohoto mimořádného souboru stano-višť v Mostecké pánvi. Oba lomy tak mohou společně plnit roli klíčového jádra biodiverzity v regionu.

V roce 2025 se intenzivně připravoval návrh záměru na vy-hlášení a plánu péče pro období 2026–2035. Byla aktuali-zována a vyhodnocena dostupná biologická data, zpřesně-no vymezení hranic a formulovány předměty ochrany. Plán péče staví na zachování přirozené dynamiky území a pod-poře raných sukcesních stadií. Počítá s cíleným omezová-ním nežádoucího zarůstání dřevinami, regulací invazních druhů a udržováním pestrosti otevřených ploch, které jsou zásadní pro druhy vázané na bezlesou krajinu. Jeho součás-tí je dlouhodobý monitoring klíčových populací a průběžné vyhodnocování vývoje stanovišť s možností pružné úpravy managementu. Návrh záměru na vyhlášení byl na konci roku 2025 předán MŽP.

O dalším postupu se bude jednat. V případě vyhlášení NPP Lom Vršany se ochrana rozšíří na další část tohoto jedinečného území. ■

Nová přírodní rezervace Suťové lesy u Turnova chrání nejen les

Jan Hůda, Jan Višínský

Na podzim roku 2025, kdy byl završen náročný proces vyhlášení, získala naše nejstarší chráněná krajinná oblast Český ráj svou již dvanáctou přírodní rezervaci – Suťové lesy u Turnova. Severně od tohoto města nově chrání jako maloplošné zvláště chráněné území na více než sedmi hektarech společenstvo cenných lesů a pramenišť s pěnovcovými vodopády.

Suťové lesy rostou na členitých svazích údolí řeky Jizery. Na přibližně kilometr dlouhém a 300 metrů vysokém skalním svahu tvořeném vápnitými pískovci až vápenci jsou přírodě blízké lesní porosty. Jsou charakteristické rozvolněnou strukturou, přirozenou dynamikou a pestrým mikoreliéfem. Převažuje javor klen, lípa srdčitá a jasan ztepilý. Na skalních výchozech se vyskytují společenstva vápnitých drovin. Významnými prvky v nižších a vlhčích oblastech mezi Rakousy a Turnovem jsou prameniště s pěnovcovými útvary a minerálními vývěry podzemních vod. Ikonickým geomorfologickým fenoménem oblasti je i Dolánecký vodopád, který vznikl jako visutý vodopád na skalním defilé z písčitých slínovců, které vymodelovala boční eroze řeky Jizery. Vodopád v současné době dosahuje výšky zhruba 12 metrů a erozní činitelé pomalu jeho výšku snižují. Právě tato rozmanitost geologických, hydrologických a biologických faktorů a dynamika prostředí dělají z území hodnotný lesní ekosystém, což je podpořeno i tím, že díky obtížné přístupnosti v minulosti odolávalo intenzivnímu hospodaření.

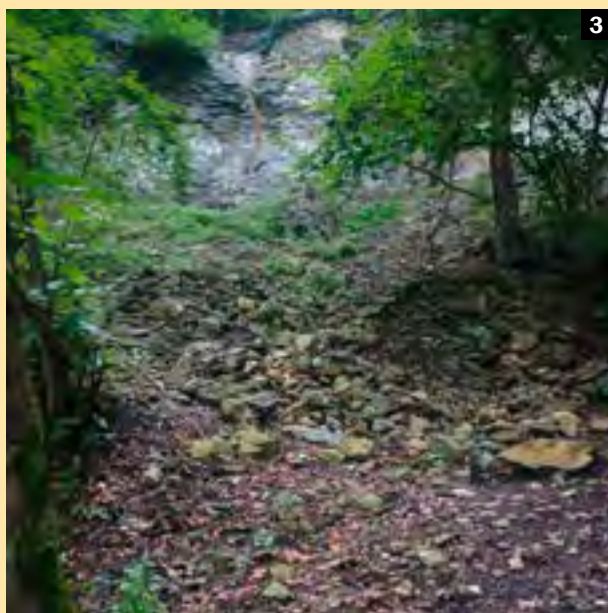
Zdejší lesy zaujaly už v druhé polovině 19. století věhlasného českého botanika a obrozence Ladislava Čelakovského. Ten zde době popsal výskyt zapalce žluťuchovité, drobné rostliny z čeledi pryskyřníkovitých. Je typická spíše pro lesy Karpat, zatímco v Čechách je vzácnější. Právě v PR Suťové lesy u Turnova jde zřejmě o její nejsevernější známý výskyt v Čechách.

V bylinném patře lesních porostů roste mimo jiné měsíčnice vytrvalá, kyčelnice devítilistá, kyčelnice cibulkonosná, jaterník podléška, lilie zlatohlavá nebo právě zapalce žluťuchovitá, na skalních stěnách pak sleziník routička, sleziník červený či puchýrník křehký.

Vyhlášení nové přírodní rezervace umožní lépe chránit přírodní procesy i druhy vázané na suťové svahy. Území zůstává přístupné. ■

Foto

1. Suťové lesy nové přírodní rezervace na svazích údolí Jizery, foto Jan Višínský
2. Turistická stezka pod skalními svahy, foto Jan Višínský
3. Suťové akumulace pod skalní stěnou, foto Jan Višínský
4. Zapalce žluťuchovitá, foto archiv AOPK ČR

Kladrubská hora, Čábuze, Držovice – rodinný dům, Rybník Spáleníště).

Na území ČR je po zohlednění výše uvedených změn vyhlášeno 1 111 EVL v celkové rozloze 796 182 ha (10,1 % rozlohy státu). Počet ptačích oblastí byl navýšen na počet 42, pokrývají celkem 717 404 ha (9,1 % rozlohy státu). Přehledně jsou údaje o EVL a PO v ČR uvedeny v **tabulce 5, grafy 3 a 4** pak shrnují, jaká plocha EVL resp. PO spadá do působnosti jednotlivých orgánů ochrany přírody.

Souhrny doporučených opatření

Souhrny doporučených opatření (SDO) pro EVL a PO jsou odborné a koncepční dokumenty popisující ekologické nároky, aktuální a cílový stav a důvody ohrožení předmětů ochrany, pro které byla území vyhlášena. Definují rovněž optimální opatření a způsoby hospodaření k udržení či dosažení příznivého stavu předmětů ochrany na konkrétních lokalitách.

V roce 2025 byly zahájeny přípravy SDO pro čtyři EVL nově zařazené do národního seznamu nařízením vlády č. 2/2025 Sb. Spolu s dokončováním několika posledních SDO z předchozího období tak lze konstatovat, že téměř všechny EVL již mají v Ústředním seznamu ochrany přírody (ÚSOP) zveřejněny platné SDO.

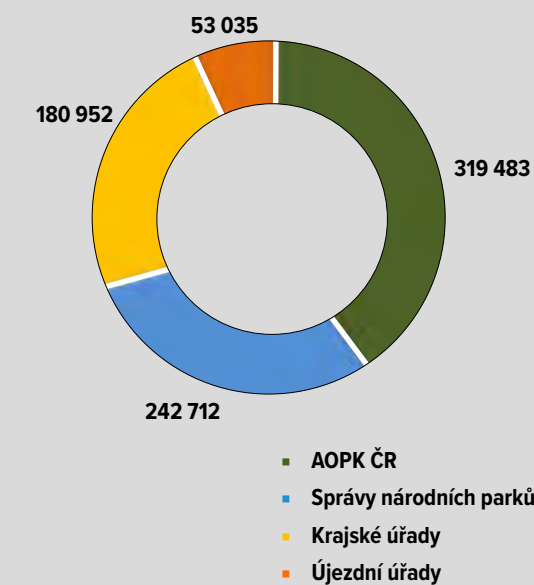
Reporting Evropské komisi o lokalitách soustavy Natura 2000

Informace o soustavě Natura 2000 jsou Evropské komisi odevdávány jednotlivými státy EU v podobě tzv. Standardního datového formuláře (SDF), který je veřejně dostupný na <https://natura2000.eea.europa.eu/expertviewer/>. Obsahuje kromě jiného také ekologické údaje o předmětech ochrany (rozlohu stanovišť, početnost druhů, kvalitu výskytu). Zpracováním SDF je pověřena AOPK ČR. Do roku 2019 byl SDF aktualizován jen v případě změny ve vymezení lokalit, přičemž údaje o stavu předmětů ochrany odpovídaly době vyhlášení. V návaznosti na bilaterální jednání s Evropskou komisí v roce 2018 (tzv. Nature Dialogue) přistoupila ČR od roku 2020 k aktualizaci ekologických informací.

V návaznosti na novelu národního seznamu EVL schválenou vládou ČR dne 18. 12. 2024 byly aktualizované údaje o soustavě Natura 2000 v lednu 2025 předány Evropské komisi prostřednictvím Standardního datového formuláře. Novelizovaný národní seznam EVL tak bude následně promítnut do evropského seznamu lokalit soustavy Natura 2000, což se předpokládá na začátku roku 2026.

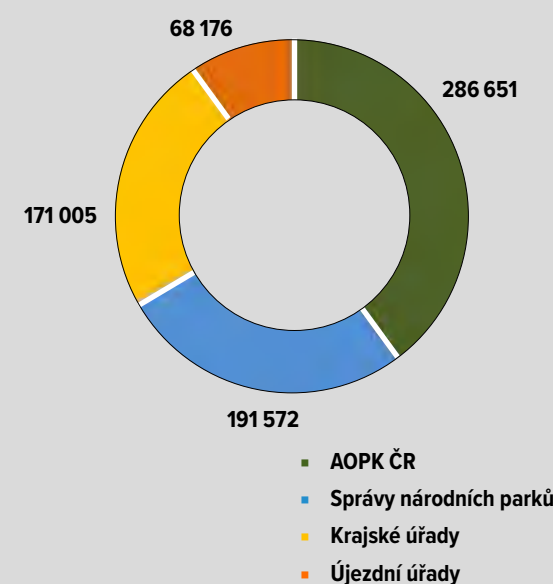
Od roku 2025 se zároveň uplatňuje nový formát Standardního datového formuláře (Prováděcí rozhodnutí Evropské komise 2023/2806), který reaguje na potřebu pravidelné aktualizace údajů, jejich lepší provázání s reportingem stavu druhů a stanovišť a sjednocení dat předávaných Evropské komisi členskými státy.

Působnost orgánů ochrany přírody v EVL dle rozlohy (ha)

Graf 3 Působnost orgánů ochrany přírody v EVL dle rozlohy (ha)

Působnost orgánů ochrany přírody v PO podle rozlohy (ha)

Graf 4 Působnost orgánů ochrany přírody v PO podle rozlohy (ha)

Památný jilm u Brodského potoka

Věra Polochová, Brigita Neumannová

Jilm horský v Novém Hrozenkově v CHKO Beskydy patřil k nejmohutnějším v ČR a je druhým největším, co se týče obvodu kmene. Na konci dubna loňského roku se u stromu začalo projevovat prosychání a o měsíc později měla dřive vitální dřevina jen několik menších živých větví ve spodní části koruny. Tři stovky let starý strom s obvodem kmene 683 cm přemohlo houbové onemocnění – grafíóza jilmů.

Situaci bylo potřeba řešit. Zástupci obce měli oprávněnou obavu o zajištění provozní bezpečnosti na přiléhající komunikaci, ale i zájem zachovat strom jako chloubu a místní dominantu, proto byl původně zvažován pouze ořez suchých větví v horní části koruny. Tento zásah byl zvažován i s ohledem na ověřenou přítomnost několika zvláště chráněných druhů.

Při kontrole dřeviny pracovníky AOPK ČR bylo na základě poklepu na kmen (zjištění dutiny) upozorněno na možné riziko týkající se stability stromu s doporučením prověřit skutečný stav pomocí akustické tomografie. Jedná se o přístrojovou metodu, která na základě rychlosti šíření zvukových impulsů mezi čidly instalovanými do dřeva po obvodu kmene dokáže vykreslit stav uvnitř stromu – ukázat rozsah hniloby a lokaci dutiny. Cílem bylo zjistit, zda je zásah, tedy ponechání dřeviny na stanovišti, smysluplný a případně určit optimální míru/rozsah redukce koruny, tak aby byla zajištěna stabilita následného torza a současně i efektivita vynaložených finančních prostředků (postupné snižování × jednorázová silnější redukce).

Měření pracovníky AOPK ČR potvrdilo obavu z možného selhání stability. Byla zjištěna rozsáhlá centrální dutina s poměrně malou

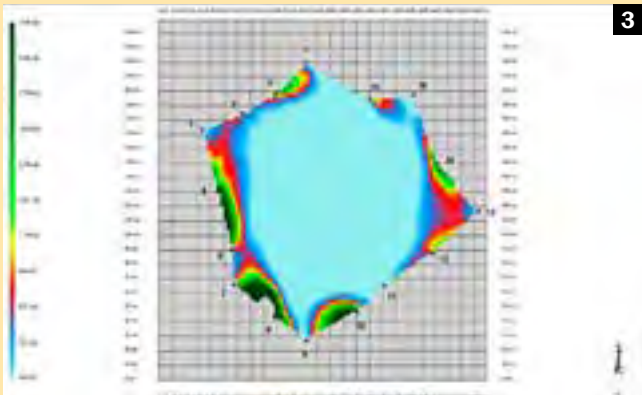
a nesouvislou zbytkovou stěnou zdravého dřeva); celkový rozsah defektu v měřené výšce tvoří 90 % průřezu kmene.

Jednoznačné výsledky měření byly zásadním podkladem pro nastavení intenzity zásahu. S ohledem na veřejný zájem na zachování jilmu v obci a na výskyt zvláště chráněných živočichů bylo doporučeno výrazné snížení koruny přibližně o polovinu výšky. Toto ošetření bylo následně financováno z Programu péče o krajinu.

Z odstraněných kmenů bylo pak vybudováno broukoviště.

Provedené opatření je dobrým příkladem spolupráce obce a AOPK ČR. ■

Foto
1. a 2. Akutní fáze usychání způsobená grafíózou a poslední živé části ve spodní části koruny 3. Tomogram průřezu kmene ve výšce 1,3 m, proporčně reálný tvar. Jednotlivé odstíny barevné škály odpovídají rychlostem šíření signálu v daném místě průřezu. Mezní hodnoty jsou generovány samotným programem. Tmavě zelené jsou části s rychlostmi odpovídajícími zdravému dřevu, v případě jilmu dle autorů programu konkrétně hodnoty blízké se 1700 m/s, světle modře jsou plochy vyhnílé, resp. duté, s rychlostmi pod 700 m/s.) 4. a 5. Instalovaná čidla v 1,3 m výšky kmene a průběh měření
Všechna foto Věra Polochová

Pro přehled o doposud reportovaných ekologických údajích v jednotlivých letech v SDF si lze stáhnout tabulku z <https://data.nature.cz/ds/98>.

2. 2. 4 Památné stromy

Libor Sedláček

K 31. 12. 2025 bylo v Ústředním seznamu ochrany přírody (ÚSOP) evidováno 5 497 objektů památných stromů (solitér, skupin a stromořadí), z toho 4 320 solitér, 936 skupin a 241 stromořadí. Dohromady se tak jedná 27 202 jedinců památných stromů.

V roce 2025 bylo v ÚSOP zaznamenáno 56 nově vyhlášených objektů památných stromů, což celkově činí 127 jedinců. Mezi nově vyhlášenými památnými stromy opět převažovaly naše domácí druhy: dub (70 jedinců) a lípa (35 jedinců), dále na úrovni jednotek jilmy, jasany, javory a buky. Zajímavostí jsou i některé méně běžné exotické druhy dřevin, jako například cedr, ořechovec, jerlín či borovice těžká.

Nejmohutnější z nově vyhlášených památných stromů jsou Záhořský dub s obvodem kmene 700 cm, Věstonická lípa s obvodem kmene 625 cm, Hansmannův dub s obvodem kmene 620 cm a Petrovický jilm s obvodem kmene 565 cm. Za stejné období bylo v ÚSOP na základě aktuálně i dodatečně doručené dokumentace označeno 40 objektů památných stromů za zrušené, což představuje 41 jedinců, z toho 18 lip, 7 buků, 4 duby, 2 jilmy, 3 topoly, 2 javory, 2 smrky a po jednom jedinci jasanu, habru, jalovce a dřevozce.

I v roce 2025 se zástupce AOPK ČR účastnil zasedání poroty celonárodní ankety Strom roku, která každý rok hledá nejzajímavější (vzrůstem, vizuálním projevem, nevšedním příběhem) strom České republiky, který následně usiluje o titul Evropský strom roku. Absolutním vítězem se stal památný strom Oldřichův dub v Peruci, prastarý senescentní jedinec, ke kterému se váže jeden ze slavných příběhů české mytologie o Oldřichovi a Boženě.

V souvislosti s osvětou problematiky památných stromů, zejména v oblasti managementu a ošetřování, zajistila AOPK ČR opakovaně také v roce 2025 externí výukovou činnost na Přírodovědecké fakultě UK, na Fakultě lesnické a dřevařské ČZU v Praze a také na Lesnické a dřevařské fakultě Mendelovy univerzity v Brně.

S vlastníky a arboristy v rámci národních dotačních programů zajišťovala AOPK ČR odbornou péči o řadu památných stromů na území České republiky (box 9).

AOPK ČR v roce 2025 zpracovala 40 odborných stanovisek týkajících se vyhlášení, rušení ochrany památných stromů, či k posouzení jejich zdravotního stavu a případného ošetření.

2. 3 Druhov^á ochrana

Jindřiška Jelínková

AOPK ČR hraje důležitou roli jak v obecné ochraně druhů (§ 5 ZOPK), která cílí na ochranu všech druhů živočichů i rostlin před zničením, poškozováním, sběrem či odchytém, tak ve zvláštní ochraně druhů (§ 48, 49, 50 ZOPK), která stanovuje podmínky ochrany zvláště chráněných druhů dle vyhlášky č. 395/1992 Sb. v aktuálním znění. Z pověření MŽP také realizuje záchranné programy (§ 52 ZOPK) pro zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů, pro jejichž záchranu jsou nezbytná celostátně koordinovaná aktivní a cílená opatření (viz www.zachranneprogramy.cz). Obdobně realizuje celostátní programy péče pro druhy, které svými životními projevy způsobují určitým hospodářům v krajině socioekonomické škody, a vůči jejichž návratu do české krajiny panuje u určité části veřejnosti odmítavý postoj. Cílem programů péče je tento konflikt mírnit a hledat řešení pro společné soužití.

V posledních letech byly zintenzivněny práce v oblasti zajištění konektivity krajiny, kde se AOPK ČR podílela hned na několika mezinárodních projektech. Prioritou je rovněž zprostupňování vodních toků či problematika invazních a nepůvodních druhů představujících riziko pro původní druhy a ekosystémy.

V roce 2025 se AOPK ČR podílela na vypořádávání připomínek z mezirezortního připomínkového řízení v rámci projednávání novely ZOPK v oblasti druhové ochrany. Novela spočívá zejména v oddělení zvláštní druhové ochrany od aktivní péče o ohrožené druhy dle Červených seznamů (kap. 4), úpravě kategorií zvláště chráněných druhů podle stupně jejich ohroženosti a formy jejich ochrany. Nově nastavuje možnost zpracování aktivních nástrojů ochrany druhů tam, kde je to nutné, bez vazby na kategorii ZCHD a zavádí ochranu biotopu všech ZCHD.

2. 3. 1 Konektivita krajiny

Jitka Uhlíková

Fragmentace krajiny patří mezi dlouhodobé problémy ovlivňující stav populací volně žijících živočichů a rostlin. Příčiny jsou různé – rozvoj dopravní infrastruktury, energetických sítí, intenzivní využívání krajiny i úpravy vodních toků. Tyto zásahy mohou omezovat pohyb organismů, zvyšovat jejich mortalitu a postupně oslabovat propojení populací v širším území. Zachování nebo obnova krajinové konektivity proto představuje jednu z podmínek dlouhodobě funkční krajiny.

Dopravní infrastruktura

Významnou roli ve fragmentaci populací živočichů má dopravní infrastruktura. V roce 2025 byly finalizovány aktivity tzv. projektu TRIPASS (podrobněji viz kapitola 4. 5. 4), který se zaměřil na průchodnost dopravní infrastruktury pro faunu. Projekt přinesl podrobnější vyhodnocení funkčnosti

migračních objektů a podklady pro další plánování opatření snižujících bariérový efekt silnic a dálnic. Nové poznatky byly získány také k problematice tzv. odpuzovačů živočichů používaných podél komunikací. Cílem projektu mj. bylo, aby po desetiletích jejich aplikace byly zpřesněny a návazně šířeny informace o jejich reálné účinnosti a limitech, což umožní kvalifikovanější rozhodování o jejich dalším využívání. Výstupy projektu tak slouží jako odborný základ pro budoucí přípravu staveb i pro hodnocení efektivity již realizovaných opatření.

Elektrická vedení jako faktor fragmentace i konektivity

Další významnou liniovou strukturou v krajině jsou elektrická vedení. AOPK ČR se problematice jejich dopadů na ptáky věnuje dlouhodobě, zejména v oblasti prevence úrazů elektrickým proudem a kolizí s vodiči. V roce 2025 byla zahájena realizace projektu „Komplexní řešení fragmentace krajiny ČR – Zajištění krajinné konektivity jako základní předpoklad druhové ochrany“, financovaného z programu Švýcarsko-české spolupráce. Projekt se zaměřuje na identifikaci a zabezpečování rizikových úseků elektrických vedení, systematický monitoring účinnosti realizovaných opatření a vytváření databázových a mapových podkladů pro dlouhodobé sledování problémových lokalit.

Novým tématem v kontextu konektivity krajiny je ekologický management ochranných pásem elektrických vedení. Tato pásma představují rozsáhlé liniové prvky, které při vhodném způsobu údržby mohou fungovat nejen jako technické koridory, ale i jako biotopy a migrační trasy pro řadu druhů rostlin a živočichů. Projekt proto zahrnuje přípravu metodiky ekologicky šetrné údržby a její pilotní ověření v terénu.

Významnou část projektu tvoří také řešení migračních koridorů pro velké savce. Navazuje se na dosud vymezenou vrstvu biotopu vybraných zvláště chráněných druhů (rys, vlk, medvěd, los), která je využívána jako územně analytický podklad. V rámci projektu proběhne její aktualizace na základě nových dat o výskytu druhů a změn v krajině a terénní prověření kritických míst, kde dochází k omezení prostupnosti. Cílem je zpřesnit vymezení koridorů, identifikovat nejzávažnější bariéry a připravit podklady pro konkrétní opatření, která umožní dlouhodobé zachování migrační funkčnosti těchto území.

Součástí projektu jsou zároveň aktivity zaměřené přímo na vodní toky, jejichž migrační prostupnost je omezena příčnými překážkami a provozem malých vodních elektráren. Náplní projektu je aktualizace dat o migračních bariérách, vyhodnocení jejich významu na prioritních úsecích říční sítě a příprava podkladů pro odstranění či zmírnění nejzávažnějších překážek. Dále je plánována studie proveditelnosti obnovy kontinuity vybraného úseku toku řeky Želivky jako modelový příklad komplexního přístupu k řešení fragmentace říční sítě.

Zkušenosti z oblasti dopravy či energetiky ukazují, že liniové stavby nemusí být v krajině pouze bariérou. Při

zohlednění ekologických souvislostí a při systematickém plánování lze jejich negativní dopady omezovat a v některých případech využít jejich prostorový potenciál ve prospěch druhové rozmanitosti. Podmínkou je dlouhodobé sledování účinnosti opatření, mezioborová spolupráce a zapojení správců infrastruktury již ve fázi plánování i následné údržby.

2. 3. 2 Zprostupňování vodních toků

Pavel Marek

Zprostupňování a odstraňování migračních bariér zaznamenalo rok zaměřený na posilování informační znalosti (datové základny) o výskytu a stavu bariér a komunikace nad inovativními přístupy v řešení problematiky. Ukazuje se, že tempo fyzicky řešených bariér je příliš pomalé (mezi lety 2020–25 vyřešeno cca 20 bariér) a znalost širší odborné veřejné jen povrchní, široké veřejnosti pak zcela minimální. Možná i proto je alokovaná finanční podpora vzhledem k finanční náročnosti řešení jednotlivých realizací nedostatečná.

Databáze migračních bariér – došlo k dokončení mapování vybrané říční sítě z projektu „Pasportizace vodních toků“ a zpřístupnění sebraných dat v režimu „open source“ (<https://tokyamokrady.aopk.gov.cz/>). Dalším krokem bude plánování prioritních opatření pro plány obnovy přírody dle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1991 o obnově přírody, především určení neperspektivních migračních bariér. V té souvislosti bude zahájena i užší spolupráce s vlastníky a provozovateli hydroenergetické infrastruktury. Vodní toky v „dobrém“ hydromorfologickém stavu budou podrobeny další analýze dle metodiky k určování volně tekoucích řek dle nařízení a případně řazeny mezi toky určené k obnově. Pasportizace však může stále probíhat dle potřeb jednotlivých aktérů (správci vodních toků, veřejnost), a to i prostřednictvím aplikace [HydroMap](#).

IX. ročník tzv. Sázavského semináře – Semináře ke zprůchodnění migračních překážek ve vodních tocích proběhl právě v tomto širším kontextu. Podařilo se získat významné zahraniční hosty, kterými byli Neža Posnjak z organizace WWF Dam Removal Europe a Benoît Terrier z francouzské vodohospodářské agentury Agence de l'Eau Rhône Méditerranée Corse. Představili úspěšné projekty obnovy říčních ekosystémů a odstraňováním migračních překážek nejen ve Francii, ale i napříč Evropou. Seminář byl finančně podpořen z projektu „Vodní systémy a vodní hospodářství v ČR v podmínkách změny klimatu“, který poskytuje první ucelené výsledky z výzkumných aktivit, neboť bude v roce 2026 ukončen.

V rámci již pravidelných akcí pro širokou veřejnost se AOPK ČR připojila k akci Hlavního města Prahy a jeho partnerů při příležitosti Světového dne řek, festivalu Poznej Vltavu. Na stanovišti v budově Staré čistírny odpadních vod v Bubenci příchodí seznámili se základní problematikou migrací ryb a to jak hravou (kvíz, křížovky, akvária), tak prezentační formou (minipřednášky, osobní komunikace u rollupů).

2. 3. 3 Záchranné programy

Václav John, Petr Vít

V roce 2025 AOPK ČR realizovala opatření na podporu druhů čtrnácti schválených záchranných programů (ZP) ohrožených rostlin a živočichů. Zároveň byla MŽP pověřena přípravou deseti nových záchranných programů ([box 10, 11](#)). Informace o realizaci jednotlivých ZP jsou zveřejňovány na internetových stránkách www.zachranneprogramy.cz a na profilu www.facebook.com/zachranneprogramy.

Příprava a realizace ZP byla zajištěna především prostřednictvím dotačních titulů NPO–POPFK, POPFK a PPK a projektu „Prospective LIFE“. Jednalo se o tyto záchranné programy:

Sysel obecný

Při realizaci záchranného programu pro sysla obecného byla i v roce 2025 tradičně zajištěna podpora aktivního managementu (kosení, pastva) na vybraných lokalitách. Pokračovala spolupráce AOPK ČR na polopřirozených odchovech syslů se všemi dosavadními partnery: Zoo Brno, Zoo Hluboká nad Vltavou, Zoo Na Hrádečku, Zoo Praha, ZS a ParaZoo Vlašim. První čtyři jmenovaní partneři poskytli v roce 2025 k vypuštění do volné přírody celkem 52 jedinců sysla obecného. Dalších 63 zvířat získala AOPK ČR díky spolupráci se zahraničními zoo (Zoo Bern, Zoo Nordens Ark, Zoo Norimberk, Zoo Opel). Celkem tak bylo v sezóně 2025 vypuštěno 115 jedinců sysla obecného na pěti různých lokalitách. Jednalo se o posílení málo početných kolonií na moravských lokalitách Biskoupky a Nad řekami, o pokračování repatriací na lokalitách Odolický vrch a Hliniště a o první fázi repatriace na lokalitě Hliniště II v Českém středohoří. Z výzkumných aktivit pokračovaly v roce 2025 odchyty jedinců i práce na zpracování dat a přípravě odborných článků zaměřených na souvislosti mezi kondicí jedinců, jejich rozmnožováním a hladinou stresových hormonů v populacích s různou intenzitou příkrmování na Mladoboleslavsku. Pokračovala také realizace projektu Technologické agentury ČR, který se věnuje genetické variabilitě v odchovech syslů a současně genetické diverzitě volně žijících populací sysla v ČR, včetně porovnání s historickými daty. Od června do poloviny srpna 2025 probíhal ve spolupráci s Českým svazem ochránců přírody opět i projekt tzv. Syslích hlídek na Radouči, jehož cílem je usměrňovat chování lidí na této hojně navštěvované lokalitě s poměrně vysokou početností sysla a zároveň jim podávat informace o životě syslů a o jejich záchranném programu. Proběhl samozřejmě i pravidelný monitoring sysla. Výsledky prokázaly výskyt druhu na celkem 40 lokalitách a celkový odhad početnosti byl stanoven na téměř 7 000 jedinců. Celková početnost syslů v ČR se tak oproti roku 2024 zvýšila o více než 1 100 jedinců.

Užovka stromová

V rámci realizace záchranného programu byl pro užovku stromovou proveden pravidelný monitoring na všech zná-

mých lokalitách výskytu – Poohří, Želinský meandr, Podyjí, Bílé Karpaty, Povltaví a Kosteliska. Situace na všech lokalitách je poměrně stabilní, počty nalezených jedinců se nijak výrazně nezměnily. Nález užovky stromové byl potvrzen také v okolí nově vyhlášené CHKO Soutok, která bude v rámci monitoringu v roce 2026 podrobněji zmapována. Kromě monitoringu byla také zajištěna potřebná péče o líhniště a důležité biotopy, vybudováno bylo několik nových líhnišť. Proběhly také dvě osvětové akce s názvem Hadí den v ZŠ Štěchovice a ZŠ Jílové u Prahy, kterých se účastnilo přibližně 200 žáků a 10 pedagogů. V roce 2025 byla na základě vyhodnocení dlouhodobé realizace připravena aktualizace záchranného programu.

Hnědásek osikový

V roce 2025 pokračovala péče o lokalitu, monitoring i záchranný chov hnědáska osikového. Do chovu byly odebrány čtyři snůšky z lokality Dobrá u Frýdku-Místku, které budou využity k založení hybridní populace složené z jedinců polabské populace z Dománovického lesa a jedinců z Dobré u Frýdku-Místku. Současně pokračoval chov původní populace. Navzdory využití 70 oplozených samic se podařilo získat pouze 1 300 housenek v chovu původní populace. Výrazný rozdíl je patrný ve srovnání s jedinci z Dobré u Frýdku-Místku, kde ze čtyř odebraných snůšek (tj. čtyř oplozených samic) bylo získáno přibližně 900 housenek. Tento výsledek dokládá prohlubující se závažné problémy s inbreedingem a potvrzuje nutnost založení hybridní populace.

V Dománovickém lese bylo letos na jaře vypuštěno 2 786 housenek a v červnu byli poprvé vypuštěni i dospělci v počtu 115 samců a 20 samic. Přesto byli následně na lokalitě nalezeni pouze tři vylíhnutí jedinci a jen tři slabé snůšky, z nichž nevzešlo žádné hnízdo. Vzhledem k nízkému počtu odchovaných housenek nebyli vypuštěni jedinci v Žiželském lese ani v Libickém luhu; při monitoringu zde ani nebyl zjištěn výskyt. V Dobré u Frýdku-Místku proběhl standardní monitoring larválních hnízd, při němž bylo zaznamenáno 39 hnízd, což představuje mírný pokles oproti minulému roku. V období kuklení a počátku letu panovalo spíše chladné a deštivé počasí, které mohlo k tomuto poklesu přispět. V podmínkách záchranného chovu toto počasí navíc ztěžovalo kopulaci a kladení vajíček, protože motýli zůstávali málo aktivní.

V současnosti je pro přežití druhu v České republice klíčové založení dostatečně vitální hybridní populace, která bude využitelná pro repatriace a posílení kriticky oslabené populace v Dománovicích, kde bude i nadále probíhat cílený management. Současně bude nezbytné zahájit základní management také na lokalitě Dobrá u Frýdku-Místku, kde se v současnosti nachází jediná vitální populace druhu v České republice.

Krasic dubový

V roce 2025 proběhl monitoring výletových otvorů a inventarizace osídlených stromů na lokalitách NPR Stará a Nová

Připravované záchranné programy rostlin

Petr Vít

Součástí projektu „Prospective LIFE“ je příprava nových záchranných programů. V roce 2025 začala příprava záchranného programu pro lýkovec vonný, mečík bahenní a zvonek hadincovitý. Tyto druhy byly vybrány na základě kritérií uvedených v koncepci aktivních nástrojů druhové ochrany ČR s ohledem na jejich ohrožení a nutnost aktivních přístupů k jejich ochraně.

Lýkovec vonný je nízký stálezelený keř rostoucí ve světlých suchých doubravách a smíšených lesích, vzácněji také v suchých trávnících. Koncem dubna, kdy kvete, se kolem šíří omamná vůně. Dnes v České republice roste jen asi na 20 lokalitách. Řada dalších zanikla v důsledku změn lesního hospodaření, převážně pěstování monokulturních jehličnatých lesů. I na dochovaných lokalitách dochází k zmenšování jeho populací kvůli zarůstání ostružiníky a dalšími keři, hromadění opadu či likvidaci rostlin zvěří. Proto se v roce 2025 začal připravovat záchranný program. Základem bylo zpracovat jednotnou metodiku monitoringu, která umožní sledovat stav a vývoj populací a jednotlivých polykormonů. V roce 2025 se podařilo navštívit většinu lokalit lýkovce a validovat metodiku přímo v terénu. V rámci záchranného programu se počítá se zavedením optimálního druhově specifického managementu, posilováním vybraných populací rostlinami z kultivací či reintrodukce na historické lokality.

Mečík bahenní je vytrvalá bylina s podzemní hlízou a lodyhou dorůstající až jednoho metru s mečovitými listy a růžovými květy s bílofialovou kresbou na dolních cípech. Daří se mu na střídavě vlhkých bezkolencových loukách a ve světlých vlhkých doubravách. V České republice roste již pouze na třech lokalitách, v Čechách v NPP Slatinná louka u Velenky (okres Nymburk) a na Moravě v NPP Hodonínská Důbrava a na Vojšických loukách v CHKO Bílé Karpaty, kde se však pravděpodobně kříží s mečíkem střečovitým. V roce 2025 bylo při monitoringu pozorováno v NPP Slatinná louka u Velenky 1 613 kvetoucích jedinců, v NPP Hodonínská Důbrava 352 jedinců (z toho 298 kvetoucích) a na Vojšických loukách 57 kvetoucích jedinců. Na loukách potřebuje kosení s odstraněním biomasy během srpna po vysemenění a v doubravách pak udržování dostatečně prosvětleného stromového patra. Důležité je také zachování vodního režimu na lokalitách a budování a údržba oplocenek proti okusu zvěří (případně rytí prasat) a likvidace invazních druhů. Druh je dobře kultivovatelný, což umožňuje reintrodukce a případně také introdukce na nové lokality.

Zvonek hadincovitý je dvouletá bylina s bohatým modrofialovým květenstvím na vzpřímené štětinaté lodyze. Roste v suchých i mezofilních bylinných lemech, ve světlých dubohabřinách a na střídavě vlhkých loukách, tedy na lokalitách s nepříliš extrémními podmínkami. V České republice se dnes vyskytuje především v Bílých Karpatech a jejich okolí, v Čechách přežívá jen několik málo malých populací. K úspěšnému vyklíčení i kvetení vyžaduje dostatek světla. Ohrožují jej zejména změny v krajině spojené s intenzifikací zemědělství a zánikem tradiční pastvy, zarůstání stanovišť křovinami a stromy a okus přemnoženou spárkatou zvěří, který snižuje tvorbu semen a zhoršuje dlouhodobé přežívání. V roce 2025 se začal připravovat záchranný program i metodika monitoringu. Do budoucna se počítá se zavedením vhodných zásahů pro prosvětlení stanovišť, zabránění přílišné

sukcesi, zarůstání expanzivními druhy a někde i oplocení před zvěří. Část lokalit je již v záchranných kultivacích v botanických zahradách, což umožňuje v budoucnu plánovat podpůrné výsevy nebo reintrodukce na historické lokality

Foto

- 1. Lýkovec vonný, foto Vojen Ložek ml.
- 2. Mečík bahenní, foto Veronika Válová
- 3. Zvonek hadincovitý, foto Veronika Válová

Záchranný program pro bourovce trnkového

Václav Kodousek

V rámci projektu „Prospective LIFE“ byl v roce 2025 připraven záchranný program pro bourovce trnkového (*Eriogaster catax*), zvláště chráněný druh nočního motýla v kategorii silně ohrožený. V Červeném seznamu bezobratlých z roku 2017 je veden jako ohrožený druh a je rovněž chráněn podle směrnice o stanovištích. Příprava záchranného programu je reakcí na výrazný úbytek lokalit v posledních desetiletích a jeho cílem je stabilizovat a obnovit populace druhu v České republice.

V České republice se historicky vyskytoval především na jižní Moravě. V současnosti je výskyt omezen zejména na Znojemsko (především NP Podyjí), Pálavu a CHKO Soutok, Bílé Karpaty a oblast mezi Uherským Hradištěm a Luhačovicemi. Ještě přibližně před dvaceti lety byl znám z téměř sta lokalit, v posledních letech však z řady míst vymizel. Pro jeho ochranu bylo vyhlášeno dvanáct evropsky významných lokalit, v současnosti je výskyt však potvrzen pouze na šesti z nich. Celkový počet známých lokalit, včetně těch mimo EVL, se dnes pohybuje mezi deseti až patnácti.

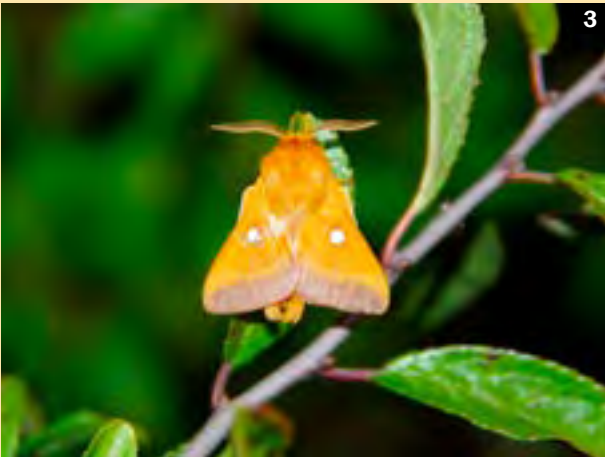
Bourovce trnkového lze nalézt především v mozaice pastvin s rozptýlenými keři, v křovinách, alejích, světlých nízkých lesích a na jejich okrajích. Tyto biotopy však v současnosti ubývají v důsledku změn hospodaření. Křoviny jsou často ponechávány bez péče, postupně zarůstají v souvislý les, nebo jsou naopak hromadně odstraňovány a převáděny na intenzivně obhospodařovanou zemědělskou půdu. Úbytek vhodných biotopů vede k zániku populací a rozpadu metapopulací, což se projevuje zmenšováním areálu druhu. Ochrana bourovce trnkového zároveň přispěje k ochraně dalších ohrožených druhů vázaných na rozptýlené křoviny, například bourovce hlohového (*Trichiura crataegi*), modráska hořcového Rebelova (*Phengaris alcon rebeli*) nebo pěníce vlašské (*Sylvia nisoria*).

Vzhledem k omezenému doletu dospělců, který se pohybuje v řádu kilometrů, je pro dlouhodobé přežití populací nezbytné zajistit dobře propojenou síť vhodně obhospodařovaných lokalit. Důležitou roli budou hrát také aleje a menší plochy křovin mezi hlavními lokalitami, které mohou fungovat jako tzv. nášlapné kameny. Na klíčových lokalitách bude zaveden pravidelný management, zahrnující prořezávky křovin a extenzivní pastvu, který zajistí vhodné podmínky pro rozmnožování a vývoj druhu.

Součástí záchranného programu je rovněž monitoring. Bude spočívat ve sledování larválních hnízd během měsíce dubna. Doplnkově bude v říjnu realizován monitoring dospělců, který poslouží zejména k ověření doletu jedinců na sousední lokality. Vzhledem ke schopnosti druhu rychle osidlovat nově vznikající křoviny bude součástí monitoringu také pravidelné vyhledávání nových lokalit a průběžná aktualizace mapových podkladů.

Cílem záchranného programu je obnovit metapopulační strukturu druhu, zajistit jeho návrat do všech dvanácti evropsky významných lokalit vyhlášených pro jeho ochranu a podpořit vznik stabilních populací s více než 50 larválními hnízdy

v jednotlivých oblastech výskytu. To by mělo vést ke stabilizaci populací bourovce trnkového a umožnit jejich dlouhodobé udržení prostřednictvím následné péče.

Foto

- 1. Lokalita bourovce trnkového
- 2. Housenka bourovce trnkového
- 3. Bourovec trnkový

Všechna foto Václav Kodousek

řeka a NPR Býčí skála. Mapování s využitím speciální aplikace potvrdilo nárůst počtu obsazených stromů i výletových otvorů na Býčí skále. V NPR Stará a Nová řeka se počet nalezených výletových otvorů oproti předchozímu roku výrazně nezměnil. V rámci pravidelných managementových opatření byly realizovány zásahy na lokalitách NPR Divoká Oslava a NPR Stará a Nová řeka. Na Divoké Oslavě došlo k prosvětlení části území (odstranění dřevin a náletu) za účelem uvolnění dalších potenciálně vhodných stromů. Dále zde byly vysazeny nové sazenice dubu letního a bylo vybudováno několik oplocenek. Na Třeboňsku se prosvětlovaly porosty a uvolňovaly vhodné duby výřezem náletových dřevin. Kromě toho byla na vybraných stromech odstraněna kůra a ořezány větve. Bylo také vytvořeno 5 lavic z kmenů dubu letního, které byly umístěny na osluněná místa na hrázích rybníků (Rožmberk, Opatovický rybník, Svět). Managementová opatření byla v menším rozsahu realizována také v zámeckém parku ve Veselí nad Moravou (výsadba několika dubů letních, odkornění torza, vybudování broukoviště) a na Býčí skále (ořez a odkornění několika dubů).

Krasic dubový a jeho aktivní podpora byli také cílem spolupráce mezi AOPK ČR a společností IKEA, kdy společnost IKEA v rámci prodeje plyšových hraček přispěla darem ve výši necelé 2 miliony Kč na ochranu krasce dubového v CHKO Soutok.

Rak kamenáč

V roce 2025 pokračovala realizace záchranného programu především v oblasti přímé péče o druh, monitoringem a výzkumnými aktivitami. V průběhu roku proběhlo jednání mezi AOPK ČR a Státní veterinární správou zaměřené na aktualizaci postupu při podezření na výskyt račího moru. Výsledkem byla příprava Dohody o spolupráci mezi AOPK ČR a SVS. Dále pokračoval pravidelný monitoring přibližně šedesáti lokalit s výskytem raka kamenáče. Kromě standardního terénního monitoringu byl na vybraných lokalitách v CHKO Křivoklátsko a CHKO Český kras využit také moderní přístup založený na analýze environmentální DNA (eDNA), realizovaný týmem Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy. Tento monitoring přinesl řadu zajímavých výsledků, které mj. naznačily potenciální obnovu některých populací, například ve Stroupínském potoce. Pod vedením Výzkumného ústavu vodohospodářského T. G. Masaryka byla provedena pasportizace čistíren odpadních vod v povodích s výskytem raka kamenáče. Tato analýza poskytla podrobné informace o jejich lokalizaci, technologickém typu i objemu vypouštěných odpadních vod a mnoho dalších. V oblasti výzkumu byl dále připraven dodatek k Dohodě o spolupráci s PíF UK, zaměřený na sdílení informací a vzorků v případě podezření na výskyt nákazy račím morem. Nedílnou součástí realizace ZP byly rovněž aktivity zaměřené na osvětu a odbornou komunikaci. Záchranný program byl prezentován na konferenci Zoologické dny, na odborném semináři o kvalitě vody a ochraně vodních organismů pořádaném Ministerstvem životního prostředí a na monitorovacím semináři AOPK ČR. Pro širokou veřejnost byl současně na webových stránkách AOPK zveřejněn návod popisující doporučený postup při nálezu hynoucích nebo nestandardně se chovajících raků.

Perlorodka říční

Záchranný program v roce 2025 pokračoval realizací široké škály opatření pro podporu druhu. V povodí Blanice, Malše, Rokytnice na Ašsku, Vltavy i Zlatého potoka dochází k pravidelnému či občasnému monitoringu fyzikálně-chemických parametrů vody, v povodí Blanice, Rokytnice na Ašsku a Zlatého potoka probíhá luční management s následným kompostováním posekané hmoty a aplikace zpět na odchovné a reprodukční či na potravní prvky. Na většině výše uvedených perlorodkových lokalit (mimo Teplé Vltavy) bylo nutné realizovat na stanovištích výskytu perlorodek monitoring bobřích aktivit, následně v případě negativního ovlivnění také management (zejména boření bobřích hrází).

Probíhal polopřirozený odchov a následná péče o perlorodky pro Blanici, Vltavu, Rokytnici a Lužní potok, následná péče o juvenily pro Zlatý potok. Byli vypuštěni již polopřirozeným způsobem odchovaní jedinci do povodí Blanice, Teplé Vltavy a Zlatého potoka.

V povodí Blanice a Vltavy probíhal projekt OPŽP „Podpora populace perlorodky říční na Šumavě“. Navazuje na projekt předchozí a bude realizován až do roku 2028. Jeho součástí je mimo jiné odchov, vypouštění a kontrola vypuštěných juvenilních perlorodek. VÚV TGM v.v.i. realizuje do března 2026 projekt TAČR „Nejvýznamnější složky organického detritu jako potravy perlorodky říční pro přežití a vývoj mladých jedinců“, v rámci kterého dochází ke sběru a analýze složení detritu z povodí Blanice, Zlatého potoka, Rokytnice na Ašsku a z povodí Vltavy.

V roce 2025 se rozběhla dvouletá studie AOPK ČR na Ašsku „Identifikace predátorů pstruha obecného f. potočního (*Salmo trutta* m. *fario*) v povodí Rokytnice s ohledem na životní cyklus perlorodky říční“. Jejím zhotovitelem je Alka Wildlife, o.p.s., výsledky budou k dispozici na podzim 2026. V roce 2025 se rozběhl Interreg projekt „Malliance – Malše aliance pro společné říční dědictví“, který bude trvat do 31. 12. 2028. Jeho hlavním cílem je vytvořit alianci Rakouska a Česka pro společné přírodní dědictví Horní Malše.

V roce 2025 probíhaly práce na vyhodnocení záchranného programu za období 2013–2025.

Sýček obecný

Na základě celoplošného monitoringu výskytu a hnízdní úspěšnosti byl v roce 2025 potvrzen výskyt sýčka obecného na 94 lokalitách. Celková početnost populace v České republice zřejmě nepřesahuje 200 jedinců. Při monitoringu bylo zaznamenáno hnízdění ve třech budkách instalovaných na sloupech vedení vysokého napětí, a to na základě smlouvy o spolupráci mezi AOPK ČR a společností EG.D, a. s., uzavřené v roce 2022. V kontextu celkem 16 zjištěných hnízdění na jižní Moravě představují tři případy obsazení těchto budek významný signál, že jejich instalace na sloupech elektrického vedení může být účinným podpůrným opatřením pro cílový druh. V roce 2025 probíhala plošná implementace klíčových opatření záchranného programu, zejména eliminace antropogenních pastí, instalace a údrž-

ba hnízdních budek, cílený management biotopů a osvětová činnost. Současně pokračovala dvouletá studie „Komplexní analýza vnitropopulační dynamiky sýčka obecného (*Athene noctua*) v severozápadních Čechách“. Zaměřuje se na hodnocení disperze mladých jedinců, stálosti domovských okrsků dospělých ptáků a analýzu míry přežívání na základě dat z akustických nahrávek, kroužkovacích údajů a dosavadních výsledků hodnocení genetické variability druhu.

Tetřívek obecný

V roce 2025 zadala AOPK ČR přípravu návrhu textu záchranného programu společnosti PlanTerra – Institut krajinných adaptací s.r.o. V průběhu roku byl text několikrát připomínkován se zapojením interních i externích odborníků. Připravovaný záchranný program byl prezentován a diskutován na mezinárodních platformách pro přeshraniční spolupráci na ochranu druhu – na setkání pracovní skupiny na ochranu tetřívka obecného v Krušných horách (říjen 2025, Klíny), jednání zástupců Česka a Saska ke společným otázkám ochrany přírody a krajiny (listopad 2025, Cheb). Nově byla založena česko-polská pracovní skupina k zajišťování ochrany krkonošsko-jizerské populace tetřívka obecného. V prosinci se konalo na ústředí AOPK ČR pracovní setkání k projednání předfinální verze záchranného programu za účasti mj. zástupců MŽP, dotčených správ národních parků, krajských úřadů a vojenských újezdů, Lesů České republiky s. p. či Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i. Na konci roku 2025 AOPK ČR pořídila 31 ks nahrávačů pro akustický monitoring tetřevovitých. AOPK ČR plánuje předložit text záchranného programu ke schválení MŽP v roce 2026.

Bourovec trnkový

Podrobnosti o záchranném programu, který byl v roce 2025 odeslán MŽP ke schválení, jsou uvedeny v **boxu 11**.

Okáč jílkový

V roce 2025 začala z pověření MŽP příprava záchranného programu pro okáce jílkového. Byla uzavřena smlouva pro přípravu návrhu záchranného programu se zhotovitelem, který se dlouhodobě zabývá výzkumem tohoto druhu. Návrh záchranného programu bude dokončen v roce 2026.

Hvozdík písečný český

V roce 2025 byl proveden monitoring druhu, fytocenologické snímkování a v omezené míře i sledování mikroklimatických hodnot. Populace hvozdíku byla v EVL Kleneč odhadnuta na více než 20 tisíc trsů. Důležité je, že poměr kvetoucích trsů byl v roce 2025 rekordní – kvetla necelá polovina sledovaných trsů. Velké množství vzniklých semen pomůže k rozšíření hvozdíku na další místa v rámci NPP. Na hlavní lokalitě NPP Kleneč byl proveden každoroční management spočívající v kosení, narušování drnu a odstraňování invazních a expanzivních rostlin. Na lokalitě Stráž Na Kamenici byla provedena seč. V roce 2025 byla

dokončena hlavní fáze terénních úprav ve střední části NPP. Na vyrovnání terénu provedené v předchozích letech navázalo navezení říčního písku z nedaleké štěrkovny. Zároveň byly upraveny některé části stávající písčiny nahrazením živinami bohatého substrátu za štěrkopísek.

Rdest dlouholistý

Záchranný program pro rdest dlouholistý byl po 20 letech realizace v roce 2025 komplexně vyhodnocen a bylo navrženo jeho ukončení. Na lokalitě Rameno u Stříbrného rybníka byl zjištěn již pouze ojedinělý výskyt jednotlivých lodyh. V CHKO Kokořínsko – Máchův kraj rdest dlouholistý naopak relativně dobře prosperuje v umělé vytvořených tůních, kde se v současnosti vyskytuje na třech mikrolokalitách. V jezeře Most, kam byl druh pokusně vysazen v letech 2023 a 2024, byl při monitoringu v létě 2025 potvrzen výskyt na deseti mikrolokalitách; na pěti z nich bylo zaznamenáno jeho další rozrůstání. Nově byl druh vysazen do nádrže v nedávno vyhlášené NPP Lom ČSA a do jezera Hedvika. Rdest dlouholistý je nadále udržován v in vitro kultuře a pěstován v záchranné kultuře v Botanickém ústavu AV ČR v Třeboni. Pro druh bude připraven regionální akční plán pro region Mostecko.

Matizna bahenní

V rámci realizace záchranného programu byly v roce 2025 dvakrát ročně posečeny louky v NPP Hrdibořické rybníky a probíhala kultivace matizny bahenní za účelem produkce semen pro následnou repatriaci. V NPP Hrdibořické rybníky rostlo 7 sterilních rostlin matizny bahenní. V rámci repatriace byly do dvou větších ploch s narušeným drnem vysety 2 litry semen matizny bahenní a dále vzniklo pět menších plošek s ručně narušeným povrchem. Dále bylo dokončeno vyhodnocení realizace záchranného programu za období 2013–2024, které navrhuje ukončit záchranný program a pokračovat v péči o druh formou regionálního akčního plánu.

Hořeček mnohotvarý český

Záchranný program pro hořeček mnohotvarý český patří mezi starší záchranné programy. Zahájen byl v roce 2011 a za tu dobu se podařilo řízený management ochrany přírody zajistit na naprosté většině prioritních lokalit i na celé řadě lokalit neprioritních. Optimální péče je základem celého záchranného programu. Stejně jako v předchozích letech byla převažujícím typem managementu seč, v menší míře pastva, na několika lokalitách jejich kombinace, téměř vždy spojená s různou formou vyhrabávání stařiny a mechorostů pro podporu vzcházení semen. AOPK ČR v roce 2025 zajišťovala management na 9 lokalitách.

V roce 2025 nebyla objevena žádná nová lokalita hořečku mnohotvarého českého, ani žádná nezanikla. Při celorepublikovém monitoringu bylo na všech známých lokalitách zaznamenáno 22 486 kvetoucích rostlin, což je nejvyšší zaznamenaný počet od doby soustavného monitoringu od roku 2000. Podobně bohaté roky s více než 20 tisíci kvetoucích rostlin se za celou dobu sledování opakovaly jen

čtyřikrát. Velmi pozitivní je také skutečnost, že hořečky byly v tomto roce zaznamenány na 34 z celkového počtu 41 živých lokalit. Celkem 5 populací zaznamenalo v roce 2025 maximální počty kvetoucích rostlin za celkovou dobu sledování. Z dlouhodobého srovnání ale vyplývá, že celkový počet „živých“ lokalit na území ČR se snižuje. Malé a extrémně malé populace vymírají. Počty velkých a středních lokalit jsou ale dlouhodobě vyrovnané.

Na historické lokalitě „Boletice vrch Olymp“ realizuje AOPK ČR od roku 2012 projekt zaměřený na repatriaci hořečku mnohotvarého českého. I pro tuto lokalitu byl rok 2025 velmi úspěšný. Celkem zde vykvetlo 185 hořečků, což je nejvyšší počet od zahájení projektu. Stabilně jsou rostliny na lokalitě zaznamenávány od roku 2017, přesévají se a udržují se samovolně i mimo výsevové plochy.

Hořeček nahořklý a hořeček drsný Sturmův

Záchranný program pro hořeček nahořklý a hořeček drsný Sturmův byl zahájen v roce 2021. V současné době je již zajištěn řízený management na naprosté většině lokalit, a to i přesto, že řada z nich se nachází mimo zvláště chráněná území ve volné krajině. AOPK ČR v loňském roce zajišťovala péči o 5 lokalit hořečku drsného Sturmova a 30 lokalit hořečku nahořklého. V roce 2025 byl nadále kladen důraz na zajištění, případně zlepšení péče o lokality výskytu. Obdobně jako u záchranného programu pro hořeček mnohotvarý český byla převažujícím typem opatření seč, pouze výjimečně pastva, často doplněná o výhrab, který zbavuje travní porost zbytků stařiny a mechorostů a vytváří vhodné podmínky pro vzcházení semen a následný růst hořečků.

Z výsledků celorepublikového monitoringu vyplývá, že počet známých lokalit u hořečku drsného Sturmova zůstal v roce 2025 nezměněn. Z celkového počtu 8 „živých“ populací kvetly hořečky v roce 2025 jen na 2 lokalitách, v NPP Kocelovické pastviny a v PP Hořečková louka na Pile. Zjištěné počty rostlin ale byly v rámci těchto lokalit nadprůměrné.

V roce 2025 přibylly dvě nové lokality hořečku nahořklého a další dvě byly ze záchranného programu vyřazeny jako zaniklé. V rámci záchranného programu tak nyní existuje celkem 77 lokalit, z toho aktuálně živých je 59. V ČR bylo spočteno 42 652 hořečků na 54 lokalitách. Celkový počet kvetoucích rostlin lze v rámci dlouhodobém sledování hodnotit výrazně nadprůměrně. Velmi pozitivní je také velmi malé množství lokalit, které byly v tomto roce bez kvetoucích rostlin. Na celkem 9 lokalitách bylo zaznamenáno nejvíce hořečků za celé období soustavného sledování od roku 2000 popř. od objevení lokality.

Rokem 2025 byl také zahájen víceletý společný projekt obou záchranných programů pro hořečky zaměřený na kultivaci ex situ. Jeho cílem je vytvoření metodiky pěstování hořečků v kultuře. Navazujícími aktivitami jsou posilování přírodních lokalit, repatriace, případně zakládání nových lokalit. Součástí projektu je také výzkum zaměřený na metody uchovávání semen hořečků v genobankách. V roce 2025 bylo vybudováno zázemí pro pěstební pokusy v areálu Botanické zahrady hl. m. Prahy a Botanické zahrady Bečov. Podařilo se sesbírat

semena z většiny vybraných lokalit. Semena určená k výsevu byla vyseta, zbytek byl zamražen pro zopakování klíčivých pokusů.

Zvonovec liliolistý

V roce 2025 byl realizován monitoring zvonovce liliolistého na všech šesti známých lokalitách jeho výskytu v České republice. Hodnocena byla početnost populací, stav jednotlivých lokalit a účinnost ochranných opatření proti negativním vlivům, jako je okus zvěří či pád stromů. Součástí monitoringu bylo rovněž zhodnocení dosavadního managementu a návrh opatření pro následující období. Početnost zvonovce liliolistého v roce 2025 poklesla na 414 trsů. I proto byl na nejpočetnější lokalitě v PR Karlické údolí realizován rozsáhlý managementový zásah, kdy byly v celé oplocence ručně vytrhány semenáče náletových dřevin. V NPR Karlštejn byla zbudována nová oplocenka pro rozšíření a posílení místní populace. Nadále pokračovala spolupráce s botanickými zahradami, které se podílejí na ex situ kultivacích tohoto druhu. V rámci aktivní péče o druh byly uskutečněny experimentální výsadby v PR Karlické údolí, dále došlo k posílení populace v NPR Karlštejn a na Babinských loukách, kde byl druh vysazen do nově vybudované oplocenky v navazujícím lesním remízu.

Koniklec otevřený

I v roce 2025 byl proveden podrobný monitoring všech lokalit konikleců otevřených a zhodnocení jejich managementu. Nejvíce jsou koniklece ohrožovány okusem zvěří, proto jsou některé z lokalit oploceny nebo je poskytována ochrana alespoň konkrétním vybraným jedincům pomocí klícek. Celkově dochází ke stagnaci počtu monitorovaných konikleců – počty nalezených trsů odpovídají zhruba roku 2024. Nadále pokračuje úzká spolupráce s pěti botanickými zahradami, které se podílejí na ex situ kultivacích. Tato spolupráce vyústila ve vytvoření tří záložních lokalit (jedna v Praze, druhá na jih od Prahy a třetí v Českém krasu) pro rostliny původem z nejvíce ohrožené lokality Lišnice u Prahy. Vzhledem k tomu, že ne všechny vysazené koniklece přežijí první vegetační sezónu, je nutné záložní lokality posilovat dosadbami. Jako nezbytná se ukázala instalace drátěných klícek nebo alespoň položení kari sítí k zabránění okusu zvěří a rytí divokými prasaty. Dále pokračuje posilování lokalit konikleců v Českém středohoří na Holém a Tobiášově vrchu.

2. 3. 4 Programy péče

Jindřiška Jelínková, Jitka Uhlíková, Zuzana Černá

AOPK ČR v roce 2025 koordinovala realizaci tří programů péče (PP). Informace poskytují pravidelně internetové stránky www.zachranneprogramy.cz a profil na www.facebook.com/zachranneprogramy. Zároveň se připravovaly programy péče pro rysa a medvěda. Při přípravě novely zákona č. 115/2000 Sb. k náhradám škod působených vybranými zvláště chráněnými druhy byly zohledněny nejnovější poznatky o výskytu uvedených druhů a jejich konfliktním působení dotčeným hospodářům v krajině. Financování realizace PP bylo zajišťováno především prostřednictvím dotačních titulů NPO–POPFK a „Prospective LIFE“. Jednalo se o tyto programy péče:

Bobr evropský

V roce 2025 bylo dokončeno vyhodnocení realizace programu péče za období 2013–2024. V lednu 2026 byl hodnoticí dokument spolu s návrhem dalšího postupu předložen MŽP k vyjádření. Byla dokončena studie zaměřená na hodnocení vlivu bobřích hrází a jimi vytvářených mokřadů na hydrologii území, kvalitu vody a společenstva obojživelníků. Součástí studie bylo také ekonomické ocenění ekosystémových služeb těchto struktur. Na základě hodnocení deseti mokřadů byla průměrná hodnota jednoho bobřího mokřadu z hlediska zadržení vody a ukládání uhlíku stanovena přibližně na 1 mil. Kč; u největšího hodnoceného mokřadu dosáhla až 14 mil. Kč. Průměrná hodnota ekosystémových služeb jedné bobří hráze v kontextu sledovaných lokalit byla vyčíslena přibližně na 900 000 Kč. V rámci realizace programu probíhala spolupráce s orgány ochrany přírody při řešení konfliktních situací vyvolaných činností bobrů. Pokračovalo testování účinnosti vybraných technických opatření, zejména u problematických hrází, včetně jejich drénování. Nedílnou součástí implementace programu byla rovněž osvětová činnost, realizovaná formou odborných přednášek, článků v periodikách a mediálních výstupů.

Vlk obecný

Realizace Programu péče o vlka obecného se v roce 2025 soustředila zejména na pokračování ekonomických podpor pro chovatele hospodářských zvířat – náhradu škod (dle zákona č. 115/2000 Sb.), podporu pořízení preventivních opatření z prostředků Operačního programu Životní prostředí a vyplácení náhrady újmy za ztížené zemědělské hospodaření v důsledku výskytu vlka obecného. Pokračoval monitoring vybraných území v rámci projektu „Mon3“ a interním zapojením i ve významné spolupráci s externími subjekty. Vstoupila v platnost novela zákona k náhradám škod (z. č. 70/2025 Sb.), která nastavuje přísnější parametry pro chovatele hospodářských zvířat při náhradách škod vlkem obecným. Náročné přípravy společné vyhlášky MŽP a MZe k tomuto zákonu, které budou definovat minimální parametry záchranného programu zabezpečení ovcí a koz, trvaly celý rok. Vyhláška nebyla ke konci roku 2025 dokončena, stejně jako vyhláška stanovující obsah žádosti o náhradu škody, postup výpočtu výše škody a další náležitosti.

V souvislosti se změnou úrovně ochrany vlka nejprve v Bernské úmluvě a následně ve směrnici o stanovištích, bylo diskutováno snížení stupně ochrany v ČR. Navržení přefazení vlka z kriticky ohroženého druhu na druh ohrožený bylo ke konci roku 2025 na MŽP pozastaveno. Byly připraveny základní teze aktualizace Pohotovostního plánu pro řešení situací při výskytu problematických jedinců vlka v ČR, kdy je nadále počítáno s eliminací vlků se ztrátou plachosti vůči člověku nebo jedinců opakovaně překonávajících účinná preventivní opatření na ochranu hospodářských zvířat. Proběhla řada seminářů, přednášek i školení pro chovatele, dotčenou veřejnost i pro obce s rozšířenou působností za účasti krajských úřadů. Pokračoval také genetický monitoring vlka v souvislosti s realizací projektu GeMoW (Přf UK, prostředky TA ČR). Byla podána řada projektů na pořízení preventivních opatření před útoky vlka obecného z OPŽP. K aktualizaci programu péče nebylo přistoupeno z důvodu změny úrovně ochrany vlka v EU a nedokončeného promítnutí do národní legislativy. Byla navázána úzká spolupráce s Policejním prezidiem při stanovení postupu pro veřejnost při nálezu kadaveru vlka, a byla připravena sada odborných seminářů pro Policii ČR a státní zástupce. Nadále probíhala aktualizace webu www.navratvlku.cz, kde jsou uveřejňovány statistiky ke škodám na základě protokolů z místních šetření, byly aktualizovány nálezy uhynulých jedinců a byly průběžně dodávány nové aktuální informace.

Rys ostrovid

V roce 2025 vrcholily přípravy návrhu programu péče se zapojením klíčových odborníků, s plánovaným dokončením v prvním pololetí 2026 a jeho předložením ke schválení. V CHKO Blanský les, Český les, Slavkovský les a Brdý pokračoval monitoring za pomoci fotopastí pořízených v rámci projektu „3 Lynx“. Dále probíhá genetický monitoring i fotomonitoring v rámci projektu Technologické agentury ČR, realizovaný Ústavem biologie obratlovců AV ČR, kde je AOPK ČR aplikačním garantem. Monitoring rysa dále probíhal společně s monitoringem vlka obecného také ve vybraných kvadrátech z projektu „Mon3“.

Medvěd hnědý

V roce 2025 pokračovaly přípravy Programu péče pro medvěda hnědého v ČR. Podkladové kapitoly byly se zapojením odborníků z Univerzity Karlovy a Mendelovy univerzity v Brně aktualizovány o nejnovější vědecké poznatky. Opatření programu péče byla diskutována na setkání s klíčovými odborníky v květnu 2025. Kapitola věnovaná komunikaci reflektuje doporučení vzešlá z kvalitativního průzkumu veřejného mínění Pohled na konfliktní druhy v ČR (focus groups) zadaného AOPK ČR a realizovaného v období od listopadu 2024 do února 2025. Monitoring medvěda probíhá ve vybraných kvadrátech v rámci projektu AOPK ČR Mon3.

2. 3. 5 Regionální akční plány

Václav John, Petr Vít

Pro ohrožené druhy, které vyžadují kromě péče o biotopy i aktivní opatření na podporu druhů, jsou realizovány regionální akční plány (RAP). Informace o realizaci jednotlivých RAP jsou zveřejňovány na internetových stránkách www.zachranneprogramy.cz a na profilu www.facebook.com/zachranneprogramy. RAP jsou připravovány zejména v rámci projektu Prospective LIFE a byly realizovány především prostřednictvím dotačních titulů NPO–POPFFK, POPFFK a PPK a projektu „Prospective LIFE“. V roce 2025 probíhaly následující:

RAP pro mihuli ukrajinskou – v roce 2025 byl znovu úspěšně realizován umělý výtěr mihule ukrajinské, včetně následného odchovu a vypuštění larev. Na jaře byly z Račinky odloveny čtyři samice a jeden samec. Při umělém výtěru se podařilo získat přibližně 8 350 jiker. Celková líhivost dosáhla 79 %, což představuje výrazné zlepšení oproti roku 2024, kdy činila 30,4 %. Celkem se vylíhlo asi 6 600 larev a do vypuštění se jich podařilo odchovat přibližně 6 300. Na začátku června bylo do různých úseků Račinky vypuštěno zhruba 5 700 larev o velikosti 8–9 mm. Dalších 560 larev bylo od jara chováno v osmi plovoucích inkubačních boxech umístěných v Račince a Losince pod Velkými Losinami. Z nich bylo na počátku října vypuštěno 93 jedinců o délce těla 20–30 mm. Monitoring v roce 2025 potvrdil recentní výskyt mihulí na poměrně dlouhém úseku Račinky, avšak v nízké početnosti larev. Extrémní povodeň v září 2024 způsobila výrazný posun larev po proudu. Současně je patrná změna struktury populace: díky umělým odchovům narůstá podíl nejmladších larev, zatímco ubývá nejstarších ročníků larev a metamorfů. V populaci tak chybí některé věkové skupiny a její struktura je nepřírozená. Ke konci roku 2025 je velikost zbytkové populace v Račince odhadována přibližně na 100 larev, přičemž tento odhad nezahrnuje nejmladší věkovou kategorii 0+, kterou je standardní metodou elektrolovu obtížné zachytit. Celkovou situaci lze i nadále hodnotit jako kritickou. RAP realizuje RP Olomoucko.

RAP pro okáče menšího – v roce 2025 ovlivnil průběh letové periody netypický vývoj počasí. Po studeném květnu následoval horký červen a poté mimořádně chladný (na horách i deštivý) červenec. Okáč menší zahájil let velmi brzy, již na přelomu června a července, obdobně jako v několika předchozích letech. Letová doba však byla výrazně protažená, bez zřetelného populačního vrcholu, a monitoring nezachytil její jednoznačný závěr. Druh dlouhodobě ustupuje z níže položených lokalit a jeho výskyt je dnes omezen převážně na nejvyšší příhřebenové oblasti Jeseníků. I zde v minulých letech docházelo k poklesu početnosti, avšak údaje z posledního období naznačují možné zpomalení, případně obrat tohoto trendu. Pozitivní výsledky přináší obnova tradičního hospodaření v NPR Praděd. Obhospodařované plochy znamenají potlačení rozrůstajícího se borůvčí a následný návrat nektarodárných rostlin vhodných pro všechny druhy okáčů – *E. sudetica*, *E. epiphron* a *E. euryale*. RAP realizuje RP Olomoucko.

RAP pro okáče skalního – výsledky z roku 2025 jsou pozitivní. V Českém středohoří byl realizován monitoring na lokalitě

Oblík, kde bylo označeno 123 jedinců a celková početnost odhadnuta na zhruba 343 jedinců, což je zhruba srovnatelné se stavem na podobně velké lokalitě Čičov v roce 2023. Vývoj populace je velmi pozitivní a motýli byli zjištěni i na nedalekém vrchu Srdov. Naopak monitoring, který lokalitě Vraníky odhalil jen 9 kusů a odhad populace je max. nižší desítky jedinců.

Nadále pokračuje reintrodukce v lokalitě Mohelenská hadcová step. V Českém krasu byly v roce 2025 zahájeny reintrodukce v NPP Kotýz, kde byla následným monitoringem potvrzena přítomnost vypuštěných označených motýlů i přítomnost jedinců neoznačených, která svědčí o úspěšném dokončení vývoje vysazených housenek na lokalitě. Byla získána i výjimka na vypouštění v PR Prokopském údolí v Praze, kde je výsadek plánován na rok 2026. Byl téměř finalizován návrh záchranného programu, s jehož odesláním ke schválení se počítá v roce 2026. RAP realizují RP SCHKO České středohoří, Střední Čechy a Vysočina.

RAP pro okáče metlicového – v CHKO Český kras se populace okáče metlicového i v roce 2025 jevila jako stabilní. Ve dvou hlavních oblastech (u Koněprus a v okolí Sv. Jana pod Skalou) se udržuje početná populace. Pro druh je zásadní péče o biotopy, která je prováděna především pastvou. V roce 2025 byly paseny nejen lokality hostící metapopulace (Zlatý kůň/Kotýz, Třesina), ale i další, které tvoří důležité „nášlapné kameny“ pro šíření druhu. Sem patří i ty, které komunikují s další početnou populací za hranicemi chráněného území, v PP Prokopské údolí. Páslo se hlavně smíšenými stády koz a ovcí. Na lokalitách Třesina a Paní hora se zopakovala osvědčená pastva poníky. Poníci se nově pásli i v NPP Kotýz, kde se během sezóny střídali s koňmi a osli. Koňovití zde úspěšně potlačili porost sverepu. Zároveň se v NPP Kotýz se pokračovalo v selektivních výrezech dřevin, čímž se zvýšila pestrost stanovišť pro tento druh. RAP realizuje RP Střední Čechy.

RAP pro modráska komonicového – základním managementovým opatřením byla seč, realizovaná způsobem odpovídajícím podmínkám konkrétní lokality. Dalším uplatňovaným opatřením byla extenzivní pastva ovcí a skotu. V CHKO Bílé Karpaty byl realizován inventarizační průzkum, při kterém bylo zaznamenáno 39 jedinců, což potvrzuje přetrvávající výskyt druhu na sledovaných stanovištích. V rámci podpůrných opatření byla část jedinců modráska komonicového odebrána z lokalit na území CHKO za účelem zapojení do záchranného chovu v chovné stanici. Odebraný materiál sloužil k odchovu housenek, které byly následně vypuštěny na předem vytipovaných cílových lokalitách v CHKO. RAP byl schválen v roce 2025 a realizuje jej RP SCHKO Bílé Karpaty.

RAP pro jasoně červenookého – managementová opatření zahrnující seč a pastvu ovcí a koní byla realizována na čtyřech lokalitách potenciálně vhodných pro výskyt dospělých jedinců. Proběhly také inventarizační průzkumy na předem vytipovaných lokalitách s potenciálem pro budoucí výskyt cílového druhu. Opatření zaměřená na posílení dostupnosti živných rostlin zahrnovala výsev semen rozchodníkovce velkého v okolí chovné stanice v Blatničce. Předpěstované rostliny byly od srpna postupně přesazovány do volné půdy. V podzimním období byla provedena výsadba na lokalitách

lom Starý Hrozenkov a lom Bzová. Současně probíhal sběr semen v terénu, jejich následné zpracování a stratifikace. V roce 2025 nebyl v rámci záchranného chovu realizován odchyt jedinců z volné přírody; probíhalo pouze monitorování a značení ve spolupráci se Správou CHKO Biele Karpaty. Na chovné stanici v Blatničce proběhl kompletní vývojový cyklus druhu (z přezimovaných vajíček z předešlého roku) až po dospělce a následné rozmnožení. Pro sezónu 2026 bylo získáno a uchováno celkem 112 vajíček, která představují základ pro pokračování chovného programu. V průběhu roku bylo realizováno pět osvětových akcí a tři vzdělávací programy, kterých se celkem zúčastnilo přes čtyři tisíce osob. RAP byl schválen v roce 2025 a realizuje jej RP SCHKO Bílé Karpaty.

RAP pro bekasinu otavní – ve druhé polovině roku byla realizována péče o biotop na čtyřech lokalitách. Jednalo se jednak o výřezy náletových stromů a keřů na březích Kamenného rybníka v PR Pod Kamenným vrchem a kolem tůň poblíž rybníka Němec a jednak o vhodný druh seče v PR Řeka a v PP Bahna. RAP byl schválen v roce 2025 a realizuje jej RP Vysočina.

RAP pro tetřeva hlušce – v roce 2025 probíhala především péče o biotop. Na různých lokalitách v území tetřevích oblastí Smrk a Kněhyně – Čertův Mlýn byly prováděny prořezávky za účelem rozšíření světlníků s borůvkým a odstranění geograficky nepůvodních dřevin (smrk pichlavý, borovice kleč). Na plochách po kůrovcové kalamitě byly mimo borůvčí dosazovány jedle a buk, které představují původní dřeviny zvyšující biologickou rozmanitost a odolnost lesů a zároveň slouží pro tetřevy jako krmná dřevina. Mladé stromky byly potom chráněny pomocí nátěrů a oplocení, přičemž nově zbudované oplocenky byly pro velké ptáky zviditelňovány pomocí plastových pásů zradidel vpletených do ok pletiva. RAP realizuje RP Moravskoslezské.

RAP pro střevli potoční – v roce 2025 se ověřoval výskyt střevle na všech známých lokalitách a kontroloval stav vybraných populací. Byl zároveň proveden průzkum potoků s potenciálním výskytem střevle v CHKO Železné hory. Pokračovala také péče o rybníček u Starých Hutí, významný biotop střevle ve správě AOPK ČR, a obnova tůň pro tento druh v CHKO Žďárské vrchy. Výskyt střevle byl potvrzen na všech patnácti lokalitách. Druh nadále přežívá i v drobných vysychavých tocích (např. Chlumský Ranský potok, Doubravka), kde dokáže přečkat období bez průtoku v izolovaných tůních nebo na dolním toku. Externími pracovníky bylo monitorováno i 13 lokalit mimo území CHKO. Monitoring přinesl nejen informace o vývoji početnosti střevle a celé ichtyofauny, ale také aktualizaci návrhů ochranných opatření a zhodnocení perspektivy populací. Rybníček u Starých Hutí, klíčový biotop střevle v povodí Včelničky, prošel v roce 2025 úspěšnou revitalizací. Kromě drobných oprav byla ze zátopy odstraněna nežádoucí vegetace. Během třídenního zásahu byli střevle, slunky a raci dočasně přemístěni na sádky a následně vráceni zpět. Využita byla také nově vzniklá bobří díla na dvou přítocích Sázavy – na horním toku Šlapanky a dolním toku Poděšinského potoka. Zatímco na Šlapance vznikl mělký rozliv s bahnitým dnem nevhodný pro ryby

(zjištěno pouze sedm jedinců dvou druhů), na Poděšinském potoce měl mokřad charakter menší tůně. Bylo zde zaznamenáno šest druhů ryb a střevle zde dominovala. V CHKO Železné hory byl výskyt střevle potvrzen na třech přítocích Doubravy – Cerhovce, Bárovce a Zlatém potoce. Na Zlatém potoce přežívá i v silně fragmentovaném korytě v obci Třemošnice. RAP realizuje RP Vysočina.

RAP pro hnědáska chrastavcového – podrobnosti o plánu, který byl v roce 2025 schválen, jsou uvedeny v [boxu 12](#). Realizuje jej RP SCHKO Slavkovský les.

RAP pro pastarček dlouholistý moravský – lokality pastarčku dlouholistého moravského byly i v roce 2025 pokoseny po jeho odkvětu a vysemenění. S ohledem na pastarček se jedná především o EVL Hodňovská dolina, lokalitu Kožovce (Javor) v EVL Hrušová dolina a PP Hluboče, v nichž je soustředěna většina jeho současné moravské populace. Vhodně načasovaná seč ale byla provedena také na lokalitách Lásca, Maděrovce a PP Kaňoury s ojedinělými, případně pouze reintrodukovanými rostlinami. Na menší části lokality Kožovce (Javor) pokračuje také management na podporu jedné z našich posledních populací kriticky ohroženého hořečku žlutavého karpatského (*Gentianella lutescens* subsp. *carpatica*). Jedná se o zimní vyhrabávání a časnou seč spadající přibližně do doby květu pastarčků. Proto je plocha časné seče omezena jen na místa výskytu hořečku, zatímco na zbytku lokality je termín seče podmíněn právě pastarčku. Na části lokality Lásca seč doplnilo podzimní přepasení ovce. RAP realizuje RP SCHKO Bílé Karpaty.

RAP pro přesličku různobarvou – v roce 2025 bylo provedeno vyhodnocení realizace regionálního akčního plánu od roku 2018 a bylo navrženo jeho pokračování a aktualizace. Pokračovala pravidelná péče o stávající lokality druhu, mimo jiné seč a výřez náletových dřevin na lokalitě PP Zátrže (Moravičany). Dále proběhlo jednání s vedením šterkovny v Grygově, ve které se nachází vhodný biotop pro přesličku, na který by se v budoucnu mohla rozšířit. Celkový stav populace přesličky různobarvé na Olomoucku se jeví jako stabilní. RAP realizuje RP Olomoucko.

RAP pro rozchodník huňatý – v roce 2025 byla zahájena příprava záchranného programu, do něhož budou zahrnuty všechny původní populace druhu (NPP Stročov, NPR Božídarské rašeliniště, NP Šumava – lokality Knížecí pláně a Kostelní vrch) i lokality s reintrodukcemi v PR Podlesí. Nadále pokračovala pravidelná péče o populaci v NPP Stročov, zajišťovaná RP Jižní Čechy, která zahrnovala ruční sečení, ruční narušování zapojeného drnu, čištění stružek a regulaci protékající vody. Při červnovém monitoringu bylo v NPP Stročov zaznamenáno velmi nízké množství kvetoucích jedinců (7), zatímco sterilních rostlin bylo evidováno 6 235. Pokračoval také monitoring vysazených rostlin na lokalitách PP Jezdovické rašeliniště a PR Podlesí a v září byla populace v PR Podlesí posílena další výsadbou. Jako efektivní se ukazuje výsadba rostlin ve větších trsech, ruční odstranění okolní vegetace v časně jarním období a mikro-modelace terénu, která omezuje stagnaci povrchové vody na výsadbových ploškách. RAP realizuje RP Střední Čechy.

RAP pro včelník rakouský – každoroční monitoring včelníků letos nepřinesl překvapení, počty včelníků se oproti minulému roku mírně zvýšily. Průběh vegetační sezóny byl zřejmě pro včelníky příznivější, což se to odrazilo zejména na nárůstu podílu kvetoucích trsů. Pokračovala spolupráce na ex situ kultivací včelníků rakouských s botanickými zahradami – kultivace a následná sklizeň semen pro potřeby posilování lokalit se většinou daří. Získaná semena byla použita na původních lokalitách – např. Velká hora, Na Vanovicích. V průběhu každoročních monitoringů jsou semenáčky vzešlé z výsevů nalézány často, avšak problematické je jejich přežívání do dalších let. Na lokalitě Na Vanovicích roste několik starších rostlin vzešlých z výsevů, první z nich poprvé vykvetla. Část lokalit (např. Císařská rokle, Třesina) je posilována pomocí dosadeb mladých rostlin. Na všech lokalitách je v potřebných intervalech prováděn management zahrnující zejména vyřezávání dřevin. RAP realizuje RP Střední Čechy.

RAP pro vstavač kukačka – v roce 2025 byla plocha se vstavačem kukačkou v PR Bohyňská lada v CHKO České středohoří posečena v první polovině července, koncem srpna a začátkem října. Při monitoringu bylo na lokalitě zaznamenáno 37 kvetoucích lodyh, tedy o 3 méně než v roce 2024, a zároveň o 38 méně než v roce 2023. V populaci je patrná stagnace, pravděpodobně kvůli vysokému vegetačnímu profilu v době jarního růstu a kvetení a většího množství stařiny. Objevíli se ale 2 jedinci na nových souřadnicích ve srovnání pětiletého monitoringu za použití geodetické GPS. Zároveň na konci září proběhlo poprvé zaměření pozic, kde se vstavač kukačka v předchozích pěti letech objevil, a bylo potvrzeno 91 růžic. To je o 9 víc, než kolik bylo nalezeno v posledních 11 letech kvetoucích. Rostliny byly obsekány při seči a ručně vyplety, aby mohly energii vkládat do květů a ne do růstu za světlem. Jako prevence před rytím prasat, které se na lokalitě objevuje, bylo položeno pletivo ve čtyřech kusech na 25 m². Nyní chrání přibližně polovinu rostlin.

Za účelem napěstování jedinců pro posilování populace a založení záložních populací vstavače kukačky probíhá ex situ kultivace rostlin v PR Bohyňská lada. V roce 2025 byl opět proveden odběr a výsev semeníků z této lokality. Dosud se podařilo napěstovat 57 rostlin, z toho v roce 2025 16 semenáčů. V červenci 2025 konečně proběhla výsadba 17 hlíz pěstovaných ex situ. Hlízy byly vysazeny na orchidejové louce u Velké Javorské. RAP realizuje RP SCHKO České středohoří.

RAP pro střevíčník pantoflíček – na vybraných lokalitách v CHKO Český ráj proběhla cílená péče o biotop zaměřená na udržení mozaikovitě struktury vegetace a zajištění vhodných světelných podmínek pro růst tohoto druhu. Opatření spočívala především v šetrné seči na lokalitách PP Podloučky a Fialník a v přípravě dalších potenciálně vhodných stanovišť pro budoucí posílení populací. Současně probíhal monitoring stávajících populací, který zajišťují pracovníci AOPK ČR. Získané údaje slouží k hodnocení stavu a vitality populací a představují důležitý podklad pro plánování další péče o tento vzácný druh. RAP realizuje RP Liberecko.

2. 3. 6 Vyplácení náhrad za škody způsobené vybranými ZCHD živočichů

Lenka Tomášková

Úloha AOPK ČR při vyplácení náhrad za škody způsobené vybranými zvláště chráněnými druhy podle zákona č. 115/2000 Sb. spočívá především v tom, že její regionální pracoviště jsou v rámci své územní působnosti místně příslušným orgánem ochrany přírody. Po nahlášení škody neprodleně provádějí místní šetření a vyhotovují protokol. Smyslem tohoto šetření je ověřit, zda škodu skutečně způsobil některý z vybraných živočichů, a zajistit potřebné důkazy. Vypracovaný protokol následně slouží jako jeden z podkladů k žádosti o náhradu škody, kterou poškozený předkládá příslušnému krajskému úřadu. Pracoviště AOPK ČR zároveň poskytují hospodářcům subjektům poradenství zaměřené na prevenci škod, včetně informací o možnostech a podmínkách získání dotací.

2. 3. 7 Obchodování s ohroženými druhy v rámci EU

Silvie Ucová

AOPK ČR je vědeckým orgánem CITES v České republice. CITES – Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin – si klade za cíl chránit živočichy a rostliny před nadměrným obchodem, který by je ohrožoval na přežití. Kompetencí vědeckého orgánu je mezinárodní obchod sledovat, vyhodnocovat a v případě potřeby také regulovat. Za tímto účelem vydává vědecký orgán odborná stanoviska pro výkonné orgány CITES (MŽP, KÚ, MHMP), které vydávají doklady CITES umožňující komerční i jiné nakládání.

Stejně jako v uplynulých letech se potvrdilo, že je ČR na špičce v obchodu s chráněnými druhy. Je nejen chovatelskou velmocí, ale také zemí obchodníků s živými zvířaty. Papoušci, plazi, drápkaté opičky pocházejí nejen z českých chovů, ale velmi často jsou exempláře těchto druhů odchovány v jiných členských zemích EU. Čeští vývozci pak zvířata posílají zejména do Asie – Hongkongu, Thajska, Japonska a v poslední době také do Indie. Počet vyvezených živých exemplářů živočichů z ČR od roku 2010 stále narůstá a v roce 2025 se pohyboval v řádu desítek tisíc jedinců. Vědecký orgán vydal 666 stanovisek pro dovozy/vývozy exemplářů CITES ze/do třetích zemí (mimo EU). V řadě případů bylo potřeba prověřovat původ jedinců prostřednictvím konzultace s orgány CITES v zahraničí, např. při dovozu vzácných kruhochlostů (*Smaug giganteus*) ze Švýcarska, dále při dovozu několika druhů varanů z Indonésie nebo třeba v rámci vývozu desítek papoušků ze Slovenska přes ČR do Kambodži. Konzultace s kolegy v jiných zemích je často nutností, narůstá nejen počet zobchodovaných zvířat, ale jedná se také o vzácně chované druhy a obecně o složitější případy.

Regionální akční plán pro hnědásku chrastavcového

Adéla Němcová, Pavla Tájková

Hnědásek chrastavcový (*Euphydryas aurinia*) je denní motýl, který je bezprostředně ohrožený vyhynutím nejen v České republice, ale v celé střední Evropě. U nás se dříve vyskytoval roztroušeně na mnoha místech. Nyní ho lze spatřit pouze v Karlovarském kraji a počet míst, která obývá, stále klesá. Za dobu monitoringu hnízd (od r. 2006) došlo ke ztrátě téměř dvou třetin populací.

V rámci projektu „Prospective LIFE“ byl v roce 2025 schválen Regionální akční plán pro hnědásku chrastavcového v Karlovarském kraji (RAP) s cílem zajištění dlouhodobé životaschopnosti druhu na úrovni 3 populačních systémů: 1) Ašsko, 2) Chebsko, 3) Slavkovský les (Tepelsko, Karlovarsko a Doupovské hory) s hlavním důrazem na zlepšení kvality a rozlohy biotopu.

Hnědásek chrastavcový osidluje především střídavě vlhké louky a jedinou živnou rostlinou u nás je pro něj čertkus luční (*Succisa pratensis*). Může se vyskytovat také na rašeliníštích či zamokřených poddolovaných lokalitách, v rámci lokality si však vybírá pouze místa bohatěji strukturovaná či při okrajích luk.

Určité výkyvy početnosti jednotlivých populací jsou přirozené – vlivem parazitoidů a klimatických výkyvů, protože housenky jsou citlivé na dlouhotrvající deště a chladné počasí na jaře. Problémem však zůstává dlouhodobě klesající trend početnosti i úbytek lokalit. To je způsobeno především ztrátou vhodného biotopu – hnědáskovi nevyhovuje příliš intenzivní seč (nevhodné jsou všechny celoplošné seče po 10. červnu), ale ani úplná absence obhospodařování. Ta vede k degradaci a zarůstání lokalit, což nevyhnutelně směřuje k úbytku živné rostliny.

Přežívání motýla dříve zajišťovaly vzájemně propojené subpopulace. To však s úbytkem a fragmentací vhodného biotopu není možné. Většina izolovaných populací tak neodvratně zanikla.

Na realizaci RAP se společně podílí AOPK ČR, Karlovarský kraj a VÚ Hradiště. Počítá se údržbou luk s výskytem motýla (mozaikovitá seč 2x ročně), obnovou sečí a pastvou pro rozšíření biotopu nebo narušováním a strháváním drnu a následným dosevem živné rostliny. V plánu je také testování metodiky pro asistované rekolonizace na vhodná místa, kde se druh dříve vyskytoval, a výzkum genetické variability. V roce 2025 byl uspořádán seminář pro subjekty hospodařící v krajině. Cílem bylo ukázat vhodnou péči o louky a vzájemné setkání, výměna zkušeností a posílení vazeb. Celkem se sešlo na 40 lidí z řad zemědělců, lesníků, obcí i veřejnosti. Akci doplnila exkurze do terénu s ukázkou hnízd housenek. Podařilo se navázat cennou spolupráci i motivovat k zodpovědnému hospodaření. ■

Foto

1. Hnědásek chrastavcový, foto Přemysl Tájek
2. Čertkus luční, živná rostlina, foto Přemysl Tájek
3. Hnědásková seč, foto Přemysl Tájek
4. Seminář s tematikou hnědásky, foto Pavla Tájkové

Další významnou agendou vědeckého orgánu je posouzení splnění podmínek pro vydání výjimky ze zákazu komerčních činností pro vybrané exempláře CITES. Mimo běžně odchovávané druhy v privátních chovech, jako je např. žako šedý, suchozemské želvy rodu Testudo, sokolovití dravci, a úspěšně odchovávané ohrožené druhy v zoologických zahradách, byli předmětem stanovisek také např. jedinci lemura vari, kočky krátkouché a varana plodožravého v soukromých chovech. Stanovisek k výjimkám bylo v roce 2025 vydáno 361.

Vědecký orgán se také vyjádřil k osmi žádostem o přemístění exemplářů CITES (zpravidla se jedná o jedince z volné přírody), k pěti žádostem o udělení statutu Záchraného centra CITES a k jedné žádosti o zaregistrování odchovny pro dravce u Sekretariátu CITES.

Odborná skupina pro CITES se v roce 2025 sešla dvakrát a zabývala se mj. návrhy na změny v přílohách CITES, aktuální situací v chovu velkých kočkovitých šelem u soukromých chovatelů a misí Sekretariátu CITES do indické zoologické zahrady (Greens Zoological, Rescue and Rehabilitation Centre/Vantara), do které jsou vyvážena zvířata ve velkých počtech z celého světa včetně ČR.

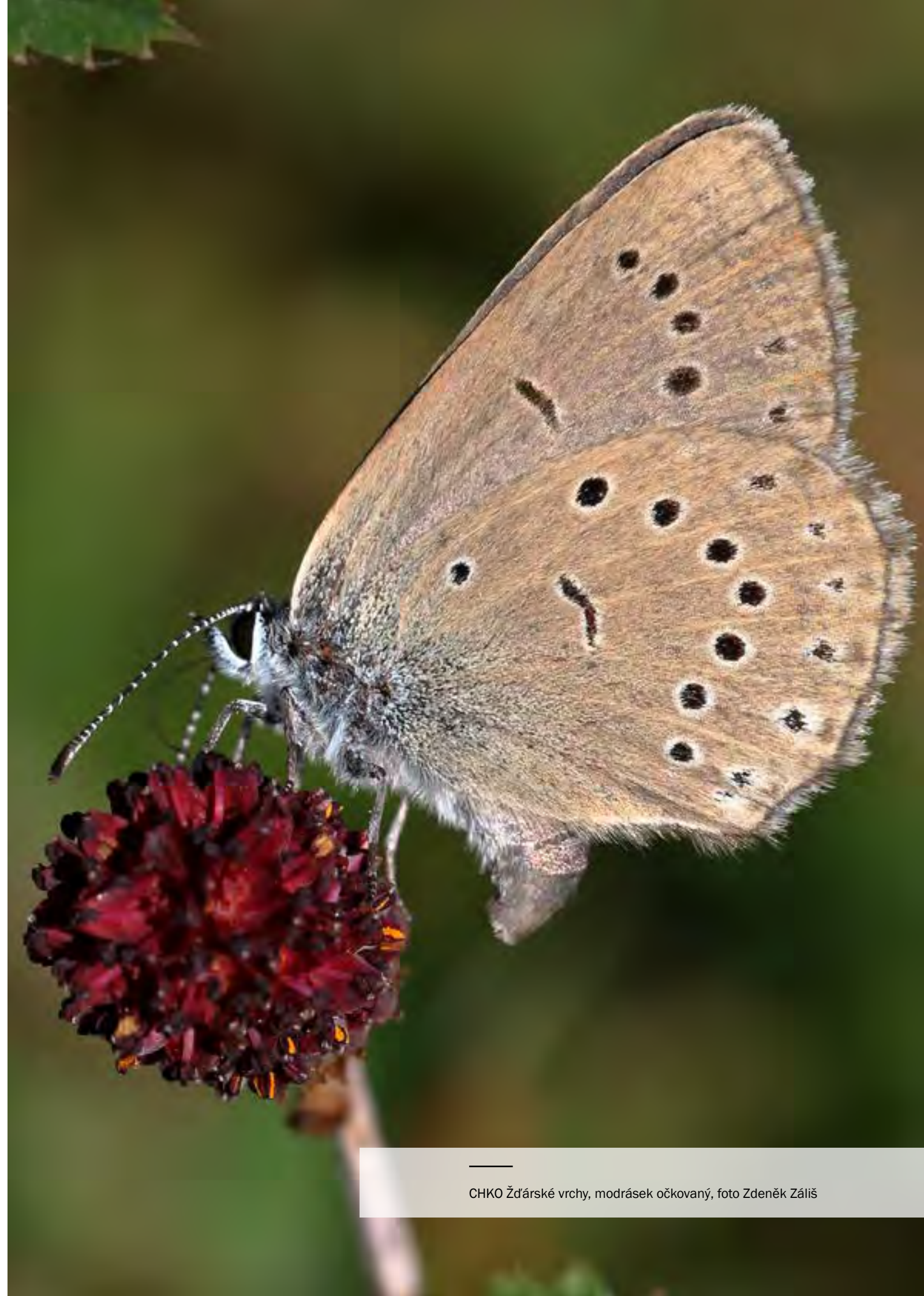
Pracovníci vědeckého orgánu v průběhu roku 2025 spolupracovali s Centrem environmentálních forenzních věd (PřF UK) především v oblasti wildlife crime (semináře, projekty) a také operativně s Celní správou ČR.

Uskutečnily se dvě zahraniční cesty – jedna do Bruselu na pravidelné setkání kolegů z vědeckých orgánů CITES v rámci EU (SRG – Scientific Review Group) a druhá do uzbeckého Samarkandu, kde se konala 20. Konference smluvních stran CITES (CoP 20), viz. [box 28](#)

2. 3. 8 Zajištění péče o zraněné a handicapované živočichy

Lenka Tomášková

AOPK ČR se podílí na zajišťování péče o handicapované živočichy prostřednictvím administrace Programu péče o krajinu (PPK), konkrétně Podprogramu C – Podpora záchraných stanic pro ohrožené a handicapované živočichy. Tento podprogram je zaměřen na podporu celorepublikové sítě záchraných stanic. Finanční podpora směřuje zejména na péči o zraněné a jinak handicapované živočichy a jejich navrácení do volné přírody, dále na péči o trvale handicapované jedince využívané k chovným a vzdělávacím účelům a také na osvětové aktivity pro veřejnost v oblasti druhové ochrany a omezování negativních vlivů na živočichy. Ve spolupráci s Národní sítí záchraných stanic se AOPK ČR aktivně věnovala také problematice vybraných zvláště chráněných druhů, které jsou do stanic přijímány (například velké šelmy, vydra či bobr), přičemž má své zastoupení i v Radě této sítě.

CHKO Žďárské vrchy, modrásek očkovaný, foto Zdeněk Zális

3. Péče o přírodu a krajinu | Pavel Štěřba

Pro zajištění péče o přírodu a krajinu využívá AOPK ČR několik ekonomických nástrojů. Vedle státního rozpočtu a dotačních programů, jejichž prostřednictvím realizuje činnosti ve zvláště chráněných územích ve správě AOPK ČR a zároveň na území s majetkem státu s příslušností hospodaření AOPK ČR (**kap. 3. 2**) či administruje žádosti externích žadatelů, je to vyplácení náhrady újmy za ztížení hospodaření (**kap. 2**) a administrace náhrad za škody způsobené vybranými zvláště chráněnými druhy živočichů (**kap. 2. 3. 6**).

Hlavními zdroji pro zajištění péče v roce 2025 byly pro AOPK ČR finanční zdroje Program péče o krajinu (PPK), Národní plán obnovy – Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (NPO–POPFK), Operační program Životní prostředí (OPŽP), program LIFE, provozní prostředky pro zajištění péče o majetek státu s příslušností hospodaření AOPK ČR, částečně také Rozvoj a obnova materiálně technické základny systému řízení MŽP (MTZ MŽP).

Rok 2025 byl posledním rokem, kdy AOPK ČR využívala finanční prostředky programu NPO–POPFK. Ve spolupráci s MŽP byly zahájeny přípravy nového dotačního programu Program obnovy přírody. Ten by měl být jedním z hlavních zdrojů rezortu MŽP pro financování opatření na obnovu přírody ve vazbě na vznikající Národní plán obnovy přírody, do jehož přípravy byla AOPK ČR zapojena zejména účastí v pracovních skupinách.

Významným nástrojem pro zabezpečení péče je Informační systém ochrany přírody (ISOP, **kap. 5. 2**), jehož vývoj se v roce 2025 posunul opět na kvalitativně vyšší úroveň, např. vznikem nového modulu Vodní toky a mokřady a prezentací dat na webu <https://tokyamokrady.aopk.gov.cz> (**box 13**).

AOPK ČR je poskytovatelem dotací (**kap. 3. 3**). Jako hlavní informační kanál pro informace o poskytování finančních podpor na péči o přírodu a krajinu AOPK ČR spravuje stránky <https://dotace.aopk.gov.cz>. V roce 2025 AOPK ČR vyhlásila výzvy ze zdrojů PPK, NPO–POPFK a OPŽP (Projektové schéma AOPK ČR).

3. 1 Metodická podpora péče o přírodu a krajinu

Pavel Štěřba

AOPK ČR zpracovává a vydává odborné podklady pro realizaci opatření péče o přírodu a krajinu (především metodiky a standardy), které jsou dostupné na webových stránkách AOPK ČR; v případě potřeby zpracování detailnějších prací, často i výzkumného charakteru, jsou to studie (**kap. 4. 4**). Zároveň AOPK ČR pro Ministerstvo životního prostředí každoročně připravuje aktualizaci Nákladů obvyklých opatření. V rámci odborné podpory veřejné správy a pro zainteresovanou veřejnost AOPK ČR vydává oborový časopis Ochrana přírody (**kap. 6. 2. 1**).

3. 1. 1 Standardy péče o přírodu a krajinu

Standardy péče o přírodu a krajinu AOPK ČR popisují nejlepší praxi pro běžně prováděné typy opatření. Mají vyjadřovat širokou oborovou shodu, proto jsou vytvářeny ve spolupráci s akademickými pracovišti a procházejí odbornou a veřejnou oponenturou. Slouží především jako podklad pro zadávání, kontrolu a přebírání prací financovaných z dotačních programů. Sjednocením používaných termínů zároveň přispívají k lepší komunikaci mezi projektanty, dodavateli, odběrateli, úřady, odbornými institucemi, orgány státní správy, žadateli o dotace a dalšími subjekty. Pro činnosti realizované s podporou dotačních programů v oblasti péče o přírodu a krajinu jsou standardy závazné, případné konkrétní odlišnosti je nutné zdůvodnit. V roce 2025 byly aktualizovány čtyři standardy: SPPK A 02 001 „Výsadba stromů“, SPPK A 02 002 „Řez stromů“, SPPK A 02 003 „Výsadba a řez keřů“ a SPPK E 02 002 „Trvalá opatření k zajištění prostupnosti komunikací pro obojživelníky“.

Kompletní seznam dosud zveřejněných standardů je dostupný v **tabulce 6**. Schválené standardy včetně anglického překladu jsou dostupné na <https://aopk.gov.cz/platne-standardy>.

3. 1. 2 Metodiky péče

AOPK ČR vydává metodiky s doporučenými postupy pro orgány ochrany přírody, veřejnou správu, širší odbornou veřejnost i hospodáře a uživatele krajiny. Přehled metodik nejen v oblasti péče o přírodu a krajinu je uveden na www.nature.cz/metodiky. V roce 2025 byla vydána metodika „Nakládání s rostlinnou organickou hmotou vznikající při péči o biotopy“ a aktualizace metodiky „Ochrana biotopu vybraných zvláště chráněných druhů v územním plánování“.

Výstupy projektu Pasportizace vodních toků

Kateřina Kujanová

Pro zabezpečení cílené péče o vodní toky připravila AOPK ČR projekt „Pasportizace vodních toků“. V letech 2023–2025 byla vytvořena metodika sběru dat a aplikace pro mobilní telefony, kterou se data sbírala (viz Ročenka 2024, **box 17**). Několik desítek mapovatelů z řad AOPK ČR vyrazilo na 2,5 roku do terénu a kontinuálním mapováním vodních toků sbírali data o jejich stavu. Podařilo se zmapovat 25 795 km vodních toků, což je čtvrtina říční sítě v České republice.

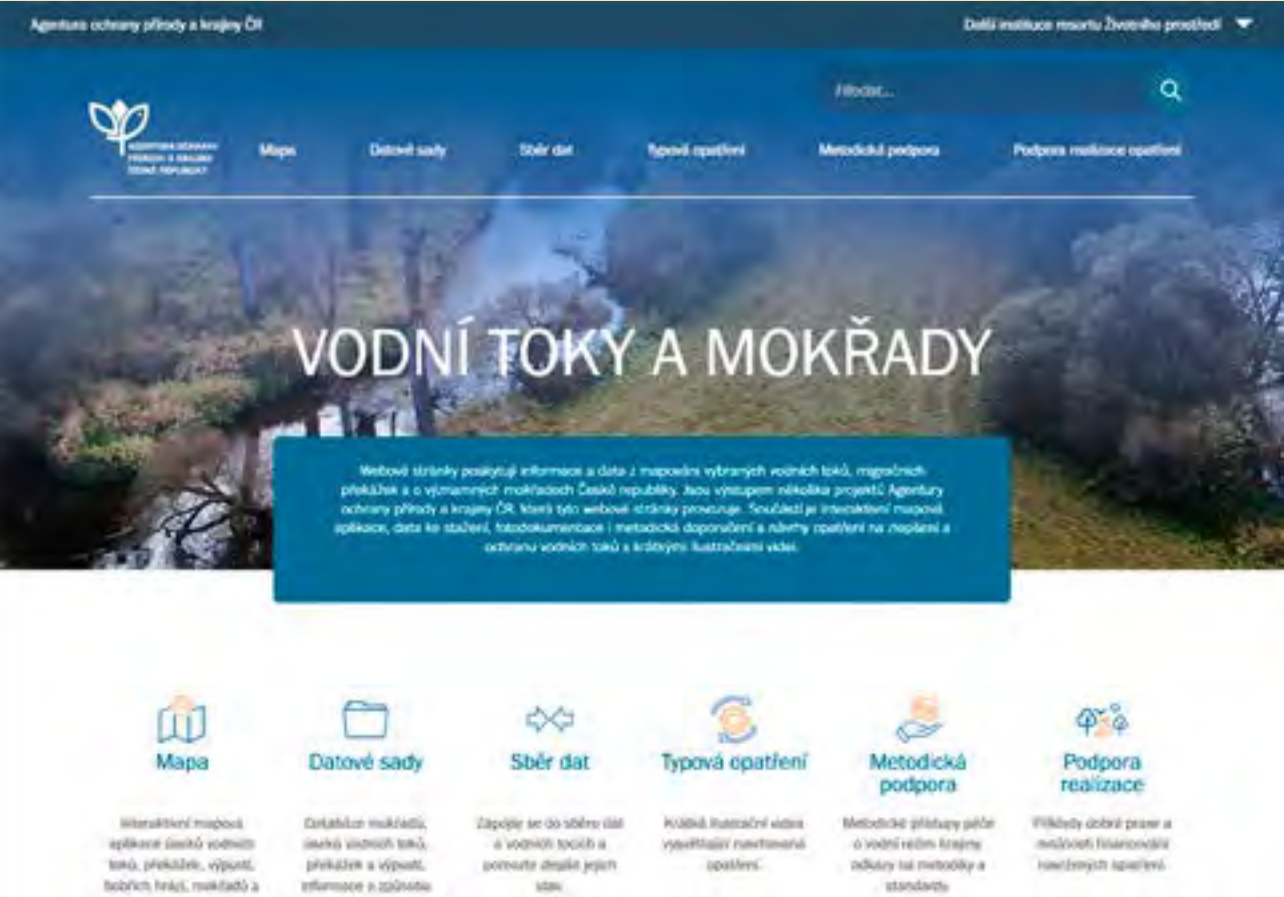
Mapovatelé zaznamenávali parametry koryta vodního toku (např. upravenost trasy, dna a břehů, charakteristiky příčného profilu vč. šířky a hloubky, tvary dna, ovlivnění průtoku, ale také vegetace přibřežní zóny, retenční potenciál nivy vč. prostoru pro návrh opatření). Dále se speciálně zaznamenávaly příčné překážky (zmapováno celkem 59 992, z toho 20 604 mostů přes vodoteč), výpusti do koryt (celkem 16 938) a bobří hráze (celkem 1 634). Veškeré sesbírané informace doplňuje fotodokumentace. Podrobnější informace a veškerá pořízená data jsou dostupná na webu <https://tokyamokrady.aopk.gov.cz>.

Vodní toky byly řešeny kontinuálně v celé délce. Protože ne všechny úseky lze mapovat, byly samostatně vymezovány i úseky zatrubněné (celkem 1 366 úseků o celkové délce 425 km), nepřístupné (např. zaplacené, celkem 1 877 úseků o celkové délce 726 km), vzduté malou vodní nádrží (celkem 3 788)

a úseky, které nemají charakter vodního toku, přestože jsou tak evidovány (celkem 522 úseků o celkové délce 426 km). K těmto typům úseků, kterých tedy bohužel na říční síti vůbec není málo, byly uvedeny základní informace, pořízena fotodokumentace a byly lokalizovány v mapě.

Na základě terénního šetření vybraných parametrů současného stavu koryt vodních toků a říčního prostoru a s využitím dostupných dat byla pro jednotlivé plně mapované úseky navržena opatření ke zlepšení stavu vodních toků, zejména revitalizace a podpora renaturace koryt. Součástí návrhu opatření jsou i úseky určené k ochraně stávajícího stavu a přírodě blízkých procesů. Byla také navržena opatření na migrační zprůchodnění nebo odstranění vybraných příčných překážek v korytech. Na většině příčných překážek, zejména křížení komunikací (mosty, propustky) opatření s ohledem na místní podmínky navržena nebyla. Veškeré návrhy jsou součástí výše odkazovaných veřejně přístupných dat.

Pro lepší představu o jednotlivých kategoriích navrhovaných opatření jsou k dispozici krátká komentovaná ilustrační videa (<https://tokyamokrady.aopk.gov.cz/typova-opatreni>). Navržená opatření budou ze strany AOPK ČR poskytnuta zpracovatelům plánů dílčích povodí. ■

Tabulka 6 Přehled standardů péče o přírodu a krajinu k 31. 12. 2025

Řada	Standard péče o přírodu a krajinu	Rok**	Zveřejnění anglického překladu
A - Arboristické standardy	01 001 Hodnocení stavu stromů	2018	ano
	01 002 Ochrana dřevin při stavební činnosti	2017	ano
	02 001 Výsadba stromů	2025*	ne
	02 002 Řez stromů	2025*	ne
	02 003 Výsadba a řez keřů	2025*	ne
	02 004 Bezpečnostní vazby a ostatní stabilizační systémy	2019	ano
	02 005 Kácení stromů	2018	ano
	02 006 Ochrana stromů před úderem blesku	2016	ano
	02 007 Úprava stanovištních poměrů dřevin	2020	ano
	02 008 Zakládání a péče o porosty dřevin	2023	ano
	02 009 Speciální zásahy na stromech	2024*	ne
	02 010 Péče o dřeviny kolem veřejné dopravní infrastruktury	2020	ano
	02 011 Péče o dřeviny kolem veřejné technické infrastruktury	2018	ano
	02 001 Vytváření a obnova tůní	2014	ne
	02 002 Obnova vodního režimu rašelinišť a pramenišť	2022	ano
B - Voda v krajině	02 003 Revitalizace drobných vodních toků a jejich niv	2022	ne
	02 004 Péče o vodní toky vč. břehových porostů	2022	ano
	02 005 K přírodě šetrné hospodaření na rybnících	ve vývoji	ne
	02 006 Rybí přechody	2014	ano
	02 007 Výstavba a rekonstrukce malých vodních nádrží přírodě blízkým způsobem	2022	ano
	01 001 Hodnocení funkčnosti ÚSES	ve vývoji	ne
	01 002 Vytváření ÚSES (plány a projekty)	2024	ano
C - ÚSES a krajinnotvorné prvky	02 001 Realizace biocenter a biokorodorů ÚSES	ve vývoji	ne
	02 002 Vytváření krajinnotvorných a interakčních prvků	ve vývoji	ne
	02 003 Funkční výsadby ovocných dřevin v zemědělské krajině	2023*	ano
	02 004 Péče o skladebné části ÚSES vč. krajinnotvorných a interakčních prvků	ve vývoji	ne
	02 005 Péče o funkční výsadby ovocných dřevin	2016	ano
	02 006 Zakládání a péče o genofondové plochy odrůd ovocných dřevin	2018	ano
	02 007 Krajinné trávníky	2018	ano
D - Péče o vybrané terestrické biotopy	02 001 Obnova travních společenstev s využitím regionálních směsí	2017*	ano
	02 002 Obnova dlouhodobě neobhospodařovaných travních společenstev (vč. likvidace náletových dřevin)	2021	ano
	02 003 Pastva	2021*	ano
	02 004 Sečení	2017	ano
	02 005 Opatření ke zlepšení druhové skladby lesních porostů	2014	ano
	02 006 Disturbanční management na nelesních plochách	2018	ano
	02 007 Likvidace vybraných invazních druhů živočichů (vč. následné péče o lokality)	2023*	ano
E - Speciální opatření druhové ochrany	02 008 Likvidace vybraných invazních druhů rostlin (vč. následné péče o lokality)	ve vývoji	ne
	02 001 Zřizování a provoz mobilních zábran pro obojživelníky podél komunikací	2020	ano
	02 002 Trvalá opatření k zajištění prostupnosti komunikací pro obojživelníky	2025*	ne
	02 003 Opatření k zajištění prostupnosti komunikací pro vydry a další drobné savce	2023*	ano
	02 004 Opatření k zabezpečení venkovního elektrického vedení proti zraňování ptáků	2023*	ano
	02 005 Péče o stromy jako biotop vzácných druhů organismů	2024	ano
	02 006 Ochrana hospodářských zvířat před útoky velkých šelem	2024*	ne
F -Návštěvnická infrastruktura	02 007 Opatření v rámci prevence kolizí ptáků s transparentními a reflexními materiály	2024*	ano
	01 001 Monitoring návštěvnosti v ZCHÚ	ve vývoji	ne
	02 001 Zpevnění cest a povalové chodníky	ve vývoji	ne
	02 002 Vyhlídky a překonávání výškových rozdílů (stupně, žebříky, zábradlí apod.)	ve vývoji	ne
	02 003 Lávky a mostky	ve vývoji	ne
	02 004 Značení cest a cyklostezek	ve vývoji	ne
	02 005 Hraniční značení chráněných území a památných stromů	2023	ano
	02 006 Informační tabule a panely	ve vývoji	ne
	02 007 Vybavení odpočinkových míst (lavičky, přístřešky, altány apod.)	ve vývoji	ne

Pozn. 1: V tabulce jsou uvedeny pouze zveřejněné standardy či ve fázi vývoje.
Pozn. 2: Tučně vyznačeny standardy zveřejněné na standards.nature.cz (stav k 31. 12. 2025)
* zveřejněna aktualizovaná verze

3. 1. 3 Náklady obvyklých opatření

Náklady obvyklých opatření (NOO) Ministerstva životního prostředí slouží jako podklad při stanovování výše příspěvků pro vlastníky a nájemce a k posuzování nákladovosti projektů v rámci dotačních programů podporujících péči o přírodu a krajinu. Cílem NNO je zajištění efektivního vynakládání finančních prostředků. Aktuálně jsou NOO členěny na jedenáct tematických oblastí: lesní ekosystémy, vodní ekosystémy, zemědělské činnosti, zeleň rostoucí mimo les, podpora druhů, invazní a expanzivní druhy, návštěvnická infrastruktura, geologické fenomény, dokumentace a plány, monitoring, geodetické práce. K dispozici jsou na stránkách MŽP a <https://dotace.aopk.gov.cz>, které AOPK ČR zřídila a provozuje pro orientaci žadatelů o podporu projektů péče o přírodu a krajinu.

AOPK ČR pro MŽP provedla obvyklou roční aktualizaci NOO na základě vlastních šetření i externího připomínkování. To proběhlo ve stejném dřívějším termínu, který byl zaveden v roce 2023 z důvodu listopadového termínu vypisování dotačních výzev, tedy již od dubna 2025. Náklady obvyklých opatření pro rok 2026 byly vydány k 1. 11. 2025. Pro jejich aktualizaci byly využity indexy Českého statistického úřadu pro navýšení cen položek a také diferencované navýšení cen na základě validních připomínek ze strany veřejnosti. Na základě interních i externích připomínek byla například přidána opatření pro odstranění dřevin včetně pařezů, vytrhávání pařezů rypadlem nebo vysetí travního osiva, doplněny příplatky za nepřístupnost a svažitost lokality k opatřením, kde dosud chyběly, nebo bylo zavedeno nové opatření pro ošetření jiných než památných a významných stromů.

3. 2 Péče o chráněná území ve správě AOPK ČR

Klára Čámská, Pavel Trnka, Markéta Curatolo Júnová

AOPK ČR zajišťuje péči o zvláště chráněná území na území CHKO a zvláště chráněná území národního významu prioritně prostřednictvím veřejnoprávních smluv (dohod) s vlastníky pozemků či hospodáři. Tam, kde není dohoda možná, AOPK ČR hledá jiné dodavatele prací a uzavírá s nimi smlouvy o dílo. Celkem AOPK ČR spravuje 330,6 tis. ha přírodních biotopů, z čehož 222,1 tis. ha zaujímají lesní biotopy, 16,8 tis. ha vodní biotopy a 91,7 tis. ha nelesní biotopy. Blíže [tabulka 7](#).

AOPK ČR je také příslušná k hospodaření na části státních pozemků v ZCHÚ (v roce 2025 se jednalo o pozemky ve vlastnictví státu o celkové rozloze 13 970 ha). Podrobnější struktura vývoje vlastnictví pozemků podle druhu pozemku je uvedena v [tabulce 8](#). Na těchto pozemcích je AOPK ČR povinna zajistit kromě adekvátní péče o předměty ochrany ZCHÚ také povinnosti vlastníka.

V roce 2025 byly na péči o tuzemská zvláště chráněná území uzavřeny smlouvy celkem za více než 669 mil. Kč s financováním z následujících zdrojů:

- Program péče o krajinu, Podprogram pro péči o zvláště chráněná území (PPK A). Celkem byly v roce 2025 realizovány akce za 137,5 mil. Kč.
- Národní plán obnovy – Program obnovy přirozených funkcí krajiny (NPO–POPFK). Zaměřen je na financování opatření vycházejících z plánů péče, záchranných programů, dalších koncepčních a plánovacích dokumentů a na financování návštěvnické infrastruktury ([box 14](#)). Program současně podporuje realizaci odborných studií, monitoringu, přípravu podkladů a zpracování dokumentace pro navazující

Tabulka 7 Mapované přírodní biotopy na území ve správě AOPK ČR

Název kategorie biotopů	2020 (ha)	2021 (ha)	2022 (ha)	2023 (ha)	2024 (ha)	2025 (ha)
Lesní biotopy (lesy přírodního charakteru)	205 070	206 359	207 919	209 048	213 413	222 095
Nelesní biotopy (sekundární trávníky a vřesoviště, alpské bezlesí, křoviny)	91 388	88 532	92 262	89 558	91 915	91 710
Vodní biotopy (vodní toky, rašeliniště, mokřady)	15 644	15 682	15 764	15 624	15 378	16 815
Celkem	312 102	310 573	315 945	314 230	321 066	330 620

Pozn. Tabulka vyjadřuje rozlohu jednotlivých biotopů dle kategorií na území ZCHÚ ve správě AOPK ČR

Tabulka 8 Pozemky s příslušností hospodařit AOPK ČR

Kategorie	Rok/Rozloha (ha)												
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lesní pozemky	2 894	2 894	2 894	2 894	3 165	2 886	2 745	2 753	2 781	2 873	3 846	3 019	3 067
Vodní pozemky	2 894	2 894	2 894	3 450	3 472	3 479	3 475	3 484	3 477	3 483	3 566	3 597	3 716
Nelesní pozemky	2 894	2 894	2 894	6 591	6 438	6 431	6 375	6 353	6 413	6 397	6 398	6 940	7 187
Celkem	12 120	12 382	12 575	12 936	13 075	12 796	12 595	12 590	12 671	12 753	13 810	13 556	13 970

Pozn. Tabulka vyjadřuje rozlohu pozemků dle kategorií s příslušností hospodařit AOPK ČR (pozemky ve vlastnictví státu)

Obnova naučné stezky v národní přírodní rezervaci Bohdanečský rybník

Šárka Jiráská, Štěpánka Rikanová

NPR Bohdanečský rybník je díky blízkosti Pardubic a Lázní Bohdaneč častým cílem návštěvníků. Jejich kroky směřují zejména na Polákův poloostrov, kde pozorují ptáky na rybníku z Musílkovy ptačí pozorovatelny. Často pak pokračují na hráz rybníka či po cyklostezce směrem k obci Dolany.

Původní naučná stezka byla instalována před více než 20 lety a čas i neukáznění návštěvníci se na tabulích viditelně podepsali. Proto padlo rozhodnutí stezku obnovit a pokusit se důležitě a zajímavě informace návštěvníkům sdělit trochu jinou formou. Nová stezka je rozdělena na dvě samostatné části, které se liší svým pojetím. Byla financována z programu NPO–POPFK.

Za evropsky významnými druhy

NPR Bohdanečský rybník je současně evropsky významnou lokalitou a s připojením území ochranného pásma i ptačí oblastí soustavy Natura 2000. Živočichy, které zde Natura 2000 chrání, přibližuje pět tabulí. Akademici malíři Jaromír a Ludmila Knotkovi vyobrazili modráška bahenního, chřástala kropenatého, kuňku obecnou, lesáka rumělkového a vážku jasnoskvrnou. Výsledkem jsou černobílé kresby druhů s krátkým textem zobrazené na skleněných tabulích vložených do dřevěného rámu. Pohled na kresby v paprscích slunce je vskutku nádherným zážitkem. Skleněná stezka vede od Mlýnů v Lázních Bohdaneč po cyklostezce mezi Bohdanečským a Zábranskými rybníky směrem k obci Dolany. Provedení a instalaci skleněných tabulí zajistil Zdeněk Šíffel z grafického studia Setservis.

Ptáci Bohdanečského rybníka

Za další změnou v pojetí stezky stál nápad představit návštěvníkům významné ptačí druhy, které se v NPR zdržují, aby je i nezkušení pozorovatelé mohli dobře a snadno rozeznat. Malířka Tereza Dolenská věrohodně nakreslila 20 druhů ptáků samostatně a 10 druhů ptáků v páru, a spolek Nature TV, z.s. zhotovil ke každému druhu jednorázové video, které zachycuje ptáky v jejich přirozeném prostředí. Výsledkem jsou tři tabule: Ptáci ve vzduchu, Ptáci v rákosí a Ptáci na hladině, na kterých jsou kresby a pomocí QR kódu připojené krátké video ke každému z druhů. Tyto tři naučné tabule jsou umístěny na Polákově poloostrově cestou na ptačí pozorovatelnu. Další dvě tabule mají tradiční informativní charakter, seznamují s historií ochrany přírody v národní rezervaci a představují návštěvníkům různé typy opatření pro zlepšení stavu biotopů. Tabule byly tištěny na materiál dibond a práci zhotovila firma Ivana Axmannová.

Dalekohled na pozorovatelně

Koncem roku 2025 se podařilo dokončit společný záměr s Regionálním svazkem obcí Bohdanečsko. Byl zakoupen a na ptačí pozorovatelně umístěn dalekohled. Pořízení dalekohledu od firmy FOMEI zajistil Regionální svazek obcí Bohdanečsko s finanční podporou Pardubického kraje. Podle zápisů v návštěvní knize má jeho instalace velmi pozitivní ohlas. ■

Foto

1. Pohled na život na rybníce z Musílkovy pozorovatelny, foto Zuzana Růžicková
2. Skleněná tabule – vážka, foto Zuzana Růžicková
3. Dalekohled na Musílkově pozorovatelně, foto Šárka Jiráská

Opatření k ochraně mokřadních ekosystémů přírodní rezervace Kotvice

Václav Osmančík, Martina Tomášková

Přírodní rezervace Kotvice leží v CHKO Poodří nedaleko Studénky. Je to velice pestré území zahrnující dva rybníky s ostrovy a rákosinami, lužní lesy a louky s mimolesní zelení.

V roce 2025 byly v rezervaci dokončeny stavební práce, které reagovaly na dlouhodobě nevyhovující stav mokřadních společenstev a pokles početnosti na ně vázaných cílových druhů. Všechny ostrovy postupně zarostly a staly se méně atraktivní pro hnízdicí ptactvo. Cílem bylo ochránit rybníky před negativními účinky povodňových vod, zlepšit stav rybníčních prvků a vytvořit příznivější podmínky pro ptactvo, obojživelníky i bezobratlé.

Opravy byly prováděny šetrně, bez kácení vzrostlých statných dubů (okolo stromů byly provedeny zálivy, aby nedošlo k navezení zeminy, zhutnění v okolí kořenového systému a snížení vitality těchto stromů). Stromy byly průběžně kontrolovány biologickým dozorem a chráněny bedněním. Oprava poškozených úseků hrází spočívala v jejich utěsnění, opevnění, navýšení a rekonstrukci dožilých manipulačních objektů. Byly zbudovány bezpečnostní přelivy a na rybníku Kotvice byla horní hráz opravena inovativní stabilizací přilehlých rákosových porostů. V rybníčních kotlinách se obnovily rozplavené hnízdní hrázky a přímo v rybníce Nový byly upraveny dva ze čtyř ostrovů, aby byly vhodnější pro zahnízdění ptactva. Jeden z ostrovů doznal zásadnějších změn. Po nezbytných terénních úpravách byla na části jeho koruny položena nepropustná fólie, vysypán říční štěrk a vytvořeno jedinečné neprorůstající hnízdní stanoviště.

Pomocí mechanizace byl pročištěn a lokálně zpevněn náhon od řeky Sedlnice, který rybníční soustavu u Studénky zásobuje vodou. Pročištěny a vyspádovány byly také drobné strouhy, které odvádějí přebytečnou vodu do blízké Odry. Na loukách se vytvořilo několik nových tůní a obnovily ty zarůstající.

Povodně v září roku 2024 přerušily stavební práce zhruba na měsíc. Při přelítí povodňové vlny naštěstí nedošlo k zásadním škodám na majetku. Poškozeny byly dvě hráže, jedna musela být znovu opravena a dodatečně zpevněna vegetační rohoží. Po odeznění povodně byly v rezervaci zaznamenány početné vývraty dřevin a povodňové naplaveniny. Ty bylo potřeba z průtočných profilů struh odstranit.

Obnova ochranné funkce hrází a zlepšení stavu stávajících stanovišť v rybnících prospěje například motáku pochopovi, který bude moci zahnízdit v porostech rákosin. Pro racka chechtavého byly vytvořeny nové příležitosti pro zahnízdění na jednom z ostrovů. Zlepšení podmínek pro racky pomohlo i kriticky ohrožené potápce černokrké, která kolonie racků vyhledává jako bezpečné místo pro vyvádění mláďat. V nových tůních se může rozmnožovat například silně ohrožená kuňka obecná. Obnova jedné ze stávajících tůní zlepšila podmínky pro měkkýše svinutce tenkého.

Celkové náklady činily téměř 70 mil. Kč a byly hrazeny z prostředků NPO–POPFK.

Foto

- 1 Rekonstruovaná hráz rybníka Nový s ponechanými stromy, foto Václav Osmančík
- 2 Úprava jednoho z ostrovů: ptačí perspektiva po ukončení prací a napuštění rybníka, foto Zbyněk Sovík
- 3 Provedená stabilizace rákosu u hlavní hráže rybníka Kotvice, foto Václav Osmančík
- 4 Celkový pohled na napouštěné rybníky po realizaci, foto Zbyněk Sovík

Tabulka 9 Zaslupněné finanční prostředky na péči o zvláště chráněná území v letech 2021–2025 (dle skupin opatření)					
Typ opatření/ mil. Kč	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023	Rok 2024	Rok 2025
Lesní ekosystémy	26,86	37,41	28,81	13,21	52,01
Vodní ekosystémy	16,89	69,67	72,55	66,30	98,68
Zemědělské činnosti	81,47	91,86	101,12	70,47	204,44
Zeleň rostoucí mimo les	41,07	29,34	28,89	15,78	73,93
Podpora druhů	4,05	5,36	7,63	3,24	18,69
Invazní a expanzivní druhy	2,62	2,96	4,39	3,76	9,86
Návštěvnícká infrastruktura	33,63	12,92	13,83	4,63	35,98
Geologické fenomény	0,06	0,06	2,69	0,05	2,82
Dokumentace a plány	28,60	30,83	78,99	0,93	46,84
Monitoring	63,84	54,66	53,69	48,64	90,21
Geodetické práce	0,58	0,24	4,35	0,16	1,61
ISOP	6,43	13,29	29,88	16,29	34,15
Celkem	306,11	348,59	426,82	243,47	669,20

Pozn. Tabulka vyjadřuje zaslupněné finanční prostředky určené na zajištění péče o ZCHÚ ve správě AOPK ČR z národních i evropských dotačních programů dle jednotlivých skupin opatření v období 2021–2025

Tabulka 10 Přehled výkupů v ZCHÚ z Národního programu SFŽP ČR		
Rok	Rozloha (ha)	mil. Kč
2016	114	38,5
2017	79	23,1
2018	38	4,9
2019	19	10,2
2020	14	2,1
2021	35	6,1
2022	52	9,4
2023	17	4,0
2024	72	16,5
2025	104	15,2

Pozn. Tabulka vyjadřuje rozlohu pozemků včetně vynaložených finančních prostředků na jejich výkup

plánovací procesy. Podporované aktivity byly sdruženy do podprogramu 115 164, z něhož byly uhrazeny práce v celkovém objemu 256,8 mil. Kč.

Účelově vázané finanční prostředky na péči o majetek státu ve vazbě na ochranu přírody a krajiny (MaS). V roce 2025 byly realizovány akce za 14,3 mil. Kč.

Operační program Životní prostředí (OPŽP). Z tohoto programu se v rámci specifického cíle 1.6. zaměřeného na péči o chráněná území ve správě AOPK ČR v roce 2025 podařilo vyčerpat 126 mil Kč.

Program LIFE. V roce 2025 bylo vynaloženo téměř 36,8 mil. Kč na krajinotvorná opatření v rámci dvou projektů zabývajících se péčí o chráněná území začleněná do soustavy Natura 2000 a podpory druhů, kam patří regionální akční plány, záchranné programy a programy péče (2,2 mil. Kč z prostředků Evropské komise, 34,6 mil. Kč z programu PPK A).

Dále se v rámci projektů realizovala osvětová činnost a akce pro širokou veřejnost. Podrobnější informace jsou uvedeny v tabulce 9.

AOPK ČR dlouhodobě vykupuje a směňuje pozemky cenné pro ochranu přírody. Jedná se především o pozemky v národních přírodních rezervacích a památkách a I. zónách CHKO. Z národního programu Životní prostředí Státního fondu životního prostředí ČR, Programu na podporu výkupu pozemků ve zvláště chráněných územích, jejich ochranných pásmech a významných krajinných prvcích bylo v roce 2025 vykoupeno 104 ha za více než 15,2 mil. Kč. Přehled je uveden v tabulce 10.

3. 2. 1 Péče o vodní plochy

Jitka Klíbaniová

Vodní složka krajiny představuje klíčový faktor formující její strukturu i ekologické funkce. AOPK ČR v roce 2025 spravovala státní vodní pozemky o celkové výměře 2 904 ha, přičemž dominantní podíl tvořily vodní nádrže. V její správě se nacházelo celkem 167 nádrží, z nichž 90 bylo propachtováno.

Na péči o vodní ekosystémy bylo v uplynulém roce vynaloženo 92,6 mil. Kč, především ve zvláště chráněných územích. Finance směřovaly zejména do údržby a obnovy stávajících vodních nádrží (zajištění jejich vyhovujícího technického stavu a podpory ekologických funkcí), dále do zakládání a revitalizace drobných vodních prvků, jako jsou tůně a mokřady, a do realizace opatření zaměřených na zlepšení hydrologických a ekologických funkcí rašelinišť s ohledem na ochranu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů.

V roce 2025 byla dokončena komplexní revitalizace soustavy pěti rybníků na území CHKO Český les. Projekt je orientován především na stabilizaci technického stavu vodních děl a dlouhodobé zachování cenných biotopů na tyto vodní plochy vázaných.

Významné revitalizační aktivity se rovněž dokončovaly v CHKO Poodří, konkrétně v přírodní rezervaci Kotvice, kde se zlepšila protipovodňová ochrana rybníků, obnovil vodní režim a podpořila pestrost pro hnízdění ptáků, podmínky pro rozmnožování obojživelníků či úkryty pro bezobratlé (box 15).

V roce 2025 byla zpracována studie „Obnova vodních toků v Jesenické oblasti po povodni v září 2024“, která na základě detailního hydrotechnického posouzení a principu diferencované obnovy navrhla konkrétní opatření revitalizace, renaturace či nové úpravy vybraných úseků toků v povodí Opava, Opavice, Morava, Krupá, Branná, Bělá a Vidnávk v celkové délce přibližně 170 km jako podklad pro navazující projektovou

přípravu, přičemž realizace byla financována z NPO–POPFK v objemu 20,2 mil. Kč (box 16).

AOPK ČR současně v roce 2025 prostřednictvím autorizovaných osob zajišťovala výkon technickobezpečnostního dohledu u vodních děl III. kategorie, a to pro vlastníky rybníků Kačležský rybník, Velký Pařezitý rybník, Novozámecký rybník a Máchovo jezero.

3. 2. 2 Péče o lesy

Michal Pánek, Pavel Kolibáč

Ke konci roku 2025 spravovala AOPK ČR přibližně 3 200 ha pozemků určených k plnění funkcí lesa ve vlastnictví státu, z toho cca 1 960 ha v bezpodílovém vlastnictví pozemků. Lesní pozemky ve vlastnictví státu svěřené do péče AOPK ČR leží ve zvláště chráněných územích (ZCHÚ), kde se při péči o tyto pozemky klade důraz především na části přírody, pro jejichž ochranu bylo ZCHÚ zřízeno. Nejvýznamnější a zároveň nejrozsáhlejší plošně souvislé pozemky, na kterých AOPK ČR hospodaří, se nacházejí na cca 400 ha v NPR Božídarské rašelině v Karlovarském kraji, majetky v CHKO Český kras zaujímají cca 200 ha, v CHKO Kokořínsko – Máchův kraj cca 400 ha, komplex lesa v NPR Jezerka cca 130 ha.

Při správě lesních pozemků AOPK ČR zabezpečovala výkon odborného lesního hospodáře (OLH) prostřednictvím svých zaměstnanců, kteří splňují podmínky k udělení licence OLH podle lesního zákona. Hospodaření v lesích ve správě AOPK ČR probíhalo v souladu s platnými lesními hospodářskými plány (LHP), zpracovanými pro jednotlivé lesní hospodářské celky (LHC) vymezené krajským uspořádáním.

Při nakládání s lesními porosty AOPK ČR zajišťovala povinnosti vlastníka vyplývající ze zákona č. 289/1995 Sb., o lesích, dále se při hospodaření řídila podmínkami zákona č. 285/2013 Sb., o dřevě a zákonem č. 114/1992 Sb., ze kterého vyplývá především realizace opatření zajišťující v plánech péče o ZCHÚ.

Plánování a realizace lesnických opatření je vždy směřována k zajištění pestré porostní prostorové a druhové struktury a k zabezpečení deklarovaných mimoprodukčních funkcí lesů a jejich stability do budoucna. Veškerá opatření jsou realizována s ohledem na předměty ochrany ZCHÚ v souladu s příslušnou plánovací dokumentací (plány péče, soubor doporučených opatření).

Při obnově porostů se v maximální možné míře využívá přirozené obnovy stanovištně původních a vzácných dřevin (jeřáb břek, třešeň ptačí, jeřáb muk, tis). V případech přeměny porostních struktur jsou realizovány podsadby a dosadby do stávajících kultur (buk lesní, jedle bělokorá, jeřáb ptačí, javor klen atd.). Velká pozornost je věnována ochraně stávajících kultur, výsadeb a přirozené obnovy v podobě nárostů a náletů pomocí oplocenek, instalace individuálních ochranných náterů a ožinu dřevin. Současně při péči o vybrané lesní porosty využívají tradiční formy hospodaření, související s ostatními tvary lesů, tzn. realizují se převody na tvar lesa sdruženého

a nízkého, na vhodných lokalitách probíhá lesní pastva dobytka. Jako příklady lze uvést pastvu v NPR Drbákov – Albertovy skály a NPR Žehuňská obora, strukturní těžební zásahy na pozemcích v CHKO Bílé Karpaty.

AOPK ČR je podle zákona o lesích povinna zajistit dokumentaci v podobě lesních hospodářských plánů (LHP). Pozemky určené k plnění funkcí lesů ve správě AOPK ČR jsou rozčleněny do tzv. lesních hospodářských celků (LHC) dle krajského rozdělení a LHP jsou novelizovány v desetiletých cyklech. V roce 2025 byly takto novelizovány LHP pro LHC AOPK ČR – Středočeský kraj a AOPK ČR – Ústecký kraj, to vše v celkové výměře 696 ha. V zákonné lhůtě byly předloženy státní správě lesů krajských úřadů ke schválení. Zároveň byly připraveny podklady pro aktualizaci LHP pro další lesní hospodářské celky, a to pro kraje Plzeňský, Liberecký, Královehradecký, Karlovarský, Vysočina, Olomoucký, Jihomoravský, Zlínský, Moravskoslezský, Pardubický, to vše v předpokládané ploše cca 1 280 ha. V závěru roku bylo k naplnění této zakázky vyhlášeno výběrové řízení.

Péče o lesní ekosystémy, které jsou ve správě AOPK ČR, byla v roce 2025 finančně zajišťována z následujících zdrojů:

- z prostředků subtitle Správa nezcizitelného státního majetku ve zvláště chráněných územích (MaS) – 0,2 mil. Kč,

- z Programu péče o krajinu – 13,6 mil. Kč,

- v rámci projektu IP LIFE „Jedna příroda“, a to na 57,53 ha za 2,4 mil. Kč z programu PPK A,

- v rámci projektu „Prospective LIFE“, a to na 27,9 ha za 2,6 mil. Kč z programu PPK A a za 1,1 mil. Kč přímo ze zdroje LIFE,

- z NPO–POPFK – v celkové výši 13,1 mil. Kč (včetně opatření vyplývajících ze záchranných programů). Na zlepšení stavu lesních společenstev v NPR Božídarské rašelině byly v roce 2025 dočerpány prostředky z probíhající akce (2024–2025) ve výši cca 2,2 mil. Kč bez DPH,

- z Operačního programu Životní prostředí – na managementová opatření bylo v roce 2025 čerpáno v rámci podaných projektů 32. výzvy v celkovém objemu 0,4 mil. Kč. Mezi projekty, které se zabývají lesní problematikou, patří „Likvidace nežádoucích druhů v NPP Hodonínská Důbrava“. Rozběhl se naplno v roce 2025, kdy se realizovala managementová opatření v hodnotě cca 11,5 milionů Kč (mozaiková seč, potlačení nežádoucích druhů dřevin výřezem z podrostu, opravy oplocenek a individuálních ochranných atd.).

Konkrétním příkladem péče o lesní ekosystémy jsou opatření na zlepšení biotopu tetřeva hlušce v CHKO Beskydy (EVL a PO Beskydy), kdy se jednalo o intenzivní prořezávky a instalaci zradidel na oplocenky (box 17). Opatření ve prospěch předmětu ochrany tetřeva hlušce byla prováděna v rámci IP LIFE „Jedna příroda“ a „Prospective LIFE“. Dalším příkladem je lesní pastva v EVL Oblík–Srdov–Brník, která je zároveň součástí experimentálních managementů v rámci IP LIFE „Jedna příroda“ (box 18).

Obnova vodních toků v oblasti Jeseníků po povodni v září 2024

Michal Krejčí, Barbora Satrapová

V září 2024 způsobila povodeň na vodních tocích v širší oblasti Jeseníků rozsáhlé geomorfologické změny potočních a říčních koryt, včetně navazujících niv či údolí. U vodohospodářsky upravených vodních toků (tj. staveb vodních děl) se jednalo o místní či celkové destrukce podélných úprav i příčných objektů, s lokálním či kontinuálním rozšířením koryt, změnou trasy toku a vytvářením koryt nových. Nastaly i na vodohospodářsky neupravených tocích (tj. přirozených korytech vodních toků), jež vedle korytových změn mnohdy vedly k zahlubování dna toku a poškození či zničení přilehlých dopravních staveb.

Bezprostředně po povodni vznikla společná pracovní skupina MZe a MŽP. Probíhala jednání přímo v nejpostiženější oblasti Jeseníků a výstupem pracovní skupiny byl požadavek na uplatňování principu diferencované obnovy koryt vodních toků při nápravě škod. Vybrané vodní toky byly rozděleny na úseky podle způsobu nejvhodnější nápravy povodňového stavu do tří kategorií:

A) navrácení koryta do původní úpravy vodního toku – červené úseky „oprava toku“,
B) nová úprava vodního toku – oranžové úseky „revitalizace toku, přírodě blízká povodňová opatření (dále jen „PBPO“),
C) ponechání koryta přírodnímu vývoji – zelené úseky „renaturace toku“.

Pro stanovení nejvhodnějšího způsobu obnovy vybraných úseků vodních toků, tj. Opavy (po Nové Heřminově), Opavice (po Město Albrechtice) v povodí Odry a Moravy (po soutok s Desnou), Krupé a Branné v povodí Moravy, bylo nutné přistoupit ke zpracování studií proveditelnosti. V případě řeky Bělé a Vidnávky byla ve spolupráci s Výzkumným ústavem vodohospodářským zajištěna předprojektová příprava na pěti vybraných lokalitách.

Hlavním cílem studií bylo zpracování návrhů pro úseky „B“ a „C“, tedy revitalizace vodních toků v intravilánech obcí v podobě konkrétního řešení nové úpravy – typově projekty PBPO s výrazným uplatněním urbanistických funkcí toku a jeho zpřístupnění lidem, a kritéria pro zachování toků či přípravu a realizaci opatření ve volné krajině, včetně krajiny s dílčími územními limity v podobě dopravní infrastruktury. Byly zpracovány konkrétní návrhy opatření včetně specifikace zadání prací pro navazující stupně dokumentace. Jejich součástí bylo i hydrotechnické posouzení průtočného stavu toků po provedení zabezpečovacích prací a také pro nové návrhy obnovy vodních toků.

Při zpracování studií byla nastavena spolupráce se zástupci samospráv, dále pak se zástupci MŽP, MZe, Povodí Odry, Povodí Moravy a LČR jako správců vodních toků. Zpracované studie proveditelnosti slouží jako podklad pro navazující projektové dokumentace, které zadávají správci toků v rámci nových vodohospodářských úprav vodních toků, ať již se jedná o PBPO, revitalizace či renaturace.

Studie byly financovány z NPO–POPFK, celkové náklady dosáhly výše 20,2 mil. Kč (16,7 mil. EU zdroj a 3,5 mil ze státního rozpočtu). Celkem studie řešily obnovu vodních toků na cca 170 říčních kilometrech. ■

Foto

1. Tok Střední Opavy nad Vrbnem pod Pradědem s povodňovou renaturací a poškozenou silnicí, foto Michal Krejčí
2. Ukázka rozdělení do kategorií pro řeku Opavu po Nové Heřminově, zdroj AOPK ČR
3. Střední Opava, návrh PBPO s renaturací toku a přeložkou silnice, zdroj ŠINDLAR s.r.o.

Lepší život pro tetřeva hlušce v CHKO Beskydy

Jaroslav Müller

Ve střední Evropě se tetřev hlušec vyskytuje jen velmi ostrůvkovitě. V řadě oblastí, kde byl dříve běžný, vymizel. V České republice patří mezi kriticky ohrožené druhy živočichů s reliktním výskytem pouze ve dvou pohořích – na Šumavě (Českém lese) a v Moravskoslezských Beskydech.

Tetřev zde jednoznačně upřednostňuje přirozené jehličnaté či smíšené lesy, v ideálním případě staré pralesovité porosty. Bohatě strukturovaný přirozený les, který preferuje, lépe odolává biotickým „škůdcům“, tedy například kůrovcům, a je schopen se snadněji adaptovat na probíhající klimatickou změnu.

Tetřev je velmi náročný na rozsah a kvalitu biotopů. Proto je považován za tzv. deštníkový druh, jehož cílená ochrana přispívá také k ochraně jiných druhů a jejich společenstev. Obrazně řečeno, „pod tetřevím deštníkem“ budou prosperovat i jiní a posílí se biodiverzita celého lesního ekosystému.

Cílenými zásahy je možné upravit i kulturní člověkem založené smrčiny ve vhodném horském prostředí tak, aby tetřevům vyhovovaly. V mladších tmavých smrčinách se intenzivními prořezávkami a probírkami uvolňuje zápoj. To zlepšuje prostorovou strukturu a podporuje rozvoj bylinného a keříčkového patra. Tetřev je velký pták, který se často pohybuje na zemi, kde také hnízdí. Je proto třeba mu mezi stromy vytvořit dostatečný prostor. Pro zlepšení potravní nabídky tetřevů se také uvolňují koruny všech nedostatečně zastoupených listnatých dřevin (včetně bříz, jeřábů, vrb) a jedlí. Klíčovým prvkem tetřevích biotopů jsou borůvky, proto se při zásazích rovněž rozšiřují stávající světliny s borůvkám.

Opatření na zlepšení druhové pestrosti lesa, oplocenky včetně instalace zradidel, výsadby listnáčů či jedle a další obnovní opatření ve prospěch tetřeva byla provedena v rámci integrovaného projektu LIFE „Jedna příroda“ z Programu péče o krajinu, vynaložená částka v roce 2025 činila 530 429 Kč. Dalším zdrojem byl projekt „Prospective LIFE“, kdy z Programu péče o krajinu byla v roce 2025 vynaložena částka 3,432 mil. Kč a přímo z financí projektu pak 94 979 Kč.

Atraktivní tetřev se v Beskydech stává symbolem ochrany přírody, vlajkovým druhem, který spojuje všechny klíčové partnery v horské krajině. Obnova tetřeví populace v Beskydech je velmi náročný a dlouhodobý projekt, který ale má šanci na úspěch. ■

Foto

1. Rozšiřování světlin s brusnicí borůvkovou a úklidem vyřezaných jedinců mimo borůvčí na jižních svazích Lysé hory
2. Celokrovová oplocenka k dlouhodobější ochraně nedostatečně zastoupených listnáčů a jedle proti zvěři se zradidly z přírodní juty
3. Oplocenka se zradidly z trvanlivějších pásů z plachtoviny na dřevěných kůlech
4. Tetřeví slepice se dvěma samci po vypuštění z aklimatizační voliéry na Travném
5. Tetřeví kohout při jarním toku v odchovně Lesů ČR, s.p., Lesní správa Frýdek–Místek na Krásné

Všechna foto Tomáš Myslíkovan

Lesní pastva v evropsky významné lokalitě Oblík–Srdov–Brník

Jakub Kyselovič

Evropsky významná lokalita (EVL) Oblík–Srdov–Brník leží v Lounském středohoří v jihozápadní části CHKO České středohoří. Lesní pastva probíhá na severozápadním úpatí Brníku (německy Bushberg, místními zvaný též Bába). Jedná se o lesní porost dříve nazývaný podle nedaleké vsi Mnichovskotýnecký les (něm. Steinteinitzer Busch, Steinteinitzer Wald), tvořený zejména duby a lískami. Podle archivních map a dokumentů je háj pod Brníkem jediný kontinuální les na celém území EVL. Kontinuitu zdejšího lesa dokládá i nález nosatce *Rutera hypocrita*, který je indikátorem kontinuálních lesních společenstev. Původně se zřejmě jednalo o les výmladkový. Výkaz lesních pozemků z roku 1868 eviduje Steinteinitzer Busch coby „nízký les“. Podle stabilního katastru byl dříve les obklopen pastvinami. Úzký pozemek při západní hraně lesa byl veden jako obecní pastvina a zřejmě sloužil jako průhon pro přesun stád. Na leteckých snímcích z 30. až 50. let minulého století jsou při západním okraji lesa patrné drobné světliny. Nabízí se hypotéza, že se v těchto místech na okraj lesa chodila hospodářská zvířata napást z přilehlého průhonu a tak se blokovala obnova lesa, což vedlo k rozvolněnému charakteru ekotonu a udržování světlin. Na hranicích navazujících zemědělských pozemků jsou dodnes zřetelné agrární valy v podobě kamenných mezí (snosů) a teras.

Dnes je les pod Brníkem vymapován jako biotop hercynská dubohabřina. Tvoří ho v horní etáži cca 90letý porost dubů převážně semenného původu, zčásti charakteru nepravé kmenoviny a ve spodní etáži výmladkové trsy lísek. Zřejmě výrazně zhoustl až ve zcela zapojený a tmavý les. Místo dubu a lísky tu dnes zmlazuje spíše jasan a v sousedství kavylové stepi na Brníku odrůstá přehuštěná výsadba lip.

V roce 2021 se AOPK ČR dohodla s vlastníkem lesa – obcí Libčeves, že se les pod Brníkem stane experimentální lokalitou pro obnovu světlého pastevního lesa s cílem podpořit mj. předmět ochrany EVL – práštěvníka kostivalového. V první fázi bylo potřeba podniknout nezbytné administrativní kroky, které umožnily snížení zakmenění pod hodnotu 0,7 a pastvu.

Poté již bylo možné připravit pro pastvu samotný porost, zejména jej výrazně prosvětlit. To zahrnovalo odstranění podrostu (trnka, hloh, líska, šípek, bez), těžbu dubů, jasanů a dalších druhů stromů (třešeň, lípa, bříza), kácení dubů „na vysoký pařez“ a „torzování“ dubů. Část větví byla ponechána na hromádách, část spálena. V následujícím roce byly instalovány individuální ochrany výmladků a semenáčků dubů proti okusu. Takto byly postupně od roku 2021 do roku 2025 prosvětleny cca 2 ha lesa (obecní les má celkově 6 ha). Podobná opatření (výřezy, kácení, pastva) probíhala i na navazujících nelesních pozemcích o celkovém rozsahu přes 6 ha.

Na ploše se od roku 2022 každoročně pase stádo 100–150 ovcí pod dozorem pastevce s ovčáckými psy. Osvědčila se pastva v létě, kdy je při parných dnech vítanou alternativou k pastvě na vyprahlých stepích.

Provádí se monitoring cévnatých rostlin, denních motýlů, hub a saproxylického hmyzu. Například průzkum brouků

realizovaný Pavlem Krásenským prokázal během dvou sezón výskyt 349 druhů brouků. V prosvětleném a paseném porostu byl potvrzen cca o čtvrtinu vyšší počet druhů brouků než v porostu bezzásahovém a o třetinu více druhů zařazených v Červeném seznamu. Obnova světlého charakteru lesa a zavedení pastevního managementu tedy alespoň z hlediska saproxylických brouků vedly k vyšší druhové pestrosti.

Zásahy před zahájením experimentálního managementu lesní pastvy a následně pak samotná lesní pastva na této lokalitě byla prováděna v rámci integrovaného projektu LIFE „Jedna příroda“ z Programu péče o krajinu. V roce 2025 činila vynaložená částka 731 877 Kč. ■

Foto

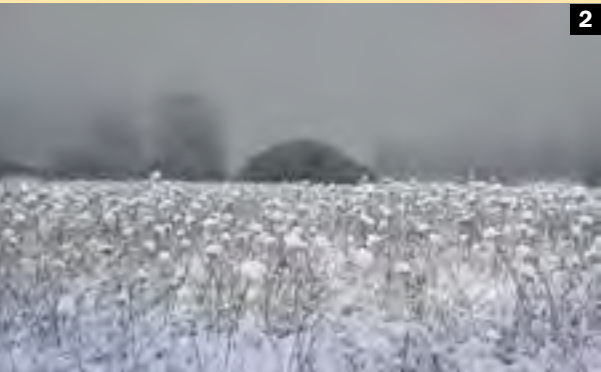
1. Archivní mapa – indikační skica stabilního katastru, archiv ČÚZK
2. Foto z dronu, foto Jakub Kyselovič
3. Jarní aspekt, foto Jakub Kyselovič
4. Pastva v lese, foto Jakub Kyselovič

Rozmanitá péče o přírodní rezervaci Zubří

Lucie Peterková, Veronika Čermáková

Přírodní rezervace Zubří leží u malebné vesničky v Železných horách, po které získala jméno. Byla vyhlášena roku 1990 a v roce 2019 byla zahrnuta též mezi evropsky významné lokality soustavy Natura 2000. Není příliš velká rozlohou, zabírá 29 ha, je však výjimečná svou pestrostí. Nachází se na mírných svazích s jižní až jihozápadní orientací. Jedná se o pramennou oblast ve vrcholových partiích širokého hřebetu Železných hor. Vyniká nadregionálně unikátní mozaikou překrývajících se oligotrofních stanovišť sekundárního bezlesí, od suchých krátkostébelných smilkových trávníků a vřesovišť přes střídavě vlhké bezkolenkové a pcháčové louky až po různé typy slatinišť a mokřadní vegetace. Předmětem ochrany jsou celé ekosystémy – podhorské a horské smilkové trávníky, nevápnitá mechová slatiniště, střídavě vlhké bezkolenkové louky a vlhké pcháčové louky.

Území bylo dříve využíváno jako obecní pastvina, což významně ovlivnilo jeho charakter sekundárního bezlesí i druhovou skladbu. S ústupem tradičního způsobu hospodaření se začalo měnit a kvůli absenci péče se zde začaly šířit některé expanzivní druhy trav (třtina křovištní) a dřevin (bříza bělokorá, olše lepkavá, krušina olšová).

Management v PR Zubří se dlouhodobě zaměřuje zejména na zlepšení stavu stávajících biotopů, na potlačování expanzivních dřevin a trav a tím na udržování bezlesí.

Asi třetina území (cca 12 ha) je dlouhodobě pasena, sušší partie ovce (cca 120 ks), vlhčí spásají krávy z nedalekého zemědělského družstva. Přibližně 0,5 ha porostů lesního charakteru bylo v posledních třech letech paseno ovce jako lesní pastva v rámci IP LIFE „Jedna příroda“. Vlhké až podmáčené části se kosí ručně křovinořezem. Dále zde na dvou plochách, které byly před cca 20 lety ornou půdou, probíhá dvakrát ročně seč lehkou mechanizací. Velkým problémem je zarůstání ploch olšemi a krušinou a také jejich zmlazení po vyřezání. Péče o takové plochy je dlouhodobá a finančně náročná. Posledním „tradičním“ nepravidelným managementem je ruční strhávání drnu. Probíhá postupně na malých plochách v suchých partiích smilkového vřesoviště. Podporuje rozšíření plochy vřesoviště s vyšším podílem vřesu.

Péče o PR Zubří je hrazena zejména ze státního rozpočtu, tedy z prostředků určených na péči o majetek státu (MaS) a z Programu péče o krajinu (PPK A). Lesní pastva na této lokalitě byla provedena v rámci integrovaného projektu LIFE „Jedna příroda“ jako kofinancování z programu PPK A. V roce 2025 zde bylo ošetřeno 22 ha ploch za 600 098 Kč. ■

Foto

- 1. Odpočinek po pastvě, foto Veronika Čermáková
- 2. Plocha pod sněhovou pokrývkou, foto Lucie Peterková
- 3. Podzimní Zubří, foto Lucie Peterková
- 4. Zubří, foto Lucie Peterková

Z podpory tradičních forem hospodaření, které zlepšují podmínky pro ubývající druhy, lze uvést financování péče o ochranu pozemků v převodu na střední les a ochranu bylin podrostu v NPP Hodonínská Doubrava a realizaci pastevních lesů v CHKO Bílé Karpaty.

3. 2. 3 Péče o travní ekosystémy

Jiřina Hejdová, Michal Pánek

V roce 2025 bylo na péči o travní porosty vynaloženo celkem 308 mil. Kč. Z toho 262 mil. Kč připadlo na činnosti ze skupiny opatření Zemědělské činnosti a 46 mil. Kč ze skupiny opatření Zeleň rostoucí mimo les.

Z dotačních programů bylo nejčastěji financováno sečení travních porostů a rákosin za 172 mil. Kč. Nejčastěji používanou mechanizací je křovinořez (opatření za 96 mil. Kč) a ručně vedená sekačka (40 mil. Kč), kterými lze v náročnějším terénu odstranit zároveň výmladky a náletové dřeviny menšího průměru a vzrůstu. Je tak eliminováno zarůstání nelesních pozemků. Údržbu je však třeba provádět v pravidelných intervalech, aby se zajistilo zachování cenných stanovišť a společenstev. V případě velké úživnosti lokality nebo lokality, která nebyla delší dobu obhospodařována, dorůstají nálety větších rozměrů a musí se odstraňovat individuálně (opatření za 34,5 mil. Kč). Pro rovné a dobře přístupné pozemky lze využít i těžkou či lehkou mechanizaci (opatření celkem za 33 mil. Kč).

Pravidelná údržba je zajišťována také pastvou, která je druhým nejvyužívanějším opatřením péče o travní ekosystémy. Nejoblíbenějšími spásacími jsou ovce a kozy, ale častý je také skot, koně nebo exmoorští poníci. V roce 2025 byla z národních programů realizována pastva za 81 mil. Kč (z toho extenzivní za 66 mil. Kč). Častá je kombinace sečení a pastvy. Každá lokalita je samostatně posuzována a vybírají se taková opatření, která udrží její příznivý stav nebo povedou ke zlepšení. Nejinak je tomu i v přírodní rezervaci Zubří, kde probíhá pastva ovcí a skotu, sečení různými druhy mechanizace a také lokální strhávání drnu pro podporu vřesoviště (box 19).

Součástí projektů financovaných z programu LIFE byla krajinnotvorná opatření za 30,7 mil. Kč (29,6 mil. Kč z národního programu PPK A a 1,1 mil. Kč ze zdroje Evropské komise), v celkovém rozsahu 1 350 ha. Jednalo se jako každý rok o využití tradičních způsobů hospodaření, jako je pastva a sečení. V roce 2025 si finanční podíl krajinnotvorných opatření téměř rovnoměrně rozdělil projekt IP LIFE „Jedna příroda“, jehož zásahy mají přímý vliv na zlepšení stavu předmětů ochrany napříč celou soustavou Natura 2000, a projekt „Prospective LIFE“, který je zaměřen na opatření týkající se podpory ochrany druhů.

Rozloha nelesních státních pozemků s právem hospodaření AOPK ČR činila 7 187 ha, tedy o 247 ha více než v roce 2024. Hlavními činnostmi, které se na těchto pozemcích zajišťují, jsou sečení a pastva.

3. 2. 4 Speciální opatření pro druhy

Jindřiška Jelínková, Václav John

Záchranné programy a programy péče specifikují opatření pro nejvíce ohrožené a zvláště chráněné druhy. Regionální akční plány jsou zjednodušenou obdobou záchranného programu, který probíhá pouze v rámci daného regionálního pracoviště, a to i pro druhy, které nejsou zvláště chráněné. Jedná se o aktivní druhovou ochranu (péče o populace druhů a jejich biotopy). Speciální opatření jsou realizována například pro druhy sýček obecný, sysel obecný, užovka stromová, hnědásek osikový, krasec dubový, okáč skalní, perlorodka říční, koniklec otevřený, hořeček mnohotvarý český, matizna bahenní, zvonovec liliovitý atd. V roce 2025 byla část opatření financována z končícího projektu NPO–POPFFK (cca 4,9 mil. Kč na realizaci ZP pro perlorodku říční, sýčka obecného a PP o bobra evropského. Z dotačního programu PPK bylo čerpáno celkem 16,90 mil. Kč na RAP pro okáče skalního (RP SCHKO České středohoří), RAP pro tetřeva hlušce (RP Moravskoslezské), RAP pro bekasinu otavní (RP Vysočina) a RAP pro hnědásku chrastavcového (RP SCHKO Slavkovský les). Dále bylo čerpáno 2,05 mil. Kč z projektu „Prospective LIFE“, mj. na přípravu nových záchranných programů a regionálních akčních plánů a víceletá opatření. Mimo záchranné programy a programy péče jsou opatření pro druhy realizována také v rámci každoroční péče o chráněné lokality s výskytem ohrožených druhů.

3. 2. 5 Ostatní opatření při správě chráněných území

Michal Pánek

V rámci ostatních opatření při správě chráněných území bylo v roce 2025 vynaloženo z programů PPK A, NPO–POPFFK, MaS a LIFE celkem 48,6 mil. Kč. Patří k nim především péče o geologické lokality a fenomény (např. odstranění sutí, čištění skalních stěn geologického profilu nebo obnova minerálního pramene), dále geodetické práce (zaměření a vytyčení hranic) a práce související s tvorbou odborných dokumentů a materiálů, včetně tvorby plánů péče.

3. 3 Poskytování dotací

Pavel Štěrba, Anna Limrová

V roce 2025 byla AOPK ČR již čtvrtým rokem poskytovatelem dotací externím žadatelům v rámci dotačních programů, konkrétně PPK, NPO–POPFK a OPŽP (Projektové schéma AOPK ČR). AOPK ČR zajišťuje celý proces finanční podpory počínaje konzultacemi žadatelům na regionálních pracovištích AOPK ČR přes příjem žádostí, jejich hodnocení, vydávání rozhodnutí o poskytnutí dotace, přebírání prací až po proplacení a kontrolu udržitelnosti. V roce 2025 se AOPK ČR zapojila do přípravy nového dotačního programu, který připravuje MŽP a má nahradit v tomto roce končící NPO–POPFK.

3. 3. 1 Program péče o krajinu

Eva Sochová

Podprogram B – pro zlepšování dochovaného přírodního a krajinného prostředí Programu péče o krajinu (tzv. PPK B) je tradičním nástrojem k financování malých projektů ve volné krajině (tj. mimo ZCHÚ). Podporovány jsou jednotlivé projekty neinvestičního charakteru zaměřené na péči o vzácné části přírody a krajiny, zejména zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů, podporu biologické rozmanitosti a ekologické stability krajiny.

Přijem žádostí probíhal v období od 14. 11. 2024 do 9. 1. 2025, výdaje byly uznatelné od 1. 1. 2025. K předřazení vyhlášené výzvy roku uznatelnosti nákladů došlo již podruhé. Realizátoři časných opatření, např. ochrany obojživelníků při jarní migraci nebo časných sečí, tak měli v době jejich realizace jasný příslib finančních prostředků. Opatření zaměřená na tvorbu krajinných prvků, jako jsou např. výsadby nelesní zeleně či tvorba a obnova tůní, v rámci výzvy podporovány záměrně nebyly, neboť jejich podpora byla ve větším finančním objemu umožněna v programu Národní plán obnovy – Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (NPO–POPFK),

podprogramu 165 – Adaptace vodních, nelesních a lesních ekosystémů na změnu klimatu.

Maximální poskytovaná dotace v PPK B je 250 tis. Kč, míra podpory může dosáhnout až 100 %. Do výzvy pro rok 2025 bylo do podprogramu PPK B podáno 441 žádostí, z nichž podpořeno bylo 419 v celkovém finančním objemu 31,4 mil. Kč (**tabulka 11**). Z toho opatření zaměřená na podporu vzácných druhů a biotopů byla podpořena částkou 26,7 mil. Kč, kde z velké části šlo o sečení ručními nástroji (křovinořez či sekačka) za více než 16,9 mil. Kč. Částka věnovaná podpoře ošetření památných nebo významných stromů a péči o genofondové plochy činila 2,7 mil. Kč.

Podprogram PPK C je zaměřen na péči o zraněné a handicapované živočichy a jejich návrat do přírody či na péči o trvale handicapované živočichy. Finanční prostředky jsou vynakládány nejenom na odchyt a návrat zraněných zvířat, ale i na péči o trvalé handicapy spojenou s osvětovými účely. V rámci PPK C se v roce 2025 vynaložilo 25 mil. Kč. Příjemcem byl Český svaz ochránců přírody provozující Národní síť záchranných stanic, ta sdružuje 34 zařízení s působností na celém území ČR.

3. 3. 2 Projektové schéma AOPK ČR financované z OPŽP

Anna Limrová

AOPK ČR zajišťuje od roku 2022 administraci dotací z Operačního programu Životní prostředí pro projekty s celkovými náklady do 200 tis. euro. Podpora je zaměřena na opatření přispívající k adaptaci krajiny na změnu klimatu a na posilování biodiverzity. V rámci projektových schémat S.C. 1.3 a S.C. 1.6 jsou systematicky uplatňovány zjednodušené metody vykazování, které významně snižují administrativní zátěž konečných příjemců jak při podání žádosti, tak při následném proplácení. Způsobilé náklady jsou

stanoveny podle sazebníku Nákladů obvyklých opatření MŽP a proplacení dotace je podmíněno dosažením stanovených výstupů projektu.

V roce 2025 pracovníci AOPK ČR přijali a dále administrovali celkem 951 žádostí o dotaci v souhrnném finančním objemu téměř 1,44 mld. Kč. Ve srovnání s předchozím rokem se zájem žadatelů zvýšil, a to mimo jiné i v důsledku intenzivní osvětové činnosti a odborných seminářů. V průběhu roku bylo vydáno 619 rozhodnutí o poskytnutí dotace, která zahrnovala jak žádosti podané v roce 2025, tak žádosti podané na konci roku předchozího. Část žádostí podaných v roce 2025 zůstává v hodnocení a bude o nich rozhodováno v roce 2026. Ve vydaných rozhodnutích bylo rezervováno 961,6 mil. Kč. Po řádné realizaci projektů a ověření dosažených výstupů v terénu byly příjemcům proplaceny finanční prostředky v celkové výši přesahující 404,4 mil. Kč. S ohledem na dosavadní tempo čerpání a pokračující vysoký zájem bude zřejmě dostupná alokace vyčerpána ještě před koncem programového období.

3. 3. 3 Národní plán obnovy – Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny

Edith Buchtová, Tereza Lacinová

V roce 2022 byl spuštěn program Národní plán obnovy – Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (NPO–POPFK). Ten je součástí Národního plánu obnovy, na základě kterého žádá Česká republika o finanční příspěvek z evropského Nástroje pro oživení a odolnost na realizaci opatření a reforem, která mají za cíl pomoci zotavit se z následků pandemie a podpořit investice do ekologické a digitální transformace české ekonomiky.

MŽP schválilo dokumentaci programu na období 2022–2025, která shrnuje postupy pro žadatele v programu. AOPK ČR je u NPO–POPFK poskytovatelem dotací v rámci komponenty 2.9 Podpora biodiverzity a boj se suchem, investice 4.

Pro externí žadatele jsou určeny tři podprogramy:

- Podprogram 165 – Adaptace vodních, nelesních a lesních ekosystémů na změnu klimatu
- Podprogram 166 – Komplexní vodohospodářské studie
- Podprogram 167 – Opatření k naplňování komplexních vodohospodářských studií

Podprogram 165 byl zaměřen na péči o cenné nelesní terestrické biotopy, tvorbu a obnovu mokřadů, revitalizace a renaturace vodních toků, výsadby dřevin mimo les a zlepšení druhové a prostorové skladby lesa. Maximální poskytovaná dotace byla 250 tis. Kč a míra podpory mohla dosáhnout až 100 % u projektů, jejichž realizace probíhala až do září roku 2025.

První výzva v rámci podprogramu 165 byla spuštěna v roce 2022, a o tom, že si žadatelé tento podprogram velmi rychle oblíbili, svědčí i vysoký nárůst v počtu podaných žádostí v každoročně vyhlášených výzvách (**tabulka 12**). Celkem bylo v rámci programu vyhlášeno 6 výzev, v roce 2023 byla přidána výzva pro Dílčí rekonstrukce malých vodních nádrží, kde bylo celkem podpořeno 13 žádostí v hodnotě přes 15 mil. Kč. Také v roce 2024 byla přidána pro daný tok druhá výzva na podporu adaptačních opatření pro zmírnění dopadů klimatické změny v lesních ekosystémech, která byla zaměřená na realizaci opatření pro zlepšení druhové prostorové skladby lesa, přičemž v této výzvě bylo podpořeno 53 žádostí a byla realizována opatření za více než 9 mil. Kč.

V roce 2025 byla v rámci Podprogramu 165 – Adaptace vodních, nelesních a lesních ekosystémů na změnu klimatu vyhlášena poslední výzva, v níž bylo podpořeno celkem 886 žádostí v hodnotě přes 132 mil. Kč. Jako v přechozích letech, byl zejména zájem o realizaci opatření zaměřených na péči o cenné nelesní terestrické biotopy. Celkem bylo v roce 2025 podpořeno 769 akcí cílených na péči o tyto biotopy v hodnotě téměř 75 mil. Kč. Velký zájem byl také o výsadby dřevin mimo les, u kterých se podpořilo 429 akcí a za více než 56 mil. Kč. Velkou oblibu měla také opatření na tvorbu a obnovu mokřadů, v roce 2025 bylo podpořeno 205 žádostí v částce 33,8 mil. Kč. Také bylo podpořeno

Tabulka 11 Čerpání finančních prostředků z Programu péče o krajinu (PPK B) v letech 2016–2025																				
Název dotačního titulu	2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023		2024		2025	
	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n
Péče o přírodní a přírodě blízké biotopy a biotopy druhů uvedených v červených seznamech ve volné krajině – B1 např. sečení, výřez křovin na podporu zvláště chráněných druhů	16,5	366	23,8	539	18,9	625	18,9	389	21,5	455	25,6	466	30,5	443	24,1	361	22,4	343	26,7	350
Péče o krajinné prvky – B2 např. výsadba ovocných a neovocných dřevin, ošetření památných stromů	11,7	228	4,9	135	11,3	155	16,5	298	51,2	581	8,6	169	7,8	139	4,5	68	2,8	31	4,7	69
Tvorba krajinných prvků – B3											25,2	225								
Celkem	28,1	594	28,7	674	30,2	780	35,3	687	72,7	1036	59,4	860	38,3	582	28,6	429	25,2	374	31,4	419

n – počet žádostí

Tabulka 12 Přidělené finanční prostředky z programu Národní plán obnovy – Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (podprogram 165) na roky 2022–2025								
Plněný indikátor	Rok 2022		Rok 2023		Rok 2024		Rok 2025	
	mil. Kč	Počet žádostí	mil. Kč	Počet žádostí	mil. Kč	Počet žádostí	mil. Kč	Počet žádostí
Zlepšení druhové a prostorové skladby lesa	0	0	1,1	7	7,2	41	15,66	79
Péče o cenné nelesní terestrické biotopy	4,4	59	35,8	250	54,7	390	74,9	769
Tvorba a obnova mokřadů (vč. tůní a malých vodních nádrží)	7,3	75	15,6	130	20,9	162	33,8	205
Revitalizace a renaturace vodních toků	0,3	1	0,2	1	0,2	2	0,1	2
Výsadba dřevin mimo les	7,4	46	29,3	164	66,4	263	56,2	429
Celkem	19,4	181	82,0	552	149,4	858	180,6	1 484

Pozn. Tabulka vyjadřuje finanční prostředky přidělené v rozhodnutích o poskytnutí dotací z programu NPO–POPFK včetně množství žádostí, které mají plnění v daném roce

79 žádostí na zlepšení druhové a prostorové skladby lesa za více než 15 mil. Kč.

Podprogram 165 měl významný přínos pro obnovu přirozených funkcí krajiny v podobě zakládání krajinných prvků, realizaci výsadeb (box 20), tvorbě tůní a mokřadů sloužících nejen k zajištění zadržení vody v krajině, ale také obnově cenných habitatů pro chráněné druhy živočichů. Velmi úspěšná byla opatření zaměřená na péči o cenné nelesní terestrické biotopy (box 21).

V roce 2025 byly finalizovány studie, které byly podpořeny z Podprogramu 166 – Komplexní vodohospodářské studie. Celkem bylo vyhotoveno 34 studií za 31,8 mil. Kč.

Do podprogramu 167 – Opatření k naplňování komplexních vodohospodářských studií bylo možné žádat na realizaci opatření navržených v komplexních vodohospodářských studiích z Podprogramu 166. Bylo zde podpořeno a realizováno celkem 26 žádostí v celkové částce 4,58 mil. Kč.

3. 4 Podpora administrace dotací jiných poskytovatelů

Pavel Štěrbá

AOPK ČR se dlouhodobě podílí na dalších dotačních programech zejména zpracováváním odborných posudků pro poskytovatele dotace či vydávání stanovisek. V roce 2025 konzultovala připravované záměry a vydávala odborné posudky žadatelům do Operačního programu Životní prostředí (OPŽP), Národního programu Životního prostředí (NPŽP) včetně NPŽP–NPO (financovaného z Národního plánu obnovy), Operačního programu Spravedlivá transformace (OPST) a Integrovaného regionálního operačního programu (IROP). Posledně jmenovaný program je v gesci Ministerstva pro místní rozvoj.

Různou měrou se AOPK ČR dlouhodobě podílí na administraci dotačních programů, které jsou v gesci Ministerstva zemědělství.

Probiodiverzitní výsadby na Havlíčkobrodsku

Simona Jakešová

Výsadby dřevin přispívají ke zlepšení ekologického stavu krajiny, posílení jejích přirozených funkcí a zvýšení krajinné hodnoty území. Je však nutné zohlednit charakter konkrétní lokality a způsob využívání okolní krajiny. Cílem není pouze vysazení co největšího množství stromů, ale především vhodné doplnění krajinné struktury.

Zemědělská krajina je mnohde tvořena rozsáhlými bloky orné půdy s minimálním zastoupením rozptýlené zeleně. Zakládání liniových a skupinových výsadeb proto slouží zejména k jejímu prostorovému členění a podpoře biodiverzity. Současně je nutné navrhovat výsadby tak, aby nedocházelo ke změně charakteru otevřených stanovišť nebo k omezení druhů vázaných na zemědělské prostředí. Proto je vhodné využívat druhově pestré výsadby domácích dřevin kombinující stromy a keře, které plní ekologickou i krajinnotvornou funkci.

Nedílnou součástí realizace je ochrana nově vysazených dřevin. Mladé výsadby jsou v prvních letech po založení nejvíce ohroženy poškozením zvěří nebo mechanickými vlivy, proto je nutné jejich kotvení a instalace ochranných prvků, případně oplocení keřových skupin. Stejně důležitá je následná péče zahrnující závlivku, kontrolu kotvení, odplevelování a výchovné řezu stromů.

Na podzim v roce 2022 byla z NPO–POPFK realizována liniová výsadba dřevin v katastrálním území Havlíčkův Brod na trase od Soprový kaple směrem k samotě u Jůzlů. Cílem opatření bylo rozdělení většího bloku orné půdy a založení krajinného prvku v místě původní cesty.

Výsadba byla navržena jako kombinace stromového a keřového patra s využitím domácích druhů dřevin odpovídajících místním podmínkám. Z listnatých stromů byly vysazeny například dub letní a bříza bělokorá, doplňují je jablonoň obecná, třešň ptačí, třešň obecná, višň obecná, slivoň švestka, hrušň obecná a jeřáb obecný. Součástí opatření jsou také jehličnaté dřeviny (borovice lesní) a skupiny keřů tvořené mimo jiné lískou obecnou, vrbov jívou, hlohem obecným, trnkou obecnou, růží šípkovou, kalinou obecnou, brslenem evropským, ptačím zobem a bezem černým. Keře byly vysazovány do skupin různé velikosti tak, aby vznikl prostorově členěný liniový prvek.

Součástí realizace bylo kotvení stromů a instalace ochrany proti poškození zvěří včetně oplocení keřových skupin. Na provedenou výsadbu navazuje pětiletá následná péče. Postupně tak vzniká stabilní krajinný prvek přispívající k členění zemědělské krajiny v okolí Havlíčkova Brodu.

Bylo vysazeno 647 kusů dřevin. Celkové způsobilé výdaje dosáhly 255 116 Kč včetně DPH, dotace 250 000 Kč.

Foto

- 1. Keře a ovocné stromy podél cesty
- 2. Osázená cesta v otevřené krajině
- 3. Ovocné stromy a keře v oplocenkách

Všechna foto Václav Hlaváč

Management luk s hořci hořepníky v jižních Čechách

Jitka Štěrbová

Nedaleko Tábora je uprostřed velikého lesního komplexu ne-nápadná louka. Díky pravidelné a vhodně načasované seči tu koncem léta rozkvétají desítky zákonem chráněných rmodrých hořců hořepníků (*Gentiana pneumonanthe*).

Hořce hořepníky jsou krátkovéké trvalky, jejich malá semínka dokáží vyklíčit jen na holé půdě. Pro klíčení je tedy potřeba zajistit, aby louka nebyla příliš zapojená. Aby vrstvy mechů, trav a třeba i napadaného listí nepřekážely semínkům v klíčení. Na větších plochách se takové mezery v porostech dělají technikou, jedna z osvědčených metod je použití vertikutátoru. Po vyhrabání strojem nastupují lidé s hráběmi a důkladně všechnu vyhrabanou hmotu nakupí a odneseí z louky.

Taková pěkně vyčištěná louka se potom poseče hodně brzy. Tak brzy, že to vypadá, že na louce ani není dostatek trávy k posečení – koncem května. Proč? Protože hořce kvetou koncem léta, pokud by se kosila louka později, zkrácené nakvétající lodyhy by musely dát více energie do opětovného růstu a vykvetly by pozdě, tak pozdě, že už by nemusely vytvořit semena. A i když to v květnu nevypadá, časně jarní seč dokáže oslabit konkurenční třtinu křovištní, která se na louce rozrůstá a spolu s hořcem kvete až koncem léta, kdy by bez oslabování mohla hořce i jiné rostliny nepěkně utlačovat. Dříve zde byly termíny posunuté až do poloviny června, měnící klima ale bylo důvodem pro změnu přístupu k péči.

Poté, co hořce odkvetou a vysemení, probíhá ještě podzimní seč. Pečliví sekáči obsékají odkvetlé lodyhy a semínka se pak vysévají do mezer v louce. Na malé louce uprostřed lesa tak lze každoročně pozorovat záplava modrých květů, která by ale bez citlivé péče těžko rozkvétala.

Péče o louku je financována z PPK B a v roce 2025 i z NPO–PPFK. ■

Foto

1. Květ hořce hořepníku
2. Předjarní výhrab na podporu hořepníků v lokalitě na Sýkorce
3. Rozkvetlá louka s hořci hořepníky
4. Zajištění péče o lokalitu Sýkorka – seč
5. Tobolky se semínky hořce hořepníku

Všechna foto Jitka Štěrbová

3. 4. 1 Operační program Životní prostředí 2021+

Kateřina Kujanová, Jaroslava Haurová

V programovém období 2021–2027 je administrace žádostí do Operačního programu Životní prostředí (OPŽP) rozdělena na projekty spadající do Projektového schématu AOPK ČR (podrobněji kap. 3.3.2) a projekty mimo Projektové schéma. K žádostem do specifického cíle 1.3 – Adaptace na změnu klimatu, opatření 1.3.1 – Podpora přírodě blízkých opatření v krajině a sídlech (s výjimkou podaktivity 1.3.1.2.2 – Zavádění půdoochranných technologií) a 1.3.2 – Zpracování studií a plánů a 1.3.11 – Podpora přírodě blízkých opatření v krajině a sídlech–ERDF, a dále k žádostem do specifického cíle 1.6 – Příroda a krajina, opatření 1.6.1 – Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcennější části přírody a krajiny – 1.6.3 – Modernizace a rozvoj záchranných stanic (s výjimkou modernizace a rozvoje záchranných center CITES pro ohrožené druhy živočichů) mimo Projektové schéma zpracovává AOPK ČR závazný odborný posudek. Příjem žádosti o posudek a jeho vydání zajišťují regionální pracoviště. Ta také poskytují žadatelům odborné konzultace při přípravě projektu, vydávají stanoviska k případným věcným změnám projektu a závazná stanoviska zpracovatele odborného posudku (dříve stanovisko k ZVA) nebo provádějí kontrolu výstupu projektu. Činnosti související s administrací žádostí do OPŽP zajišťované ze strany AOPK ČR stanoví Dohoda mezi AOPK ČR a Ministerstvem životního prostředí z října 2022. Spolupráce AOPK ČR a SFŽP ČR je upřesněna oboustranně schváleným protokolem z ledna 2024.

V roce 2025 AOPK ČR přijala 157 žádostí o posudek a 97 posudků bylo vydáno (19 bylo staženo žadatelem, 2 žádosti obdržely zamítavé stanovisko, několik posudků bylo vydáno až v roce 2026). Ve SC 1.3 bylo vydáno celkem 29 posudků. Ve SC 1.6 bylo vydáno celkem 68 posudků a v rámci tohoto SC bylo vydáno 10 stanovisek zpracovatele odborného posudku. Během roku byly vyhlášeny výzvy zaměřené na úpravu lesních porostů, veřejnou zeleň a zpracování studií a plánů v rámci SC 1.3 a výzvy zaměřené na prevenci škod způsobených šelmami a dravci v SC 1.6, o které byl největší zájem ze strany žadatelů. Výzvy jako vodní a vegetační krajinné prvky a prevence škod způsobených šelmami a dravci probíhají již od začátku programového období, pouze s pozměněnými podmínkami. Naopak během roku skončil příjem žádostí u výzvy zacílená na zprůchodnění migračních překážek pro vodní a suchozemské živočichy. Podrobnosti [tabulka 13](#).

3. 4. 2 Národní program Životní prostředí – Národní plán obnovy (NPŽP–NPO)

Jaroslava Haurová

Od poloviny roku 2023 se AOPK ČR podílí na administraci žádostí v rámci Národního programu Životního prostředí financovaného z Národního plánu obnovy (NPŽP–NPO). Vydávání odborných posudků funguje ve stejném režimu, jako je tomu u OPŽP mimo Projektové schéma AOPK ČR.

V roce 2025 AOPK ČR vydala 38 odborných posudků z 2 probíhajících výzev. Výzva č. 7/2025 byla cílená na biologickou likvidaci komárů v CHKO Poodří, Litovelské Pomoraví a Soutok. Byly podány 2 žádosti, probíhala pouze od března do července. Další výzvou byla výzva č. 13/2024, která probíhala již od roku 2024. Byla zaměřena na podporu tvorby nových a stávajících vegetačních prvků a struktur, včetně opatření proti vodní a větrné erozi, celkem bylo podáno 35 žádostí. Podrobnosti [tabulka 14](#).

3. 4. 3 Dotační programy v působnosti MZe včetně Společné zemědělské politiky

Klára Čámská, Jiřina Hejdová, Jakub Starý

AOPK ČR se podílí na administraci některých dotačních programů, které jsou v působnosti Ministerstva zemědělství ČR (MZe). AOPK ČR vydává stanoviska k některým žádostem o dotace v rámci projektových intervencí a k záměrům založení Agrolesnických systémů. Ve stanoviscích jsou posuzovány potenciální dopady záměrů na přírodu a krajinu. AOPK ČR také vydává souhlasná vyjádření k úpravě podmínek intervence pro Agroenvironmentálně-klimatická opatření.

Operační program Rybářství na období 2021–2027

Operační program Rybářství je nástrojem čerpání prostředků z Evropského námořního, rybářského a akvakulturního fondu

Tabulka 14 Výzvy NPŽP–NPO, ke kterým AOPK ČR zpracovává odborné posudky včetně počtu podaných žádostí o posudek vyjadřujících zájem žadatelů o dané téma.			
Podoblast	Výzva NPŽP–NPO – zaměření výzvy (přijem žádostí)	Počet podaných žádostí o odborný posudek	Počet vydaných odborných posudků
7.1	Výzva č. 7/2025 – Biologická likvidace komárů (17. 3. 2025–14. 7. 2025)	2	2
4.2	Výzva č. 13/2024 – Tvorba a obnova krajinných prvků (20. 11. 2024–30. 6. 2025)	35	18
Celkem		37	20

(ENRAF) v programovém období 2021–2027 a přispívá především k plnění cílů Společné rybářské politiky, Zelené dohody pro Evropu a Víceletého národního strategického plánu pro akvakulturu.

V České republice je OP Rybářství zaměřen na odvětví sladkovodní akvakultury a jeho hlavním cílem je konkurenceschopná, odolná a udržitelně se rozvíjející akvakultura, což je zároveň hlavní cíl pro oblast akvakultury definovaný v Zelené dohodě a v navazující strategii Evropské komise „Od zemědělce ke spotřebiteli“.

AOPK ČR je členem Monitorovacího výboru Operačního programu (OP) Rybářství, který byl ustanoven Ministerstvem zemědělství. Výbor posuzuje provádění programu a pokrok při plnění milníků a cílů, schvaluje metodiku a kritéria použitá při výběru operací, včetně jakýchkoli jejich změn, závěrečnou zprávu o výkonnosti programu a plán hodnocení spolu s veškerými jeho změnami.

AOPK ČR je členem odborné skupiny OP Rybářství. Ta má na starosti stanovení analýzy potřeb odvětví rybářství a vymezení základních aktivit podporovaných z ENRF (Evropský námořní a rybářský fond), projednávání návrhu nařízení o ENRF, nařízení č. 508/2014 a delegovaných a implementačních aktů ENRF, vypracování VNSPA (Víceletý národní strategický plán pro akvakulturu pro období 2021–2030) a přípravu OP Rybářství.

Strategický plán Společné zemědělské politiky 2023–2027

AOPK ČR vydávala i v roce 2025 stanoviska MŽP pro žádosti o dotace ve vybraných projektových intervencích Programu rozvoje venkova v rámci Strategického plánu Společné zemědělské politiky 2023–2027. Stanoviska vydává pro celé území ČR mimo území národních parků. V roce 2025 to bylo 311 stanovisek MŽP k poskytnutí dotace, nejvíce k intervenci 36.73 Investice do lesnické infrastruktury (127). Větší počet stanovisek byl vydán také k intervenci 52.77 LEADER (neproduktivní infrastruktura v krajině – 65, lesní a polní cesty, stezky – 33, budování pastevní areálů – 5 a prvky ÚSES a protierozní opatření – 4). Dále byla stanoviska vydávána pro intervence 46.73 Pozemkové úpravy, kde je žadatelem Státní pozemkový úřad (55), 49.75 Zahájení činnosti mladých zemědělců, (konkrétně k budování pastevních areálů – 15), 44.73 Přeměna porostů náhradních dřevin (5) a 40.73 Vodohospodářská opatření v lesích (2).

Agroenvironmentálně-klimatická opatření (AEKO)

Cílem intervence je podpořit způsoby využití zemědělské půdy, které jsou v souladu s ochranou a zlepšením životního prostředí, krajiny a jejich vlastností. Opatření podporuje zachování obhospodařovaných území vysoké přírodní hodnoty, přírodních zdrojů, biologické rozmanitosti a údržbu krajiny.

Největší část rozpočtu AEKO je cílena na extenzivní péči o trvalé travní porosty (podopatření Ošetřování extenzivních travních porostů) a zahrnuje také konkrétní způsoby

hospodaření ve zvláště chráněných územích (včetně ochranných pásem národních parků) a na plochách v soustavě Natura 2000 nebo na plochách s výskytem vybraných biotopů či druhů ve volné krajině. AOPK ČR má působnost pro AEKO v CHKO, v maloplošných chráněných územích národní kategorie mimo CHKO a národní parky a na cenných biotopech a v místech výskytu cílových druhů ve volné krajině (mimo vojenské újezdy a EVL). Do podopatření Ošetřování extenzivních travních porostů náleží dvanáct dotačních titulů s dalším podrobnějším rozdělením (jako je různý termín první seče či možnost podzimního přepasení porostu). Nástrojem pro jejich vymezení je vrstva ENVIRO v evidenci zemědělské půdy LPIS. V chráněných územích přiřazuje AOPK ČR tyto dotační tituly: Mezofilní a vlhkomilné louky hnojené a nehnojené, Horské a suchomilné louky hnojené a nehnojené, Trvale podmáčené a rašelinné louky, Ochrana chřástala polního, Ochrana modrásků, Druhově bohaté pastviny, Suché stepní trávníky a vřesoviště, Málo úživné pastviny, Platba na výsledek (v tomto období pilotně v CHKO Železné hory) a Obecná péče o extenzivní louky a pastviny. Mimo chráněná území (v tzv. „volné krajině“) vymezuje AOPK ČR čtyři tituly: Trvale podmáčené a rašelinné louky, Ochrana chřástala polního, Ochrana modrásků a Suché stepní trávníky a vřesoviště.

Orgány ochrany přírody stanovují dotační tituly s vhodnými podmínkami hospodaření pro daný biotop či cílové druhy obvykle na pět let dopředu. Víceletá doba platnosti titulu na konkrétním pozemku zaručuje stabilní péči o porost. Při výběru titulu vycházejí pracovníci AOPK ČR především z diagnostiky porostu z mapování biotopů Natura 2000 a Nálezové databáze ochrany přírody. Při rozhodování o podmínkách managementu berou v potaz také krajinný kontext a reálné možnosti hospodáře (udržitelnost péče).

AOPK ČR vydává prostřednictvím aplikace v LPIS souhlasná stanoviska, kterými v daném roce upravuje některé podmínky managementu na konkrétních travních porostech z důvodu ochrany přírody. V roce 2025 vydala 1 065 těchto souhlasných stanovisek celkem pro 5 635 dílů půdních bloků (DPB). Nejčastěji byla vydávána souhlasná vyjádření k vynechání jedné seče nebo pastvy (1 902 DPB). Byl vydán také velký počet souhlasů s odložením seče nebo pastvy (1 529 DPB), se změnou povinnosti seče nedopasků (497 DPB), provedením smykování (450 DPB) a provedením mulčování nedopasků (261 DPB). Dále byla udělena souhlasná stanoviska s provedením mulčování (220 DPB), se stanovením dřívějšího termínu seče nebo pastvy (191 DPB), provedením přísevu (109 DPB), s provedením obnovy (92 DPB), provedením vápnění (65 DPB) nebo např. s příkrmem zvířat (58 DPB). Na 102 DPB s titulem Druhově bohaté pastviny byla souhlasem umožněna zimní pastva zvířat.

Nově vydávala AOPK ČR stanoviska prostřednictvím LPIS také k zásahu do ekologicky významného prvku mokřad. Toto souhlasné stanovisko je klíčové pro zemědělce, kteří žádají o dotaci na péči o krajinný prvek mokřad evidovaný v LPIS. Dotaci na seč či pastvu a další údržbu mokřadu je možné získat právě jen se souhlasem orgánu ochrany přírody, který vyhodnotí, zda je údržba mokřadu potřebná či nikoliv. V roce 2025 bylo vydáno 98 souhlasných stanovisek pro 159 DPB s evidovanými mokřady.

Společná zemědělská politika

V roce 2025 pokračovalo naplňování Strategického plánu Společné zemědělské politiky (SZP) 2023–2027. AOPK ČR se podílela na implementaci (viz předchozí kapitoly) i na připomínkování návrhů úprav nařízení vlády a modifikace Strategického plánu. Zástupci AOPK ČR se účastnili jednání Monitorovacího výboru Strategického plánu SZP.

3. 4. 4 Integrovaný regionální operační program (IROP)

Franziska Rosalie Jansa Soukupová

IROP je zkratkou pro Integrovaný regionální operační program, jehož specifický cíl 2.2 Zelená infrastruktura měst a obcí se zaměřuje na revitalizaci intravilánových veřejných prostranství s cílem zlepšení mikroklimatu v území, snížení tepelného ostrova měst, vyrovnání klimatických extrémů, šetrného využívání dešťové vody a zvýšení biodiverzity. Je dotován z evropských fondů a spravován Ministerstvem pro místní rozvoj. Hodnocení a konzultace provádí Centrum pro regionální rozvoj. AOPK ČR byl pověřena k vydávání stanovisek k projektům na podporu a tvorbu zelené infrastruktury.

V roce 2025 byla v rámci SC 2.2 IROP otevřená výzva 77. pro metropolitní a aglomerační oblasti a 65. pro oblast Hlavního města Prahy. U 63. a 64. výzvy, kde byl příjem žádostí ukončen v roce 2024, pokračovali žadatelé v realizaci projektů, která by dle podmínek výzev měla být dokončena nejpozději do konce října roku 2027. U 65. výzvy byla kvůli sníženému čerpání snížena alokace a část prostředků byla převedena do 117. výzvy IROP – Integrovaný záchranný systém – Praha SC 2.1.

Za rok 2025 AOPK ČR obdržela 34 žádostí o stanovisko, vydala 32 kladných stanovisek, 12 žádostí bylo pozastaveno a vydala 25 změnových stanovisek. Desítky projektů byly konzultovány ve spolupráci s odbornými pracovníky z regionálních pracovišť. Konzultace s žadateli a projektanty umožnily upravení projektových záměrů, tak, aby co nejlépe naplňovaly kritéria výzvy a maximálně využily potenciál zelené a modré infrastruktury řešeného území. Užitečným nástrojem v opoře pro hodnocení projektů se ukázala kalkulačka AV ČR – Hodnocení ekobenefitů, která umožňovala vypočítat chladicí výkon u stávající i nově navržené vegetace a napomohla k řešení sporů týkajících se přínosu projektů. Dále během roku 2025 AOPK ČR započala s věcnými kontrolami dodržování specifických pravidel.

V březnu 2025 byly výsledky projektů prostřednictvím konzultací prezentovány veřejnosti na 10. společné konferenci AOPK ČR a FŽP ČZU s tématem Zelená

infrastruktura. Školení regionálních pracovníků proběhlo na zářijovém setkání dendrologů. Koordinační pracovníci IROPu se zúčastnili mezinárodního bienále Krajinářské architektury, kde načerpali znalosti ohledně adaptace sídel na změnu klimatu za pomoci nejnovějších poznatků a případových studií z celého světa. V neposlední řadě se pracovníci IROP snažili například implementovat zkušenosti ze specifického cíle 2. 2 Zelená infrastruktura ve veřejném prostranství měst a obcí do Národního plánu obnovy přírody, v rámci tematické skupiny Obnova sídelních ekosystémů.

3. 4. 5 Operační program Spravedlivá transformace (OPST)

Jaroslava Haurová

Na základě Dohody s Ministerstvem životního prostředí vydává AOPK ČR odborné posudky pro žádosti do Operačního programu Spravedlivá transformace 2021–2027 (OPST). Vydávání odborných posudků probíhá ve stejném režimu, jako je tomu u OPŽP mimo Projektové schéma AOPK ČR. OPST je zaměřen na řešení negativních dopadů odklonu od uhlí v nejvíce zasažených regionech – Karlovarském, Moravskoslezském a Ústeckém kraji (v tzv. uhelných regionech).

AOPK ČR zajišťuje činnosti v oblasti Obnova území. V rámci této oblasti je několik podoblastí a to koncepce a příprava projektů, příroda a krajina a veřejné služby a sport. Zde AOPK ČR vydává posudky na cílené aktivity. V rámci podoblasti koncepce a příprava projektů se jedná o aktivitu 1 – Plánování a koordinace území a aktivitu 3 Zpracování studie systému sídelní zeleně, územní studie krajiny a plánu územního systému ekologické stability. V rámci podoblasti příroda a krajina vydává AOPK ČR posudky do všech aktivit. A v rámci podoblasti veřejné služby, kultura, sport a rekreace se jedná o aktivitu 3 Regenerace brownfieldů pro účely s veřejným zájmem pouze v části budování veřejných prostranství (např. náměstí, parků apod.), a to pro téma sídelní zeleně včetně přírodě blízkých vodních prvků.

V roce 2025 bylo vyhlášeno celkem 5 výzev, pro které AOPK ČR vydává odborný posudek, nicméně byl vyhotoven pouze 1 odborný posudek. Další výzvy, spadající do oblasti Obnova území – příroda a krajina, byly vyhlášeny již v polovině roku 2023 a příjem žádostí je ukončen až v roce 2026. V roce 2025 bylo celkem podáno 5 žádostí a vyhotoveny 4 odborné posudky.

4. Výzkum a monitoring biodiversity | Karel Chobot

Odborná podpora ochrany přírody v ČR je založena na datech a hlavní aktivitou, která data o biodiverzitě přináší, je její monitoring. Monitoring biodiversity na úrovni sledování druhů a jejich populací a přírodních stanovišť a jejich kvalitativních parametrů je v podstatě i hlavní výzkumnou činností AOPK ČR. Nejde totiž o rutinní automatizované činnosti podobné jako v jiných případech monitoringu. V případě biodiversity je třeba aktivní přístup a bádání, mnohdy představitelné jako spektrum drobných výzkumných otázek a reflexí, samozřejmě v jednotném metodickém rámci. Ten umožňuje celostátní analýzy a interpretace, detailní charakter však umožňuje i dílčí výsledky standardně výzkumného charakteru. Monitoring biodiversity má povahu jednak monitoringu na trvalých plochách, jednak systematického mapování. Tyto dva přístupy jsou pak doplňovány lokálními průzkumy či hodnoceními.

Práce v rámci sledování stavu biotopů a evropsky významných druhů v roce 2025 probíhaly externě na základě přiděleného rozpočtu – který je již více než desetiletí na stále stejné úrovni a fakticky tedy klesá – a interně díky pracovníkům AOPK ČR. Organizace sledování stavu je završována přebíráním hotových děl a kontrolou jejich kvality, data z nich jsou poté hodnocena v různých kontextech.

Monitoring biodiversity zahrnuje vedle sběru dat i jejich efektivní správu i interpretaci. Monitoring biodiversity na AOPK ČR zahrnuje především sledování stavu druhů a biotopů, s ohledem na naplňování závazků z evropské i tuzemské legislativy. Výstupy sledování stavu jsou využívány pro analýzy na lokální, národní i mezinárodní úrovni, jsou podkladem pro základní indikátory biodiversity v ČR i v Evropě. Na jeho základě jsou zpracovávány červené seznamy hodnotící dle standardních kritérií ohrožení druhů. Vedle tohoto univerzálního hodnotícího schématu je ale jedním z nejdůležitějších interpretačních procesů stanovení stavu evropsky významných druhů a přírodních stanovišť. To je výstupem hodnotících zpráv dle článku 17 směrnice o stanovištích a článku 12 směrnice o ptácích, které jsou podávány v šestiletých cyklech. V roce 2025 byla opět (už počtvrté) uzavřena a vyhodnocena další šestiletá perioda (box 22).

Součástí monitoringu biodiversity je i správa nálezových dat druhů v Nálezové databázi ochrany přírody. V databázi je prováděna validace a garance dat v zájmu ochrany přírody. V jejím prostředí jsou ukládány a zveřejňovány údaje i mimo systém pravidelného monitoringu. Výstupy hodnocení jsou publikovány v prostředí Portálu ISOP. Využíváno je prostředí ESRI storymap.

Snahou AOPK ČR je většinu dat poskytovat veřejně. Nálezová data druhů jsou z převažující části (99,5 % celého obsahu) zveřejněna v prostředí Nálezové databáze ochrany přírody, pouze data o druzích citlivých jsou předmětem žádostí a smluv o poskytnutí dat pro specifický účel (v roce 2025 bylo vyřízeno 15 žádostí o nálezová data). Výsledky mapování biotopů jsou v plném rozsahu zveřejněny na adrese

<https://data.nature.cz>. Konsolidovaná vrstva ekosystémů (KVES) ve všech verzích je zveřejněna na téže adrese.

V rámci monitoringu biodiversity probíhají semináře. Z nich je nejrozsáhlejší pravidelný předjarní interní seminář ke sledování stavu. V roce 2025 proběhl v Koutech u Ledče (214 účastníků). Seminář slouží jako shrnutí výstupů z monitoringu, prostor pro formulaci či diskusi nad dílčími úkoly a dvoudenní konference k aktuálním oborovým poznatkům.

V říjnu se uskutečnil v Přimdě ornitologický seminář s 36 účastníky zaměřený na zprávy z monitoringu ptáků a další ornitologické zajímavosti.

V listopadu se konal na Vysočině také tradiční přednáškami bohatě obsazený herpetologicko-batrachologický seminář, kterého se zúčastnilo 81 posluchačů. Tématem bylo zhodnocení monitoringu a mapování obojživelníků a plazů a předávání si zkušeností s nejen praktickou ochranou těchto skupin.

Projekty monitoringu

Projekt „Monitoring a mapování vybraných druhů rostlin a živočichů a sledování předmětů ochrany chráněných území“, známý pod akronymem OP „MON3“, probíhá od začátku roku 2024. Zaměřuje se na rozšiřování a aktualizaci informací o výskytu a stavu přírodních stanovišť a druhů živočichů, rostlin a hub včetně evropsky významných či zvláště chráněných. Projekt pokrývá dvě úzce propojené oblasti. První je mapování a monitoring – systematický sběr údajů o výskytu druhů nebo jejich podrobné sledování v ČR podle jednotně stanovených metodik. Druhá část se věnuje sledování předmětů ochrany – sběru podrobných informací o předmětech ochrany v chráněných územích.

Shromážděná data poskytují další cenné informace o přírodních biotopech, výskytu a populacích druhů a slouží jako ukazatele stavu ekosystémů, pro efektivní ochranu přírody a plánování péče o chráněná území. Data dále slouží jako podklady pro rozhodování na všech úrovních veřejné správy.

V roce 2025 pokračovalo celorepublikové terénní mapování vybraných nepůvodních a invazních druhů na projektu „Mapování a monitoring invazních druhů“ (OP „InvaMap“) v souladu s projektovým plánem. Po vyhodnocení první mapovací sezóny 2024 došlo na základě odborné diskuze k úpravě metodických materiálů a optimalizaci podkladů pro další sběr dat. Projektový tým dále posílil mezi-institucionální spolupráci prostřednictvím školení inspektorů Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského a pracovníků Povodí Ohře a podílel se na organizaci celostátního setkání odborníků na invazní druhy v rámci tzv. invazní platformy. V nálezové databázi je k 31. 12. 2025 evidováno v rámci projektu přibližně 25 000 záznamů živočichů (z toho cca 2 100 pozitivních

Hodnotící zprávy dle směrnice o stanovištích

Karel Chobot

Hodnotící zprávy v roce 2025 shrnuly aktuální situaci přírodních stanovišť a evropsky významných druhů. Pokud bychom hodnotili plnění trendu postupného nárůstu příznivě hodnocených, jsme mu obecně blízko v případě druhů. V případě stanovišť však oproti minulému období došlo k výraznému poklesu příznivě hodnocených. Ten je způsoben hlavně dostupností dat z minulé fáze mapování a jejich využitím pro výpočet trendů rozlohy a kvality. Ta se za posledních dvanáct let (časový rámec pro trend) zhoršila. I přes dílčí úspěch v rámci chráněných území je celostátní kvalitativní trend habitatů skutečně negativní a data z mapování biotopů jej potvrzují. V tomto případě je dostupnost českých celonárodních detailních dat o biotopech prvkem omezujícím datově nepodložený optimismus, ke kterému v některých jiných zemích mnohdy dochází. U druhů optimistický nárůst počtu příznivého hodnocení na druhou stranu vyvažuje nárůst i nepříznivě hodnocených druhů i nárůst druhů hodnocených jako neznámé. Takových by mělo teoreticky ubývat, ale v nich jsou obsaženy druhy jednak nově zjištěné ale i běžné, u kterých kvůli klesajícím kapacitám monitoringu nebyl dostatek dat na jejich vyhodnocení. ■

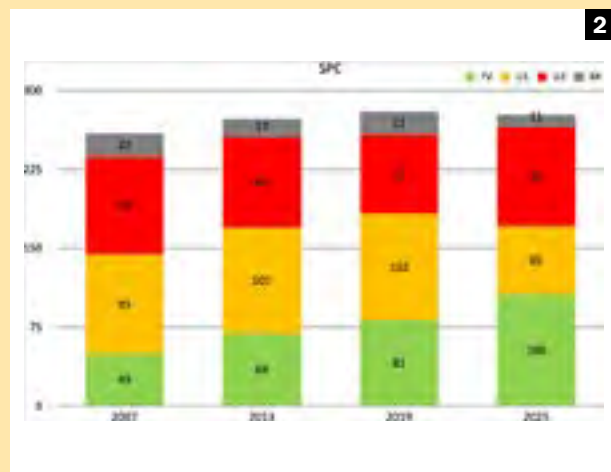
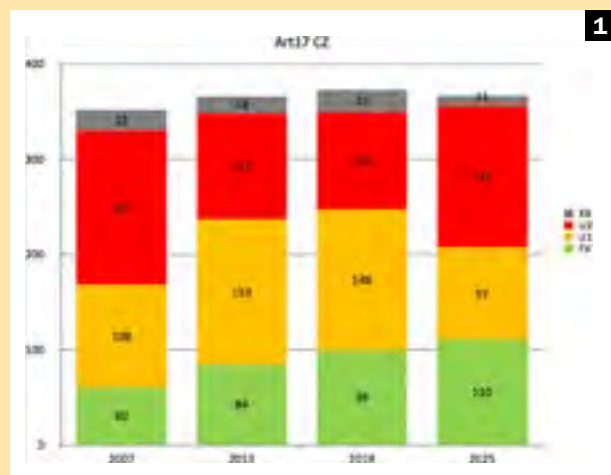
Graf 1. Hodnocení stavu z hlediska ochrany (výsledky reportingu dle čl. 17 Směrnice o stanovištích) – celkový přehled

Graf 2. Hodnocení stavu evropsky významných druhů

Graf 3. Hodnocení stavu přírodních stanovišť z hlediska ochrany.

Legenda jednotlivých grafů

FV: příznivý stav
U1: nepříznivý nedostatečný stav
U2: nepříznivý špatný stav
XX: neznámý stav

nálezů) a přibližně 60 000 pozitivních nálezů rostlin, což představuje významný nárůst datové základny pro další rozhodovací procesy. Současně byla dokončena příprava zadávací dokumentace pro analytické veřejné zakázky, čímž byly vytvořeny podmínky pro jejich postupné vyhlášení v letech 2026–29.

4. 1 Sledování stavu biotopů

Iva Hönigová

Sledování stavu biotopů se provádí prostřednictvím aktualizace vrstvy mapování biotopů (VMB) a tzv. monitoringem biotopů, tj. zápisem opakovaných fytocenologických snímků na trvalých monitorovacích plochách. Mapování biotopů je velkorysým konceptem vzniku a následné údržby celoplošné informace o výskytu a stavu přírodních a zčásti i nepřírodních biotopů na celém území České republiky. Data lze považovat za průzkum stavu a dynamiky přírodních stanovišť, jsou svým rozsahem a detailem unikátní na evropské úrovni. Konkrétní náplň mapování biotopů je sice určována požadavky směrnice o stanovištích, ale její potenciální využití a analytické možnosti jdou daleko nad tento základní rámec a doposud nebyly adekvátně využity. Díky pravidelné aktualizaci mohou data sloužit nejen pro popis stavu, ale i k hodnocení trendů vývoje, mapování poskytuje také robustní datovou sadu o výskytu druhů cévnatých rostlin.

4. 1. 1 Mapování biotopů

Eva Černínová

Mapování biotopů (MB) je celoplošný průzkum stavu a dynamiky přírodních rostlinných společenstev v České republice. Mapuje se plošně včetně volné krajiny. Pozornost je věnována primárně přírodním biotopům, které tvoří pouze 16 % rozlohy území ČR, ale čím dál více se zaměřuje i na biotopy nepřírodní. Mapování probíhá průzkumem přímo v terénu, k zápisu a předání dat využívá AOPK ČR vlastní softwarové nástroje (WANAS). Grafickým výstupem je vrstva mapování biotopů, která obsahuje polygonové segmenty vymezující hranice jednotlivých biotopů v míře detailu, který je mezi evropskými zeměmi ojedinělý.

Území ČR je pro účely MB rozděleno na 3 493 okrsků. V letech 2000 až 2004 bylo provedeno první celoplošné mapování (VMB1), mimo jiné pro účely prvního vymezení soustavy Natura 2000. Na něj roku 2007 navázala druhá vlna mapování (VMB2). U přibližně 20 % okrsků má již AOPK ČR k dispozici data dokonce z třetí vlny mapování (VMB3) a u dalších přibližně 3 % jsou očekávána nejpozději po následující sezoně. Metodicky stanovený cíl je zajistit terénní průzkum každého okrsku jednou za 12 let, ale to se v posledních letech nedaří. Aktuální perioda činí minimálně 15 let. Pro návrat k 12leté periodě by bylo nutno navýšit rozpočet na mapování biotopů jednou tolik.

Na mapování biotopů se v roce 2025 podílelo 39 interních zaměstnanců AOPK ČR, 27 externistů, a na území NP Šumava zaměstnanci a dodavatelé Správy NP a CHKO Šumava. V roce 2025 byla vyhlášena veřejná zakázka na mapování biotopů o 100 částech, na základě které dodavatelé uzavřeli celkem 87 smluv o celkové hodnotě 5 333 219 Kč. Částka vynaložená na mapování biotopů na DPP byla 585 460 Kč.

I v roce 2025 se mapovaly MZCHÚ, převážně interními silami v rámci projektu „MON3“ (34 regionálních pracovníků). Navrhovaná změna projektové dokumentace tohoto projektu, která snižovala počet MZCHÚ k mapování a navyšovala jejich platbu, byla Státním fondem životního prostředí zamítnuta.

Proto i v roce 2025 bylo externí podrobné mapování MZCHÚ minimální.

Ve snaze ulehčit přepracovaným regionálním garantům byla zavedena nová kategorie regionálních garantů – tzv. létající garant, kterou zastávaly v roce 2025 dvě externistky. Rovněž byla vytvořena metodika na doplňkové mapování – tedy pro případy, kdy z různých důvodů je třeba aktualizovat pouze část mapovacího okrsku.

Přestože význam a využití vrstvy mapování biotopů, a tím pádem i nároky na její kvalitu rostou napříč státní správou, vědeckými pracovišti, soukromými ekologickými firmami, autorizovanými osobami a veřejností i v souvislosti s Nature Restoration Regulation, státní rozpočet na mapování biotopů se nijak nezvyšuje. V roce 2025 AOPK ČR disponovala 6,5 mil. Kč na veřejnou zakázku. Naštěstí končící projekt IP Life „Jedna příroda“ dokázal vyšetřit dalších téměř 600 000 Kč. Jen díky této finanční injekci se podařilo rozšířit řady externích mapovatelů o dalších 7 jedinců z řad studentů, čerstvých absolventů i již renomovaných botaniků. Z 12 nových externích mapovatelů předchozího roku ale v mapování biotopů pokračují jen dva.

4. 1. 2 Monitoring biotopů

Lada Böhmová

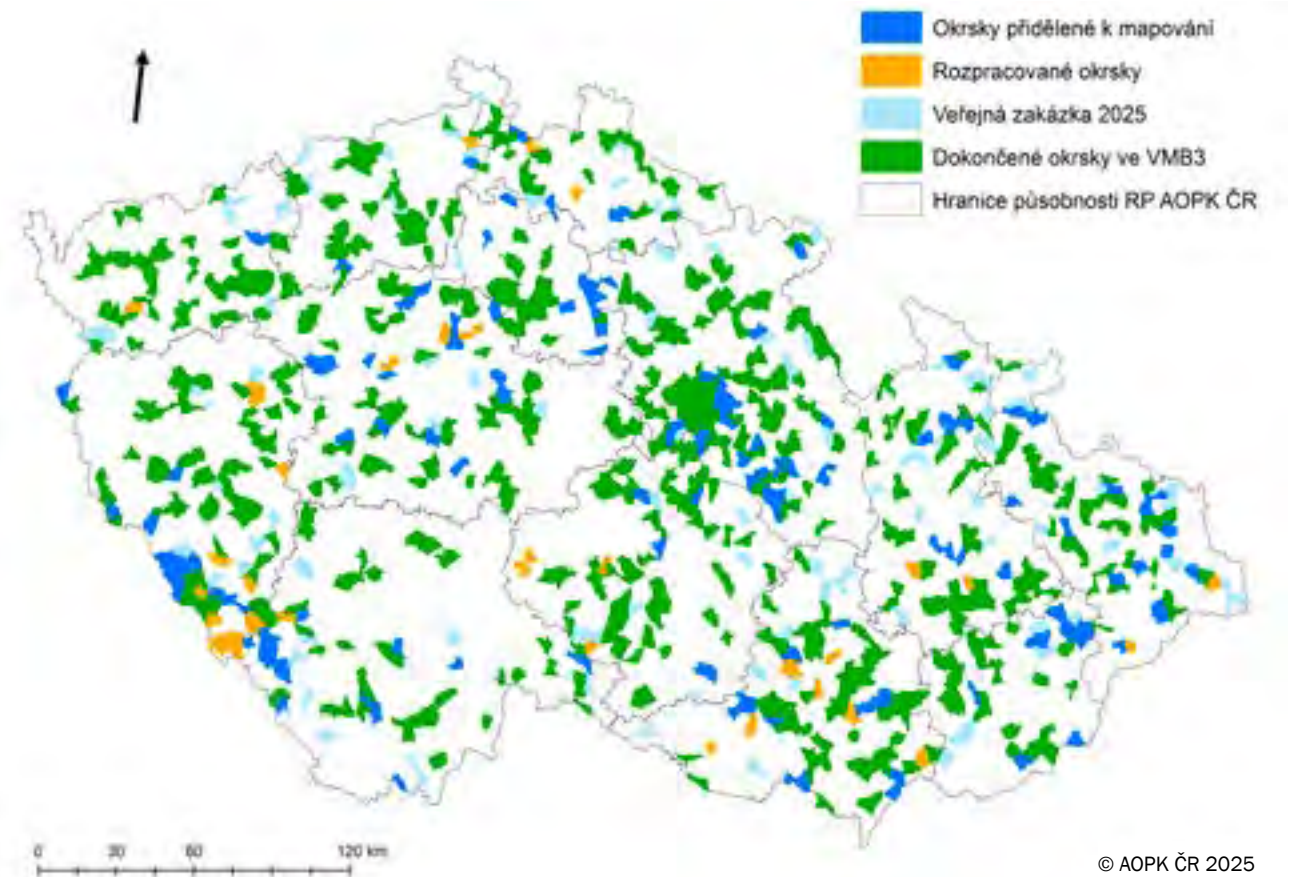
Monitoring biotopů, respektive evropsky významných biotopů dle směrnice o stanovištích, probíhá na území ČR od roku 2009

a jeho princip je založen na opakovaných fytoocenologických snímcích na trvale monitorovacích plochách (TMP).

Ideální cyklus opakování snímků je šestiletý u nelesních habitatů a dvanáctiletý u lesních. Realita je poněkud složitější, u některých ploch (aktuálně přibližně u 110) dochází ke zpoždění vlivem různých faktorů. Na jedné straně je to nedostatek odborníků na konkrétní biotopy (zejména na ty, u kterých je povinné zapisovat i mechorosty, např. R3.1 Otevřená vrchoviště či R3.3 Vrchovištní šlenky), na straně druhé pak nedostatek financí na externisty. Na monitoring biotopů je uvolněna částka 100 000 Kč.

Interní i externí monitorovatelé dostali svou každoroční dávku ploch k snímkování (int 210, ext 68). Mezi některými regiony dochází k postupnému předávání ploch, což je pozůstatek změny hranic regionálních pracovišť AOPK ČR (RP). Někde dochází k předávání i v rámci RP, zejména s ohledem na vznik nové CHKO Soutok. Požadavek na zachování stejného monitorovatele tedy přirozeně nelze stoprocentně dodržet.

Významnou část roku představovalo pokračování spolupráce s kolegy z Masarykovy univerzity (MUNI), ve vlnách se daří odstraňovat nalezené chyby v datech zaznamenaných do roku 2023 (chybně určené druhy, záměny podobných druhů, překlepy, nesrovnalosti v pokryvnostech...). Takto vyčištěná databáze bude základem pro pilotní analýzy druhového složení a vývoje české vegetace, které jsou plánovány na rok 2026. Současně započala jednání o navazující spolupráci s MUNI, tématem je revize a analýza novějších snímků včetně zapojení environmentálních proměnných a údajů o managementu. Výstupy by mohly přispět k přípravě chystaného Katalogu nepřírodních biotopů.

Obr. 1 Stav prací v třetím mapování biotopů

4. 2 Sledování stavu druhů

Lenka Jeřábková

Sledování druhů je druhým pilířem monitoringu biodiverzity na AOPK ČR. Jde o soubor aktivit, kterým se sbírají a aktualizují znalosti o výskytu a stavu druhů významných pro ochranu přírody (evropsky významné druhy, druhy zvláště chráněné, druhy vzácné a ohrožené) jednak na celostátní úrovni, jednak na úrovni jednotlivých lokalit. Data o výskytu druhů jsou jedním ze základních prvků sledování stavu, které je povinností danou evropským právem a předmětem koordinace na úrovni Evropské komise, zároveň slouží k plnění řady potřeb na národní i regionální úrovni.

Každá systematická skupina druhů má své specifické přístupy k monitoringu odpovídající tradicím daného oboru. Sledování stavu druhů navazuje jak na v ČR dlouhodobě rozvíjené aktivity, např. sledování kolonií netopýrů, monitoring ptáků či detailní opakované průzkumy lokalit cévnatých rostlin, zároveň se však v řadě případů systematické sledování zavedlo nově a představovalo tak významný impuls pro poznání ekologie a rozšíření sledovaných druhů. Monitoring je i nezbytnou součástí záchranných programů jako konceptů aktivní péče o vybrané druhy. Mapování a monitoring poskytují data využitelná analyticky nebo pro potřeby hodnocení na lokální či regionální úrovni. Navíc díky dalším výzkumným aktivitám jsou data o výskytu druhů, shromažďovaná v Nálezové databázi ochrany přírody, velmi bohatá a četná. Jsou využívána jednak pro rozhodování v praxi či hodnocení projektů či dalších aktivit, ale jejich analytický potenciál není plně využit.

Aktivity sledování se dotýkají dvou hlavních, překrývajících se témat. Téma „mapování a monitoring“ zahrnuje plošné mapování a cílený monitoring vybraných druhů a skupin druhů na území ČR. Téma „sledování předmětů ochrany“ pak cílí na doplnění informací o předmětech ochrany v chráněných územích soustavy Natura 2000 (ptačích oblastí a evropsky významných lokalit). Klade si za cíl shromáždit aktuální informace o výskytu či četnosti populací druhů a jejich společenstev.

4. 2. 1 Mechorostry, lišejníky a houby

Aleš Tenčík

Rokem 2025 skončilo další šestileté reportovací období, během kterého byla vyhodnocena data z monitoringu evropsky významných druhů (EVD), z nichž je možno vyvodit dlouhodobější trendy vývoje populace jednotlivých druhů v rámci ČR. Potvrdil se většinou zhoršený stav druhů na nelesních stanovištích, pozitivnější situace je pak u lesních druhů, a to zejména u druhu dvouhrotec zelený, kde celková populace mírně narostla. Mimo to proběhl i pravidelný monitoring u většiny evropsky významných druhů mechorostů, tentokrát bohužel s převahou negativních výsledků.

Asi nejhorší situace je u slatiništního mechu srpnatky fermežové, kde dochází dlouhodobě k poklesu celkové populace. Za posledních deset let došlo k zániku nejméně 5 lokalit a minimálně u poloviny lokalit byl opakovaně zjištěn ústup popu-

lace. Potvrzují to i data z loňského roku, kdy nebyla srpnatka opakovaně potvrzena například na Novozámeckém rybníku, kde je druh předmětem ochrany (EVL Jestřebsko – Dokesko). Hlavními příčinami ústupu jsou především vysychání lokalit a nedostatečný management či jeho úplná absence.

Nepříliš optimistický se jeví výhled do budoucna u vycpálky okrouhlé. Vzhledem k tomu, že jde o polní a krátkověký hlevík, je jeho monitoring závislý na stavu hospodaření a také na momentálním stavu počasí. O stavu populace toho druhu se proto ví stále velmi málo a recentních lokalit ubývá (ze 14 lokalit nalezených od roku 2010 byla vycpálka nověji potvrzena jen na 9). Poslední dva roky nebyl její výskyt ověřen na žádné monitorované lokalitě, přestože na téměř polovině polí byly poměrně vhodné podmínky pro její výskyt (delší dobu ponechané strniště po obilí). Snad je to jen krátkodobý jev zaviněný výrazným suchem v době po sklizni. Dobrou zprávou naopak je, že se na začátku roku 2025 podařilo vyhlásit EVL Nové Pole, kde je vůbec největší populace vycpálky na území ČR.

Dlouhodobě kolísající stav populace mozolky skalní, vyskytující se u nás na jediné lokalitě v PR Šumárník, je zapříčiněn zejména reakcí druhu na momentální nepříznivé počasí (na jaře a na podzim kdy vytváří stélky a případně sporofyt). Velice nízké stavy počtu stélek v posledních dvou letech (v roce 2025 dokonce výrazně nejnižší během 23 let pozorování) však signalizují i mikrostanovaštní změny, jejichž příčinu zatím lze jen odhadovat (větší zástin rozrůstající se korunou buku či jiné).

Poměrně málo je zatím známo o populacích a jejich změnách u drobného epifytu šurpeku Rogerova. V posledních šesti letech byl druh mapován na několika desítkách lokalit, kdy byl kromě západních Čech postupně nalezen i na Šumavě, v Jizerských horách či Jeseníku. Potvrzuje se tak pravděpodobné šíření druhu na východ. Druh se však vždy vyskytuje v malých populacích (1–2 trsy), většinou s krátkodobou schopností produkovat tobolky. Nepříliš dlouhou životnost druhu na mikrolokalitě (strom) potvrzují i výsledky monitoringu druhu z loňského roku v Krušných horách a Slavkovském lese včetně EVL Novodomské a polské rašeliniště, kde je šurpek předmětem ochrany. Z 10 navštívených lokalit byl potvrzen pouze na jednom stromě. Vzhledem k nepatrné velikosti a poměrně špatné determinaci na místě je však jeho výskyt na řadě neověřených lokalitách v budoucnu velmi pravděpodobný.

Na rozdíl od předchozího druhu se o populaci dvouhrotce zeleného ví díky podrobnému a pravidelnému monitoringu s přesností na cm² mnohem více. Oproti minulému monitorovacímu období (2013–18) postupně narostl počet lokalit a s jistotou i celková populace. Ze zhruba 65 lokalit byl pouze na 9 lokalitách zaznamenán pokles, na ostatních je pak populace stabilní, či vykazuje růst. Nejvíce mikrolokalit (stromy či kameny) a i největší pokryvnost byla dosud zaznamenána v NPR Žofín, kde byl při loňském monitoringu nalezen dvouhrotec na více než 250 stromech (skutečný počet bude vyšší) a jeho pokryvnost v cm² je zde srovnatelná s celkovou pokryvností na všech ostatních lokalitách. Zároveň kromě dvou lokalit nebyl jinde zaznamenán výraznější negativní zásah do stanoviště (většinou MZCHÚ nebo EVL).

Pravděpodobně největší rozšíření i areál má v ČR šikoušek zelený. V současnosti je v ČR recentně známo kolem

250 lokalit. Vzhledem k vysokému počtu však významná část nebyla opakovaně monitorována a velikost populace je proto těžko odhadnutelná. Situaci ztěžuje i to, že se většinou vyskytuje ve formě gem a tobolek pravděpodobně na většině lokalit vytváří nepravidelně. Nové nálezy z posledních let také potvrzují, že jeho výskyt je soustředěn do kulturních, spíše mladších smrčín, kde je vlhčí mikroklima. V loňském roce byl šikoušek nově nalezen na další lokalitě na Šumavě u Gerlovy Hutě a na 8 lokalitách v Hrubém Jeseníku, okolí Králíků a Rychlebských horách. Zároveň byl jeho výskyt potvrzen na všech stávajících lokalitách.

4. 2. 2 Cévnaté rostliny

Ondřej Popelka, Anežka Holeštová

V roce 2025 byl pro plánování opět využit nový plánovač monitoringu v prostředí ISOP II. Monitoring cévnatých rostlin byl v roce 2025 rozdělen do čtyř projektů.

Projekt „Monitoring cévnaté EVD II a IV“ zahrnuje všechny EVD druhy z přílohy II a IV směrnice o stanovištích. Jsou u nich evidovány a pravidelně monitorovány všechny známé lokality a každý druh má vlastní metodiku. V roce 2025 bylo celkem navštíveno přes 750 lokalit.

Monitoring EVD druhů z přílohy V zahrnuje hojnější druhy sněženku podsněžník, prhu arniku a druhy čeledi *Lycopodiaceae*. Jejich lokality nejsou systematicky evidovány a monitoring není centrálně řízen. Do plánovače monitoringu je nicméně možné i tyto druhy zadávat.

V roce 2025 pokračoval projekt „Monitoring a mapování vybraných druhů rostlin a živočichů a sledování předmětů ochrany chráněných území“ (Mon3). Monitoringu cévnatých rostlin se týká především aktivita 2 projektu „Monitoring a mapování silně a kriticky ohrožených druhů cévnatých rostlin“. Monitoring plynule navazuje na předchozí projekt „Map&Inv“. Oproti tomuto projektu je ale možné se intenzivněji zabývat lokalitami silně ohrožených druhů a lokalitami mimo ZCHÚ. Celkem je možné vybírat téměř z 900 kriticky a silně ohrožených taxonů cévnatých rostlin. V roce 2025 se podařilo v rámci aktivity 2 zadat 403 lokalit interně a 562 lokalit externě.

V projektu „Monitoring cévnaté ostatní“ jsou vedeny lokality, které se z nějakého důvodu nevešly do žádného z předchozích projektů. Bylo monitorováno několik desítek lokalit.

Pro druhy přílohy II a IV hodnocení dle článku 17 nevyznívá příliš optimisticky. Ve 20 případech byl stav reportován jako špatný, ve dvaceti případech zhoršený a pouze v pěti případech jako příznivý. V příznivém stavu je například hvozdík písečný český, u kterého probíhá úspěšný záchranný program, nebo katrán tatarský. Negativní trendy lze pozorovat především u druhů mokřadních stanovišť, kde se projevují výrazná sucha posledních let. Je nutné ovšem podotknout, že metodika dodaná EU je velmi přísná. Pro druhy přílohy V dopadlo hodnocení výrazně lépe vzhledem k jejich relativní hojnosti. Zhoršený stav byl reportován pouze u prhy arniku a to z důvodu předpokladu negativního vývoje u níže položených lokalit.

4. 2. 3 Bezobratlí

Radek Hejda, Alois Pavlíčko

V roce 2025 pokračoval monitoring evropsky významných druhů hmyzu ze čtyř taxonomických skupin – brouků, motýlů, vážek a rovnokřídlých.

Důležitým zdrojem nálezových dat pro hodnocení stavu cílových druhů byl projekt „MON3“, v jehož rámci byla data v roce 2025 získávána již druhým rokem. Projekt zajišťovali především externí spolupracovníci, zatímco interní pracovníci AOPK ČR se podíleli výlučně na části zaměřené na mapování motýlů. Do této aktivity se v roce 2025 zapojilo všech 13 regionálních pracovišť a bylo zmapováno 93 polí 1. řádu. Externí zpracovatelé mapování motýlů, brouků a vodního hmyzu pak zajistili data z dalších 519 polí. Přestože byla tato data shromažďována primárně za účelem mapování celých skupin organismů, mají významné uplatnění i při hodnocení stavu evropsky významných druhů a tvoří nedílnou součást procesu reportingu.

Významný přínos pro hodnocení stavu druhů představovalo také cílené ověřování výskytu evropsky významných druhů v mapovacích polích 1. řádu. Má v průběhu každého reportovacího období ověřit přítomnost monitorovaného druhu ve všech polích, z nichž je k dispozici starší údaj o výskytu, případně v polích s potenciálně vhodným biotopem.

Také v této oblasti sehráli důležitou roli interní zaměstnanci AOPK ČR. V roce 2025 se do ověřování zapojilo 21 interních pracovníků, kteří prověřili výskyt evropsky významných druhů ve 211 mapovacích polích. Dalších 177 polí bylo zmapováno 19 externími spolupracovníky.

K významnému rozšíření datové základny přispěly rovněž další zdroje, zejména platformy občanské vědy, jako jsou Biolib a iNaturalist.

Pokračoval rovněž intenzivní monitoring nejvíce ohrožených evropsky významných druhů. Pozornost byla znovu věnována všem známým lokalitám bourovce trnkového. Výsledky bohužel i nadále potvrzují kritický stav tohoto druhu v České republice.

Obdobně byl realizován průzkum na všech známých lokalitách výskytu hnědáška chrastavcového. V jeho případě jsou zjištěné výsledky příznivější a naznačují pozitivní vliv managementových opatření na lokalitách v působnosti AOPK ČR.

Byly realizovány i detailní studie zaměřené na konkrétní druhy. Zmínit lze například studii zaměřenou na analýzu stavu střevlíka lesklého v ČR, vázaného primárně na vřesoviště, která prokázala jeho kritickou situaci a bezprostřední riziko jeho vyhynutí.

Naopak stav jiného zkoumaného střevlíka (*Carabus menetriesi pacholei*) vázaného na rašeliníště potvrdil jeho výskyt i ze zcela nové oblasti a celkově lze konstatovat, že je v relativně příznivém stavu.

Monitoring ostatních bezobratlých byl v roce 2025 zajištěn interně AOPK ČR na 12 plochách pro raky a 20 s měkkýši.

Externí monitoring byl zadán na pijavku lékařskou a perlorodku říční. Významnou pomocí bylo zařazení monitoringu chráněných druhů do projektu „MON3“. Týkalo se měkkýšů (např. velevrubů a vrkočů) na 56 plochách, dále mapování v mapových polích mimo CHKO a to suchomilných měkkýšů (19 ploch) nebo vodních měkkýšů (20 ploch). Z koryšů se mapovaly 2 druhy (rak kamenáč a rak říční) na 102 lokalitách.

Vlastní druhový monitoring probíhal s dílčími omezeními v souvislosti se vstupy do vojenských újezdů. Obdobně byl vyloučen v průběhu roku kvůli slintavce a kulhavce (CHKO Soutok, Lánská obora).

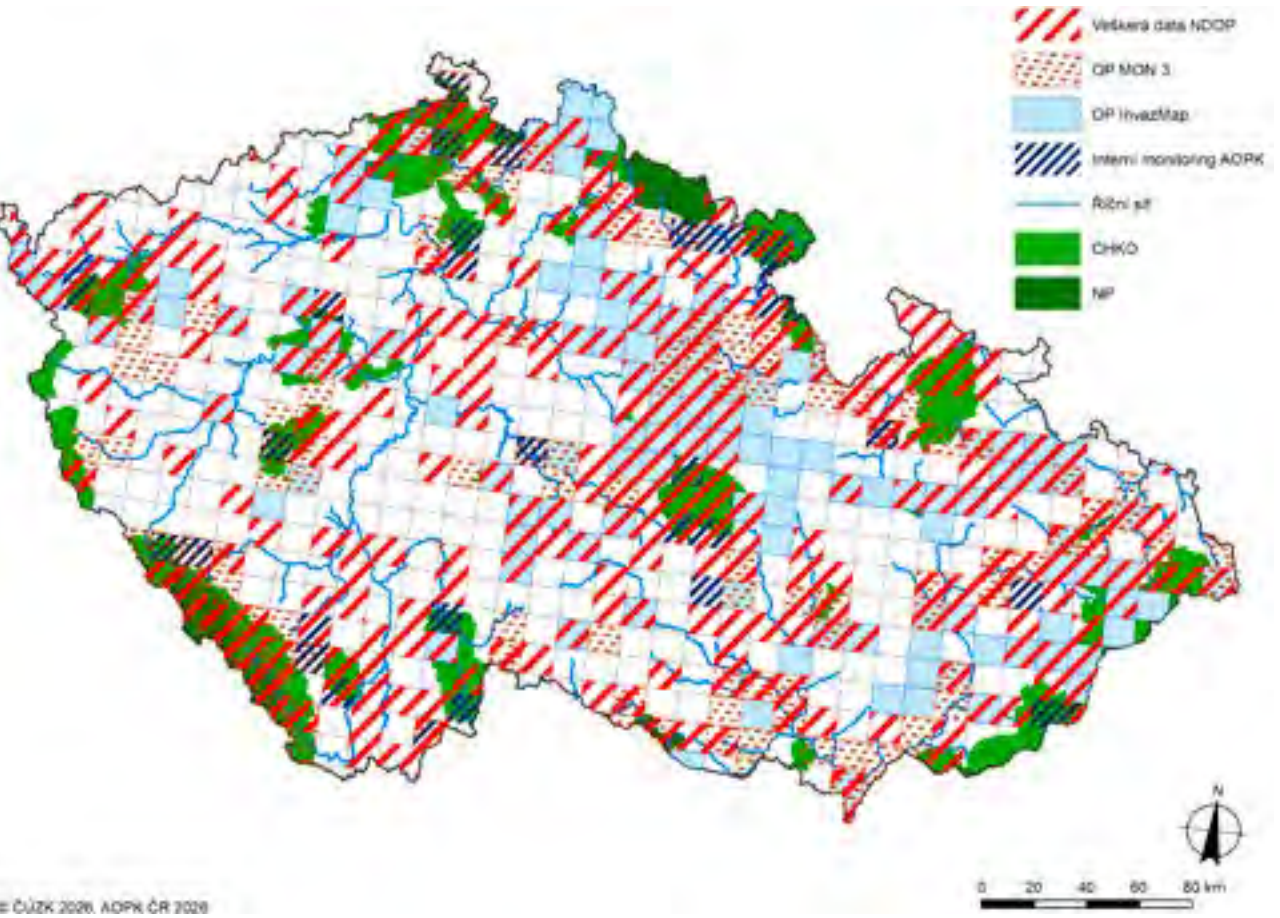
Pijavka lékařská. Sběr dat z monitoringu probíhal pomocí aplikace Survey123 a týkal se 12 lokalit s 17 plochami (tradiční monitorovací plochy v NPP Pastvisko a jedna doplňková, dále 2 plochy v oblasti Staré Dyje – Háček a Herda). Monitorovalo se ve třech termínech během července a srpna. Přestože výsledky z minulých let naznačovaly, že na řadě lokalit se pijavka vyskytuje jen vzácně či vůbec, aktuální výsledek byl ještě méně příznivý – nepodařilo se zachytit ani jediného živého jedince. Zjištění lze vysvětlit několika faktory. Některé plochy byly zcela vyschlé a monitoring nebyl možný. Jedná se například tradiční monitorovací plochy v NPP Pastvisko u Lednice, kde byla kontrola doplněna o jednu novou, nevyschlou plochu. Dalším významným omezením byla nemožnost provést monitoring na některých lokalitách v Oboře Soutok kvůli vypuštění

vodních těles (Pohansko), epidemii slintavky a kulhavky nebo probíhajícími terénními úpravami, které znemožnily přístup do některých lokalit (Dědova štěrkovna, Sekulská Morava). Dlouhodobá data ukazují, že dočasné vyschnutí lokality či absence nálezu v jednom roce ještě neznamená trvalé vymizení druhu.

Perlorodka říční. U perlorodky byl monitoring zacílen na další pokračování mapování v povodí Malše nad Trhovými Sviny.

Štírek Stellin. Monitoring proběhl na vytípaných lokalitách v západní oblasti Pardubického kraje a v severních částech kraje Vysočina v 68 dostupných dutinách stromů (do výšky cca 5 metrů) s potenciálním výskytem druhu. Tento evropsky chráněný druh je velice vzácný a běžně nenalezitelný. Jedna samice tohoto druhu štírka byla totiž aktuálně nalezena na území PP Urbánkův palouk a jednalo se zjištěnou forézii na pestřence *Myathropa florea*, jejíž larvy se vyvíjejí ve vlhkých dutinách stromů. Dalo se tudíž očekávat, že se tento druh může v daném regionu trvale vyskytovat. Celkem bylo zjištěno 494 jedinců štírků v 7 družích, avšak bez stěžejního štírka Stellina.

Rak kamenáč a rak říční jsou předmětem monitoringu na 102 dílčích lokalitách (52 toků). Vyhynutí místní populace (opakovaná negativní zjištění) bylo v tomto roce zaznamenáno u více toků.

Obr. 2 Přehled mapových polí sledování stavu ryb v roce 2025

Většina monitorovaných lokalit byla postižena dlouhodobým rozkolísáním klimatu, včetně snížení hladiny vod u všech ploch, častějšími vysokými teplotami, což lze považovat za zásadní a dlouhodobý negativní faktor. Některé nálezy byly dokumentovány až po skončení výrazně suchých údobí (konec září a říjen). Na račí mor byly prověřovány lokality především ve středních Čechách. Osvětu o šíření račího moru je možné dohledat na storymapě <https://racimor.nature.cz>, včetně přehledu o rozšíření našich raků.

4. 2. 4 Ryby a mihule

Milan Muška

V roce 2025 dominovaly sledování stavu ryb a mihulí projektové aktivity v souvislosti s projektem „MON 3“, které jsou zacílené výhradně na sledování evropsky významných druhů v evropsky významných lokalitách (EVL). Z celkového počtu 119 EVL pro ryby a mihule byl monitoring realizován v 69 EVL, kde bylo celkem sledováno 473 profilů. Tento rozsah sledování přinesl většinou pozitivní zjištění potvrzením výskytu jednotlivých předmětů ochrany na většině lokalit a přispěl ke shromáždění dostatečného množství znalostí pro vyhodnocení jejich stavu.

Další významná část sledování stavu ryb byla zaměřena na mapování invazních druhů v rámci projektu „InvazMap“. Z celkového počtu přibližně 3000 mapovaných lokalit byl některý z mapovaných invazních druhu prokázán na pětině z nich. Nejhojnější byli střevlíčka východní, zaznamenaná na 293 lokalitách, a karas stříbřitý, zjištěný ve 113 lokalitách. Invazní sumečci r. *Ameiurus* (sumeček americký a s. černý) byli prokázáni na 42 lokalitách, stejně jako slunečnice pestrá. Počty lokalit s pozitivním výskytem invazních druhů tak oproti loňskému roku výrazně narostly a ukazují, že jsou sice primárně vázány na rybníky, ale často se následkem neuváženého vysazování dostávají i do nově budovaných tůní a vodních nádrží. Projekt ale svým zacílením převážně na stojaté vody výrazně přispěl i k aktualizaci rozšíření běžných druhů nebo byly dokonce zjištěny nové lokality mizejících ohrožených druhů, například slunky obecné.

Významná část monitoringu ryb a mihulí je tradičně zajišťována pracovníky AOPK ČR. Systematický interní monitoring proběhl na 95 trvale sledovaných lokalitách. Na většině z nich jsou předmětem monitoringu populace vranky obecné a mihule potoční (38 vranka / 36 mihule), ale proběhl i pravidelný monitoring sekavce na Kokořínsku. Ryby byly mapovány také v CHKO Orlické hory, Bílé Karpaty a v jižních Čechách.

Studie se zaměřila i na zjištění aktuálního rozšíření a mikrohabitatových preferencí sekavčíka balkánského. Ten je dlouhodobě známý z říčky Vláry v Bílých Karpatech a z řeky Jihlavy. Ve Vláře byl zjištěn překvapivě vysoký počet jedinců (celkem skoro 200) od státní hranice po brod v obci Svatý Štěpán. Všichni jedinci se vyskytovali ve specifických habitatech s jemným bahnitým či písčitým sedimentem. V Jihlavě byli sekavčíci

zjišťováni ve stejných habitatech od Iváně po Medlovský jez, který tvoří migrační bariéru. Bylo zde zjištěno celkem 167 jedinců. Pokusné značení také prokázalo silnou vazbu jedinců na konkrétní lokalitu a minimální migraci.

Celkově tak byly v roce 2025 v rámci cílených aktivit monitoringu a mapování organizovaného AOPK ČR získány informace o rozšíření ryb a mihulí ze 249 mapových polí, což představuje přibližně 37 % plochy České republiky. Připočteme-li i údaje získané díky iniciativám občanské vědy, necíleného sběru faunistických údajů pracovníky AOPK ČR a ostatním datovým zdrojům, celkový počet polí s aktualizovanými informacemi o ichtyofauně vzroste na celkových 376 (tj. 56 % plochy ČR).

4. 2. 5 Obojživelníci a plazi

Lenka Jeřábková

V ČR je potvrzen výskyt 21 druhů obojživelníků a 12 druhů plazů. V různém stupni ohrožení je téměř 100 % z nich. Pro jejich úspěšnou ochranu je nutná znalost recentního rozšíření. Už krátké období například deseti let může být pro populaci obojživelníků a plazů doba, kdy může dojít k zániku populací. Data je tedy nutné pravidelně aktualizovat. Dosažené výsledky jsou použity jako podklady pro péči o tyto druhy a jejich stanoviště, a to jak na úrovni celostátních koncepcí, tak i na úrovni jednotlivých lokalit.

V roce 2025 v rámci klasického monitoringu interní pracovníci AOPK ČR zkontrolovali 208 lokalit obojživelníků a 46 lokalit plazů. Externí pracovníci sledovali 131 lokalit obojživelníků a 41 lokalit plazů. V rámci mapování interní pracovníci zmapovali 66 polí pro obojživelníky a 64 polí pro plazy. Většina těchto polí byla mapována v rámci projektu „MON3“, kdy proběhlo i externí mapování 37 polí pro obojživelníky a 36 pro plazy, kompletní průzkum obojživelníků a plazů na 41 EVL a inventarizovali se obojživelníci a plazi na 12 MZCHÚ. Získané údaje budou velmi cenným podkladem pro analýzy stavu druhů a pro tvorbu aktuálních atlasů rozšíření těchto druhů na území ČR.

V rámci IP LIFE „Jedna příroda“ proběhl již poněkolikáté monitoring pěti evropsky významných druhů obojživelníků na 102 EVL, kde jsou tyto druhy předmětem ochrany.

Již tradičně byly pro zápis dat opět použity především terénní neboli mobilní aplikace BioLog a Survey 123. Byla vytvořena webová editační aplikace (**WEB EDIT Monitoring obojživelníků a plazů**), která sloužila k prohlížení již existujících zákresů monitorovaných lokalit a v případě potřeby k zakreslení nové dílčí podlokality. V aplikaci Survey 123 byly vyplňovány formuláře k jednotlivým monitorovaným druhům a lokalitám. V roce 2025 bylo 84 uživatelů pomocí těchto aplikací vytvořeno 2 198 formulářů pro obojživelníky a 261 pro plazy.

4. 2. 6 Ptáci

Ivan Mikuláš, Kateřina Rohová

Monitoring druhů přílohy I v ptačích oblastech (PO) byl hrazen z projektu IP LIFE „Jedna příroda“ formou veřejné zakázky, kterou začátkem roku vysoutěžila Česká společnost ornitologická. V oblastech s dlouhou historií monitoringu sledovaných druhů bylo požadováno dodržení stejné metodiky a srovnatelného terénního úsilí, zejména kvůli možnosti srovnání dat z různých časových období. Monitoring byl soustředěn především na předměty ochrany jednotlivých PO a na šplhavce, lejska malého a lejska bělokřkého v rámci všech relevantních PO. Ze šesti PO, v kterých je lejsek malý předmětem ochrany, byl zjištěn již tradičně v největších počtech v Beskydech. Ve všech ptačích oblastech i mimo ně má ale tento druh jednoznačně klesající početnost. Dobrou zprávou je, že je schopen rekolonizovat i lokality, kde nebyl zjištěn několik let. Tak se tomu stalo v roce 2025 v PO Krivoklátsko, kde byl zjištěn po osmi letech na 6 bodech ze 160 kontrolovaných.

Jako příklad dlouhodobě sledovaných předmětů ochrany lze zmínit bukáčka malého a chřástala kropenatého v PO Žehuňský rybník – obora Kněžičky. Oba druhy zde podléhají velkým meziročním výkyvům početnosti v závislosti na kvalitě litorálních porostů a jejich zatopení (výšky vodní hladiny). Zatímco u bukáčka byli v roce 2025 zjištěni 4 volající samci, chřástal kropenatý nebyl zaznamenán vůbec.

Monitoring druhů přílohy I probíhal i mimo ptačí oblasti. Finančně byl zajištěn formou DPP z projektu „MON3“. Opět se sledování zaměřilo především na šplhavce a lejsky malé, ale také na jiné dlouhodobě monitorované druhy, především čápa černého, motáka pochopa, motáka lužního a orla mořského. V rámci pravidelného sledování hnízdišť orlů mořských na Jičínsku došlo v březnu na jedné z lokalit k opuštění hnízdiště. Lokalitu ale následně využil pár raroha velkého, který zde úspěšně vyvedl dvě mláďata. Podařilo se tak podchytit jedno z mála hnízdění tohoto extrémně vzácného sokolovitého dravce v Čechách. Poprvé od zahájení monitoringu čápa černého v roce 2020 bylo ve stejné oblasti zaznamenáno narušení hnízdění výra velkého čápy černými, kteří následně hnízdo obsadili a úspěšně tam hnízdili.

V rámci projektu „MON3“ probíhalo sčítání dalších vybraných zvláště chráněných druhů ptáků, které nejsou zahrnuty v příloze I směrnice. Zaměřilo se na dva primárně horské druhy ptáků a dva druhy obývající především člověkem intenzivně přetvářenou krajinu pískoven a jiných těžebních prostor. Konkrétně šlo o kosa horského, ořešníka kropenatého, břehuli říční a vlhu pestrou. Kos horský je druhem rozvolněných horských smrčín až subalpinského pásma. Na většině území ČR je v posledních desetiletích zaznamenáván úbytek jeho početnosti a zjevný posun směrem do vyšších nadmořských výšek. K sčítání byl zvolen jednotný přístup v rámci celé republiky, což se ukázalo jako ne úplně šťastné a ne vždy to přineslo požadované výsledky. I tak se ale například v Beskydech povedlo zmapovat prakticky všechny důležité oblasti výskytu druhu. Výsledky (necelých 150 zpívajících samců) jasně poukazují na pokles početnosti (v 80. letech minulého století byl odhad pro celé Beskydy 600–900 párů).

U ořešníka kropenatého se podařilo promapovat velkou část republiky. K oblastem s nejvyšší početností v republice patří například Jizerské hory, Krkonoše a západní Čechy. Překvapivě poměrně řídký výskyt byl zaznamenán v pohořích na Moravě (Beskydy, Jeseníky). Tento pták vyhledává k hnízdění zejména husté smrkové mlaziny staré přibližně 20 let. Kůrovcová kalamita, která vedla k plošnému odlesnění velké části níže položených smrkových porostů, se negativně projevila i na početnosti tohoto druhu především na Vysočině, v Nížkém Jeseníku, Šluknovsku.

U břehule říční bylo cílem posčítat hnízdní nory na všech známých lokalitách jejího výskytu. Celkem bylo kontrolováno 442 lokalit, z toho na 232 z nich byly břehule zjištěny, a to v celkovém počtu 30 385–31 153 hnízdících párů. Jde o první takto plošně prováděný monitoring druhu. Předchozí odhady z období let 2014–17, které uváděly 12 000–24 000 párů, byly tedy zjevně podhodnoceny. Zajímavostí je, že až třetina populace v ČR žije v 8 aktivních pískovnách.

Vlha pestrá prochází na našem území populační explozí, která jde ruku v ruce s postupným oteplováním klimatu. Celkem se podařilo zjistit 1 709–1 818 hnízdících párů. Toto číslo ale není konečné, reálná početnost se bude pohybovat kolem hranice 2 000 párů.

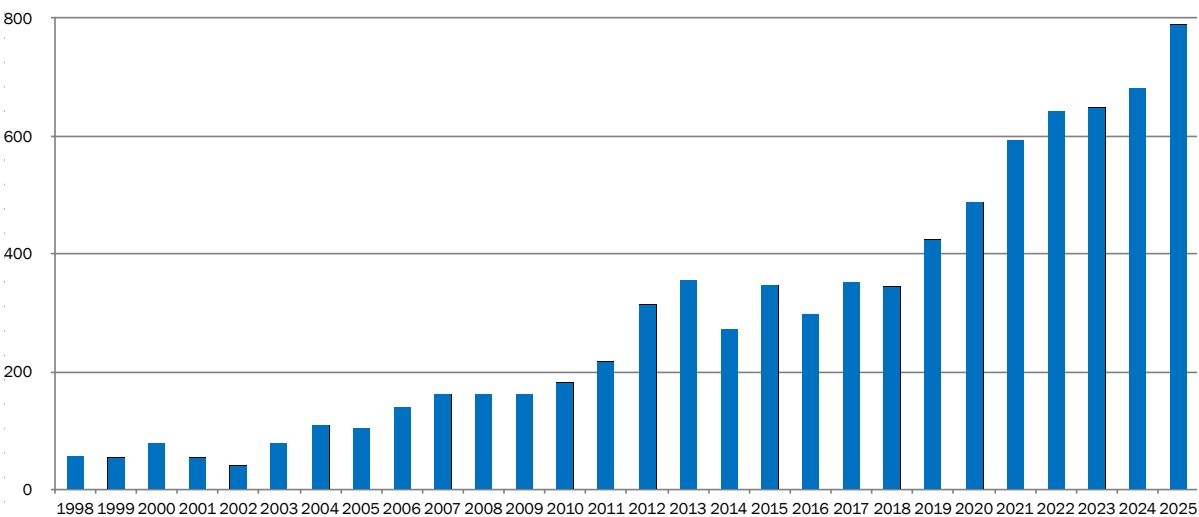
V roce 2025 byla zároveň připravena smlouva zajišťující každoroční výsledky a zprávy k indikátorům běžných druhů ptáků. Sběr terénních dat k indikátorům dlouhodobě zaštiťuje Česká společnost ornitologická. AOPK ČR finančně podpořila druhý rok sčítání hnízd havranů polních v rámci celé republiky. Výsledky jsou více než překvapující, zatímco v roce 2024 bylo sečteno dohromady 3 979 hnízd na 1 059 stromech, v roce 2025 to bylo již 4 805 hnízd na 1 113 stromech. Jestli jde o recentní nárůst početnosti, nebo jen meziroční výkyv, ukáže až sčítání v následujících letech. Zaměstnanci AOPK ČR se zapojili do Mezinárodního sčítání vodních druhů ptáků (IWC, koordinuje Česká zemědělská univerzita), Jednotného programu sčítání ptáků, Liniového sčítání druhů (JPSP a LSD, koordinuje ČSO) a do monitorovacích programů kroužkovací stanice Národního muzea RAS a CES.

4. 2. 7. Savci

Vladimír Hanzal

Největší taxonomickou skupinou savců, která je tradičně předmětem monitoringu, jsou letouni (celkem bylo v ČR dosud zaznamenáno 27 druhů). V roce 2025 bylo sledování zajištěno ve spolupráci s Českou společností pro ochranu netopýrů a zahrnovalo: 1) sčítání netopýrů na zimovištích (v lednu a únoru); 2) sledování letních kolonií (v červnu a červenci). Jde o pokračování dlouhodobého projektu, který byl zahájen již v 50. letech minulého století. Získaná data tak zásadně přispívají k řešení problematiky dlouhodobých změn rozšíření a početnosti jednotlivých druhů na území ČR. Výsledky ze zimovišť a letních kolonií byly doplněny o údaje z odchytů do sítí a detektoringu. Mezi nejčastěji pozorované druhy patřil opakovaně netopýr velký, n. vodní, n. hvězdavý, n. rezavý a také

Změny početnosti vrápence malého na zimovištích CHKO Český kras v letech 1998–2025

Graf 5 Změny početnosti vrápence malého na zimovištích CHKO Český kras v letech 1998–2025

vrápenec malý. U tohoto druhu je zřejmé dlouhodobé zvyšování početnosti v rámci celého území ČR (**graf 5**). Významný je zjištěný opakovaný zimní výskyt netopýra pobřežního na jižní Moravě. Potvrdil se také trend zvyšujícího se počtu pozorování n. Saviova. Celkem byl v roce 2025 na území ČR prokázán výskyt 23 druhů letounů.

Dalším druhem, kterému byla tradičně věnována zvýšená pozornost, byl sysel obecný. Jeho výskyt byl v roce 2025 potvrzen na 40 lokalitách včetně jedné nově objevené (Hradčany) a jedné nově založené populace (Hliniště II). Celková početnost populace syslů v ČR byla odhadnuta (při započítání prokázaných i nejistých údajů) na téměř 7 000 jedinců. Je to o první nárůst početnosti od roku 2020, cca o 1000 jedinců oproti roku předchozímu. Na jednotlivých lokalitách však byla situace značně různorodá. Na 12 se odhadované počty jedinců oproti předchozímu roku zvýšily (nárůst přinejmenším o 10 % oproti předchozímu roku). Především na lokalitách Bezděčín, Hodkovice, Písečný vrch, Raná a Velká Dobrá byl vzestup početnosti syslů velmi významný. Na 9 lokalitách byl pozorován pokles početnosti (větší než 10 %). Na lokalitách Bořitov a Mohelno byl odhadovaný pokles více než 50 % oproti předchozímu roku, na lokalitě Karlovy Vary je odhadován pokles o 25 %. Ve všech třech případech byla pravděpodobnou příčinou úbytku syslů predace domácími kočkami. Na uvedených místech však prozatím přežívá dostatečný počet jedinců pro možnou budoucí obnovu populací. Co se týče managementu, na většině lokalit probíhal odpovídající formou i díky podpoře zajišťované v rámci záchranného programu z několika zdrojů (NPO–POPFK, PPK, projekt „Prospective LIFE“, příspěvky některých krajských úřadů). Management vegetace lze téměř na všech lokalitách označit jako dobrý až velmi dobrý.

V případě velkých šelem bylo z území České republiky dohromady získáno více než 1 700 nových údajů o výskytu

rysa ostrovida, vlka obecného a medvěda hnědého. Získané údaje spolu s daty předchozích monitoringů potvrzují stálý výskyt všech tří velkých šelem v oblasti Beskyd. U vlka obecného je již několik let zaznamenáván nárůst počtu pozorování z celé ČR. U rysa ostrovida se počet pozorování v posledních letech dosti dynamicky měnil. V předchozích obdobích (resp. od roku 1997 do roku 2003) se pravděpodobně především kvůli ilegálnímu lovu početnost rysa snižovala a zmenšovala se i oblast jeho výskytu. V období 2003–2008 naopak počet pozorování mírně stoupal, avšak v letech 2009–10 se tento nárůst zastavil. Od této doby početnost osciluje s drobnými či většími výkyvy (80–110 jedinců).

V rámci mapování výskytu křečka polního byla v roce 2025 realizována studie NPO–POPFK „Mapování výskytu křečka polního (*Cricetus cricetus*) na území ČR – 2025“. Byl prověřen výskyt v 51 polích O. řádu mapové sítě KFME. Podařilo se získat přes 200 pozitivních nálezů a výsledky naznačují, že aktuální výskyt je soustředěn do oblastí širšího okolí Prahy (včetně hlavního města samotného), Polabí, východních Čech, Slezska, střední a jižní Moravy. Otázkou zůstává, zda jsou populace v Čechách a na Moravě propojené.

Průběžně se také evidovaly pozorování a nálezy všech ostatních druhů savců, což platí i pro zbývající EVD šelem a hlodavců (kočka divoká, kuna lesní, vydra říční, tchoř stepní, tchoř tmavý, šakal obecný, plch lesní a myšivka horská). V rámci projektu „MON3“ byl zmapován výskyt savců v 37 polích síťového mapování.

4. 3 Hodnocení péče o přírodu a krajinu

Marie Smyčková, Iva Hönigová

Významnou součástí péče o přírodu a krajinu je reflexe dopadů této péče a následná aktualizace prováděných opatření. Klíčová část tohoto hodnocení probíhá při pravidelné aktualizaci plánů péče. V tu chvíli se uzavírá tzv. „cyklus dobrého hospodáře“. Ten začíná plánováním péče, pokračuje jejím provedením a sledováním jejích dopadů na chráněné fenomény. Na základě těchto zjištění se následně péče vyhodnocuje. Výsledky slouží buď jako podklad pro úpravu plánu péče, nebo potvrzují jeho správnost, pokud se předchozí plán osvědčil. Cyklus dobrého hospodáře se uzavírá aktualizací plánovací dokumentace podle výsledků hodnocení.

V projektu IP LIFE „Jedna příroda“ se AOPK ČR zaměřuje na doplnění chybějících kroků cyklu dobrého hospodáře pro evropsky významné lokality. Jedná se zejména o sledování stavu habitatů a populací druhů, které jsou předmětem ochrany v EVL, a následné vyhodnocení vývoje tohoto stavu. Výsledky tohoto sledování byly v průběhu roku 2025 konzultovány se zástupci osmi krajských úřadů pro EVL v jejich správě, přičemž další kroky – úprava péče nebo plánovací dokumentace – jsou v jejich kompetenci. Podobně jsou připravována data pro EVL v působnosti AOPK ČR. V Informačním systému ochrany přírody jsou postupně shromažďovány podklady a vyvíjeny nástroje, které správcům jednotlivých lokalit umožňují zobrazit relevantní data pro jednotlivé kroky cyklu dobrého hospodáře. Přehledné zobrazení naplánované péče, její porovnání s uskutečnouou péčí, zároveň se zobrazením stavu a vývoje předmětů ochrany umožňuje účelné plánování a posouzení dosavadní péče a úvahy o její případné změně. Podobná datová podpora je zamýšlena a postupně připravována také pro maloplošná zvláště chráněná území.

Vyhodnocení péče je také standardním krokem záchranných programů – projektu zaměřených na vybrané druhy, jejichž cílem je minimalizovat negativní faktory působící na cílový druh a zvětšit jeho populaci.

Za účelem vyhodnocení efektivity vybraných typů péče na biodiverzitu AOPK ČR dlouhodobě sleduje téměř 400 lokalit. V roce 2025 byl monitoring naplánován přibližně na polovinu z nich s ohledem na konkrétní cíle na jednotlivých lokalitách. Předmětem sledování jsou dopady údržby travních biotopů (především pastvy a sečení) na populace cílových druhů rostlin nebo na druhové složení travních společenstev, dopady vytváření a údržby tůní na populace obojživelníků a dopady likvidace invazních druhů rostlin. Hlavním cílem sledování je vývoj na konkrétních lokalitách a souhrnné hodnocení je omezeno velkou rozmanitostí lokalit nejen z hlediska prováděné péče, ale především z hlediska podmínek prostředí na jednotlivých lokalitách. Přesto dochází k postupnému sjednocování dat a k celkovému hodnocení alespoň nejběžnějších typů péče a hlavních trendů vývoje.

Systematické sledování a vyhodnocování dopadů péče spolu s postupným rozvojem datové a metodické podpory přispívá z dlouhodobého hlediska k efektivnějšímu plánování a cíle-
nějším opatřením v ochraně přírody a krajiny.

4. 4 Studie

Martina Kobyláková, Jana Javorská

Za účelem získání podkladových materiálů pro vyhodnocení stávajícího stavu v oblasti ochrany přírody a krajiny a plánování další péče nechala AOPK ČR v roce 2025 zpracovat 77 odborných studií (**tabulka 15**) financovaných z různých zdrojů (PPK, LIFE, NPO–POPFK). Příkladem mohou být studie „Obnova vodních toků po povodni“ (**box 16**) a „Vyhodnocení stavu flóry a vegetace hrudů v CHKO Soutok za účelem návrhu vhodného managementu a obnovy xerothermní vegetace“ (**box 23**) financované v roce 2025 z programu NPO–POPFK. Všechny zpracované studie jsou veřejně přístupné v knihovně AOPK ČR. Jejich výstupy jsou dle zaměření studií publikovány ve formě článků v časopisu Ochrana přírody nebo ve sborníku Příroda.

Tabulka 15 Studie dokončené v roce 2025	
Název studie	Finanční zdroj
Mapování výskytu ambrosie peřenolisté (<i>Ambrosia artemisiifolia</i>)	PPK
Monitoring výskytu perlorodek říčních (<i>Margaritifera margaritifera</i>) v horním toku řeky Otavy pomocí eDNA, sledování stavu a reprodukční aktivity zbytkové populace v Horažďovickém náhonu	PPK
Posouzení návrhu managementu splaveninového režimu v rámci celku Bečva, Vodní dílo Skalička	PPK
Tematické číslo časopisu Veronica věnované vyhlášení CHKO Soutok a zpracování prvního plánu péče o ni	PPK
Vyhodnocení současného stavu a dosavadního vývoje lesa ponechaného samovolnému vývoji v lokalitě Doutnáč v NPR Karlštejn v CHKO Český kras	PPK
Zhodnocení počtu spárkaté zvěře v Oboře Radějov	PPK
Mortalita plazů a obojživelníků v úseku silnice II/201 Višňová kemp – Nezabudický mlýn silniční můstek	PPK
Příprava podkladů pro víceletou studii zaměřenou na výběr vhodného typu managementu lučních porostů v CHKO Soutok s ohledem na zachování druhového bohatství cévnatých rostlin a bezobratlých živočichů.	PPK
Studie návštěvnické infrastruktury CHKO Soutok	PPK
Inventarizace stanovišť pro doplnění do EVL CZ0424141 Porta Bohemica – vegetace vodních makrofyt stojatých vod (3150) a makrofyt tekoucích vod (3260)	NPO–POPFK
Posouzení možného vlivu vypouštění vod z Aquaparku Děčín na tok Ploučnice jako recipienta	NPO–POPFK
Monitoring denních motýlů v NPR Praděd	NPO–POPFK
Biospeleologický výzkum se zaměřením na bezobratlé živočichy ve veřejnosti zpřístupněných jeskyních ČR	NPO–POPFK
Posouzení vhodnosti biotopů pro účely vypouštění jedinců jasoně červenookého na vhodných lokalitách v CHKO Bílé Karpaty a optimalizace managementových opatření	NPO–POPFK

Název studie	Finanční zdroj
Monitoring dřevinné složky přírodě blízkých lesních ekosystémů na střední Moravě	NPO–POPFK
Sledování stavu vývojových stádií bolena dravého (<i>Leuciscus aspius</i>) při vlivu špičkování v EVL Želivka	NPO–POPFK
Monitoring distribuce a relativní početnosti jelení zvěře ve vybraných zvláště chráněných lokalitách CHKO Jeseníky	NPO–POPFK
Vyhodnocení stavu vegetace v CHKO Soutok: Bulhary – Rakvice – Podivín	NPO–POPFK
Průzkum bývalé nepovolené skládky v PP Podloučky	NPO–POPFK
Aktualizace studie Změny vegetace v evropsky významné lokalitě Milovický les	NPO–POPFK
Studie geologie a hydrogeologie Císařské jeskyně a jejího okolí	NPO–POPFK
Stav a vývoj starých stromů a výstavků v EVL Soutok–Podluží a EVL Niva Dyje	NPO–POPFK
Zjištění aktuálního rozšíření, mikrohabitatových preferencí a odhad stavu populace hrouzka banátského (<i>Romanogobio banaticus</i>) v EVL Bečva – Žebračka a Morava – Chropýňský luh	NPO–POPFK
Zjištění aktuálního rozšíření, mikrohabitatových preferencí, odhad početnosti a stavu populace sekavčíka balkánského (<i>Sabanejewia balcanica</i>) v EVL Vlára a řece Jihlavě	NPO–POPFK
Rozšíření pestrokřídlece podražcového v oblasti Soutoku	NPO–POPFK
Vyhodnocení stavu flóry a vegetace hrůdů v CHKO Soutok za účelem návrhu vhodného managementu a obnovy xerothermní vegetace	NPO–POPFK
Vyhodnocení stavu hrůdů v CHKO Soutok z pohledu hmyzu za účelem návrhu vhodného managementu a obnovy xerothermní vegetace	NPO–POPFK
Společenstvo rovnokřídilých v rámci hrůdů v CHKO Soutok	NPO–POPFK
Implementace vodohospodářských rozborů a zásad do plánu péče o CHKO Soutok	NPO–POPFK
Analýza významu pestřenek jako opylovačů v rámci různých typů prostředí.	NPO–POPFK
Stav populace stěvlíka Ménétríésova (<i>Carabus menetriesi pacholei</i>) v západní části CHKO Krušné hory	NPO–POPFK
Inventarizační průzkumy denních a nočních motýlů v CHKO Krušné hory – monitorovací rašelinových ploch podle stanovišť (<i>Lepidoptera</i>)	NPO–POPFK
Podkladová studie pro zhodnocení možnosti realizace regionálního akčního plánu pro stěvlíka lesklého (<i>Carabus nitens</i>)	NPO–POPFK
CHKO Soutok – monitoring <i>Lepidoptera</i> (velcí motýli aktivující v noci na úrovni biotopů)	NPO–POPFK
Vyhodnocení stavu vegetace 1012	NPO–POPFK

Název studie	Finanční zdroj
Vyhodnocení stavu vegetace v CHKO Soutok – Mezi Dyjí a Kyjovkou	NPO–POPFK
Obnova vodních toků po povodni	NPO–POPFK
Vypracování architektonické studie expozice a zadávací dokumentace pro realizaci aktualizace návštěvníckého střediska Dům přírody Slavkovského lesa	NPO–POPFK
Nastavení pravidel pro trampng v PR Kokořínský důl	NPO–POPFK
Diverzita vodulí ve vodárenských nádržích ČR	NPO–POPFK
Mapování výskytu křečka polního (<i>Cricetus cricetus</i>) na území ČR – 2025	NPO–POPFK
Posouzení retenční schopnosti povodí Leontýnského potoka včetně zhodnocení povodňového rizika vodních děl Horní a Dolní Kracle	NPO–POPFK
Zvýšení retenční schopnosti oblasti CHKO Brdy – povodí Obecnického a Albrechtského potoka	NPO–POPFK
Zlepšení retenčních schopností zemědělské krajiny v oblasti povodí Oupoře v CHKO Křivoklátsko	NPO–POPFK
Zlepšení retenčních schopností zemědělské krajiny v pramenné oblasti povodí Vůznice v CHKO Křivoklátsko	NPO–POPFK
Komplexní vodohospodářská studie – Slavická obora	NPO–POPFK
Komplexní vodohospodářská studie – Vršovská olšina	NPO–POPFK
Komplexní vodohospodářská studie – Polom	NPO–POPFK
Komplexní vodohospodářská studie revitalizace a renaturace Skalního potoka ve Vlčí roklí v NPR Adršpašsko-teplické skály	NPO–POPFK
Komplexní vodohospodářská studie – Revitalizace vodního toku Fibich, ř. km 0,590–1,300	NPO–POPFK
Komplexní vodohospodářská studie – Revitalizace vodního toku Holzloch v Dřevěném údolí, ř. km 0,000 - 0,700, ř. km 1,400–2,345	NPO–POPFK
Podpora samovolných renaturací vybraných úseků vodních toků na území chráněné krajinné oblasti Litovelské Pomoraví	NPO–POPFK
Mapování poškozených půd na lesních pozemcích se zaměřením na kalamitní holiny po kůrovci v CHKO Jeseníky	NPO–POPFK
Soubor opatření k podpoře retence vody ve vybraných lokalitách CHKO Litovelské Pomoraví včetně úpravy odvodňovacích zařízení	NPO–POPFK
Studie ekologické obnovy řeky a nivy Moravy mezi Leštinou a Mohelnicí	NPO–POPFK
Obnova vodního režimu v povodí horní Chřibské Kamenice	NPO–POPFK
Revitalizace LB přítoku Doubického potoka od PR Marschnerova louka	NPO–POPFK

Název studie	Finanční zdroj
Zlepšení vodního režimu v pramenné oblasti Svitávky včetně PP Brazilka	NPO–POPFK
Studie odtokových poměrů a návrh opatření v povodí Včelínku a v povodí Mušovského potoka v území CHKO Pálava	NPO–POPFK
Revitalizace Lužnice – napojení slepých ramen na koryto řeky, úprava břehů	NPO–POPFK
Revitalizace spádového mikropovodí NPP Stročov (studie proveditelnosti)	NPO–POPFK
Studie proveditelnosti revitalizace / renaturace Olešnice (CHKO Blanský les)	NPO–POPFK
Studie proveditelnosti revitalizace Chvalšínského potoka s důrazem na protipovodňovou ochranu obce Chvalšiny	NPO–POPFK
Studie revitalizace Stropnice – II. etapa	NPO–POPFK
Studie proveditelnosti revitalizace Tisovky	NPO–POPFK
Komplexní vodohospodářská studie Modla	NPO–POPFK
VH studie Bánovský potok	NPO–POPFK
VH studie Ledský potok	NPO–POPFK
Monitoring vlivu spárkaté zvěře na lesní porosty v NPR Nebesa	LIFE
Souhrnná studie hodnocení vlivu zvěře na předměty ochrany ve vybraných chráněných územích ČR – Hadcový hřeben v I. zóně CHKO Slavkovský les	LIFE
Souhrnná studie hodnocení vlivu zvěře na předměty ochrany ve vybraných chráněných územích ČR – Studované území EVL Karlické údolí v CHKO Český kras (pasáž D)	LIFE
Monitoring vlivu zvěře na přirozenou obnovu lesa v NPR Velký Špičák	LIFE
Souhrnná studie hodnocení vlivu zvěře na předměty ochrany ve vybraných chráněných územích ČR – CHKO Jeseníky	LIFE
Hodnocení vlivu zvěře na předměty ochrany v CHKO Bílé Karpaty	LIFE
Studie recentního rozšíření roháčka jedlového v CHKO Jizerské hory v roce 2025	LIFE
Vliv managementu luk na rozmnožovací cyklus modráska bahenního (<i>Phengaris naisithous</i>)	LIFE
Vyhodnocení avifauny a saproxylických brouků přirozených lesních porostů v EVL Rejvíz v průběhu kůrovcového rozpadu v roce 2025	LIFE

4. 5 Aktivity výzkumu

Karel Chobot

AOPK ČR se věnuje dlouhodobě řadě činností výzkumného charakteru. Z ní její pracovníci publikují výsledky, přestože AOPK ČR dosud výzkumnou organizací není formálně uznána. Nejrozsáhlejší výzkumnou aktivitou je sledování stavu biotopů a druhů, jehož aktivity jsou popsány výše. Mezi další hlavní předměty činnosti, které mají vztah k výzkumu AOPK ČR, jsou především činnosti odborné podpory výkonu státní správy a činnost vědeckého orgánu CITES. AOPK ČR je řešitelem i spoluřešitelem mezinárodních i národních projektů, které mají mnohdy výzkumný charakter. Je ale rovněž významným uživatelem výsledků projektů jiných řešitelů v oblasti ochrany přírody a biodiverzity.

4. 5. 1 Podpora externích výzkumných projektů

Markéta C. Jůnová

Jako uživatel výstupů AOPK ČR podporuje řadu návrhů projektů podaných dalšími subjekty, často je přímo oslovována při jejich formulaci a v procesu jejich podávání vydává oficiální podpůrná stanoviska, resp. Vyslovení zájmu. Vybrané výstupy (metodiky) také oficiálně certifikuje.

V rámci 2. veřejné soutěže programu Prostředí pro život 2 AOPK ČR podpořila celkem 55 projektů, z nichž bylo 7 úspěšných. V dalších podprogramech TA ČR (Éta, Sigma, Kappa) nebyla AOPK ČR požádána o podporu. V dalších rámcích se AOPK ČR zapojila celkem do 13 projektových návrhů, přičemž ve většině případů vystupovala jako zájemce o výsledky řešení, dále jako uživatel poskytující odborné konzultace a v jednom případě jako odborný garant. Z těchto projektů, tematicky odrážejících potřeby druhové ochrany a péče o chráněná území i širší mezioborové přesahy, byly dosud podpořeny tři: projekt „LIFE Ligularia“ je zaměřený na ochranu kriticky ohrožené popelivky sibiřské, projekt „Zločinu na stopě“ orientovaný na využití pokročilých forenzních metod z Programu Otevřený výzvy v bezpečnostním výzkumu 2023–2029 – OPSEC, Ministerstvo vnitra a projekt „Přesun Domu přírody Třeboňska“ z Programu švýcarsko-české spolupráce. Přehled je uveden v [tabulce na straně 119](#).

4. 5. 2 DivLand

Karel Chobot

Konsorcium DivLand je odborná platforma zaměřená na řešení aktuálních problémů v oblasti ochrany přírody, krajiny a biodiverzity na základě vědeckých poznatků. AOPK ČR je jedním z jedenácti partnerů, konsorcium vede Výzkumný ústav pro krajinu (VUK).

Předmětem zájmu výzkumného centra jsou krajina jako celek, specifické typy ekosystémů (zejména lesní ekosystémy,

Vyhodnocení stavu flóry a vegetace hrúdů v CHKO Soutok

Ondřej Popelka

Hrudy jsou terénní vyvýšeniny, pozůstatky písečných dun, které uložil vítr v chladnějších obdobích. Dnes v CHKO Soutok vystupují jen několik metrů nad okolní terén, přesto představují výrazný prvek, který se od svého okolí liší substrátem a absencí pravidelného zaplavování při povodních. Představují v rámci lužního lesa dlouhodobě kontinuální bezlesí, které je útočištěm suchomilné vegetace. Mnohé hrudy byly v minulosti uměle zalesněny. Zároveň se začínají projevovat nežádoucí sukcesní změny spojené s hospodařením a nadměrným přísunem živin.

Proto v roce 2025 AOPK ČR zadala studii, kterou zpracovali Helena a Kryštof Chytrý. Měla zaznamenat aktuálního stavu flóry a vegetace sedmi hrúdů CHKO Soutok, rozhodnout faktory, které je ohrožují, a navrhnout vhodné zásahy.

Terénní práce proběhly v roce 2025. Bylo zjištěno 349 taxonů cévnatých rostlin, z toho osm zvláště chráněných a 55 uvedených v červeném seznamu (Grulich 2017). Mezi nejvýznamnější patří kriticky ohrožené kavyl písečný a chruplavič rolní. Některé charakteristické druhy se bohužel ověřit nepodařilo. Zaznamenáno bylo také 66 taxonů zařazených do katalogu nepůvodních druhů (Pyšek *et al.* 2022), z toho 10 v kategorii invazní neofyt a 5 v kategorii invazní archeofyt. Žádný z nich však nevytvářel na studovaných lokalitách větší populace.

Bylo celkem zapsáno 42 vegetačních snímků. Plochy snímků se stabilní půdou (39) byly fixovány, aby je bylo možné do budoucna využít k dalšímu sledování změn vegetace. Byly identifikovány čtyři hlavní typy nelesní vegetace hrúdů – typické acidofilní suché trávníky, mezické trávníky, iniciální porosty a disturbované porosty.

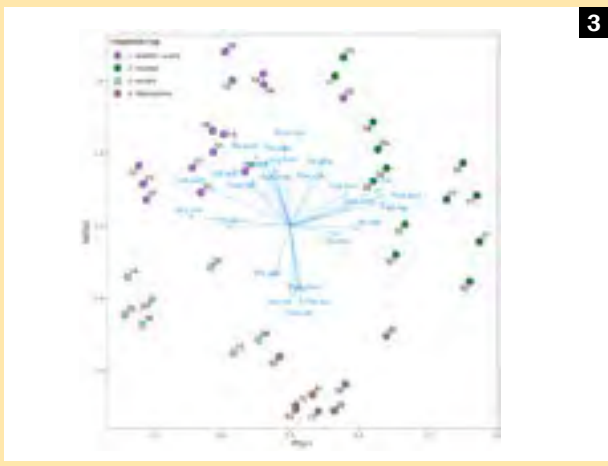
Hlavní faktory působící negativně na vegetaci hrúdů byly rozčleněny do tří skupin: krajinná struktura, globální změny a hospodaření. Hrudy v CHKO Soutok jsou v nadpoloviční většině uměle zalesněné nebo spontánně zarostlé a zbylé jsou často malé a izolované s velmi omezenou metapopulační dynamikou. Navíc jsou často nevhodně obhospodařovány plošnou sečí a poškozovány pastvou oborní zvěře. Pro zachování fenoménu hrúdů autoři doporučují přistoupit k některým novým praktikám.

Sečení by v jádrových částech hrúdů mělo být jenom doplňkovým managementem a co nejvíce rozrůzněno. Pastva jelenovitých není považována za vhodnou pro acidofilní suché trávníky, protože jelenovití preferují dvouděložné byliny. Prospěšnější je pastva „divokých spásačů“ (exmoorský kůň, pratur, zubr). Další možností je zimní až velmi brze jarní intenzivnější pastva hospodářských zvířat nebo i celoroční extenzivní pastva koňovitých kombinovaná se sečením. Dále je navrhováno vlácení lučními branami a vytvoření větších ploch s obnaženým substrátem. Degradované části lze obohatit rozferem zeleného sena, nakartáčované hmoty nebo diaspory cílových druhů. Doporučuje se také odlesňování a výřez dřevin.

Autoři doporučují pokračovat v primárním výzkumu, pokusit se ověřit i další typické suchomilné druhy a provést pilotní průzkum v minulosti zalesněných hrúdů s cílem vytipovat vhodná místa k ekologické obnově. ■

Obr. 1. Vymezení zkoumaného území (Chytrá H. & Chytrý K. 2025)

Foto

1. Vymezení zkoumaného území (Chytrá H. & Chytrý K. 2025)
2. Chruplavič rolní na lokalitě Dúbravka, foto Kryštof Chytrý
3. Analýza hlavních koordinát (PCoA) založená na Bray-Curtisově matici nepodobností. Kolečka označují jednotlivé vegetační snímky (n = 42), modré šipky potom druhy s průkaznou vazbou na první dvě ordinační osy. Druhy jsou zobrazeny jako zkratka prvních tří písmen rodového druhového jména (Chytrá H. & Chytrý K. 2025).

agroekosystémy) a biodiverzita, včetně fenoménu biologických invazí. Centrum si klade za cíl inovovat systémy monitoringu a vytvořit provázaný systém hodnocení jevů a procesů definujících současnou podobu krajiny, ekosystémů a na ně navázané biodiverzity. Tyto aktivity jsou rozčleněny do pěti tematických pracovních skupin: Resilientní krajina, Lesní ekosystémy, Agrosystémy a půda, Invaze a Funkční biodiverzita. AOPK ČR se podílí zejména na aktivitách tematické skupiny Funkční biodiverzita, která má komplexně zhodnotit stav biodiverzity a identifikovat významné faktory jejího ohrožení a nástroje a opatření k zajištění její podpory. Zpracovávají se analýzy výskytu indikačních druhů ve vztahu k biotopům, včetně revize z terénních šetření. Připravují se prediktory biodiverzity a stavu habitatů odvozené z dat dálkového průzkumu Země. Poslední pracovní balíček WP E4 se zaměřuje na identifikaci faktorů ohrožujících biodiverzitu a mj. naplňuje cíl aktualizace klíčových strategických koncepcí. Úkoly pracovního balíčku Ohrožení biodiverzity, který vede AOPK ČR, směřují k identifikaci významných faktorů ohrožení biodiverzity a tvorbě nástrojů a opatření na jeho minimalizaci, resp. na zajištění podpory biodiverzity.

V rámci aktivit AOPK ČR pokračovala aktualizace Konsolidované vrstvy ekosystémů. Zpracovány byly nové podněty pro úpravu kategorií lesů KVES a použití jednoho z produktů VÚK k identifikaci sídelní zeleně efektivněji, než to doposud pro KVES bylo možné ze stávajících vstupních dat. Dále byla vytvořena metodika pro tvorbu rozšiřujících se bufferů vodních toků v prostředí ArcGIS Pro – tato kategorie doposud automatizovaný postup neměla a tvorba probíhala ručně, nyní je možná realizace celé kompilace KVES v rámci jednoho programu. Byla provedena analýza strukturovaných porostních typů (SPT) z dat Národního lesnického institutu, každému unikátnímu SPT byla přiřazena kategorie KVES (z přírodních lesů) na základě druhové příslušnosti – v aktualizaci 2025 tak hospodářské lesy podrobností a rozdělením lépe odpovídají kategoriím přírodních lesů. Byla připravena aktualizace Konsolidované vrstvy ekosystémů 2025, byl sepsán průvodní metodický dokument a ke každé kategorii ve vrstvě je nyní dostupný model s postupem umožňujícím opakování kompilace.

Byla upravena verze Koncepce záchranných programů pro biotopy 2027–2036. V té bylo nutno zohlednit legislativní vývoj – neúspěšnou novelizaci zákona o ochraně přírody a krajiny č. 114/92 Sb. a závazky vyplývající z nařízení o obnově přírody. Na základě informací, které poskytuje nová pilotní webová aplikace, umožňující lépe sledovat stav biotopů mapovaných v České republice, a která byla spuštěna na začátku roku 2025, došlo k drobným změnám v Seznamu biotopů vhodných pro záchranné programy a Seznamu biotopů vyžadujících zvláštní zřetel. S ohledem na informace z této aplikace bylo upuštěno od přípravy záchranného programu pro biotop L8.3 Perialpidské hadcové bory. Naopak na základě výsledků probíhajícího výzkumné-managementového projektu „Complex ecological restoration of degraded and disappearing salt marshes in Moravian Pannonia (2023–2029)“, který běží na 8 jihomoravských slanicích, bylo rozhodnuto, že se začne s přípravou záchranného programu pro biotop T7 Slaniska. Začalo se řešit i zahájení přípravy dalšího záchranného programu, přičemž ve hře je jednak společný program pro písčinné biotopy T5.2 Otevřené trávníky písčin s paličkovcem šedavým (*Corynephorus canescens*), T5.3 Kostřavové trávníky písčin a T5.4 Panonské stepní trávníky na písku, jednak společný

program pro rašelinné biotopy R1.1 Luční pěnovecová prameniště a R2.1 Vápnitá slatiniště.

Byly zpracovány a dokončeny databáze předmětů ochrany MZCHÚ pro Jihomoravský, Zlínský, Plzeňský, Liberecký, Pardubický, Ústecký, Karlovarský a Středočeský kraj (pro plány péče dle tzv. nové osnovy). V současnosti se zpracovává Kraj Vysočina. Pravidelně také probíhá jednoroční aktualizace databáze předmětů ochrany v péči AOPK ČR. Současně byly specifikovány pokyny pro sběr dat a hodnocení specifických indikátorů prostředí. Byl vytvořen návrh Survey formuláře pro hodnocení ekologického stavu rybníků, jehož testování je plánováno v Libereckém kraji. Byly připraveny postupy pro sledování dalších indikátorů, jako je například hladina podzemní vody, přirozená odrůstající obnova a další. Pracovní verze Metodiky hodnocení stavu předmětů ochrany MZCHÚ obsahuje již všechny kapitoly a je připravena k dalším úpravám.

4. 5. 3 Voda

Kateřina Kujanová, Milan Muška

Výzkumné centrum TA ČR Voda pokrývá široké spektrum témat vodního hospodářství včetně oživení vodních ekosystémů. AOPK ČR je jedním z partnerů konsorcia projektu vedeného Výzkumným ústavem vodohospodářským T.G.M. (VÚV) a podílí se na řešení dílčích cílů a aktivit výzkumného tématu „Zlepšení stavu vodních a na vodu vázaných ekosystémů“. AOPK ČR se soustředí zejména na stav, změny a příčiny ohrožení reofilních druhů ryb, využití potenciálu renaturací drobných vodních toků, fragmentaci říční sítě a zpracování záchranných programů pro nejzranitelnější vodní a na vodu vázané organismy.

V části zaměřené na výzkum stavu, změn a příčin ohrožení reofilních druhů ryb (RDR) probíhalo v roce 2025 databázové zpracování získaných dat z terénních průzkumů zaměřených na aktualizaci rozšíření RDR realizovaných v roce 2024 a propojení s historickými údaji. Další část aktivit se věnovala hodnocení vybraných RDR (evropsky významné druhy) dle požadavků na tvorbu hodnotících zpráv dle článku 17 směrnice o stanovištích. Tento přístup vyhodnocení stavu jednotlivých druhů je standardizovaný napříč členskými státy EU, má dlouhou tradici (první hodnocení proběhlo 2006) a poskytuje tak dobrý přehled o stavu druhů a jejich vývoji. Z výsledků je patrné mírné zlepšení stavu druhů horních toků (příznivý stav vranky obecné, mírně příznivý stav míhule potoční, trvale nepříznivý stav lipana podhorního). Hodnocení RDR ve středních tocích bylo v polovině případů mírně nepříznivé (například parma obecná) či nepříznivé. V dolních tocích byly RDR hodnoceny převážně v nepříznivém stavu, a pouze bolen dravý byl hodnocen v mírně nepříznivém stavu. Jako zásadní vlivy byly identifikovány úpravy vodních toků, jejich fragmentace a znečištění. V roce 2025 byly dokončeny práce na algoritmech hodnocení stavu vitality a dynamiky populací RDR a jejich habitatu.

Z hlediska využití potenciálu renaturací drobných vodních toků pokračovaly analýzy dat hydromorfologických charakteristik vzorkovaných úseků. Úseky byly vybrány tak, aby reprezentovaly podmínky ve třech kategoriích: úseky upravené, renaturované a přírodě blízké. Graficky byly znázorněny struktury dna

jednotlivých úseků (lavice, mělčina, ostrov, proudný úsek – peřej, tůň, říční dřevo, akumulace hlíny, dno bez uvedených struktur) a jejich ploškovitost, tj. zda je plocha dna v dané kategorii zastoupena několika plošně rozsáhlými prvky nebo jde o rychlé střídání jednotlivých kategorií struktur dna s menší plochou prvku. Dále byly dopočítány vybrané hydromorfologické indexy. Shannon-Wiener index, vysvětlující počet tvarů každé kategorie a rovnoměrnost jejich rozložení, s charakterem lokalit koreluje poměrně dobře, Spatial diversity index vysvětlující izolovanost plošek dané kategorie už koreluje méně. Z výsledků multimetrické analýzy jednotlivých úseků v prostoru všech sbíraných hydromorfologických charakteristik je zřejmé, že přírodě blízké úseky vodních toků jsou kompletním datasetem relativně dobře definovatelné, zatímco ovlivněné – technicky upravené – vodní toky jsou paradoxně hůře uchopitelné s širokým rozptylem hodnot a slabým zastoupením vysvětlujících charakteristik. Na základě výsledků odběrů makrozoobentosu v těchto úsecích (aktivita partnera VÚV) vykazovaly indexy diversity makrozoobentosu stoupající trend s mírou přirozenosti koryta jen v několika případech. Naopak počty jedinců a taxonů v rámci lokalit stoupaly od upravených po přírodě blízké úseky na většinu sledovaných potoků.

V roce 2025 se intenzivně pracovalo na přípravě aktualizace Koncepce zprůchodnění říční sítě. Klíčovou součástí této aktivity byla aktualizace datových podkladů týkajících se účinnosti rybích přechodů a evidence nově realizovaných migračních opatření. Další významnou aktivitou bylo komplexní hodnocení fragmentace říční ČR. Práce zahrnovaly identifikaci a sběr relevantních datových sad, jejich standardizaci a integraci do ucelené aktualizované vrstvy reálně zmapovaných migračních bariér. Na tomto základu byl vytvořen model typu random forest, který slouží k odhadu celkového (dosud nezmapovaného) počtu bariér říční sítě ČR. Výsledky modelování byly dále analyzovány, vizualizovány a probíhá jejich finalizace. Na vymezených tocích Koncepce zprůchodnění říční sítě byly na základě využití balíčku riverconn pro hodnocení fragmentace říční sítě identifikovány hlavní problematické úseky z hlediska podélné prostupnosti. Součástí bylo rovněž modelování ekologické niky vybraných druhů ryb, které umožnilo lépe cílit na biologické nároky jednotlivých druhů a zvýšit ekologickou relevanci výsledků. Ve spolupráci s Komisí pro rybí přechody se rovněž podařilo, díky dříve navázaným kontaktům z konference Free Flow, pozvat na tzv. Sázavský seminář zahraniční odborníky, kteří představili význam odstraňování migračních bariér a možnosti financování těchto opatření.

Rok 2025 byl prvním rokem realizace Záchranného programu pro raka kamenáče. Práce byly soustředěny na přípravu Dohody o spolupráci AOPK ČR a Státní veterinární správy při podezření na výskyt nákazy račím morem. Součástí dohody by měl být popis, jak postupovat při hromadných nebo jinak podezřelých úhynech raků, který je již od roku 2020 AOPK ČR testován v praxi. V případě že se račí mor potvrdí a krajská veterinární správa vyhlásí tzv. zamořenou oblast, je nařízením omezen vstup do vodních toků a informace je předána na příslušný krajský úřad, dotčeným obcím, AOPK ČR, Českému rybářskému svazu, ale také třeba Policii ČR. Dále byl podepsán Dodatek Dohody o spolupráci s Univerzitou Karlovou, který se věnuje spolupráci ohledně račího moru – předání vzorků, informací, testování, atd. V rámci aktivity k ochraně vybraných ohrožených druhů vodních organismů se také výrazně posunuly práce na Záchranném programu pro ropuchu krátkonohou.

4. 5. 4 TRIPASS

Martin Strnad

Od roku 2022 byl řešen projekt „Průchodnost dopravní infrastruktury pro faunu jako podmínka bezpečné a udržitelné dopravy“ (TRIPASS). AOPK ČR na něm spolupracovala s firmou HBH Projekt a Centrem dopravního výzkumu. V únoru 2026 byl projekt ukončen.

Jednou z hlavních aktivit projektu bylo hodnocení účinnosti dvou typů odpuzovačů živočichů. Prvním odpuzovačem byl Deer Deter, který se instaloval po 50 metrech na trojboké směrové sloupky podél 4 úseků silnic na Vysočině v celkové délce 10 km. Toto kombinované opticko-akustické zařízení aktivované senzorem světla funguje od soumraku až do svítání. Druhým odpuzovačem byl Hagopur Kombiset, což je kombinované opticko-olfaktorické zařízení (odrazky-pachový koncentrát), který se instaloval na 3 úseky silnic o celkové délce 8,6 km. Sběr dat o mortalitě savců probíhal před instalací odpuzovačů od 1. 3. 2022 do 30. 11. 2023 (21 měsíců). Následně probíhal sběr dat po instalaci odpuzovačů od 1. 12. 2023 do 31. 5. 2025 (18 měsíců, vlastní data, data od mysliveckých hospodářů, data od Policie ČR).

Sledovány byly i kontrolní úseky o celkové délce 88 km, kde se odpuzovače neinstalovaly (vlastní data, data Policie ČR). Výsledky srovnání účinnosti odpuzovačů naznačují, že v období po instalaci došlo k relativně většímu poklesu mortality (o 21,9 %) na úsecích silnic vybavených odpuzovačem Hagopur Kombiset, než na úsecích silnic vybavených odpuzovačem Deer Deter (snížení mortality o 7,2 %). Interval spolehlivosti byl však velmi široký a výsledek byl proto statisticky nevýznamný. Statistické vyhodnocení navíc znamenalo ještě větší pokles mortality o 45,5 % v kontrolních úsecích, kde nebyly instalovány žádné odpuzovače. Ačkoli tedy mortalita živočichů celkově poklesla, výsledky neposkytují důkaz o dostatečném statisticky významném vlivu odpuzovačů na snížení mortality.

V rámci projektu Ministerstvo dopravy certifikovalo „Metodiku pro hodnocení účinnosti a stanovení zásad používání akustických, optických a pachových odpuzovačů u pozemních komunikací“. Metodika slouží jako návod pro systematické hodnocení účinnosti odpuzovačů živočichů instalovaných u pozemních komunikací. Je zaměřena především na savce, protože odpuzovače jsou založeny na principech smyslových podnětů vnímatelných právě touto skupinou živočichů, u níž mají kolize s vozidly největší dopad na bezpečnost silničního provozu.

Další metodikou, kterou Ministerstvo životního prostředí certifikovalo, je „Metodika hodnocení účinnosti průchodů pro faunu“. Metodika reaguje na dlouhodobou absenci celoplošného systému zpětného ověřování funkce těchto nákladných mitigačních opatření (ekodukty, podchody) a na potřebu objektivně posuzovat, zda přispívají ke zmírnění fragmentace populací volně žijících živočichů.

Na webových stránkách AOPK ČR bude zpřístupněna mapa ekoduktů v ČR, která bude propojená s volně přístupnou databází. Všechny metodiky a publikační výstupy budou dostupné ke stažení na stránkách projektu „TRIPASS“ na webu AOPK ČR.

CHKO Český les, řeka Radbuza, foto Markéta Kašparová

CHKO Poodří, podzim na hrázi Jistebník, foto Zbyněk Sovík

5. Správa a poskytování dat | Jan Zárybnický

5. 1 Ústřední seznam ochrany přírody

Jan Votrubec, Pavel Žofka, Alena Hubáčková

Na základě aktuální i dodatečně dodané dokumentace doručené v roce 2025 bylo do Digitálního registru (DR) zapsáno 12 nových maloplošných zvláště chráněných území (MZCHÚ) a aktualizovány data a údaje o 30 přehlášených MZCHÚ (tabulka 16).

Tabulka 16 Vyhlášená, přehlášená a zrušená MZCHÚ zpracovaná v DR ÚSOP v roce 2025					
V DR ÚSOP zpracováno	Kategorie MZCHÚ				
	NPR	NPP	PR	PP	Celkem
nově vyhlášených MZCHÚ	1	1	6	4	12
přehlášených MZCHÚ			12	18	30
zrušených MZCHÚ			1	3	4

Mezi velkoplošná zvláště chráněná území (VZCHÚ) evidovaná v DR ÚSOP přibyla nová chráněná krajinná oblast Soutok včetně zonace. NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce prošly v geodatech ÚSOP drobnými úpravami hranic. V roce 2025 přibýlo do evidence 1 nové smluvně chráněné území (SCHÚ). Poslední změny v evropsky významných lokalitách (EVL) a v ptačích oblastech (PO) proběhly na přelomu let 2024 a 2025 a byly zmíněny již v předchozí ročence. V evidenci památných stromů (PS) se projevíly mj. i změny související s nadále běžící revizí ÚSOP (tabulka 17).

Do evidence DR ÚSOP přibýlo 149 inventarizačních průzkumů a dalších odborných dokumentů a 255 plánů péče. Došlá dokumentace se průběžně spolu s dalšími podklady ukládá do Sbírky listin a zároveň se v DR ÚSOP zpřístupňuje uživateli. Velký podíl na počtech zveřejňovaných dokumentů mají též rozhodnutí o výjimkách a souhlasech, kterých za rok 2025 přibýlo přes 830. Návštěvníkům sloužila studovna Sbírky listin

a během roku bylo vyřízeno více než 180 žádostí o zaslání dokumentů v elektronické podobě.

Spravovaná geografická data prošla několika aktualizacemi. Konkrétně vrstvy MZCHÚ 5×, VZCHÚ včetně zonace 2×, PS 5×, SCHÚ 1×, dílčí plochy MZCHÚ 2×, EVL 1× a PO 1×. Zcela nově je od roku 2025 vedena a poskytována vrstva ochranných pásem památných stromů. Údaje o nich se dosud poskytovaly pouze v podobě slovního popisu.

Revize vymezení hranic VZCHÚ a práce na jejich zpřesnění podle hranic parcel vedených v katastru nemovitostí byla nadále pozastavena z kapacitních důvodů na straně MŽP. Nadále však pokračovala prodloužená revize MZCHÚ, PS a SCHÚ. AOPK ČR ve spolupráci s MŽP znovu oslovila příslušné orgány ochrany přírody (OOP) s žádostmi o spolupráci na dokončení revize. V jednotkách případů se AOPK s OOP dohodla na vyřazení vybraných objektů s nedostatečnou dokumentací z evidence ÚSOP. Chráněné objekty ÚSOP s nedostatečnými lokalizačními údaji k 2. 1. 2027 podle zákona č. 364/2021 Sb. zcela zaniknou, AOPK ČR proto usiluje o doplnění nezbytných podkladů od OOP, aby se zániku předešlo.

V průběhu roku 2025 bylo v úzké spolupráci s pracovníky Českého úřadu zeměměřického a katastrálního (ČÚZK) dokončeno propojení ISOP a Informačního systému území identifikace (ISÚI). Po prvotním kompletním přenosu dat již funguje i průběžný tok změnových vět. Cestou ÚSOP – ISOP – ISÚI – RÚIAN se do Registru územní identifikace, adres a nemovitostí (RÚIAN) dostávají aktuální data o chráněných objektech ÚSOP. Objekty ÚSOP jsou v RÚIAN evidovány jako účelové územní prvky (ÚÚP) a od 1. 7. 2025 jsou údaje dostupné veřejnosti. Od srpna 2025 se vybrané údaje přenášejí z RÚIAN do Informačního systému katastru nemovitostí a zobrazují se v něm jako způsoby ochrany nemovitosti. Průběžně se vyhodnocují vybrané vazby ÚÚP k parcelám na okrajích chráněných území, aby se alespoň částečně kompenzovala odlišná přesnost podkladů v systémech AOPK ČR a ČÚZK.

I v roce 2025 pokračovala spolupráce AOPK ČR s krajskými úřady na kontrole podkladů vyhlášovacích dokumentace chráněných území před jejich vyhlášením či znovuyhlášením. Kontrolou prošlo 27 navrhovaných CHÚ.

Tabulka 17 Vyhlášené, přehlášené a zrušené památné stromy doručené a zpracované v DR ÚSOP v roce 2025															
V DR ÚSOP zpracováno	2008	2009	2010	2012	2013	2014	2015	2016	2019	2020	2022	2023	2024	2025	Celkem
Vyhlášené		1						1	1	2	2		3	50	60
Přehlášené													3	19	22
Zrušení části aleje či skupiny	1			1	1	1				2	1	1		16	23
Zrušené			1				1			2	1	2	6	29	41

5. 2 Informační systém ochrany přírody

Martin Koutek

Produkční provoz Informačního systému ochrany přírody (ISOP) byl v roce 2025 plynulý a poprvé zajišťoval celý soubor jeho hlavních agend. Období se neslo především ve znamení stabilizace provozu a postupného doladování pracovních postupů v návaznosti na zkušenosti uživatelů. Průběžná zpětná vazba z praxe umožnila dále upravovat jednotlivé procesy i funkcionality systému tak, aby lépe odpovídaly potřebám agend ochrany přírody a krajiny.

Agendový ISOP

V průběhu roku 2025 pokračoval rozvoj agendového ISOP především formou postupného rozšiřování funkcionalit a zpřesňování jednotlivých procesů. Vedle stabilního provozu systému byla pozornost věnována zejména úpravám pracovních workflow, doplnění kontrol a validací dat a rozšíření možností exportu a sdílení dat mezi jednotlivými agendami. Současně se technické úpravy zaměřily na zlepšení výkonu systému, jeho spolehlivosti a integraci s dalšími aplikacemi využívanými v prostředí AOPK ČR.

Významnější úpravy se během roku dotkly zejména modulů Vyhlašování a Plánování péče. Rozsáhlý rozvoj zaznamenal modul Realizace péče, včetně dalších úprav elektronického formuláře přílohy Dotace, který slouží k evidenci a zpracování souvisejících podkladů. Ke konci roku byly rovněž upraveny funkce přebírek realizované péče, jejichž nasazení je plánováno v prvním čtvrtletí roku 2026. Další rozvoje proběhly v agendě náhrad újem, a to jak v samotném modulu Újem v ISOP, tak v návazné aplikaci <https://nahradaujmy.nature.cz>. V průběhu roku byl zároveň vyvinut nový modul Toky a mokřady a vytvořen modul Popisky pro základní číselníky, který zajišťuje jednotnou správu a přehlednější zobrazování popisů položek číselníků v systému.

V průběhu roku byly realizovány také technické kroky směřující ke zlepšení správy a provozu systému. V polovině roku bylo aktualizováno testovací prostředí vytvořením kopie produkční databáze, což umožnilo provádět testování nových funkcí a úprav nad aktuálními daty a lépe tak simulovat reálný provoz systému. Současně byl nasazen rozšířený dohled nad provozem ISOP prostřednictvím samostatných monitorovacích nástrojů. Ty umožňují průběžně sledovat výkon systému, stav jednotlivých služeb a provozní události, a tím rychleji identifikovat případné problémy a zvyšovat celkovou stabilitu a spolehlivost systému.

Součástí komplexní aplikační podpory ISOP je i řada specializovaných aplikací podporujících konkrétní agendy ochrany přírody a krajiny. Významnou roli mezi nimi nadále plní aplikace GeoReport, která umožňuje vyhodnocovat prostorové vztahy mezi evidovanými objekty a vybranými mapovými vrstvami. Vedle veřejně dostupné verze jsou provozovány také specializované varianty této aplikace určené pro konkrétní státní instituce.

Během roku byly také aktualizovány některých z dalších aplikací využívaných v rámci ISOP. Patří mezi ně například aplikace JESO, určená pro evidenci jeskyní, a aplikace WANAS, využíváná při mapování biotopů. Po celý rok byla rovněž provozována aplikace ISUI přenos, která zajišťuje předávání informací a aktualizace účelových územních prvků do registru územní identifi-

Tabulka 18 Počet odeslaných záznamů od spuštění aplikace			
Kategorie	Vytvoření	Změna	Zrušení
Arondace v zóně NP	753	172	4
Evropsky významná lokalita	1 116	129	5
Chráněná krajinná oblast	27	2	
Klidové území NP	11		
Národní park	4	1	
Národní přírodní památka	127	13	2
Národní přírodní rezervace	112	12	2
Ochranné pásmo NP	2		
Ochranné pásmo NPP	125	13	1
Ochranné pásmo NPR	111	8	2
Ochranné pásmo PP	1 544	78	42
Ochranné pásmo PR	811	57	11
Ochranné pásmo PS	5 080	392	56
Památný strom	5 037	420	32
Přírodní památka	1 626	130	3
Přírodní rezervace	828	72	42
Smluvně chráněné území	54	1	

kace, adres a nemovitostí (RÚIAN). Počet odeslaných záznamů do ISUI za celou dobu provozu aplikace zobrazuje **tabulka 18**.

Portál ISOP

V průběhu roku pokračoval rozvoj Portálu ISOP, který slouží jako veřejné rozhraní pro zpřístupňování informací o přírodě a krajině. Vedle průběžného doplňování dat probíhaly redakční úpravy obsahu jednotlivých karet přírodních fenoménů a souvisejících přehledů.

U přehledů chráněných území byly vylepšeny možnosti filtrování, které usnadňují vyhledávání a orientaci v publikovaných datech. Na vybraných seznamech druhů byly nově doplněny odkazy na zdroje pojmenování jednotlivých taxonů. Nově byl doplněn také přehled speleologických objektů s odkazy na jejich karty v aplikaci JESO. Vedle těchto změn byla během roku

Tabulka 19 Nejčastěji navštěvované stránky ISOP v roce 2025	
Téma	Počet uživatelů
Druhy, seznam druhů	4 650 (16,61 %)
ISOP Portál hlavní stránka	2 916 (10,42 %)
Biotopy a stanoviště	1 758 (6,28 %)
Územní ochrana	1 643 (5,87 %)
Aplikace	1 386 (4,95 %)
Červené seznamy	1 297 (4,63 %)
Poskytování dat	1 053 (3,76 %)

realizována i řada dalších menších úprav zaměřených na zlepšení přehlednosti a uživatelské přívětivosti portálu. To, jaká témata návštěvníky nejvíce zajímají, zobrazuje **tabulka 19**.

5. 3 Poskytování informací a dat

Jan Votrubec, Vít Rudolf

AOPK ČR je jakožto správní úřad povinným subjektem k poskytování informací podle zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, a zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. V případě nepříslušnosti AOPK ČR k vyřízení žádostí byly tyto žádosti postupovány příslušnému povinnému subjektu k vyřízení.

Informace jsou zveřejňovány na internetových stránkách, které AOPK ČR provozuje. Přehled nejvýznamnějších je uveden níže.

- [www stránky AOPK ČR – https://aopk.gov.cz](https://aopk.gov.cz)

- [Digitální registr Ústředního seznamu ochrany přírody – https://drusop.aopk.gov.cz](https://drusop.aopk.gov.cz)

- [Portál ISOP – https://portal.nature.cz](https://portal.nature.cz)

- [Soustava Natura 2000 v ČR – www.natura2000.cz](http://www.natura2000.cz)

- [Invazní druhy – https://invaznidruhy.aopk.gov.cz](https://invaznidruhy.aopk.gov.cz)

- [Poskytování dat AOPK ČR – https://data.aopk.gov.cz](https://data.aopk.gov.cz)

V roce 2025 AOPK ČR vyřídila 53 individuálních žádostí o informace, 3 žádosti ze zákonných důvodů odmítla v částečném rozsahu, potažmo zpřístupnění informace odepřela. Za rok 2025 AOPK ČR neeviduje žádné odvolání proti rozhodnutím o odepření zpřístupnění informací vydaných podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, a rovněž si není vědoma toho, že by v roce 2025 byly vydány rozsudky soudu ve věci přezkoumání zákonnosti rozhodnutí AOPK ČR o odmítnutí žádosti o poskytnutí informace.

V průběhu roku zajišťovali pracovníci AOPK ČR poskytování statistických výstupů a přehledů o chráněných územích spolupracujícím organizacím v ČR (např. Český statistický úřad, CENIA). Na úrovni mezinárodní spolupráce AOPK ČR odeslala v březnu pravidelný roční reporting do evropské databáze chráněných území Nationally Designated Areas (NatDA), spravované Evropskou agenturou pro životní prostředí, a to včetně geografických dat.

Většina datových sad je nadále poskytována jako otevřená data ke stahování za podmínky dodržení licence „Creative Commons Uved'te původ 4.0“. Data jsou podle přístupnosti rozdělena do dvou skupin:

1. otevřená data (velká většina),

2. data s řízeným přístupem.

Pro získání přístupu k vybraným datům z druhé skupiny je nutno se zaregistrovat do informačních systémů AOPK ČR, malá část dat s řízeným přístupem je poskytována na základě žádosti o data a speciální datové sady jsou poskytovány na základě licenční smlouvy.

Ke stahování geografických dat slouží webové rozhraní Poskytování dat AOPK ČR na adrese <https://data.aopk.gov.cz>, které výrazně zpřehledňuje a pro uživatele přibližuje trvale rozšiřovaný katalog poskytovaných dat z ISOP. Toto rozhraní výraznou měrou zjednodušuje a urychluje poskytování většiny spravovaných prostorových dat pod otevřenou licencí s možností exportu do souborových formátů (shapefile a další). V ostatních případech je možné zde podat elektronicky žádost o výdej dat.

Průběžně je zajišťována aktualizace metadat poskytovaných otevřených geografických dat spravovaných v metainformačním katalogu MICKA (<https://metadata.nature.cz>). MICKA je propojena s Národním katalogem otevřených dat (NKOD, <https://data.gov.cz>). Na NKOD se v současnosti harvestuje 42 metadatových záznamů otevřených datových sad AOPK ČR.

V roce 2025 byly vyřízeny pouze jednotky oficiálních žádostí o poskytnutí geografických dat mimo AOPK ČR, jelikož valná většina dat je volně dostupná. Nově byla ke stahování zpřístupněna následující data: Jednotná evidence speleologických objektů pro veřejnost, Ochranná pásma památných stromů, Pasportizace vodních toků a Omezení pro aplikaci rodenticidů. Bylo uzavřeno několik licenčních smluv o poskytnutí citlivých dat z Nálezové databáze ochrany přírody. Proběhla také pravidelná předání a výměna dat podle stávajících smluv o spolupráci.

Údaje o území pro zpracování územně analytických podkladů (ÚAP) byly nadále poskytovány podle zákona č. 183/2006 Sb. a jeho prováděcí vyhlášky č. 500/2006 Sb. Údaje byly poskytovány prostřednictvím webové aplikace pro výdej údajů o území dostupné přihlášeným uživatelům na adrese <https://uap.nature.cz>. Od března 2020 je touto aplikací v souladu s požadavky novelizované vyhlášky č. 500/2006 Sb. poskytováno pro 12 údajů o území celkem 19 vrstev geografických dat. Proběhla však jednání s Ministerstvem pro místní rozvoj a byl dohodnut přechod na nová pravidla odpovídající zákonu č. 283/2021 Sb. a jeho prováděcí vyhlášce v průběhu roku 2026, jakmile bude rezort místního rozvoje připraven.

AOPK ČR je povinným poskytovatelem vybraných geografických dat stanovených v příloze I a v příloze III směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/2/ES z 14. března 2007 o zřízení Infrastruktury pro prostorové informace v Evropském společenství (INSPIRE). Konkrétně jde o data pro témata I.9. Chráněná území, III.17. Bioregiony, III.18. Stanoviště a biotopy a III.19. Rozložení druhů. Data zpracovaná v souladu se Směrnicí INSPIRE byla aktualizována dle stanoveného harmonogramu a zpřístupňována na stránce AOPK ČR – INSPIRE na adrese <https://webgis.nature.cz/inspire>.

CHKO Litovelské pomoraví, Mlýnský potok u Horky, foto Vladislav Holec

6. Práce s veřejností | Tomáš Růžička, Karolína Šulová

6. 1 Mediální komunikace

Karolína Šulová

Mediální prezentace práce AOPK ČR probíhá na celé řadě platforem – od klasických tištěných či elektronických médií přes webové stránky po sociální sítě.

6. 1. 1 Tištěná a online média

Karolína Šulová

Svou práci AOPK ČR pravidelně prezentuje médiím, například prostřednictvím tiskových zpráv. Těch v roce 2025 publikovala 73, další pak vydala samostatně některá regionální pracoviště. Na vizuálně zajímavé akce jsou novináři cíleně zváni. Téma tiskových zpráv pokrývala celou šálu činností AOPK ČR, od záchranných programů pro ohrožené druhy až po managementová opatření či vyhlásování nových chráněných území.

Zástupci médií a následně jejich čtenáři se tak dozvídali například o výskytu vlků na Olomoucku, problémech s pajasanem na Pálavě, jak postupovat se sršní asijskou, o novém povalevém chodníku rašeliništěm v Českém lese nebo že o největší slanisko v Česku u Nesytu se starají vodní buvoly.

Na přelomu jara a léta byla pozornost věnována vyhlášení CHKO Soutok, prvního velkoplošného chráněného území v ČR po devíti a půl letech po vzniku CHKO Brdy. Na zapojení veřejnosti zacílila fotosoutěž k 50 letům CHKO České Středohoří.

Velmi smutnou zprávou byla otrava orlů v Železných horách a vlků na Jesenicku. Naopak potěšily optimistické zprávy o sokolích mláďatech ve Žďárských vrších, nálezu vzácné orchideje v Českém ráji i užovky stromové na Soutoku, potvrzení kriticky ohroženého puštíka bělavého v Jeseníkách, obojživelníků v nových tůních či návrat okáče skalního do Českého krasu.

Vděčným mediálním bestsellerem bylo putování evropského losa Emila z Polska přes Česko republiku do Rakouska. Naprosto nečekaný celosvětový mediální dopad měla informace z CHKO Brdy o bobří rodince, která vytvořila mokřad v místech, kde to stát plánoval, a tak daňoví poplatníci ušetřili.

Největší mediální ohlas mají tradičně tiskové zprávy o velkých šelmách, hnízdění dravců či invazních druzích, zejména pokud jsou doplněny unikátními či působivými fotografiemi, například z fotopastí. I v průběhu roku 2025 bylo nutno vyvracet některé hoaxy, které se v médiích šířily.

Pravidelnou rubriku zaměřenou především na přírodní zajímavosti s tipy na výlet má AOPK ČR v turistickém magazínu KAM po Česku. Úspěšně pokračovalo blogové využívání platformy Médium zpravodajského serveru <https://Seznam.cz>.

Pracovníci AOPK ČR jsou často poptáváni k nejrůznějším tématům z oblasti ochrany přírody a krajiny regionálními i celostátními médii.

6. 1. 2 Webové stránky

Lucie Záhorová

Webové stránky AOPK ČR a 25 chráněných krajinných oblastí jsou zavedeným a důvěryhodným zdrojem informací pro širokou i odbornou veřejnost a jsou vyhledávány také novináři. Pravidelně na nich byly umísťovány aktuality, články nebo tiskové zprávy k aktuálním tématům a také pozvánky na akce pořádané AOPK ČR. Celkem bylo zveřejněno 275 aktualit, z toho 53 na hlavních webových stránkách, na webových stránkách chráněných krajinných oblastí celkem 222 aktualit.

Celková návštěvnost všech webových stránek provozovaných pod doménou <https://aopk.gov.cz> překročila 150 tisíc uživatelů. Hlavní webové stránky AOPK ČR navštívilo 79 tisíc uživatelů, což představuje oproti roku 2024 mírný pokles. Počet zobrazených stránek přesáhl 407 tisíc. Uživatelé nejčastěji hledali stránku s nabídkou volných míst a kontakty. Téměř 12 tisíc uživatelů navštívilo stránku „Potřebuji vyřídít“ a pokračovalo na některou z nabízených životních událostí. Návštěvnost portálu ISOP byla asi 28 tisíc uživatelů.

Mezi nejnavštěvovanějšími webovými stránkami chráněných krajinných oblastí byly weby CHKO Moravský kras, Jeseníky, Beskydy, Pálava a Brdy.

Z dalších tematicky zaměřených webových stránek, které AOPK ČR provozuje, byl v roce 2025 navštěvovaný portál Finance pro přírodu a krajinu (tzv. dotační web) s 10,2 tisíci uživatelů a s více než 86,8 tisíci zobrazených stránek. Uživatelé nejčastěji zajímali o výpis aktuálních dotačních výzev (téměř 15 tisíc zobrazení). U webových stránek Návrat vlků (<https://navratvlku.cz>) se počet uživatelů oproti roku 2024 zvýšil o cca 8 tisíc na 30 tisíc, ke zvýšení došlo i v celkovém počtu zobrazených stránek (95 tisíc). Webové stránky zabývající se problematikou invazních druhů navštívilo asi 6,3 tisíce uživatelů a prohlédlo si 24 tisíc stránek. Často navštěvovanou stránkou je také webová verze časopisu Ochrana přírody. Článek na něm si vyhledalo téměř 17 tisíc uživatelů, kteří zhlédli asi 62 tisíc stránek. Další webové stránky týkající se záchranných programů využilo 3,8 tisíce uživatelů.

Oproti roku 2024 byla zaznamenána na většině webových stránek nižší uživatelská návštěvnost. Příčinu nelze objektivně stanovit, faktorů, které návštěvnost ovlivňují je mnoho a nelze ověřit ani způsoby měření. Jedním z významných důvodů může být změna chování a preferencí uživatelů směrem k využívání výsledků vyhledávání v podobě AI rešerše. Uživatel již

pak v mnoha případech nepotřebuje cílové webové stránky navštívit.

Během první poloviny roku vznikaly webové stránky nové chráněné krajinné oblasti Soutok, která byla vyhlášena 1. 7. 2025. Stránky se k tomuto datu podařilo úspěšně spustit. Od té doby je navštívila asi tisícovka uživatelů.

V listopadu 2025 AOPK ČR veřejnosti představila webové stránky Vodní toky a mokřady České republiky, které jsou jedním z výstupů projektu „Pasportizace vodních toků“ financovaného z evropských dotačních zdrojů (NPO–POPFK). Web poskytuje informace a data z mapování vybraných vodních toků, migračních překážek a informuje o významných mokřadech České republiky. Jeho součástí je interaktivní mapová aplikace, data ke stažení, fotodokumentace i metodická doporučení a návrhy opatření na zlepšení a ochranu vodních toků s krátkými ilustračními videi.

Na podzim byly také zahájeny práce na vytvoření webových stránek o druhové ochraně, opylovačích a biodiverzitě. Vznik stránek je financovaný projektem „Prospective LIFE“ a jejich zprovoznění je plánované na konec roku 2028.

6. 1. 3 Sociální sítě

Pavel Gejdoš

AOPK ČR v roce 2025 posílila komunikaci s veřejností na sociálních sítích. Profil na facebooku má již přes 12 tisíc stálých sledovatelů (followerů), jen za uplynulý rok se tento počet zvýšil o tři tisíce. Zásahu na tom mají příspěvky umístované několikrát týdně, včetně pravidelných seriálů.

Na vizuální stránku zaměřenou síť instagram AOPK ČR oživuje řadou zajímavých fotek živočichů a rostlin například ze záchranných programů. I přes dosavadní absenci jakýchkoli placených či dotovaných obsahů za rok 2025 narostl díky kvalitě a zajímavosti fotek a úhlednému jednotnému designu počet followerů o více než čtvrtinu, na 4 100.

AOPK ČR myslí i na prezentaci mezi organizačními a firemními profesionály na síti LinkedIn. Zde informuje například o akcích pro studenty, významných dnech či nových vydáních časopisu Ochrana přírody. I na LinkedInu počet stálých příznivců vzrostl za jediný rok o zhruba čtvrtinu. Video, dokumenty, streamy z vybraných konferencí či osvětové krátké filmy našly místo na youtube kanálu https://youtube.com/@aopk_cr. Vybrané dříve umístěné snímky se kvůli přístupnosti pro sluchově handicapované dočkaly otitulkování. Od případné prezentace na TikToku vzhledem k varováním Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost se upustilo.

Rok 2025 se také zaměřil na větší synergii prezentací jednotlivých správ CHKO na sociálních sítích. Svou stránku na facebooku (FB) mělo v uplynulém roce 21 z 25 CHKO pod gescí AOPK ČR. Osmnáct z těchto prezentací je pod odbornou koordinací ústředí, tři zatím bohužel zůstávají v jiném režimu.

V následujícím roce se práce v této oblasti zaměří na narovnání této situace a také na vizuální sjednocení FB stránek CHKO.

Okruh stálých sledovatelů je u jednotlivých FB CHKO různý – od několika set, až po například pěti tisíc Jizerských hor či desítky tisíc Pálavy.

Svět instagramu začaly využívat i některé správy CHKO vytvářením samostatných prezentací po vzoru facebooku. Jak se bude do budoucna dařit nacházet fotogenická témata aspoň se základní pravidelností, ukáže čas.

Na sociálních sítích byl samozřejmě reflektován i vznik nové chráněné krajinné oblasti Soutok. Zajímavosti i všední ochranářskou činnost z cenné oblasti kolem řek Dyje a Moravy přinášejí od června 2025 nově vytvořené prezentace <https://facebook.com/chkosoutok.officialni> a také instagramové prezentace <https://instagram.com/chkosoutok.officialni>. Přídomek „oficiální“ za název profilu byl nutný, protože bohužel běžný název již před vytvořením obsadil soukromý spekulant.

6. 2 Publikační činnost

Květa Černohlávková

AOPK ČR dlouhodobě využívá publikační činnost jako jeden ze základních nástrojů práce s odbornou i laickou veřejností. Vydává odborné i popularizační publikace, periodika a metodické materiály, které slouží k přenosu poznatků z výzkumu do praxe, k odborné diskusi i k osvětě veřejnosti.

Publikační portfolio zahrnuje odborné časopisy a sborníky, regionální periodika, samostatné publikace i drobné tiskoviny. Tyto výstupy reflektují aktuální témata ochrany přírody a krajiny, výsledky výzkumu i praktické zkušenosti z území.

6. 2. 1 Časopis Ochrana přírody

Odborný časopis Ochrana přírody vychází v tištěné podobě nepřetržitě od roku 1946 a patří k nejdéle vydávaným odborným periodikům v oblasti ochrany přírody v České republice. V průběhu let prošel několika grafickými obměnami, tematické zaměření však dlouhodobě zůstává zachováno – ochrana přírody a krajiny v širokých souvislostech.

Časopis je určen především odborné veřejnosti, pracovníkům státní správy, vědecko-výzkumných institucí, nestátních neziskových organizací a pedagogům, oslovuje však i širší okruh čtenářů se zájmem o přírodu.

V roce 2025 vyšlo šest pravidelných českých čísel a jedno speciální anglicky psané číslo, které shrnulo vybraná klíčová témata a události v ochraně přírody za předchozí rok (tabulka 20).

Na vydávání časopisu se s AOPK ČR společně podílejí Správa jeskyní ČR a správy všech čtyř národních parků. Elektronická verze časopisu je k dispozici na webových stránkách

<https://casopis.ochranaprirody.cz>, kde jsou jednotlivá čísla volně přístupná včetně interaktivních prvků.

6. 2. 2 Sborník Časopis Příroda

Odborný recenzovaný sborník časopis Příroda vydává Agentura ochrany přírody a krajiny ČR od roku 1994. Zaměřuje se na původní odborné práce z oblasti ochrany přírody a krajiny, zejména ve vztahu k území České republiky a střední Evropy. Standardně vychází jednou ročně, v případě tematicky zaměřených čísel může být vydán i vícekrát během roku.

Časopis Příroda je dostupný rovněž v digitalizované podobě na webových stránkách <https://aopk.gov.cz/casopis-priroda>, kde jsou k dispozici aktuální i archivní čísla, informace o časopisu i pokyny pro autory.

V roce 2025 byla vydána dvě čísla časopisu. Běžné číslo Příroda 47 obsahuje několik témat:

- Využití průtokové cytometrie k odhalení ohrožení vzácných rostlin hybridací
- Zásady sběru dat o cévnatých rostlinách v terénu a v herbářích pro účely druhové ochrany: průvodce pro začátečníky i pokročilé
- Vliv neřízeného přikrmování na populaci sysla obecného a dopad regulačních opatření
- Obojživelníci a plazi vybraných maloplošných zvláště chráněných území a evropsky významných lokalit na území Středočeského, Jihočeského a Plzeňského kraje
- Vývoj populace vydry říční v České republice: celkové shrnutí a detailnější pohled na období 2017–2023

Tabulka 20 Hlavní tematické zaměření jednotlivých čísel časopisu Ochrana přírody v roce 2025	
Pořadí vydání	Hlavní tematické zaměření čísla
OP 2025/1	Ptačí oblast Západní Krušné hory, Západočeská vřesoviště, Odchov mihule ukrajinské, Spolky a povolování staveb formou JES, Povodně v jeskyních, Pozemková reforma
OP 2025/2	CHKO Soutok vyhlášena, Méně stromů znamená více pro všechny, Vodní režim soutoku Moravy a Dyje, Genetická analýza pstruhů v Brdech, Krajinný ráz CHKO Soutok, Management písčin v Braniborsku
OP 2025/3	Ekosystémové funkce údolních niv, Plán ÚSES v CHKO, Novela zákona k náhradám škod, Síť domů přírody v ČR, 20 let ochrany přírody v Českém lese, Červený seznam ekosystémů IUCN
OP 2025/4	Požární prevence v Českém Švýcarsku, Ekosystémové účetnictví služby opylovačů, EVL Niva Nemanického potoka, Novela zákona o lesích, Ekologická olympiáda třicetiletá, 25 let vývoje lesa v Českém Švýcarsku
OP 2025/5	70 let CHKO Český ráj, Pískovcový fenomén Českého ráje, Blednutí korálových útesů, Slovenské lúky II., Suťové lesy u Turnova, Modrásek bahenní v Poodří
OP 2025/6	Jelen sika v CHKO Slavkovský les, Lety s drony v ZCHÚ, 120 let od narození Zdeňka Buriana, Mločící ze Sardinie, Pohled veřejnosti na lesnické hospodaření, Rozhovor s Jaroslavem Hromasem
OP 2025 AJ	Fifty Years of the SPA Landscape, The Krušné hory/Ore Mountains Protected Landscape Area? Landscape Policy of the Czech Republic, Project Mapping and Inventorying (Monitoring 2) Has Been Completed, The Hodonínská Důbrava/Hodonín Oak Grove House of Nature, Nairobi National Park – Nature versus Transport Infrastructure

Příroda 48 (Atlasy rozšíření denních motýlů vybraných CHKO České republiky) prezentuje výsledky intenzivního mapování zvolených druhů motýlů provedeného ve vybraných CHKO České republiky: Litovelské Pomoraví, Jeseníky, Žďárské vrchy, Třeboňsko, Pálava, Český kras, České středohoří a Bílé Karpaty.

6. 2. 3 Regionální odborná a popularizační periodika

Regionální pracoviště AOPK ČR se významně podílejí na vydávání regionálních odborných a popularizačních periodik. Pravidelně vydávají pracoviště AOPK ČR osm regionálních periodik ve spolupráci s místními partnery.

Zaměřují se na aktuální témata ochrany přírody v daném regionu, péči o chráněná území i na popularizaci přírodního a kulturního dědictví. Patří mezi ně Zpravodaj CHKO Beskydy, Bílé/Biele Karpaty, časopis Český les: příroda a historie, Krkonoše a Jizerské hory, Arnika – přírodou a historií Karlovarského kraje, Jeseníky – Rychlebské hory, Poodří nebo Pod Blaníkem.

6. 2. 4 Samostatné publikace

V roce 2025 vydala Agentura ochrany přírody a krajiny ČR řadu samostatných publikací, zejména metodických materiálů určených pro odbornou praxi. Mezi klíčové tituly daného roku patřily především metodiky, jako „Renaturace vodních toků a tvorba mokřadů činností bobra evropského“ nebo „Nakládání s rostlinnou organickou hmotou vznikající při péči o biotopy“. Dalšími důležitými tituly roku byly Ročenka 2024, Bohemia Centralis 39 nebo „Hodnocení účinnosti a stanovení zásad používání akustických, optických a pachových odpuzovačů u pozemních komunikací“.

Součástí publikační činnosti byly také drobnější tiskoviny určené široké veřejnosti. Vydány byly například čtyři nové průvodce CHKO (Soutok, Český ráj, Český les a České středohoří). Dále pak třeba informační leták o invazním pajasanu žláznatém či letáky k některým domům přírody.

Publikace jsou dostupné buď v ústřední knihovně v Praze na Chodově nebo v elektronické podobě na webových stránkách <https://aopk.gov.cz/nase-publikace>.

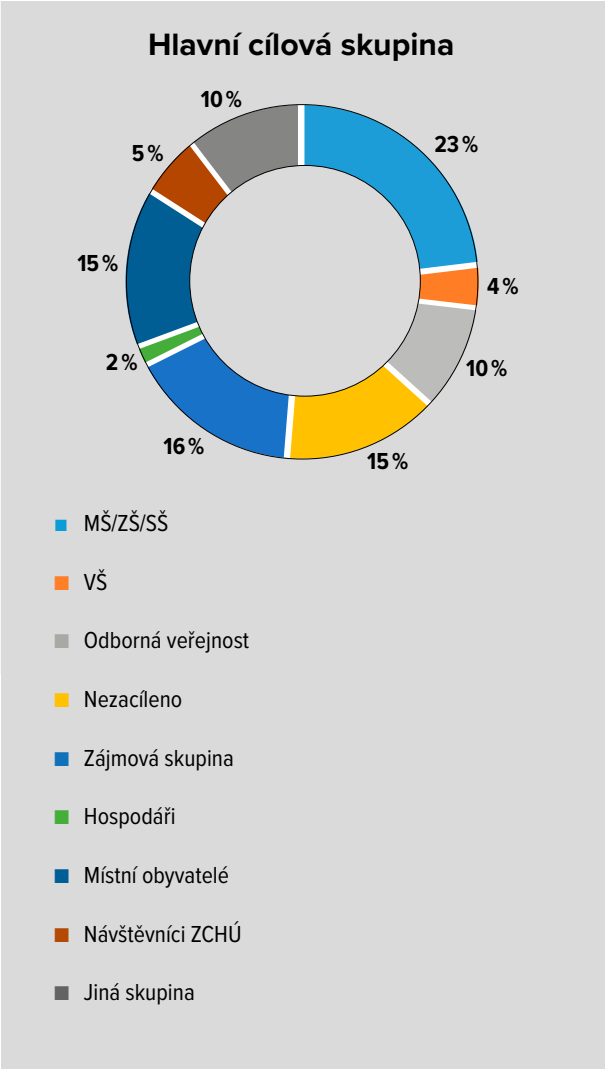
6. 3 Akce pro veřejnost

Ondřej Vitek

Počet evidovaných akcí pro veřejnost, které AOPK ČR pořádá, v posledních letech vytrvale narůstá (2023: 571, 2024: 716, 2025: 741). Nejvíce akcí realizovalo RP Střední Čechy (137). Na úrovni CHKO se nejvíce akcí pro veřejnost uskutečnilo v Českém lese, jen o málo méně pak ve Slavkovském lese. Nejčastěji šlo o exkurze (263) a přednášky (232). Akce zasahují pestrou škálu cílových skupin (graf 6).

AOPK ČR byla hlavním pořadatelem 433 zaevidovaných akcí, na 81 dalších spolupracovala s provozovatelem domu přírody nebo informačního střediska. Nejvíce akcí (22) se uskutečnilo k Mezinárodnímu dni ptactva (1. 4.), 330 akcí přiblížilo chráněné druhy, 99 akcí téma „Voda v krajině“. Na 115 akcích pořadatelé představili potenciálním žadatelům různé dotační zdroje.

Garanti práce s veřejností na regionálních pracovištích zaznamenávají akce v online databázi.

Graf 6 Hlavní cílové skupiny akcí, které AOPK ČR pořádala pro veřejnost

6. 4 Odborné konference

Květa Černohlávková

Celostátní konference k vybraným otázkám praktické ochrany přírody, pořádaná AOPK ČR ve spolupráci s ČZU, představovala v roce 2025 tradiční setkání odborné veřejnosti. Jedenáctý ročník v roce 2025 zacílil na téma „Zelená infrastruktura“. Téma navázalo na předchozí ročníky zaměřené na klíčové otázky praktické ochrany přírody.

V pořadí jedenáctá konference se konala opět v pražském Suchdole a zahrnovala vedle 12 přednášek odborníků z řad pracovníků AOPK ČR a dalších institucí i předání ceny AOPK ČR (box 24).

Tradičně je o tuto konferenci zájem a v roce 2025 bylo k účasti na místě přihlášeno 307 účastníků, přes online média byl nejvyšší počet připojených účtů ve stejném okamžiku 244 (ZOOM+YouTube). Záznamy jsou umístěny na YouTube kanálu AOPK ČR.

Vedle celostátní konference AOPK ČR v roce 2025 pořádala také významnou geologickou konferenci Kras, jeskyně a lidé – 3. ročník mezinárodní konference k problematice udržitelného využití krasových oblastí.

Rok 2025 přinesl pro ochranu české přírody jedno významné jubileum: 70. výročí vzniku chráněné krajinné oblasti Český ráj připomínané s podtitulem Krajina, která je rájem. Proběhlo slavnostní setkání na půdě Senátu PČR a také doprovodné aktivity, jako byly výstavy, exkurze a další programy (box 25).

Tabulka 21 Přehled dosavadních konferencí k vybraným otázkám ochrany přírody	
Pořadí konference	Hlavní tematické zaměření
1. ročník 2015	Vybrané problémy ochrany přírody a krajiny a možnosti nápravy s využitím evropských a národních dotačních programů
2. ročník 2016	Pastva v chráněných územích
3. ročník 2017	Význam lesů s vysokou ekologickou stabilitou v krajině
4. ročník 2018	Fragmentace krajiny
5. ročník 2019	Ochrana ohrožených druhů v praxi
6. ročník 2020	Urbanizace krajiny a nástroje k jejímu usměrňování
7. ročník 2021	Jak zadržet vodu v krajině
8. ročník 2022	Invazní druhy
9. ročník 2023	Připravovaná legislativa pro obnovu přírody
10. ročník 2024	Data v ochraně přírody
11. ročník 2025	Zelená infrastruktura

6. 5 Knihovna AOPK ČR

Jan Zátka

Veřejnosti přístupná odborná knihovna AOPK ČR evidovala k 31. prosinci 2025 15 119 svazků monografií, 5 617 svazků časopisů, 3 970 výzkumných zpráv, 161 norem, 36 vysokoškolských prací, 754 cestovních zpráv, 390 kartografických zpráv, 47 separátů, 143 audiovizuálních dokumentů a 252 svazků beletrie. Celkový stav knihovního fondu činí 54 832 knihovních jednotek. V roce 2025 docházelo do knihovny 152 titulů periodik a ve fondu je celkem 646 titulů.

Knihovna se počtem svazů řadí do kategorie středně velkých. Oproti běžné knihovně zajišťuje prodej a distribuci publikací vydávaných AOPK ČR. Jejich přehled je průběžně aktualizován na internetových stránkách <https://aopk.gov.cz/knihovna>. Na nich je k dispozici on-line katalog s databází dostupných publikací knihovny.

V roce 2025 byla nově z darů partnerských organizací z Ukrajiny vytvořena sekce odborné ukrajinské literatury, která čítá 152 titulů.

Zelená infrastruktura na konferenci

Karolína Šůlová

Jedenáctý ročník konference, kterou AOPK ČR pořádá společně s Českou zemědělskou univerzitou v Praze, byl tentokrát zaměřen na problematiku zelené infrastruktury. Celodenní program přinesl odborníkům, územním plánovačům i zástupcům veřejné správy řadu poznatků o tom, k čemu zelená infrastruktura slouží, jak ji evidovat, rozvíjet a kde získat finance.

Přednášky se věnovaly i přípravě Politiky krajiny, využití územních systémů ekologické stability, roli lesů či ekologicky významných prvků. Nechyběly ani zcela konkrétní příklady, jedním z nich bylo i vymezení zelené infrastruktury v územním plánu Zvole.

Konference se konala 13. března, součástí programu bylo již posedmé i udílení Ceny AOPK ČR. Ta oceňuje jednotlivce, spolky a organizace, které se významně podílejí na ochraně přírody a krajiny v Česku.

V kategorii Počin získal Cenu AOPK ČR zapsaný spolek Mokřady. Funguje od roku 2011 a zaměřuje se na zadržování vody v krajině, podporu biodiverzity a ochranu ohrožených druhů, zejména obojživelníků. Působí především na Vysočině. K nejvýznamnějším projektům patří obnova mokřadů v údolí potoka Hloučely u Okluk, revitalizace Lesnovských mokřadů nebo vytvoření mokřadní učebny Skalka u Jihlavy. Mokřady z.s. nezapomínají ani na osvětu – to dokazuje i jejich webová stránka, která se stala cenným informačním zdrojem pro širokou veřejnost.

V kategorii Osobnost byl oceněn Leoš Štefka. Většinu své profesní kariéry strávil na Správě chráněné krajinné oblasti Moravský kras. Mezi jeho největší úspěchy patří prosazení vyloučení motorové dopravy z krasových kaňonů Pustého a Suchého žlebu. V posledních letech se aktivně podílel například na nové zonaci CHKO a významně se zasloužil i na zatravnění polí v okolí závrťů na Ostrovské krasové plošině. To brání průsakům hnojiv a biocidů do podzemí. Jeho devizou byly vždy dobré vztahy v regionu, kde spolupracoval se starosty i hospodáři. Významnou měrou přispěl k vybudování Domu přírody Moravského krasu, kde je aktivním členem správní rady. ■

Foto

- 1. Přivítání Petrem Skleničkou, rektorem České zemědělské univerzity
- 2. Předání Ceny AOPK ČR zástupcům zapsaného spolku Mokřady
- 3. Předání Ceny AOPK ČR v kategorii Osobnost Leoši Štefkovi

Všechna foto Karolína Šůlová

Oslavy 70. let CHKO Český ráj

Lukáš Bílek

V roce 2025 uplynulo 70 let od vyhlášení CHKO Český ráj. Výročí se připomínalo během pravidelných akcí pro veřejnost po celý rok. Vznikla i výstava „Daří se nám chránit ráj?“ o práci v ochraně nejstarší tuzemské CHKO. Byla ke zhlédnutí v Jičíně, Turnově, Mnichově Hradišti, Sobotce, v Senátu či v budově MŽP v Praze a navštívilo ji 16 tisíc lidí.

Sedmdesátiny nebyly jediným výročím. Naučná stezka v Podtroseckých údolích slavila 45 let, a tak se dočkala nového hávu. Smutným z loňských výročí bylo 25 let od pádu Semtinské lípy, která nepřežila vichřici v roce 2000. Český ráj byl blízký i Karlu Čapkovi - text „Kousek země“ napsal v roce 1925, tedy právě před sto lety. AOPK ČR, Lesy ČR a Památník Karla Čapka si to připomněly v arboretu Bukovina při vysazení semenáčku z Čapkova javoru tatarského rostoucího už téměř 90 let v zahradě Čapkovy Strže.

V poslední říjnový den roku 2025 zorganizovala AOPK ČR setkání v polích pod Humprechtem. Potkali se tu zástupci 39 z 41 obcí v CHKO a hospodáři, aby společně zasadili symbolických sedmdesát stromů nové ovocné aleje. Sešla se více než stovka lidí – malí i velcí zemědělci, pěstitelé, chovatelé, pastevci, sadaři, vinaři, lesníci, vodohospodáři, rybníkáři, mlynářka i těžaři. První strom vysadil František Pelc, ředitel AOPK ČR. Spolu s Janem Kopeckým, zahradníkem z Ktové, ukázali přítomným, jak zasadit dalších 69 hrušní a třešní. Pod jednu z hrušní přítomní uložili časovou schránku. A protože alej prochází pod zámkem Humprechtem, sázela tento strom kastelánka Dagmar Faměrová spolu s potomkem Humprechta Jana Czernina – zakladatele zámku –, senátorem Tomášem Czerninem, a starostou Sobotky Luborem Jenčkem.

Ve schránce jsou uloženy písemnosti, obecní zpravodaje i jiné artefakty či výrobky hospodářů – pískovec z Prachova, zámecký klíč, kořalka, tříska ze Semtinské lípy, žaludy, odznaky, pamětní mince nebo i mapa s variantami silnice I/35. Slunečným dnem doprovázela harmonikářka Lucie Doušová, do podzím zbarveného lesoparku se z ochozu Humprechtu linul zpěv Veroniky Vildman a zámek se otevřel na speciální prohlídku. Všichni se mohli kochat novou alejí z výšky zámeckého ochozu a představovat si, jak bude odtud

vypadat stromořadí za třicet let, kdy CHKO Český ráj oslaví své narozeniny.

Završením oslav byl slavnostní večer v Senátu. Důstojné a zároveň humorem a skvělou atmosférou propojené setkání se uskutečnilo 5. 11. 2025 v hlavním sále Valdštejnského paláce. Zaštili ho všichni tři senátoři, jejichž volební obvody zasahují CHKO Český ráj – Lena Mlejnková, Tomáš Czernin a Ondřej Lochman. Zazněly projevy senátora Zbyňka Linharta i všech tří zaštiťujících, ministra životního prostředí Petra Hladíka i ředitele AOPK ČR Františka Pelce. Vystoupení zástupců AOPK ČR – Lukáše Bílka a Václava Luky – atmosféru odlehčilo. Třešinkou na narozeninovém dortu byla hudební dramaturgie a vystoupení Tria Talia – od barokní hudby V. H. Rovenského, přes romanticky kýčovitou „Kde děwa má“ V. J. Picka, v nové aranži předvedenou „Znám já jeden krásný zámek“ až po závěrečné na ukulele doprovázené Prachovské skály Ivana Mládky. Při té závěrečné se přidalo publikum. A tak společně „co bychom se báli na Prachovské skály“ v podání senátorek, senátorů a ministra spolu se starostkami a starosty, hospodáři i dalšími v sále bylo světovou premiérou ■

Foto

- 1. Starostky, starostové a hospodáři
- 2. Sazení "zámecké" hrušně v podání kvarteta Jenček-Faměrová-Bílek-Czernin

Obě foto archiv AOPK ČR

6. 6 Návštěvnícká infrastruktura v chráněných územích

6. 6. 1 Značení chráněných území

Ondřej Vítek

AOPK ČR provádí vymezení a označení chráněných území v terénu. Značení se provádí jednak tabulemi na přístupových cestách (zpravidla umístěnými na dřevěných hraničníchích), jednak pruhovým značením po celém obvodu (nejčastěji na stromech, případně dřevěných kůlech apod.). Tabulemi se označují zvláště chráněná území všech kategorií i území soustavy Natura 2000, pruhovým značením jen NPR, PR, NPP a PP. V roce 2025 AOPK ČR pořídila 592 smaltovaných tabulí za celkem 272 727 Kč. V červenci hotové tabule převzala a následně distribuovala na jednotlivá pracoviště. Výměna poškozených a doplnění chybějících tabulí včetně těch pro nově vyhlášená ZCHÚ a památné stromy proběhly následně dle priorit a možností jednotlivých pracovišť.

Mimo rámcovou dohodu nechala AOPK ČR vyrobit a následně rozmístita většinou na hranice přírodních rezervací a památek 100 smaltovaných piktogramů upozorňujících na žádoucí chování návštěvníků. Za piktogramy AOPK ČR zaplatila celkem 23 595 Kč.

6. 6. 2 Naučné stezky a informační panely

Ondřej Vítek

AOPK ČR má ve své správě přibližně stovku naučných stezek, které návštěvníky na zhruba tisícovce zastavení seznamují s nejzajímavějšími fenomény daného území. Agenturní naučné stezky měří dohromady více než 800 km. Jsou okružní i lineární a kromě pěších někdy vítají i cyklisty a běžkaře. Jedna naučná stezka je výjimečná nejen tím, že prochází dvěma CHKO, ale i zaměřením na vodáky. Sleduje tok Berounky skrz Křivoklátsko a Český kras. V roce 2025 pracovníci AOPK ČR např. obnovili naučnou stezku Okolím Deštného v CHKO Orlické hory a naučnou stezku v NPR Bohdanečský rybník, kde byl na pozorovatelnu ptáků trvale umístěn i pevný dalekohled (box 14). Územím spravovaným AOPK ČR ale procházejí i další naučné stezky jiných zřizovatelů. Naučné stezky přitom často vznikají ve spolupráci více partnerských organizací a s postupem času někdy nebývá snadné určit, kdo z nich je „hlavní“ vlastník.

Takové prvky mohou pracoviště evidovat v centrální databázi Evidence návštěvnícké infrastruktury. Je propojená i s mobilní aplikací, která umožňuje jak opravu údajů, tak zaznamenávání kontrol přímo v terénu. Zobrazení

prvků je možné i přes modul Návštěvnícká infrastruktura v ISOP2. Přestože využívání databáze zatím není povinné, obsahuje 11 050 objektů, jako jsou hraničníky, infopanely, zábradlí, lávky apod.

6. 6. 3 Program Dům přírody

Lenka Šoltysová

V programu Dům přírody v roce 2025 bylo zapojeno a pro veřejnost otevřeno 15 návštěvníckých a 9 informačních středisek v 18 CHKO, 1 NPR a 1 NPP. Pokračovala také jejich certifikace (box 26).

Z programu Podpora provozu návštěvníckých a informačních středisek v programu Dům přírody bylo v roce 2025 formou dotace podpořeno celkem 21 žádostí z 22. Provozovatelé domů přírody dostali max. částku 600 000 Kč při celoročním provozu a provozovatelé informačních středisek dosáhli na částku 210 000 Kč. Celkem na dotacích AOPK ČR poskytla 9,92 mil. Kč, což pokrylo jen 14 % z potřebných nákladů na provoz středisek. Celkové náklady na provoz a mzdy 15 domů přírody a 9 informačních středisek v roce 2025 činily 73,243 mil. Kč. Při celkové návštěvnosti 509 517 platících a neplatících návštěvníků (graf 7) tak průměrné náklady na 1 návštěvníka v roce 2025 činily 144 Kč. Návštěvníci přispěli provozovatelům částkou 39,251 mil. Kč, když zaplatili vstupné do expozic, koupili si program nebo na památku regionální produkty.

V návštěvníckých a informačních střediscích pracovalo 73 zaměstnanců, 192 brigádníků převážně v turistické sezóně a pomáhalo 95 dobrovolníků.

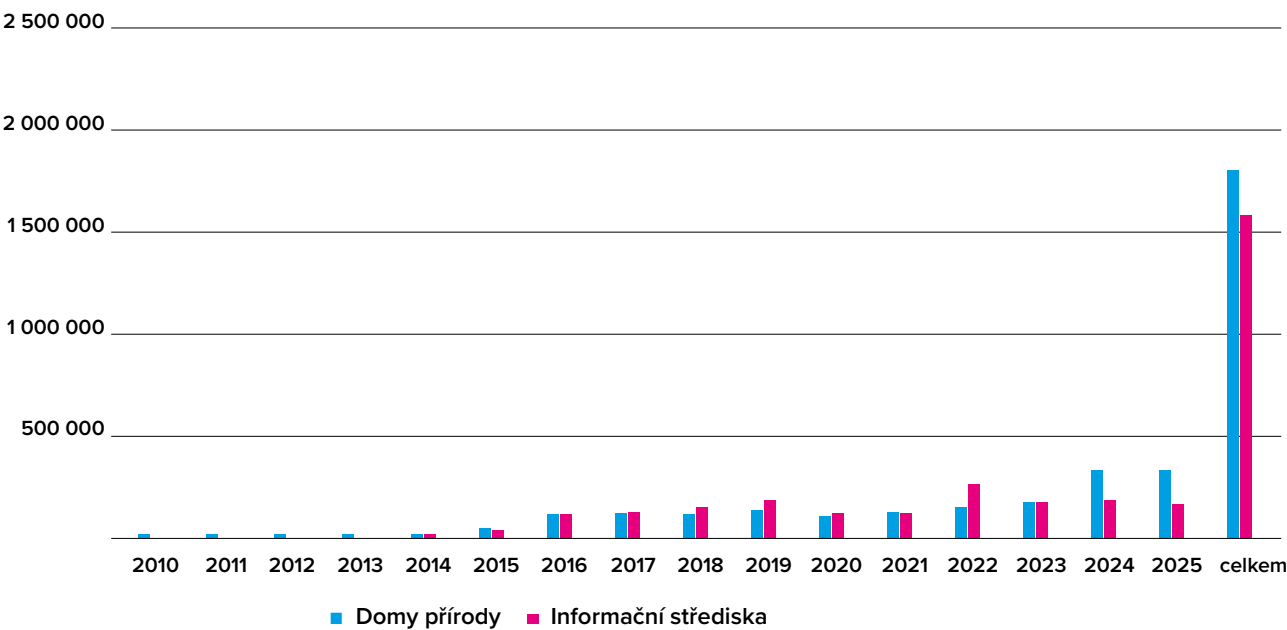
V domech přírody a v informačních střediscích se celkem konalo 3 036 akcí, z toho 68 % tvořily komentované prohlídky a komponované programy. Oblíbené jsou stále exkurze, kterých se uskutečnilo 210. Provozovatelé uspořádali 161 celodenních akcí, 115 tradičních přednášek na převážně přírodovědná témata a 48 krátkodobých výstav věnovaných aktuálním tématům v ochraně přírody a krajiny (graf 8).

V roce 2025 se podařilo AOPK ČR vybudovat nové informační středisko pro CHKO Jizerské hory v lokalitě Mariánskohorské boudy nedaleko obce Albrechtice v Jizerských horách. Rekonstrukce původního objektu jedné z bud na Mariánské hoře byla financována z NPO–POPFK. Stavba včetně vybavení a expozice stála 33,414 mil. Kč a realizovala ji firma KVAPRO. Autorem projektu je Václav Jára – for WOOD a hlavní ilustrátorkou expozice výtvarnice Klára Žabková.

V roce 2025 byla ukončena spolupráce se sdružením pro krajinu ACTAEA, provozovatelem Informačního střediska CHKO Jeseníky – Karlova Studánka z důvodu katastrofálního stavu objektu a plánované výstavby Domu přírody Jeseníků.

Lokalitou pro návštěvnícké středisko jedné z nejnavštěvovanějších CHKO je Karlova Studánka. V soutěži, jejímž

Návštěvnost v domech přírody a informačních střediscích 2010–2025

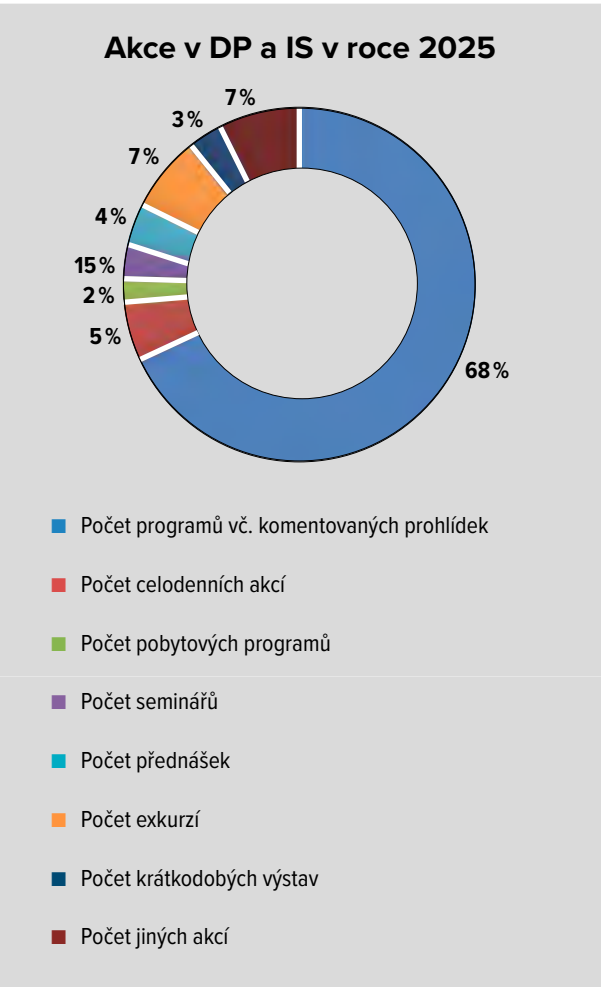

Graf 7 Návštěvnost v domech přírody a informačních střediscích 2010–2025

předmětem bylo zpracování architektonického návrhu novostavby návštěvníckého střediska „Dům přírody Jeseníků“ se zapojením stávající geologické expozice, se sešlo 31 prací. Zvítězil návrh P.P.Architects s.r.o.. Porota vyhodnotila práci brněnských architektů Pavla Pekára, Jolany Karáskové a Marka Holána jako jeden z nejcitlivěji pojatých, a to zejména díky promyšlenému konceptu, který umožňuje průchodnost a harmonické propojení s okolním prostředím.

V Programu švýcarsko-české spolupráce byl podpořen projekt Českého nadačního fondu pro vydru „Přesun Domu přírody Třeboňska“, jehož cílem je vybudování návštěvníckého střediska pro CHKO Třeboňsko v objektu nadace s využitím expozice nejstaršího Domu přírody umístěného ve státním zámku Třeboň.

V roce 2025 Řídící výbor programu Dům přírody na svém jednání schválil Dům přírody Soutoku v zámku Břeclav. Investorem bude město Břeclav a realizace bude spolufinancována z Národního programu Životní prostředí.

Graf 8 Akce v Domech přírody a informačních střediscích v roce 2025

Certifikace a návštěvnické hodnocení středisek zapojených do programu Dům přírody

Ondřej Vítek

Certifikace středisek sítě návštěvnických a informačních středisek AOPK ČR v programu Dům přírody je nástrojem ověřujícím kvalitu provozu a nabízených služeb v těchto návštěvnických střediscích v chráněných krajinných oblastech.

Řídící výbor programu Dům přírody v roce 2025 odsouhlasil certifikaci 4 Domů přírody v CHKO Brdy, Český ráj, Poodří a Žďárské vrchy. V roce 2025 proběhlo hodnocení 5 Domů přírody Bílých Karpat, Blaníku, Českého lesa, Litovelského Pomoraví a Moravského krasu za pomoci externích odborníků, kteří dané středisko vždy hodnotili ve dvojici kvůli větší objektivitě. AOPK ČR také připravila sadu upravených kritérií pro hodnocení informačních středisek. Tu pilotně ověřila v IS CHKO Český kras – Svatý Jan pod Skalou.

Výsledky certifikace

- DP Bílých Karpat: příkladná úroveň ve všech 4 oblastech hodnocení, celkem 96 %. Hodnotitelé vyzdvihli zejména rychlé etablování DP jako turistického cíle v regionu i významného zpestření pro místní.
- DP Blaníku: 3× příkladná a 1× vyhovující úroveň, celkem 91 %. Oceňována byla expozice i personál.
- DP Českého lesa: příkladná úroveň ve všech 4 oblastech hodnocení, celkem 98 %. Oceněna byla vysoká motivace pracovníků i návratnost dotazníků.
- DP Litovelského Pomoraví: vyhovující úroveň ve všech 4 oblastech, celkem 84 %. DP je výjimečný umělecky pojatou venkovní expozicí a spojením s ekocentrem.
- DP Moravského krasu: 2× příkladná a 2× vyhovující úroveň, celkem 83 %. Přetrvávají potíže způsobené pomalou opravou škod způsobených povodní v červnu 2024. Hodnotitelé vyzdvihli spolupráci s místními subjekty při akcích.

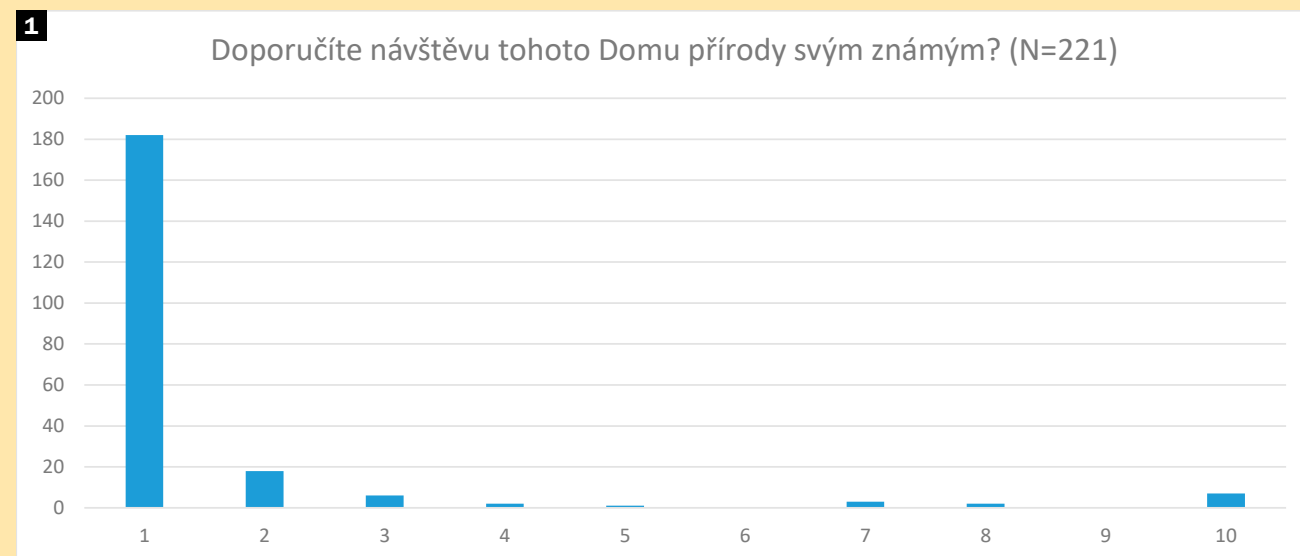
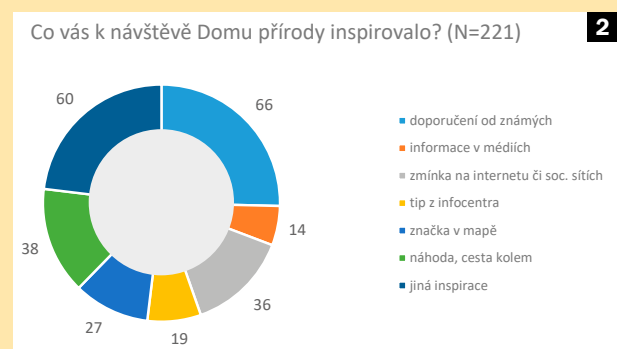
- IS CHKO Český kras: 1× příkladná, 3× vyhovující úroveň, celkem 82 %. Hodnotitelé ocenili zejména velkou snahu pracovníků i obce jako provozovatele.

Důležitým podkladem pro certifikaci se stalo uživatelské hodnocení DP. Dotazník je návštěvníkům dostupný na mobilu, většinou ho ale provozovatelé nabízejí i v tištěné podobě. Je radost se výsledky probírat, protože v drtivé většině jsou hodnocení pochvalná. Provozovatelé mají přímý přístup k výsledkům a na případné nedostatky tak mohou obratem reagovat.

Graf

Graf 1. Poslední otázka návštěvnického dotazníku je záměrně formulovaná i jako výzva k akci... (škála od 1 = každému do 10 = nenapadá mě nikdo, koho by to mohlo zajímat)

Graf 2. ...a možná to funguje!

Koncepce práce s návštěvnickou veřejností v CHKO Poodří

Zbyněk Sovík, Ondřej Vítek

AOPK ČR pokračuje ve zpracovávání koncepcí práce s návštěvnickou veřejností v CHKO (dále jen „KPNV“). V roce 2025 přišla řada i na Poodří. KPNV se zpracovávají jako podklad pro plán péče o CHKO, a ten v Poodří končí v roce 2026. AOPK ČR proto začátkem roku vyhlásila soutěž na rámcovou dohodu a následně zadala zpracování KPNV Poodří a Blanský les vítězi – Ústavu pro interpretaci místního dědictví, z. ú. Zpracování obou KPNV finančně pokryl program NPO–POPFFK.

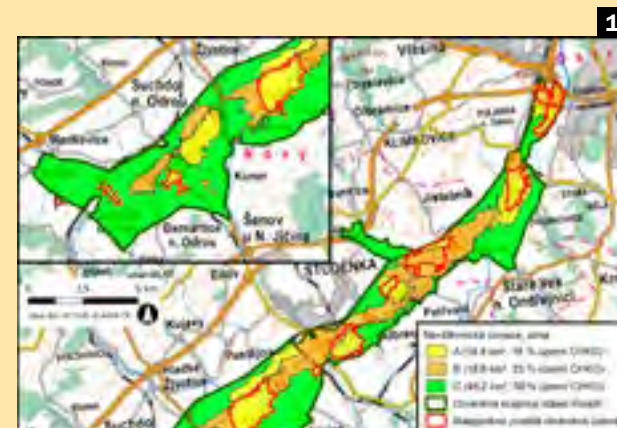
Zpracovatelé pod vedením Víta Březiny provedli kvalitativní návštěvnický průzkum. Podařilo se sesbírat 70 odpovědí, z jedné poloviny online dotazníkem a z druhé dotazováním prováděným členy pooderské stráže přírody. Online dotazník je stále otevřený, takže se přehled o návštěvních může nejen zpřesňovat, ale i ukázat případný vývoj. Výsledky ukazují na velký podíl místních návštěvníků, kteří do Poodří podnikají kratší vycházky. Vnímají ho jako krajinu rybníků, řeky, luk a ptáků, ale i komárů a bahna, s hezkou a čistou přírodou dobře opečovávanou ze strany AOPK ČR. Návštěvníci se často věnují pozorování a fotografování ptáků a ocenili by možnost využít služeb místních průvodců. Na to všechno autoři reagovali v kapitolách KPNV.

Metodika zpracování KPNV klade velký důraz na zapojení regionálních partnerů. V nevelkém Poodří řešitelský tým vytipoval 17 partnerských organizací vhodných pro zapojení do tvorby KPNV. Jejich zástupci nenechali hozenou rukavici ležet a brzy se tvůrčí nadšení rozlilo po celém Poodří. Schůzky probíhaly individuálně i formou pracovních skupin a kulatých stolů na různých místech v regionu, uvnitř i v terénu. Nakonec došlo na čtyři velká setkání a nespočet malých schůzek. Do procesu tvorby KPNV se aktivně zapojili i strážci přírody.

Pro práci s návštěvníky jsou vytyčeny plochy klidové zejména na těch rybnících, kde je žádoucí zajistit klid ptákům, a ve víceméně nepřístupných částech říční nivy, kde se porosty vyvíjejí samovolně, a riziko úrazu, například při pádu stromu, je vysoké. Zabírají celkově 18 % plochy CHKO. Na dalších 23 % plochy CHKO budou směřovat opatření na zkvalitnění návštěvnického prožitku při udržení přírodních hodnot.

Hlavní sdělení, které by si návštěvníci Poodří měli po návštěvě CHKO odnášet v hlavě, zní: „Poodří je živoucí ostrov přírody v Moravské bráně, zrozený z tisíciletého soužití člověka a nespoutané Odry. Tento unikátní mokřad, kde se snoubí pulzující bohatství života vázaného na vodu a hluboký klid i pro člověka, nás vyzývá k úctě a aktivní ochraně tohoto jedinečného přírodního dědictví.“

Klíčovou institucí pro práci s návštěvníky CHKO Poodří je bezesporu Dům přírody Poodří a Záchraná stanice Bartošovice (v jednom). Návštěvníci by ale neměli minout ani Zámek Nová Horka, Bartošovický mlýn a řadu dalších objektů a institucí, jejichž provozovatelé spolu s dalšími partnery vzali novou KPNV za svou a přikládají tak svůj dílek do mozaiky aktivit a zážitků, které Poodří svým návštěvníkům nabízí.

Foto

1. Rozdělení CHKO Poodří s ohledem na návštěvníky
2. Exkurze v přírodní rezervaci Rezavka, foto archiv AOPK ČR

6. 7 Stráž přírody

Ondřej Vítek

Stráž přírody zajišťují pro AOPK ČR především dobrovolní spolupracovníci. Snahou je, aby v každém ZCHÚ spravovaném AOPK ČR měli působnost alespoň dva ustanovení strážci přírody, ať už z řad dobrovolníků nebo zaměstnanců. Tento požadavek zatím není naplněn v pěti CHKO.

Strážců ustanovených z řad zaměstnanců je v AOPK ČR celkem 47, což je o dva více než v předchozím roce. Počet dobrovolných strážců se zvýšil rovněž o dva na 154. I počet zpravodajů vzrostl, a to z 31 na 40. Tento nárůst, byť velmi mírný, je dobrou zprávou. Přítomnost ochranářů v terénu je totiž velmi důležitá, proto je dlouhodobě usilováno i o získání míst pro profesionální strážce v CHKO.

Odborné setkání regionálních koordinátorů stráže přírody se konalo 13. března. Zúčastnilo se jej celkem 11 osob prezenčně a 16 online. Na uspořádání celostátního setkání strážců přírody v říjnu na Třeboňsku spolupracovala AOPK ČR s Asociací strážců přírody ČR. Dorazilo na něj 67 strážců i hostů.

6. 8 Monitoring návštěvnosti

Ondřej Vítek

AOPK ČR zajišťuje monitoring návštěvnosti ve vybraných lokalitách již řadu let. Od roku 2009 získává údaje o návštěvnosti převážně metodou automatických sčítačů a jde tedy o počty průchodů zaznamenané na vytipovaných profilech. V roce 2025 probíhal monitoring na celkem 79 místech. Oproti předchozímu roku AOPK ČR rozšířila měření o jednu lokalitu v nově vyhlášené NPP Lom Československé armády. Většinou se měřily průchody bez rozlišení uživatelských skupin a směrů, některé profily však sledovaly zvlášť průjezdy cyklistů a aut či směry pohybu. Na několika profilech na vodních tocích sčítače zaznamenávaly počet lodí. Na většině míst běžel monitoring celý rok. V průběhu roku nabyla účinnosti nová rámcová dohoda, do které se přihlásili dva tradiční dodavatelé.

V přírodní rezervaci Údolí Plakánek v Českém ráji, kde jsou sledovány zvlášť počty cyklistů a pěších, podíl cyklistů v celkovém počtu průchodů vytrvale klesá. Od roku 2021, kdy oddělené měření začalo, činí podíl cyklistů 31 %, 24 %, 21 %, 19 % a v roce 2025 jen 18,5 %. Tato data ukazují, že v dubnu 2021 zavedený zákaz vjezdu cyklistů je zřejmě účinný jen částečně a jeho vymáhání by bylo vhodné řešit i dalšími způsoby (graf 9).

Na většině sledovaných lokalit lze vysledovat postupný návrat k trendům návštěvnosti panujícím před pandemií Covid-19. Platí, že trendy jsou na různých místech různé, celkově návštěvnost sledovaných lokalit spíše mírně stoupá. Kompletní data za rok 2025 však budou k dispozici až po redakční uzávěrce Ročenky.

Data o návštěvnosti vkládají do internetové databáze Eco-Visio přímo smluvní dodavatelé monitoringu návštěvnosti. Databáze umožňuje i vizualizaci a základní vyhodnocení dat. Usnadňuje rovněž sdílení dat s externími subjekty. Vzájemně tak profituje AOPK ČR i Kraj blanických rytířů z porovnání výsledků všech profilů v CHKO Blaník, z nich každý z partnerů finančně pokrývá provoz poloviny. Podobně jsou výsledky sdíleny i s Moravskoslezským krajem. Výsledky monitoringu na Králickém Sněžníku jsou zase přístupné i odborníkům ze RDOŠ Wrocław. AOPK ČR podobnou spolupráci nabízí i dalším subjektům, které zajímá návštěvnost přírodních lokalit.

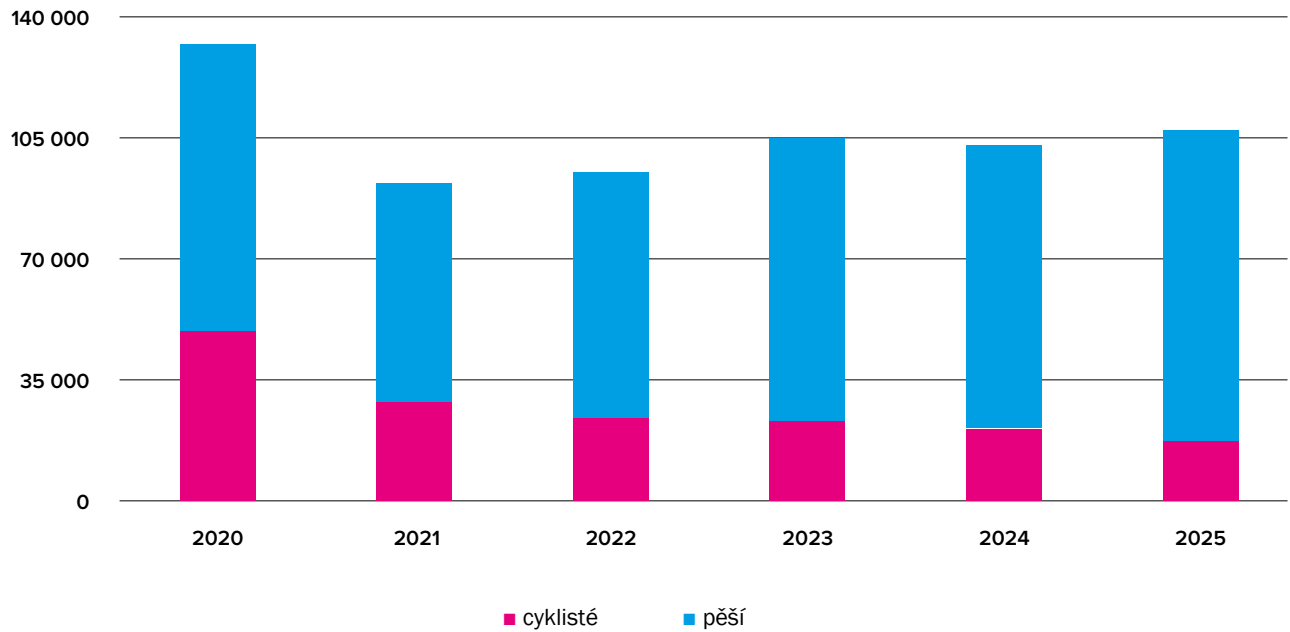
6. 9 Koncepce práce s návštěvnickou veřejností v CHKO

Ondřej Vítek

Koncepce práce s návštěvnickou veřejností (KPNV) postupně vznikají pro všechny CHKO. Hlavním cílem je vytvoření interpretačního plánu a plánu rozvoje návštěvnické infrastruktury pro celé území CHKO a stanovení limitů pro cestovní ruch. Dalším důležitým cílem je podpořit spolupráci regionálních subjektů v oblasti cestovního ruchu. KPNV tak jsou logicky podkladem pro plány péče o chráněné krajinné oblasti.

V roce 2025 schválila AOPK ČR dříve zpracovanou KPNV CHKO Jeseníky. Dále se podařilo zadat zpracování KPNV CHKO Blanský les a CHKO Poodří dílčími smlouvami pod vloni uzavřenou rámcovou dohodou (o zpracování KPNV Poodří pojednává box 28). Zároveň se našel i náhradní zpracovatel KPNV Brdy po loňském odstoupení předchozího dodavatele od smlouvy. Všechny tři byly ke konci roku převzaté. Rozeběhly se i práce na KPNV CHKO Blaník, kterou ve vlastní režii zpracovává Kraj blanických rytířů. Cíl, aby všechny CHKO ve správě AOPK ČR měly zpracovanou KPNV, je tak o poznání blíže.

Údolí Plakánek – počty průchodů

Graf 9 Údolí Plakánek – počty průchodů

7. Mezinárodní spolupráce | Jan Plesník

7. 1 Mezinárodní závazky

Jan Plesník

AOPK ČR se rovněž v roce 2025 mnohostranně zapojila do mezinárodní ochrany přírody a krajiny. Vybranou část těchto aktivit je představena v následujících řádcích. Činnosti, vztahující se k naplňování zákonodárství Evropské unie a jejích základních koncepčních dokumentů nebo k realizaci příslušných dotačních programů, uvádějí podkapitoly [2. 2. 3](#), [3. 3. 2](#), [3. 3. 3](#), [3. 4. 1](#), [3. 4. 3](#) a [4. 3](#).

■ Úmluva o biologické rozmanitosti (CBD)

Pracovník AOPK ČR jako místopředseda Poradního orgánu CBD pro vědecké, technické a technologické záležitosti (SBSTTA-CBD) recenzoval klíčové odborné podklady připravené pro 27. zasedání SBSTTA (Panama City, říjen 2025). V srpnu 2025 byl zvolen spolupředsedou Poradní skupiny CBD pro odbornou a vědeckou spolupráci (IAG TSC CBD) a řídil její zasedání (Montreal, září 2025).

■ Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES)

AOPK ČR působí jako vědecký orgán CITES České republiky. Podrobnější informace o této činnosti přináší podkapitola [2. 3. 7](#). Více také v [boxu 28](#).

■ Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť (Bernská úmluva)

Také v roce 2025 pracovník AOPK ČR předsedal jak skupině specialistů Rady Evropy pro Evropský diplom pro chráněná území, tak pracovní skupině pro Strategický plán Bernské úmluvy do r. 2030. Účastnil se také slavnostního zasedání k 60. výročí Evropského diplomu konaného v květnu 2025 v Granadě. Výstupy zmiňovaných jednání představil účastníkům 45. zasedání Stálého výboru, které se uskutečnilo v prosinci 2025 v sídle Rady Evropy ve Štrasburku.

■ Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (Pařížská úmluva)

AOPK ČR, konkrétně samostatné oddělení vnějších vztahů a regionální pracoviště Liberecko, připravila v roce 2025 odborné podklady pro monitorování stavu, změn a vývojových trendů bukových ekosystémů, které by mělo v budoucnu probíhat na všech částech lokality světového dědictví UNESCO „Dlouhověké bukové lesy a pralesy Karpat a dalších oblastí Evropy“. Pracovnice regionálního pracoviště Liberecko se zúčastnila jednání Společného řídicího výboru pro výše zmiňovanou lokalitu světového dědictví (Bieszczady, Polsko, říjen 2025). Pracovník AOPK ČR přednesl na 47. zasedání Výboru světové dědictví (WHC) v červenci 2025 v Paříži referát přibližující některé soudobé metody ochrany a péče o ekosystémy uplatňované v NPR Jizerskohorské bučiny.

■ Mezivládní platforma pro biodiverzitu a ekosystémové služby (IPBES)

Pracovník AOPK ČR v roce 2025 působil jako člen Externího revizního panelu IPBES hodnotícího činnost platformy a připravujícího návrhy na její zlepšení. Recenzoval také tematickou hodnotící zprávu IPBES zaměřenou na vzájemné vztahy mezi biologickou rozmanitostí a podnikáním.

■ Evropské sdružení představitelů institucí ochrany přírody (ENCA)

Na 35. zasedání ENCA (květen 2025, Brusel) představil pracovník AOPK ČR možnosti využití postupů obnovy přírody v péči o planě rostoucí rostliny a volně žijící živočichy.

■ Program OSN pro životní prostředí (UNEP)

Pracovník AOPK ČR se jako vedoucí koordinující autor podílel na přípravě 7. vydání rozsáhlé publikace „Stav a zpráva globálního životního prostředí (GEO 7)“, klíčové zprávy vydávané OSN a uveřejněné v prosinci 2025.

■ Mezinárodní unie ochrany přírody (IUCN)

Pracovníci AOPK ČR se v roce 2025 podíleli zejména na činnosti odborných komisí IUCN. Zástupce AOPK ČR se online zúčastnil 8. světového kongresu ochrany přírody v říjnu 2025 ve Spojených arabských emirátech.

Konference smluvních stran mezinárodní úmluvy CITES

Jakub Makal

Na přelomu listopadu a prosince 2025 se v uzbeckém Samarkandu uskutečnila již 20. konference smluvních stran Úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (zkráceně CITES). Tato úmluva zároveň v roce 2025 oslavila padesáté výročí. Jedním ze členů české delegace na konferenci byl tradičně také zástupce AOPK ČR, která je dle zákona vědeckým orgánem CITES.

Na konferenci bylo zastoupeno celkem 165 ze 185 členských zemí Úmluvy, což byl rekordně vysoký počet. Také počet účastníků konference byl ohromující, těch oficiálně registrovaných bylo přibližně 1 600. Odpovídá to skutečnosti, že CITES je jednou z největších mezinárodních úmluv na ochranu biodiverzity. Konference smluvních stran je nejvyšším rozhodovacím orgánem Úmluvy, a pouze na ni mohou být přijímána některá rozhodnutí, jako například zařazování nových druhů pod ochranu CITES, případně změny kategorie ochrany u již zařazených druhů. Nově se do CITES podařilo zařadit 77 druhů, 2 druhy byly naopak vyškrtuty.

Skupinou, jejíž ochrana byla výrazně posílena, jsou paryby (žraloci a rejnoci). Všech sedm podaných návrhů na zpřísnění jejich ochrany bylo schváleno. Dále byla zpřísněna ochrana například mangabeje žlutobřichého, okapi či endemického leguána mořského ze souostroví Galapágy. Evropská unie, která je největším světovým dovozcem žabích stehýnek, podala návrh na zařazení čtyř druhů skokanů, z nichž se dva

druhy (skokan skřehotavý a skokan krátkonohý) vyskytují také na území ČR. I tento návrh byl přijat.

Ne všechny změny ve prospěch ochrany druhů se však podařilo prosadit. Jedním z nejambicióznějších návrhů celé konference byl návrh na zařazení všech sladkovodních úhořů (rod *Anguilla* spp.) pod ochranu CITES. Tento návrh připravila a předložila EU, byl však drtivě odmítnut.

Některé návrhy, které by vedly ke zmírnění ochrany dotčeného druhu, byly odmítnuty. Za všechny jmenujme návrh na přeřazení sokola stěhovavého do nižší kategorie ochrany, který předložily USA společně s Kanadou. Také hlas České republiky pomohl tomuto přeřazení zabránit.

Na konferenci se několikrát naplno projevil problém a výzvy současného světa, a vždy to bylo na úkor ochrany přírody a hladkého průběhu konference. Ať už to byla blokáce kandidatury EU do Stálého výboru CITES ze strany Ruské federace, neochota USA výrazněji navýšit rozpočet Sekretariátu CITES či zmiňované odmítnutí návrhu na zařazení úhořů. I přes tyto komplikované momenty lze označit konferenci v Samarkandu za úspěšnou. ■

Foto

1. Česká delegace v Samarkandu, foto Ladislav Miko

7. 2 Projekt Ukrajina

Tomáš Růžička

AOPK ČR zakončila dvouletý projekt na Ukrajině, který je vůbec prvním projektem evropského programu LIFE realizovaným na ukrajinském území. Práce probíhala v úzké spolupráci se dvěma ukrajinskými nevládními organizacemi: Ukrainian Nature Conservation Group (UNCG) a Environment-People-Law (EPL). Na vládní úrovni byly partnery tamní Ministerstvo ochrany životního prostředí a přírodních zdrojů (v této roli do září 2025) a Ministerstvo hospodářství, životního prostředí a zemědělství (MEEA).

Aktivity probíhaly na pozadí agresivní ruské války na Ukrajině. Vedle přímých bezpečnostních rizik se tým vyrovnával s častými personálními změnami ve vládních strukturách a s kritickou finanční a logistickou situací.

Projekt přinesl přesto konkrétní strategické a metodické výstupy s přímým dopadem na reformu státní správy:

- Návrh legislativních změn: Odborníci analyzovali ukrajinskou legislativu a připravili podrobný plán kroků vedoucích k plné transpozici a implementaci unijních směrnic do právního řádu Ukrajiny.
- Institucionální reforma: Byla zhodnocena organizační struktura ukrajinských orgánů ochrany přírody a navržena opatření k jejímu zefektivnění. V rámci projektu proto vznikl návrh na zřízení ústřední Agentury ochrany biologické rozmanitosti s pobočkami v každém administrativním regionu.
- Vzdělávací univerzitní kurz: Byl vytvořen vzdělávací kurz pro budoucí profesionály v oblasti ochrany přírody. V současné době se vyučuje na Kyjevské národní univerzitě Tarase Ševčenko.

Klíčovým prvkem projektu bylo ověření teoretických požadavků přímo v terénu. Jako pilotní lokalita sítě Emerald byl vybrán národní přírodní park Buzkyj Gard.

Proběhlo první celoukrajinské mapování biodiverzity veřejností s využitím mobilní aplikace iNaturalist. Tohoto projektu občanské vědy se zúčastnilo 731 pozorovatelů, kteří zadali do databáze 105 000 pozorování 5 279 druhů.

Pro podporu ochrany přírodních lokalit byla vydána unikátní kniha o chráněných územích a potenciálních nových chráněných lokalitách na Ukrajině. Kniha na 500 stranách představuje klíčová ukrajinská chráněná území, která jsou významná na evropské úrovni.

Jedním z nejvýznamnějších dlouhodobých přínosů celého projektu bylo navázání trvalých osobních i profesních kontaktů mezi partnerskými organizacemi a experty z obou zemí. Českou republiku za tímto účelem postupně navštívilo 18 ukrajinských odborníků z akademické sféry, tamních regionálních přírodních parků, nevládního sektoru, médií a Ministerstva ochrany životního prostředí a přírodních zdrojů.

Zkušenosti z projektu potvrdily, že AOPK ČR dokáže efektivně předávat své dlouholeté zkušenosti s budováním sítě Natura 2000 i v mezinárodním měřítku a za extrémně náročných podmínek. Výstupy projektu významně přiblížily ukrajinskou ochranu biodiverzity evropským standardům.

7. 3 Projekt Biodiversa+

Karel Chobot

Biodiversa+ je mezinárodní iniciativa (European Partnership) kofinancovaná ze zdrojů EU (EU Horizon), která podporuje výzkumné aktivity na poli biodiverzity s dopadem na politické strategie a společnost. Vedoucím partnerem je od 1. 10. 2023 Fondation française pour la recherche sur la biodiversité (Francouzská nadace pro výzkum biodiverzity, FRB, Francie).

Inciativa byla založena ve spolupráci sítě BiodivERsA a Evropské komise (Generální ředitelství pro výzkum a inovace a Generální ředitelství pro životní prostředí) 1. 10. 2021. Biodiversa+ je mj. reakcí na Strategie EU pro oblast biodiverzity do roku 2030. V současnosti působí v jejím konsorciu 81 aktérů z řad národních poskytovatelů finančních prostředků na výzkum, ministerstev a agentur (ochrany přírody) ze 40 evropských a přidružených zemí.

Do iniciativy Biodiversa+ je jako řádný partner zapojeno od roku 2022 Ministerstvo životního prostředí ČR. Nicméně praktické činnosti týkající se zejména monitorování druhů a biotopů vykazalo pomocí nefinančních příspěvků v podobě činnosti AOPK ČR v této oblasti jako přidruženého partnera. Kvůli nemožnosti převodu prostředků z MŽP je od roku 2023 AOPK ČR řádným členem iniciativy a její zapojení postupem času roste.

AOPK ČR se na činnosti konsorcia podílí jednak aktivitou na poli sledování biodiverzity (smlouvy a interní zapojení kmenových pracovníků do monitorování), které deklaruje jako svůj nefinanční příspěvek a je oprávněna od konsorcia získat příspěvek na další rozvoj monitorování biodiverzity, jednak přímým zapojením do pilotních projektů. V průběhu let 2023–25 bylo AOPK ČR přiděleno celkem 9 265 621 Kč a vyčerpáno bylo 3 102 035 Kč (pilotní projekty). Se zaměstnanci, kteří se podílejí na projektu, jsou uzavírány DPP/DPČ, případně propláceny odměny u kmenových zaměstnanců.

Hlavními přínosy pro AOPK ČR je vedle posílení pozice v mezinárodním srovnání především posílení odborné infrastruktury AOPK ČR (akcelerace technologizace monitoringu, umělá inteligence, environmentální DNA, dálkový průzkum Země). Skýtá rovněž možnost využít získaná data a postupy (vč. technologií) pro národní monitorovací programy (např. Habitat pilot pro revize mapování biotopů), popř. přenést výsledky českých metodik a systémů monitoringu (Natura 2000, nařízení EU o obnově přírody, EBVs) do zahraničního diskursu. Více [box 29](#).

AOPK ČR v evropské iniciativě Biodiversa+: moderní monitoring přírody v praxi

Karel Chobot, Martin Vojík, Jonáš Gaigr, Zdeněk Račanský

AOPK ČR je aktivním partnerem v rámci evropského konsorcia Biodiversa+, které propojuje výzkum, moderní technologie a ochranu přírody napříč Evropou. Cílem je vyvíjet a testovat nové přístupy k monitoringu biodiverzity tak, aby byly využitelné v ochranné praxi.

V uplynulém období se AOPK ČR významně zapojila do několika pilotních projektů. V pilotu ABMS (Automated Biodiversity Monitoring Stations) proběhla první kompletní sezóna automatizovaného monitoringu ptáků, netopýrů a hmyzu v EVL Milovice-Mladá. Výsledkem jsou stovky tisíc snímků a rozsáhlé akustické záznamy, které umožňují sledovat druhovou rozmanitost i fenologické změny v souvislosti s klimatickou změnou. Například v Milovicích bylo zaznamenáno více než 150 druhů ptáků a mimořádně vysoká diverzita denních motýlů.

Pilot IAS (Invasive Alien Species) se zaměřil na detekci a následnou determinaci nepůvodních druhů pomocí kamerového systému CamAlien a automatických hmyzích pastí (AMI trap), u kterých nedochází k úhynu snímaných živočichů. Díky spolupráci se zahraničními univerzitami a technologickými partnery jsou data zpracovávána pomocí metod umělé inteligence bez nutnosti vysokých nároků na kapacity AOPK ČR.

Úspěšně byl ukončen také Habitat pilot, který ověřil využití družicových dat Copernicus pro monitoring mokřadů a travních ekosystémů. Výsledky lze přímo využít při aktualizaci mapování biotopů, hodnocení stavu stanovišť soustavy Natura 2000 i cíleném výběru problémových lokalit.

Na tyto aktivity navazují nové piloty pro období 2026–2028. AOPK ČR se zapojí do projektu SenseForest zaměřeného na lesní ekosystémy, stane se evropským koordinátorem pilotu BiodivPond, který propojí monitoring tůní pomocí eDNA i občanské vědy, a bude terénním partnerem projektu

MetaBug, zaměřeného na standardizaci genetického monitoringu hmyzu.

Zapojení do konsorcia Biodiversa+ přináší AOPK ČR přístup k nejmodernějším technologiím, rozsáhlým datovým sadám a mezinárodní expertíze, což umožňuje převádět evropské inovace přímo do české ochrany přírody, kam pomyslný vítr změny bezesporu patří. ■

Foto

1. Zařízení sběru dat pro ABMS na studovaných lokalitách pastevní rezervace koní a zubrů (NPP Mladá), foto Jonáš Gaigr
2. Kamera na snímání nepůvodních rostlin podél silnic a dálnic (CamAlien) dokáže zmapovat rozsáhlé cestní sítě s minimem lidských zdrojů (1 řidič, 1 pozorovatel) a s nízkou časovou dotací (mapovat lze až do rychlosti 130 km/h). Foto Martin Fojtík

1

2

CHKO Jizerské hory, prstnatec májový, foto Šárka Mazánková

CHKO Jeseníky, trénující mladý sokol, foto Petr Šaj

8. Hospodaření a provoz | Jan Zohorna

8. 1 Rozpočet AOPK ČR

Zuzana Pražáková

AOPK ČR hospodařila v roce 2025 dle schváleného a v průběhu roku upraveného rozpočtu dle pravidel stanovených příslušnou legislativou, především zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů v aktuálním znění.

AOPK ČR vykázala celkem 859 357 tis. Kč příjmů. Plánovaný limit příjmů ve výši 7 000 tis. Kč byl naplněn v částce 28 458 tis. Kč. Hlavní skladbu tvořily zejména příjmy z pronájmu pozemků, poskytování služeb a příjmy z prodeje DHM. Ostatní příjmy představují investiční a neinvestiční transfery z veřejných rozpočtů, Evropské unie a ze zahraničí ([tabulka 22](#)).

Celkový rozpočet výdajů činil 3 830 669 tis. Kč, čerpání dosáhlo hodnoty 2 642 183 tis. Kč. Čerpání nároků z nespotřebovaných výdajů činilo 927 454 tis. Kč a čerpání rezervního fondu dosáhlo výše 2 002 tis. Kč.

Platy zaměstnanců s příslušenstvím činily 614 832 tis. Kč.

Provozní výdaje 13 regionálních pracovišť a ústředí činily 67 339 tis. Kč. Schválený rozpočet provozních výdajů byl současně posílen díky realizaci projektů. Největší podíl výdajů představovaly položky za stravenkový paušál, platby za energie, pohonné hmoty, cestovné, náklady na opravy, úklidové služby, materiálové náklady a další služby.

V rámci výdajů určených na programové financování bylo v roce 2025 čerpáno 457 249 tis. Kč, z nichž bylo čerpáno 375 204 tis. Kč na akce NPO–POPFK a zbylých 82 045 tis. Kč na ostatní podprogramy (115V041-ICT, 115V043-stavby, 115V044-stroje, zařízení a 115V535-Ostatní EU-PUROP II).

Tabulka 22 Výčet nejdůležitějších položek čerpání AOPK ČR k 31. 12. 2025 (v tis. Kč)

Položka čerpání	Skutečnost	Nároky z nespotřebovaných výdajů	Rezervní fond	Čerpání celkem
Platy kmenových zaměstnanců v pracovním poměru	38 318	1 630	0	39 949
Platy kmenových státních zaměstnanců	232 964	3 993	50	236 308
Sociální a zdravotní pojištění	89 580	3 602	235	93 417
FKSP	2 657	96	0	2 754
OON	538	833	836	2 208
Újmy	510 187	279	0	510 466
PPK A + D celkem	135 108	3 030	0	138 138
Natura 2000	4 844	3 333	0	8 177
Programové financování	287 558	165 807	3 884	457 249
Programové financování (bez NPO–POPFK)	43 835	34 326	3 884	82 045
Programové financování (NPO–POPFK)	243 723	131 481	0	375 204
Programové financování (NPO–POPFK – dotace)	249 297	251 730	0	501 027
Projekty (EU část)	66 881	44 479	1 754	113 113
Operační program Životní prostředí (bez PrS AOPK ČR)	65 486	40 667	0	106 153
Operační program Životní prostředí (PrS AOPK ČR)	406 023	851 474	0	1 257 497
PPK B, PPK C	56 346	3 725	0	60 071
Dotace celkem	711 666	1 106 929	0	1 818 595

8. 2 Zadávání veřejných zakázek

Andrea Nová

AOPK ČR během roku 2025 administrovala celkem 151 veřejných zakázek (dále jen „VZ“) v celkovém součtu předpokládaných hodnot 391 960 327,72 Kč bez DPH (**tabulka 23**). Z toho bylo 117 zakázek malého rozsahu tj. mimo režim zákona v celkové předpokládané hodnotě 80 632 947,48 Kč bez DPH a 34 zakázek soutěžených v rámci zákona v celkové předpokládané hodnotě 311 327 380,24 Kč bez DPH.

Z celkového počtu 151 administrovaných zakázek v roce 2025 bylo 36 zakázek rozdělených na části (2–104 částí). Některé částí jednotlivých zakázek byly zrušeny (59 částí) a znovu vysoutěženy v opakovaném řízení, případně zcela zrušeny. Pokud se jedná o zrušení celé zakázky, která nebyla členěna na části, pouze jedna zakázka byla zcela zrušena, aniž by doposud proběhlo její opakování, nicméně i to je v plánu. Dvě velké nadlimitní zakázky nebyly v roce 2025 dokončeny a jejich soutěž pokračuje v roce 2026.

Celkový objem finančního plnění z vysoutěžených zakázek za rok 2025 činil 366 138 447,85 Kč vč. DPH, což představuje 413 uzavřených smluv.

8. 3 Personální zajištění činností AOPK ČR

Adam Prášil

Personální zajištění činností AOPK ČR v roce 2025 vycházelo z limitů stanovených státním rozpočtem pro rok 2025 a roční systemizací schválenou vládou. V rozpočtu pro rok 2025 (stav k 1. 12. 2025) bylo pro AOPK ČR schváleno 558,5 úvazku služebních míst, toho 149,60 z nich financováno z EU/FM a dále 269,65 úvazku pracovních míst, z toho 186,25 z nich financováno z EU/FM. Celkem tedy 828,15 úvazku.

V roce 2025 bylo přijato 100 nových zaměstnanců, z toho 38 do služebního poměru a 62 do pracovního poměru. Oproti roku 2024 počet nově přijatých kolegů výrazně poklesl.

V roce 2025 je evidováno celkem 99 výstupů, z toho 46 ve služebním poměru a 53 v pracovním poměru. Ve srovnání s rokem 2024 se jedná o větší úbytek zaměstnanců AOPK ČR.

Struktura zaměstnanců podle věku ukazuje, že největší podíl tvoří zaměstnanci ve věku 41 – 50 let, což je 38 % stávajících zaměstnanců AOPK ČR, tedy 310 zaměstnanců. Nejmenší podíl tvoří zaměstnanci ve věkové skupině 66+, pouhá 3 %, tedy 23 zaměstnanců.

V podílu mužů a žen v rámci AOPK ČR převažují ženy (456) nad muži (362). Průměrný věk zaměstnanců AOPK ČR je 44 let.

Tabulka 23 Veřejné zakázky v období 1. 1. 2025–31. 12. 2025			
	Počet VZ	Počet částí tj. soutěžených smluv	Předpokládaná hodnota v Kč bez DPH
Celkem soutěžených VZ	151	546	391 960 327,72
• z toho nadlimitní VZ	27	234	205 499 930,89
• z toho podlimitní VZ	7	9	105 827 449,35
• z toho VZMR	117	302	80 632 947,48

8. 4 Správa majetku a materiálně-technické zajištění

Dagmar Heřmanová

K 31. 12. 2025 hospodařila AOPK ČR s movitým a nemovitým majetkem státu (**graf 10**) o celkové hodnotě 2,17 mld. Kč v pořizovacích cenách v následujícím členění:

- Dlouhodobý majetek (hmotný, nehmotný, revitalizace) – výjma pozemků v celkové hodnotě 1 855 869 791,63 Kč v pořizovacích cenách;
- Drobný dlouhodobý hmotný i nehmotný majetek (vč. OOPP a zapůjčeného majetku z MŽP/SFŽP) v celkové hodnotě 317 446 052,35 Kč;
- Pozemky v celkové hodnotě 1 148 133 055,23 Kč o celkové výměře 139 702 511 m², celkem 16 109 ks (**grafy 11, 12, 13**),

V roce 2025 byl vyřazen majetek (DHM, DDHM, DDNM, OOPP) bezúplatným převodem, likvidací, prodejem a v důsledku škodních událostí o celkové hodnotě 32 946 565,89 Kč

v pořizovacích cenách. Vyřazený majetek již nesloužil účelu, ke kterému byl pořízen a byl vyhodnocen pro AOPK ČR jako trvale nepotřebný.

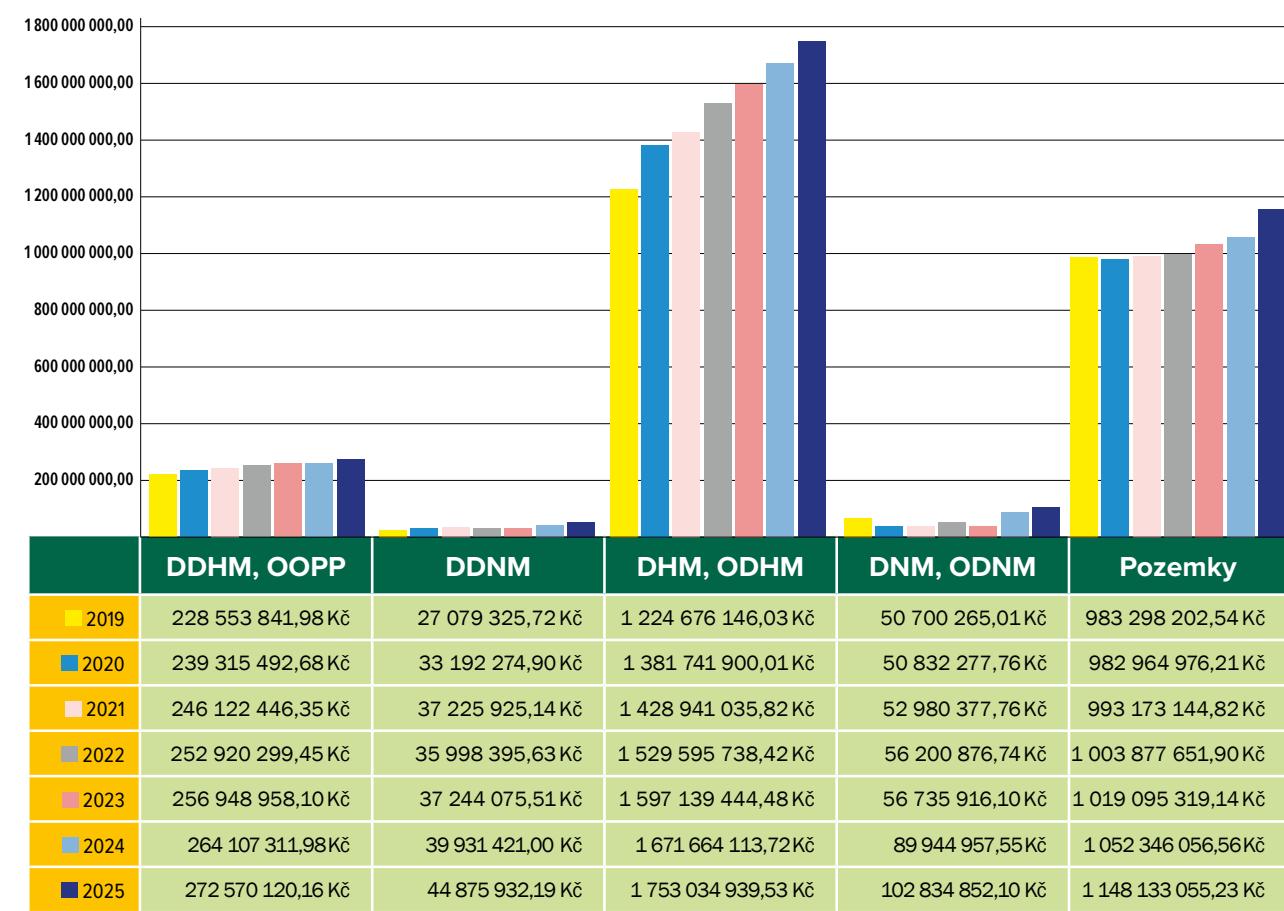
V roce 2025 využívala AOPK ČR pro svou činnost celkem 193 služebních vozidel, z toho 165 osobních a 28 terénních. V souladu s plněním jednoho z úkolů Národního programu snižování emisí je při přípravě podkladů pro centrální nákup služebních vozidel kladen důraz na zvýšení podílu „ekologicky přátelských vozidel“ na alternativní pohon. K 31. 12. 2025 byla AOPK ČR příslušná hospodařit s 19 osobními automobily na elektrický pohon, 1 plug-in hybridem a 37 na CNG.

V roce 2025 byly vyřazeny a zařazeny pozemky (bezúplatné převody mezi organizačními složkami státu (ÚZSVM) a jinými státními organizacemi, komplexní pozemkové úpravy, obnova katastrálního operátu, výkupy, aj.) následovně:

- vyřazeno 240 ks, 8 309 778,96 Kč v pořizovacích cenách, výměra 731 428 m² (cca 73 ha),
- zařazeno 1125 ks, 84 041 794,76 Kč v pořizovacích cenách, výměra 4 642 673 m² (cca 464 ha).

Na základě uzavřené smlouvy č. 1210800005 o poskytnutí podpory ze Státního fondu životního prostředí ČR (na období 2024–12/2029, ZVA 03/2030), Národní program Životní

Majetek v evidenci AOPK ČR v jednotlivých letech

Graf 10 Majetek v evidenci AOPK ČR v jednotlivých letech

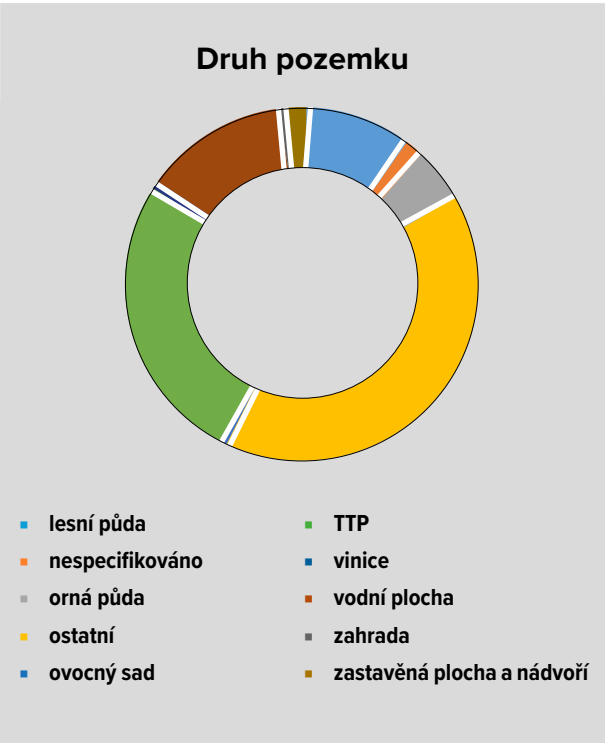
prostředí Státního fondu životního prostředí ČR na podporu výkupu pozemků ve zvláště chráněných územích, byly vykoupěny do vlastnictví České republiky, příslušnosti hospodařit s majetkem státu pro AOPK ČR pozemky v ZCHÚ o celkové výměře 1 035 727 m² v celkové kupní ceně 15 170 749 Kč.

AOPK ČR obdržela 151 výzev k vydání majetku (730 pozemků) církvím a náboženským společnostem. Celkem řešila 17 žalob: s Arcibiskupstvím pražským, Římskokatolickou farností Lidečko, Římskokatolickou farností Široký Brod, Suverénním řádem Maltézských rytířů aj.

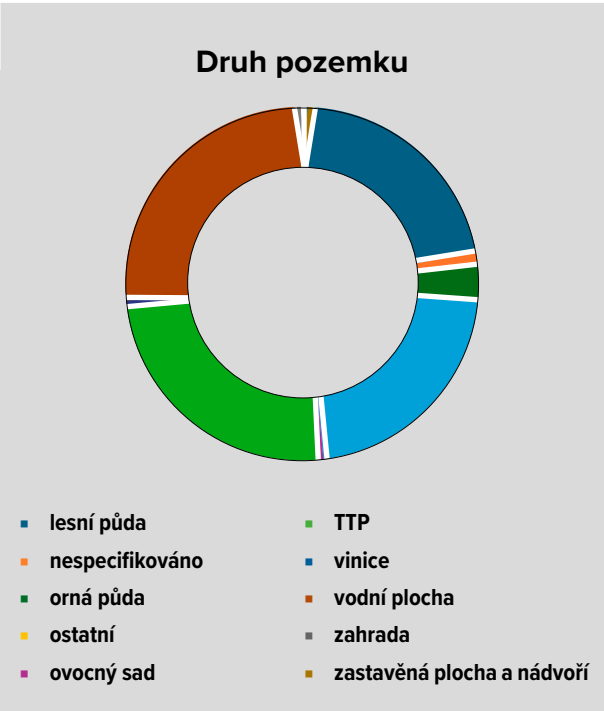
Ve věci nejobsáhlejší žaloby, podanou Benediktinským opatstvím, byl spor ukončen ve prospěch AOPK ČR (5 pozemků v k. ú. Velké Petrovice zůstává v příslušnosti hospodařit AOPK ČR, Benediktinské opatství se již neodvolalo).

AOPK ČR eviduje 5 žalob Liechtensteinů vůči AOPK ČR, a to žalob na vydání pozemků v okresech Olomouc, Šumperk, Uherské Hradiště, Ústí nad Orlicí a Česká Lípa (jedná se o cca 200 pozemků). Spor ohledně vydání pozemků v okrese Břeclav byl ukončen usnesením Ústavního soudu, ústavní stížnost proti rozhodnutí Nejvyššího soudu, krajského soudu v Brně a okresního soudu v Břeclavi byla odmítnuta. Řízení u okresního soudu v Uherském Hradišti bylo na žádost Liechtensteinů přerušeno. V ostatních řízeních okresní soudy žaloby zamítly, z toho ve třech řízeních krajské soudy rozsudky okresních soudů potvrdily, z toho ve dvou řízeních Nejvyšší soud odmítl dovolání (ještě lze podat ústavní stížnost).

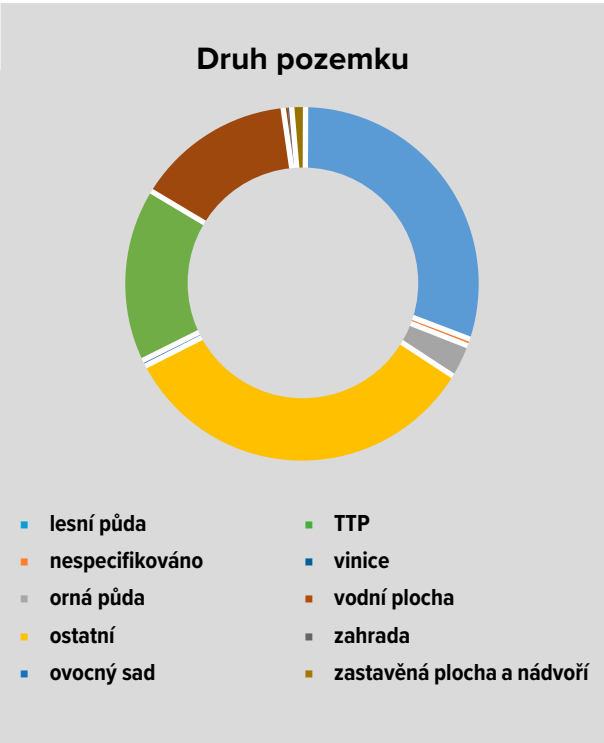
AOPK ČR podala na 14 krajských finančních úřadů přiznání k dani z nemovitých věcí dle zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, na zdaňovací období roku 2025. Celková daň za nemovitosti byla vyměřena finančními úřady ve výši 1 735 508 Kč.

Graf 11 Struktura pozemků AOPK ČR podle počtu

Graf 12 Struktura pozemků AOPK ČR podle výměry

Graf 13 Struktura pozemků AOPK ČR podle hodnoty

Tabulka 24 Přehled projektů AOPK ČR s vyčísleným čerpáním v roce 2025

Název projektu	Zdroj financování	Doba trvání (celé roky)	Celkem za projekt v Kč	Celkem rok 2025 čerpáno v Kč
Integrovaný projekt LIFE Jedna příroda pro soustavu Natura 2000 v České republice	Program LIFE	2019–2026	369 588 968	67 328 757
Prospective LIFE - Protect Species Actively by LIFE	Program LIFE	2024–2033	863 155 094	67 021 578
ConNaturLIFE Ukraine - Conservation of Natural Heritage for Life in Ukraine	Program LIFE	2024–2026	12 329 503	6 566 433
Biodiversa-plus - The European Biodiversity Partnership	Horizon	2021–2028	15 671 225	1 488 988
Centrum pro krajinu a biodiverzitu (DivLand)	TA ČR – Prostředí pro život	2021–2026	11 690 424	3 397 835
Vodní systémy a vodní hospodářství v ČR v podmínkách změny klimatu	TA ČR – Prostředí pro život	2020–2026	13 566 892	3 929 610
Průchodnost dopravní infrastruktury pro faunu jako podmínka bezpečné a udržitelné dopravy (Tripass)	TA ČR – Doprava 2020+	2022–2026	10 476 638	3 259 637,43
Sněžnický Zworník I.	Interreg Česko – Polsko	2024–2025	3 769 874	854 605,45
Pasportizace vodních toků	NPO–POPFK	2023–2025	65 580 177	38 397 667
Obnova cenných biotopů v EVL Dářská rašeliníště a zajištění obnovního managementu NPR Mohelenská hadcová step	OPŽP 2021–2027	2024–2029	32 105 004,75	2 939 199,31
Mapování a monitorování invazních druhů	OPŽP 2021–2027	2023–2029	269 422 648	29 504 909,08
Monitoring a mapování vybraných druhů rostlin a živočichů a sledování předmětů ochrany chráněných území	OPŽP 2021–2027	2024–2029	444 875 583	70 072 166,43
Podpora ochrany přírody v nejcennějších částech CHKO Jeseníky a v NPR Králícký Sněžník	OPŽP 2021–2027	2024–2029	85 561 119	12 190 338,57
Likvidace nežádoucích druhů v NPP Hodonínská Důbrava	OPŽP 2021–2027	2024–2029	79 009 067	8 258 872,11
RP Olomoucko – ochrana a obnova přírodně hodnotných biotopů	OPŽP 2021–2027	2024–2029	48 195 314	3 339 530,30
Analýza rizik ohrožení přírodní památky Na Plachtě skládkou odpadů	OPŽP 2021–2027	2024–2026	2 517 374,16	0,00
Celkem			2 324 997 532	315 290 488,81

Rada AOPK ČR

Přehled externích členů Rady Agentury ochrany přírody a krajiny ČR:

Ing. Miroslav Zámečník – ekonomický expert, bývalý zástupce ČR ve Světové bance

doc. Ing. Tomáš Vrška, Dr. – expert v lesnické ekologii a pěstění lesa Mendelovy univerzity, ředitel Školního lesního podniku Masarykův les Křtiny

Adolf Vondrka – majitel a jednatel firmy Rybníční hospodářství, s. r. o.

Mgr. Milan Šťovíček – ředitel Schola Humanitas v Litvínově, bývalý poslanec a starosta Litvínova

prof. Ing. Dr. Bořivoj Šarapatka, CSc. – krajinný ekolog a pedolog, Univerzita Palackého Olomouc, Přírodovědecká fakulta, bývalý poslanec

prof. RNDr. David Storch, CSc. – biolog a ekolog, Centrum pro teoretická studia Univerzity Karlovy a Akademie věd České republiky

prof. Ing. Petr Sklenička, CSc. – krajinný ekolog, rektor České zemědělské univerzity

PhDr. Ivan Rynda – sociální a kulturní ekolog, Fakulta humanitních studií UK, vedoucí katedry, bývalý poslanec

Daniel Pítek – soukromý zemědělec, držitel Ceny Josefa Vavrouška

Petr Orel – bývalý senátor, záchranná stanice Bartošovice, Dům přírody Poodří

Ing. Petr Moucha, CSc. – expert v ochraně přírody, dlouholetý náměstek ředitele Správy chráněných krajinných oblastí, bývalý vedoucí Správy CHKO Český kras

prof. RNDr. Bedřich Moldan, CSc. – ekolog, zástupce ředitele Centra pro otázky životního prostředí UK, bývalý ministr ŽP

JUDr. Svatomír Mičoch – právní expert, bývalý náměstek ministra ŽP

doc. RNDr. Ladislav Miko, Ph.D. – poradce prezidenta republiky a ministra ŽP, bývalý ministr ŽP

Ing. Zbyněk Linhart – senátor, předseda výboru pro územní rozvoj, veřejnou správu a ŽP

Ing. Michal Kučera – poslanec

Ing. Jana Krutáková – poslankyně

prof. RNDr. Pavel Kovář, CSc. – geobotanik, bývalý děkan Přírodovědecké fakulty UK

Mgr. Vojtěch Kotecký, Ph.D. – biolog, Centrum pro otázky životního prostředí UK, držitel Ceny ministra ŽP

Ing. Dan Jiránek – Svaz měst a obcí, bývalý primátor Kladna

prof. Dr. Ing. Libor Jankovský – děkan Lesnické a dřevařské fakulty Mendelovy univerzity v Brně

doc. RNDr. Jan Hradecký, Ph.D. – vedoucí katedry fyzické geografie a geologie, bývalý děkan Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity

Ing. Jan Hřebačka – expert v ochraně přírody, bývalý ředitel Správy KRNP

PhDr. Robin Böhnisch – ředitel Správy KRNP

Mgr. Richard Brabec – hejtman Ústeckého kraje, bývalý ministr ŽP

RNDr. Libor Ambrozek – botanik, předseda ČSOP, bývalý ministr ŽP

Rada AOPK ČR byla ustanovena s cílem otevřít profesionální ochranu přírody zainteresované veřejnosti z řad uznávaných osobností zejména z oblastí vědy, zákonodárců, veřejné správy a neziskového sektoru. Rada je platformou pro výměnu názorů, znalostí a zkušeností, výsledkem jednání jsou doporučení Rady řediteli AOPK ČR. Členství je čestné, bez nároku na odměnu. V roce 2025 se Rada AOPK ČR sešla v říjnu v Domě přírody Českého krasu v Koněpruských jeskyních. Hlavním tématem jednání bylo seznámení s aktuálním stavem programu Dům přírody.

Pozn: Seznam členů Rady AOPK ČR k 31. 12. 2025

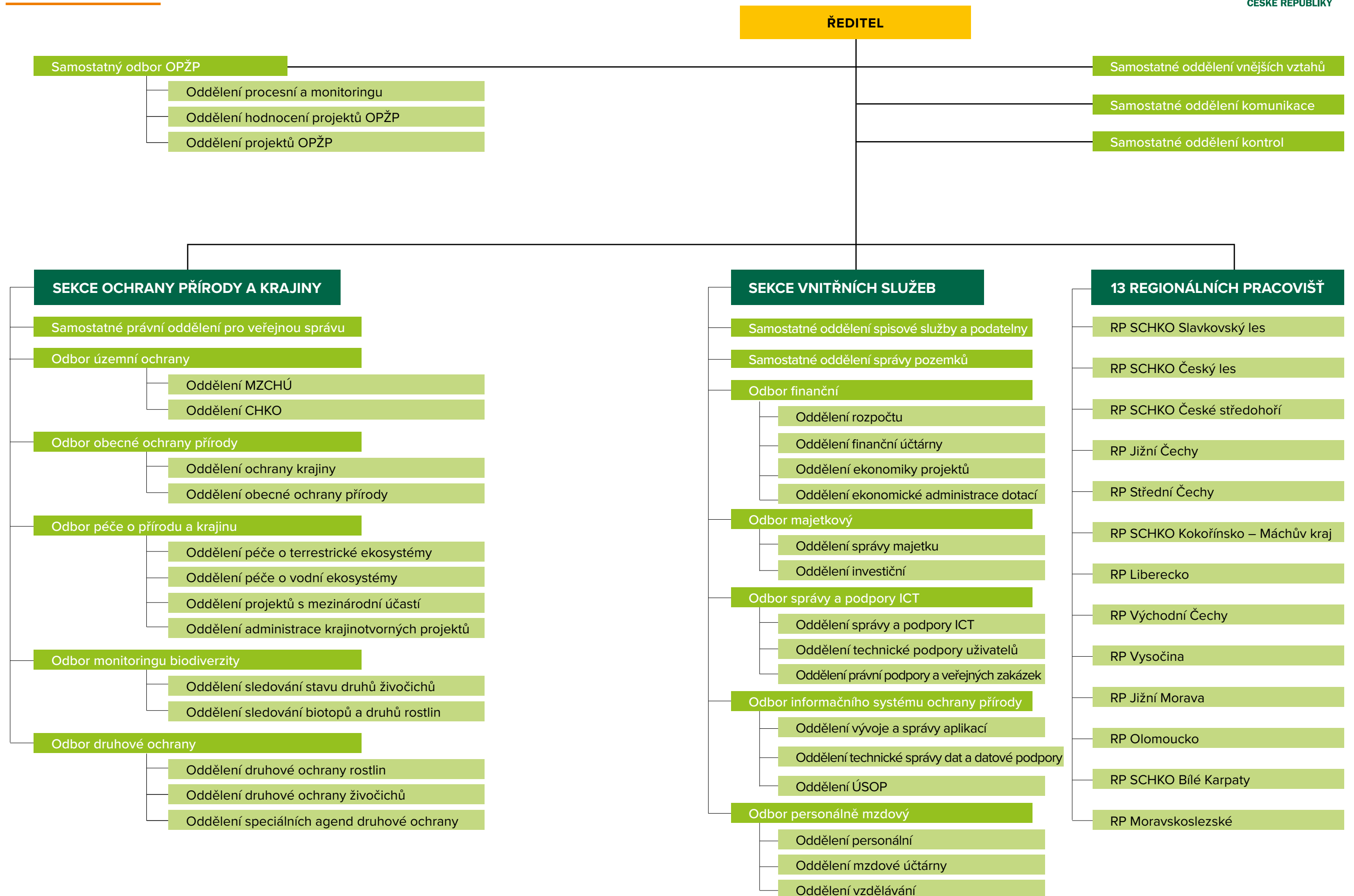

CHKO Jeseníky, foto Miroslav Havira

Přehled projektů podpořených AOPK ČR

Projekt	Začátek realizace	Konec realizace	Program	Role AOPK ČR	Lead partner a partneři
Komplexní průzkum jedů způsobujících otravy volně žijících živočichů a zlepšení metod jejich rozpoznání v praxi vymáhání práva	01. 04. 2026	31. 03. 2029	2. VS PPŽ 2	zájem o výsledky	Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Ústav pro životní prostředí
eDNA4Nature: Nástroje pro detekci a obnovu biologické rozmanitosti vodních ekosystémů pomocí environmentální DNA	01. 03. 2026	31. 12. 2028	2. VS PPŽ 2	zájem o výsledky	Česká zemědělská univerzita v Praze
Revíze zdrojů minerálních vod strukturně souvisejících s CHKO Slavkovský les	01. 04. 2026	31. 03. 2029	2. VS PPŽ 2	zájem o výsledky	Česká geologická služba
Monitoring a ochrana lužních lesů v ČR: Studium vlivů čerpání podzemní vody a zasolování	04. 01. 2026	04. 01. 2029	2. VS PPŽ 2	zájem o výsledky	Leadpartner: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, partneři: Ústav pro hydrodynamiku AV ČR (spoluřešitel), Český hydrometeorologický ústav (konzultace)
NEBIPOL – neinvazivní biomonitoring environmentálních polutantů a mapování mikroorganismů schopných jejich bioremediace s využitím kožních derivátů ptáků	01. 04. 2026	31. 03. 2029	2. VS PPŽ 2	zájem o výsledky	Leadpartner: Ústav biologie obratlovců AV ČR, v.v.i., partneři: Masarykova Univerzita, Přírodovědecká fakulta – Centrum RECETOX
Stepní trávníky na jižní Moravě – analýza současného stavu, vývoje a podklady pro ekologickou obnovu	01. 03. 2026	28. 02. 2029	2. VS PPŽ 2	zájem o výsledky	Leadpartner: Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta, partneři: Výzkumný ústav pro krajinu, v. v. i.
Červený seznam lišejníků České republiky	01. 04. 2026	31. 03. 2029	2. VS PPŽ 2	EAG	Leadpartner: Botanický ústav AV ČR, v. v. i.
Zločinu na stopě: pokročilé forenzní metody na odhalování podvodů			2. veřejná soutěž programu Otevřené výzvy v bezpečnostním výzkumu 2023-2029 (OPSEC) Ministerstva vnitra	uživatel poskytující odborné konzultace	Přírodovědecká fakulta UK, Ústav jaderné fyziky AV ČR, Fakulta jaderné a fyzikálně inženýrské ČVUT
Přesun Domu přírody Třeboňska	01. 10. 2025	31. 12. 2028	Program švýcarsko-české spolupráce	odborný garant	Český nadační fond pro vydru
Carpathian life			LIFE	vyjádření podpory, zapojení expertů AOPK ČR, zájem o výsledky	
LIFE Ligularia – Conservation of Ligularia sibirica in Central and Eastern Europe			LIFE25-NAT-PL-Life Ligularia	zájem o výsledky	Botanický ústav AV ČR, v. v. i.
Rescue of priority species Jurinea cyanoides in all countries within its range	2026	2036	LIFE	zájem o výsledky	Leadpartner: Botanický ústav AVČR, v.v.i., partneři: ZO ČSOP Vlašim, Biologické Centrum AVČR, v.v. i., Univerzita Karlova, Hochschule Anhalt (Německo), Axel Schonert (Německo), Rivne Regional Organisation of the Ukraine Nature Conservation Society (Ukrajina), jako nefinanční partneři jsou uvedeni Ústecký kraj, Středočeský kraj, Landesverwaltungsamt Sachsen-Anhalt (Německo)

Organizační schéma AOPK ČR

Kontakty

Přehled platných kontaktů k 31. 12. 2025

Ředitel AOPK ČR
RNDr. František Pelc

Sekretariát ředitele
Marie Hofmannová
Kaplanova 1931/1, 148 00 Praha 11

Samostatný odbor OPŽP
Ředitelka odboru:
Ing. Anna Limrová

Samostatné oddělení vnějších vztahů
Vedoucí oddělení:
Mgr. Tomáš Růžička

Samostatné oddělení komunikace
Vedoucí oddělení:
Mgr. Karolína Šůlová

Samostatné oddělení kontrol
Ing. Bc. Marek Knesl

SEKCE OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY

Ředitel sekce:
Ing. Pavel Pešout

Ředitel sekce:
Ing. Jan Zohorna

Odbor územní ochrany
Ředitel odboru:
Mgr. David Lacina

Odbor finanční
Ředitel odboru:
Ing. Lubomír Příbyl

Odbor obecné ochrany přírody a krajiny
Ředitel odboru:
Mgr. Jaromír Kosejk

Odbor personálně mzdový
Ředitel odboru:
Mgr. Adam Prášil

Odbor péče o přírodu a krajinu
Ředitel odboru:
Ing. Pavel Štěrba

Odbor majetkový
Ředitelka odboru:
Dagmar Heřmanová

Odbor monitoringu biodiverzity
Ředitel odboru:
Mgr. & Mgr. Karel Chobot, Ph.D.

Odbor správy a podpory ICT
Ředitel odboru:
Jan Vostatek

Odbor druhové ochrany
Ředitelka odboru:
RNDr. Jindřiška Jelínková, PhD.

Odbor Informačního systému ochrany přírody
Ředitel doboru:
Mgr. Jan Zárybnický

Kontakty – regionální pracoviště

RP SCHKO Slavkovský les
Ředitel RP: Ing. Jindřich Horáček, Ph.D.
Hlavní 504, 353 01 Mariánské Lázně

RP Východní Čechy
Ředitel RP: Mgr. Josef Rusňák
Jiráskova 1665, 530 02 Pardubice

RP SCHKO Český les
Ředitel RP: RNDr. Tomáš Peckert, Ph.D.
Náměstí Republiky 287, 348 06 Přimda

RP Vysočina
Ředitel RP: Ing. Václav Hlaváč
Brněnská 39, 591 01 Žďár nad Sázavou

RP SCHKO České středohoří
Ředitel RP: Ing. František Budský
Michalská 260/14, 412 01 Litoměřice

RP Jižní Morava
Ředitel RP: Ing. Stanislav Koukal
Kotlářská 51, 602 00 Brno

RP Jižní Čechy
Ředitel RP: Ing. Jiří Bureš
Nám. Přemysla Otakara II. 34, 370 01 České Budějovice

RP Olomoucko
Ředitel RP: Mgr. Petr Šaj
Lafayettova 13, 779 00 Olomouc

RP Střední Čechy
Ředitel RP: RNDr. Jaroslav Obermajer
Podbabská 2582/30, 160 00 Praha 6

RP Moravskoslezské
Ředitel RP: Mgr. František Jaskula
Nádražní 36, 756 61 Rožnov pod Radhoštěm

RP SCHKO Kokořínsko – Máchův kraj
Ředitel RP: Ing. Ladislav Pořízek
Česká 149, 276 01 Mělník

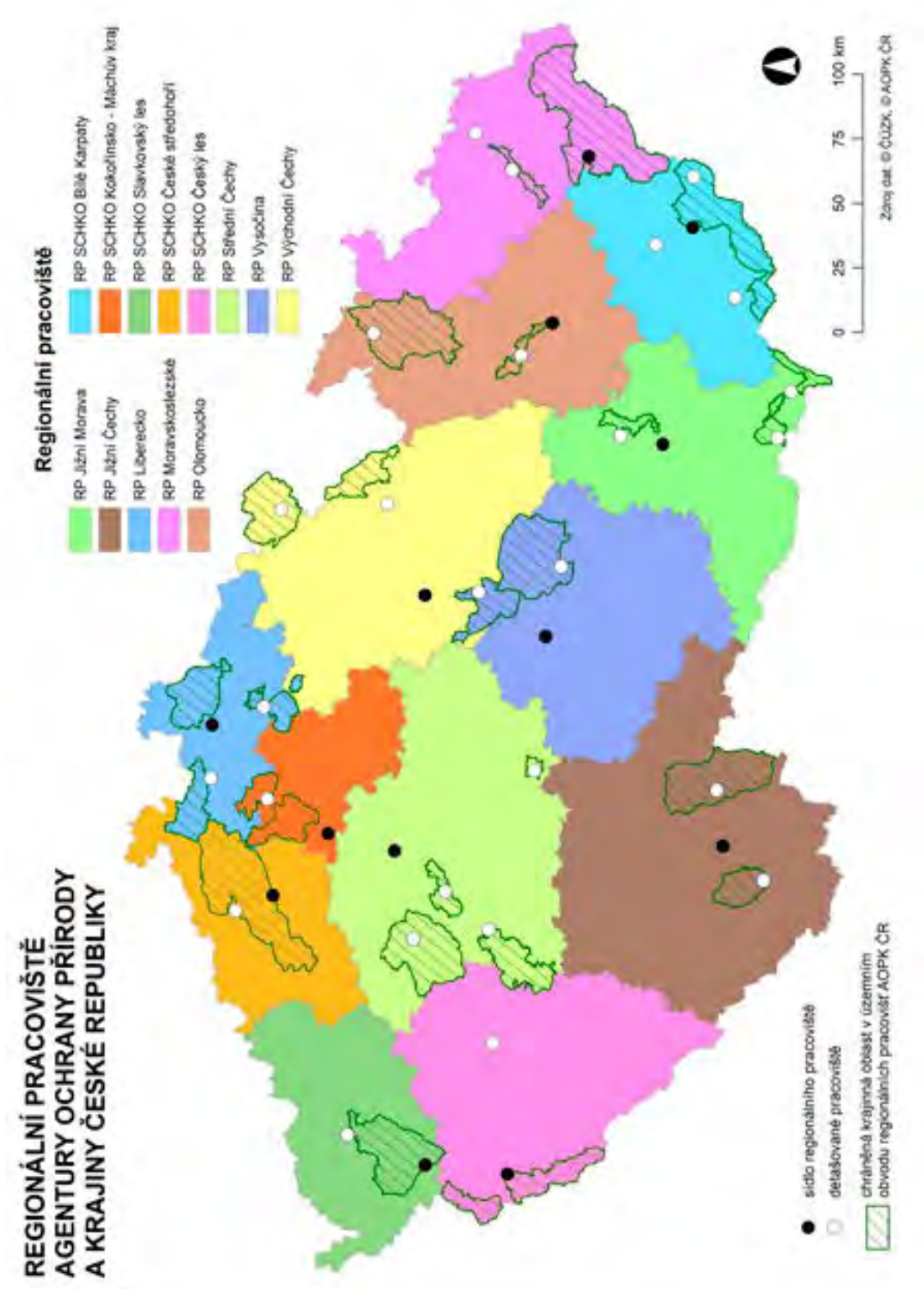
RP SCHKO Bílé Karpaty
Ředitelka RP: Ing. Jiřina Gaťáková
Nádražní 318, 763 26 Luhačovice

RP Liberecko
Ředitel RP: Ing. Jiří Hušek
U Jezu 10, 460 01 Liberec

Územní působnost regionálních pracovišť AOPK ČR

Stav k 31. 12. 2025

Zkratky

AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR	NPP	národní přírodní památka
AEKO	Agroenvironmentálně-klimatická opatření	NPR	národní přírodní rezervace
AV ČR	Akademie věd ČR	OOP	orgán ochrany přírody
CBD	Úmluva o biologické rozmanitosti	OPST	Operační program Spravedlivá transformace
CITES	Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin	OPŽP	Operační program Životní prostředí
		PO	ptačí oblast
COŽP UK	Centrum pro otázky životního prostředí při Univerzitě Karlově	POPFK	Program obnovy přirozených funkcí krajiny
		PP	přírodní památka
ČKA	Česká komora architektů	PPK	Program péče o krajinu
ČSOP	Český svaz ochránců přírody	PR	přírodní rezervace
ČZU	Česká zemědělská univerzita v Praze	PrS AOPK ČR	Projektové schéma AOPK ČR
DDHM	drobný dlouhodobý hmotný majetek	PS	památný strom
DDNM	drobný dlouhodobý nehmotný majetek	PSP ČR	Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
DHM	dlouhodobý hmotný majetek		
DNM	dlouhodobý nehmotný majetek	RAP	regionální akční plán pro záchranu ohroženého druhu
DR ÚSOP	Digitální registr Ústředního seznamu ochrany přírody	SC	specifický cíl
		SDF	standard data form
ENCA	Evropské sdružení představitelů institucí ochrany přírody	SDO	souhrn doporučených opatření
		SFŽP	Státní fond životního prostředí České republiky
EK	Evropská komise / European Commission		
EVL	evropsky významná lokalita	SCHÚ	smluvně chráněné území
FKSP	Fond kulturních a sociálních potřeb	SPPK	standard péče o přírodu a krajinu
GIS	Geografický informační systém	SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
GND	geneticky nepůvodní druh	SZP	Společná zemědělská politika
CHKO	chráněná krajinná oblast	TMP	trvalá monitorovací plocha
CHÚ	chráněné území	TTP	trvalé travní porosty
IPBES	Mezivládní platforma pro biodiverzitu a ekosystémové služby	ÚAP	územně analytický podklad
ISOP	Informační systém ochrany přírody	UK	Univerzita Karlova
IUCN	Mezinárodní unie ochrany přírody	UNEP	Program OSN pro životní prostředí
JESO	Jednotná evidence speleologických objektů	UNESCO	Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu
KN	katastr nemovitostí		
KRNAP	Krkonošský národní park	ÚSES	Územní systém ekologické stability
KÚ	krajský úřad	ÚSOP	Ústřední seznam ochrany přírody
KVES	konsolidovaná vrstva ekosystémů	ÚZSVM	Úřad pro zastupování ve věcech majetkových
LHO	lesní hospodářské osnovy	VD	vodní dílo
LHP	lesní hospodářský plán	VKP	významný krajinný prvek
LPIS	veřejný registr půdy	VÚV	Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. M.
MaS	program péče o majetek státu	VMB	vrstva mapování biotopů
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj	VZCHÚ	velkoplošné zvláště chráněné území
MZe	Ministerstvo zemědělství	WG MAES	Pracovní skupina Evropské komise pro hodnocení ekosystémových služeb
MZCHÚ	maloplošné zvláště chráněné území		
MŽP	Ministerstvo životního prostředí	ZCHÚ	zvláště chráněné území
NDOP	Nálezová databáze ochrany přírody	ZCHD	zvláště chráněný druh
NOO	náklady obvyklých opatření	ZOPK	zákon o ochraně přírody a krajiny
NPO-POFK	Národní plán obnovy – Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny	ZÚR	zásady územního rozvoje
		ZP	záchranný program
NPOP	Národní plán obnovy přírody	ŽP	životní prostředí

AOPK ČR | ROČENKA 2025 | aopk.gov.cz